

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали міжнародного круглого столу
до Дня місцевого самоврядування в Україні
(Київ, 9 грудня 2021 р.)**

За загальною редакцією
Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої, В. С. Колтун

КИЇВ
2021

Реформа децентралізації в Україні: здобутки та перспективи : матеріали міжнар. круглого столу до Дня місцевого самоврядування в Україні (Київ, 9 груд. 2021 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої, В. С. Колтун. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2021. 259 с.

У збірнику матеріалів міжнародного круглого столу вміщено тези його учасників, присвячені здобуткам реформи децентралізації та подальшим перспективам в Україні, зокрема: визначенню основних суспільних трансформацій, що відбуваються внаслідок реалізації реформи децентралізації, виокремленню концептуальних підходів та домінант щодо подальшого поступу місцевого самоврядування в Україні в умовах сучасних викликів.

Для наукових та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, теоретиків і практиків публічного управління, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, громадських діячів та інших заінтересованих осіб.

УДК 35.071.6:005.591.4](477)(08)

Матеріали міжнародного круглого столу друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу. Відповідальність за фактичні помилки, достовірність і точність інформації, автентичність цитат, плагіат, правильність фактів та посилань несуть автори.

© Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, 2021

ОЛЕНА БОЙКО,

кандидат наук з державного управління, докторант кафедри регіональної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLENA BOIKO,

Candidate of Sciences of Public Administration, Ph.D student of the Department of Regional Policy,
Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko
National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-3718-1039>

Науковий консультант: **Олександра Васильєва**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МІСЦЕВІ ДЕРЖАВНІ АДМІНІСТРАЦІЇ «ПРЕФЕКТУРНОГО» ТИПУ

LOCAL STATE ADMINISTRATIONS OF «PREFECTURAL» TYPE

In the absence of amendments to the Constitution of Ukraine in terms of decentralization, it is important to amend the Law of Ukraine «On Local State Administrations» to establish local state administrations «prefectural type» in accordance with the current Constitution of Ukraine. This is due to the reform of local self-government and administrative-territorial structure, deprivation of the prosecutor's office of general supervision, imperfection of legal regulation of relations between local state administrations and relevant local governments, gaps in the legality of officials, imbalances in the system of checks and balances. and local government. Thus, the new version of the Law of Ukraine «On Local State Administrations», aimed at modernizing the legislation, is relevant and urgent for the continuation of decentralization processes. The functioning of the system of ensuring the rule of law in the activities of local state administrations is important for ensuring a system of checks and balances in terms of compliance with the Constitution of Ukraine and the laws of Ukraine.

Keywords: local state administrations, decentralization, ensuring the rule of law.

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» № 586-XIV набув чинності 9 квітня 1999 року [1]. Проте реформа місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою, позбавлення органів системи прокуратури функцій щодо здійснення загального нагляду, недосконалість правового регулювання взаємовідносин місцевих державних адміністрацій (далі – МДА) та відповідних органів місцевого самоврядування, системні прогалини в сфері забезпечення законності діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування, дисбаланс системи стримування та противаг у відносинах між державою та місцевим самоврядуванням зробили зміни до цього Закону актуальними. Функціонування системи забезпечення законності у діяльності МДА є важливою для забезпечення дотримання Конституції України та законів України. Саме тому законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні» (реєстр. №4298 від 30.10.2020 року) заслуговує особливої уваги. 04 березня 2021 року цей проект прийнято в першому читанні. Основна його задача: в умовах відсутності змін до Конституції України в частині децентралізації створити МДА «префектурного» типу. У підготовленому до другого читання проекті пропонується що, МДА матимуть повноваження із забезпечення координації діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади (далі – ЦОВВ). Зокрема, здійснюватиме моніторинг діяльності та реалізації державної політики у відповідних сферах. Голова МДА зможе вносити пропозиції ЦОВВ щодо визначення пріоритетів у діяльності їх територіальних органів, проводити спільні засідання з їх керівниками, за результатами яких прийматимуться взаємоузгоджені обов'язковими для виконання рішення, здійснюватиме контроль за їх реалізацією, визначатиме представника у конкурсній комісії на зайняття вакантних посад керівника територіальних органів ЦОВВ з правом голосу (крім

керівників установ, підприємств і організацій ЗСУ та інших військових формувань, а також керівників закладів освіти, які обираються на посаду відповідно до закону), зможе звернутися до керівника ЦОВВ з поданням про невідповідність займаній посаді керівника територіального органу ЦОВВ тощо [2, ст. 15]. У проекті передбачається, що МДА взаємодіятиме із органами місцевого самоврядування у вирішенні питань економічного, соціального та культурного розвитку, консультуватиметься з органами місцевого самоврядування у разі розгляду питань, пов'язаних з їх інтересами, залучатимуть до підготовки проектів актів МДА відповідних сільських, селищних, міських голів, голів районних рад та голову обласної ради. Голова МДА та/або уповноважені ним заступники голови МДА, керівники структурних підрозділів апарату МДА зможуть брати участь у засіданнях органів місцевого самоврядування з питань, що стосуються повноважень МДА, зможуть порушувати перед парламентом питання про призначення позачергових місцевих виборів (у передбачених законом випадках) [2, ст. 16]. Передбачено чіткий механізм забезпечення законності. Так, органами забезпечення законності, відповідно до прикінцевих положень законопроекту, встановлюються на центральному рівні - ЦОВВ, який визначається Кабміном і забезпечує законність у діяльності обласних рад; на регіональному рівні – обласні державні адміністрації, які забезпечують законність у діяльності районних рад; районному рівні – районні державні адміністрації, що забезпечують законність у діяльності сільських, селищних, міських, районних у місті рад та їх виконавчих органів. Предметом забезпечення законності в діяльності органів місцевого самоврядування стануть нормативно-правові акти та індивідуальні акти, що приймаються органами місцевого самоврядування з питань відчуження об'єктів цивільних прав територіальної громади або спільної власності територіальних громад відповідного району, області, якщо таке відчуження здійснюється без застосування публічних конкурсних процедур, передбачених законом. Також індивідуальні акти, що містять ознаки прийняття органами місцевого самоврядування рішень не на підставі, не в межах повноважень або не у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України та індивідуальні акти органами місцевого самоврядування, що стосуються конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина та містять ознаки будь-якої дискримінації окремої особи та/або групи осіб. Серед повноважень МДА із забезпечення законності в діяльності органів місцевого самоврядування буде здійснення перевірки актів на відповідність Конституції та законам України; застосування заходів із забезпечення законності щодо актів; аналіз, узагальнення та оприлюднення практики застосування законодавства, подача інформації до органу із забезпечення законності центрального рівня, надання консультацій щодо забезпечення законності для відповідних рад тощо. Заходами із забезпечення законності, відповідно до проекту, є вимога про усунення порушення законності; звернення до суду з позовом про визнання акта органу місцевого самоврядування незаконним. Акти органів місцевого самоврядування або їх окремі положення з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України визнаватимуться незаконними, скасовуватимуться в судовому порядку та втрачатимуть чинність з моменту набрання законної сили рішенням суду.

Отже, створення МДА «префектурного» типу є важливою задачею для продовження децентралізації та, безсумнівно, потребує законодавчого забезпечення.

Список використаних джерел

1. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 року № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення: 09.12.2021).
2. Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні: проект Закону України від 30.10.2020 року реєстр № 4298. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70293 (дата звернення: 09.12.2021).

ВАЛЕРІЙ ВОРОТІН,

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач відділу комплексних проблем державотворення
Інституту законодавства Верховної Ради України

VALERII VOROTIN,

Doctor of Science in Public Administration, Professor,
head of the department of complex problems of state formation
Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-4545-612X>

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ У СФЕРІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

INSTITUTIONAL CHANGES IN THE FIELD OF STRATEGIC PLANNING FOR THE DEVELOPMENT OF THE REGIONS OF UKRAINE: ISSUES OF LEGISLATIVE SUPPORT

Modern market transformations that have recently taken place in the national economy are accompanied by significant institutional changes in the system (mechanisms and tools) of public administration and administration, in particular in the field of strategic vision of state formation in Ukraine. Further formation of developed market relations in national economic practice with powerful regions and subregions is a strategic course of the decentralized system of public administration and administration, where the role of organizational and legal bases of strategic planning of effective regional development under modern conditions on the contrary, it grows, acquiring new quality and effectiveness in the conditions of real decentralization of power on the ground. Strategic planning is the basis of all vital processes of development of the state and its territories, an important stage of the management process that determines the goals, effective methods and tools needed to achieve goals, a system of indicators that determine the progress of work.

Keywords: planification stratégique, decentralization, resource development, reform.

Стратегічне планування є основою всіх життєдіяльних процесів розвитку держави та її територій, важливим етапом процесу управління, що визначає цілі, ефективні методи та засоби, необхідні для досягнення цілей, систему показників, визначаючих хід робіт з досягнення поставлених завдань.

Сучасні ринкові перетворення, які останнім часом відбуваються в національній економіці, супроводжуються значними інституційними змінами в системі (механізмах і інструментах) публічного управління та адміністрування, зокрема в сфері стратегічного бачення розвитку державотворення в Україні. Подальше формування розвинених ринкових відносин у національній господарській практиці з потужними регіонами та субрегіонами – є стратегічним курсом децентралізованої системи публічного управління та адміністрування де роль організаційно-правових засад стратегічного планування ефективного регіонального розвитку за сучасних умов подальшого реформування всієї управлінської системи в Україні не тільки не зменшується, а навпаки, зростає, набуваючи нової якості та дієвості в умовах реальної децентралізації владних повноважень на місцях.

Для успіху стратегічного планування необхідна згода усіх зацікавлених сторін щодо довготермінової мети (цілі) та чітких термінів виконання завдань і пріоритетів щодо узгоджених завдань розвитку. Також кожна стратегія має бути інтегрована до бюджетного процесу, що забезпечить відповідність запланованих заходів, які спрямовані на досягнення результату в рамках наявних фінансових ресурсів.

По змісту стратегічне планування – це вибір цілей і орієнтирів, визначення стратегії (напряму) розвитку, що забезпечать ефективність державного управління, розвитку країни. Специфіка стратегічного планування як процесу полягає в тому, що однією з його важливих завдань є зменшення невизначеності майбутнього, але це не повинно перетворитись на «пусті бажання чи обіцянки».

У методологічному значенні, закон розглядаємо як об'єктивний, істотний, необхідний, сталий зв'язок або відношення між явищами. Найсуттєвішою ознакою закону є те, що він

відображає об'єктивний стан речей, об'єктивні зв'язки між речами, предметами, явищами. Іншою важливою ознакою закону є необхідність такого зв'язку, що неминуче виявляється в процесі розвитку того чи іншого явища. Закон – це зв'язок між сутностями, який є: об'єктивним і необхідним; загальним і внутрішнім; суттєвим і повторювальним.

Будь-яка наука характеризується властивими тільки їй законами та закономірностями. У науці управління також є свої закони та закономірності. Об'єктивні закони управління, на відміну від державних (правових) законів, що регулюють суспільні відносини, це описувані науковою теорією істотні, необхідні та повторювані загальні форми взаємозв'язків між керуючим суб'єктом і керованим об'єктом, між системою управління і соціальним середовищем.

Закони управління виражають необхідність і загальність тих сторін, моментів управлінської діяльності та відносин, які історично складаються, закріплюються і відтворюються в структурі та функціях управління.

Закономірні (законом обумовлені) структурні та функціональні взаємозв'язки не діють з неминучістю, а реалізуються в вигляді тенденцій, що пробиваються через безліч конкретних явищ і обставин, індивідуальних актів поведінки та дій, що підкоряються імовірнісним «правил гри». Реалізація законів залежить від багатьох умов (змінних), але, перш за все від керуючого суб'єкта, його знань, здібностей, але також і від керованого об'єкта [1].

Роль законів управління виражається в тому, що вони: утворюють теоретичний фундамент науки; сприяють переходу емпіричного підходу до професійного; дозволяють правильно оцінити виникаючу ситуацію; дозволяють аналізувати зарубіжний досвід; виражають якісні властивості і зв'язки процесів і явищ, що характеризують відносини управління та напрямки їх розвитку.

Закони управління виявляють свої вимоги в реалізації принципів управління, функціональному розподілі праці, структурі системи управління, у механізмі та методах управління; в процесі управління.

У наукових дослідженнях управління склалася парадоксальна ситуація: починаючи з 90-х років минулого століття, проблеми законів і закономірностей управління не розглядаються. Це викликається складнощами перехідного періоду, зокрема в сфері суспільних наук.

Науковці публічного управління вважають, що закони та закономірності управління відображають найбільш важливі, необхідні, сталі та повторювані зв'язки явищ і процесів, які допомагають розкрити їх природу, сутність та внутрішній зміст. Закони та закономірності публічного управління розглядаються нерідко як одне поняття, зважаючи на те, що між ними є багато спільного: по-перше, вони носять об'єктивний характер; по-друге, формулюються на підставі розкриття відносин як між суб'єктом і об'єктом управління, так і внутрішніх, притаманних кожному з них, а також зв'язків із зовнішнім середовищем. На нашу думку ці явища мають суттєві відрізнення, оскільки закони діють постійно на відміну від закономірностей, які тільки певний час актуальні.

У сфері публічного управління виділяють такі основні закони як: єдності системи управління, пропорційності суб'єкта та об'єкта управління, поєднання централізації та децентралізації, співвідносності керуючої та керованої систем [2].

Слід розрізняти поняття закону та закономірностей. Закономірність – це термін, який відображає стан речей, що об'єктивно існує в реальному світі (закономірності взаємодії небесних тіл, хімічних речовин, соціальних спільнот, управлінських структур). Їх пізнання та узагальнення є підставою для формулювання законів як обов'язкової складової будь-якої наукової теорії. Закони управління відображають найбільш суттєві, необхідні, сталі та повторювані зв'язки між елементами системи та учасниками процесів її функціонування та розвитку, що допомагають розкрити їхню природу та внутрішній зміст. Системи управління є відкритими, значний вплив на їх стан справляють фактори зовнішнього оточення.

Відзначимо, що багато держав щороку розробляють національні програми реформ чи модернізації управління, що визначає конкретні політики та заходи в різних суспільних сферах для досягнення цілей, а також програми стабілізації, що містять бюджетний прогноз і план на наступні

3–4 роки. В Україні подібні довгострокові стратегічні документи також розроблялися протягом багатьох років. Отже, для України запровадження європейської практики розробки стратегічних документів видається вкрай необхідним, оскільки це дає загальне бачення майбутнього та основу для розробки на середньострокову перспективу більш конкретних стратегічних документів. Відсутність чітко окресленого цілісного образу майбутнього можна вважати однією з основних причин того, що Україна вже майже 30 років незалежності знаходиться у перехідному стані та поки що не посіла гідного місця в світовій спільноті країн з розвиненими ринковими відносинами.

В цілому, середньострокове стратегічне планування здійснюється відповідно до Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку», який встановлює загальний порядок розроблення, затвердження та виконання прогнозних і програмних документів економічного та соціального розвитку, а також права та відповідальність учасників державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку. Закон передбачає, що базою середньострокового стратегічного планування є прогнозування, що визначається як науково обґрунтоване передбачення напрямів розвитку держави, окремих галузей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів економічного і соціального розвитку [3].

Нинішня система стратегічного планування в Україні передбачає також розробку документів галузевого рівня – загальнодержавних програм економічного, соціального розвитку, інших державних цільових програм. До недавнього часу існувало близько 300 офіційно затверджених галузевих стратегій, концепцій, програм, які за видатками на своє виконання у розрізі одного року в декілька разів перевищували видаткову частину державного бюджету. При цьому відсутній механізм узгодження цих галузевих документів між собою, їх підпорядкування цілям урядової програми або іншого загального стратегічного документу на середньостроковий період.

Таким чином, на даний час систему стратегічного планування в Україні не можна вважати цілісною та логічно завершеною. Можливі різні варіанти її удосконалення. В Україні поки що не вдалося побудувати функціонально ефективною та структурно злагодженою системи державного управління, в якій, зокрема, бракує цілісного стратегічного планування на вищому рівні. Воно є особливо важливим, оскільки в іншому разі під впливом зовнішніх чинників перед органами державного управління ставляться невизначені до кінця завдання, а подекуди – нездійсненні цілі, поставлені політиками.

Відсутність чітко визначених стратегічних цілей, пріоритетних напрямів і завдань соціально-економічного та науково-технічного розвитку України, а також ефективних механізмів концентрації ресурсів для досягнення таких цілей є також загрозою національній безпеці України. У зв'язку з цим існує нагальна потреба комплексного теоретико-методологічного аналізу системи державного стратегічного планування в сфері права та публічного управління.

Список використаних джерел

1. Воротін В. Є. Модернізація сфери освіти та науки як об'єкта державного управління: конкурентні переваги для України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. № 6. С. 153-160.
2. Воротін В. Є., Проданик В. М. Від регуляторної політики до державно-приватного партнерства в публічному секторі України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2019. № 1. С. 95–102.
3. Воротін В. Є., Романенко Є. А., Щокін Р. Г., Півоваров К. В. Удосконалення організаційно-правового механізму державного управління економікою: європейський досвід для України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. 3 (26). С. 368–376.

НАТАЛІЯ ГРИНЧУК,

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри регіональної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ІГОР ФЕДОРЯК,

*студент магістратури Навчально-наукового інституту публічного управління
та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

NATALIIA GRYNCHUK,

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service
of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-8516-2417>*

IGOR FEDORYAK,

*Master's student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of
the Taras Shevchenko National University of Kyiv*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА МІСЦЕВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

DECENTRALIZATION AND LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT

The effectiveness of local governments in the application of local economic development instruments, especially in the context of decentralization, becomes the starting point for the competitiveness of communities. The problem under consideration is the awareness of the need for both traditional and new tools of local economic development, understanding of their essence and professional skills. It is shown that their implementation should be carried out on the basis of systemacy, complexity, strategic and project orientation.

Keywords: local self-government, local government, local economic development, local economic development tools.

Децентралізація стала тим стимулом, який передбачає зростання місцевої рішучості економічного вибору, фокусуванні на визначенні та використанні конкурентних переваг та прийнятті місцевих рішень щодо місцевої податкової політики, розвитку робочих місць та якості життя. Перехід до управління шляхом розробки стратегій, формування довгострокових цілей економічного зростання на місцевому рівні з паралельним вирішенням нагальних поточних проблем місцевого розвитку; застосування системного підходу до визначення проблем, формування завдань, що мають бути вирішені на місці; залучення та оптимальне використання ресурсів (насамперед, місцевих); зростання відповідальності місцевої влади за розвиток та її самостійності; запровадження публічності у прийнятті рішень щодо задіяння механізмів, інструментів, стимулів дозволяє більш обґрунтовано підходити до визначення напрямів місцевого економічного розвитку.

Застосування тих чи інших інструментів місцевого економічного розвитку обумовлюється специфічними особливостями кожної територіальної громади, наявністю та доступністю ресурсів, а також тими стратегічними завданнями, які визначені пріоритетними для її розвитку. Усю велику кількість різноманітних інструментів місцевого економічного розвитку вчені пропонують об'єднувати за такими групами: розвиток підприємництва; збереження та розширення існуючих підприємств; залучення інвестицій; розвиток людських ресурсів, формування фінансових потоків громади [2].

Вважаємо, що будь-яка обрана модель місцевого економічного розвитку має базуватися на довгостроковій стратегії розвитку, узгодженій з усією громадою, на планових і програмних документах. В основі цієї системи планових документів мають бути реальні місцеві ресурси, які є дійсними конкурентними перевагами. Всі напрямки розвитку мають бути взаємопов'язаними. Стратегія має ґрунтуватися на інших документах стратегічного характеру, зокрема генеральному плані, регіональних цільових програмах, основні положення Стратегії мають ураховуватися при розробці щорічних та середньострокових цільових програм розвитку.

Місцевий економічний розвиток означає значно більше, ніж просто розвиток приватного сектору, вищі доходи та економічне зростання. Місцевий економічний розвиток передбачає об'єднання зусиль усієї громади та її ресурсів для збільшення можливостей та забезпечення розвитку. Серед таких принципів вирізняють принцип «запуску «колеса розвитку» [3], в якому підприємницька діяльність та економічне зростання відгукується на якості інфраструктури і послуг, і навпаки – якісна інфраструктура і послуги є факторами зниження собівартості місцевої продукції та підвищення конкурентоспроможності місцевих бізнесів.

Реалії сьогодення, особливості розвитку соціально-економічної ситуації в Україні та світі спонукають до пошуку і застосування нових інструментів місцевого економічного розвитку. Насамперед це стосується посилення такої складової, як моніторинг стану виконання ухвалених регіональних (комплексних) програм та прийнятих регуляторних актів, зокрема, й надання в оренду водних об'єктів і гідроспоруд, співробітництво територіальних громад, соціальне замовлення, конкурси проектів місцевого розвитку, револьверний фонд та інші [1]. На прикладі м.Чернівці, вони апробовані та довели свою ефективність.

Застосування проектно-орієнтованого підходу до місцевого економічного розвитку у наших громадах доводить, що кожен проект є засобом реалізації стратегічних цілей і через них – способом досягнення бачення розвитку громади.

З урахуванням сильних сторін проектів, їх використанням у розвитку території забезпечується цільова координація діяльності з чіткою орієнтацією на виконання встановлених обмежень; комплексна логічна впорядкованість робіт з реалізації стратегічних ініціатив; стандартизована покрокова технологія організації командної діяльності, яка здійснюється за визнаними регламентами і методиками; концентрація зусиль, ресурсів, відповідальності на команді і керівнику проекту; чіткий розподіл ролей і обов'язків членів команди; логічний зв'язок з бюджетом. *Впровадження таких підходів у практику Чернівецької міської ради, на нашу думку, буде сприяти підвищенню ефективності управління містом та його розвитку.*

Список використаних джерел

1. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування : Практичний посібник / Центр громадської експертизи на замовлення проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС). Частина I. МЕР: сучасні концепції, моделі та ресурси. К. : 2020. 104 с.

2. Місцевий економічний розвиток – шлях до процвітання громади. Посібник з основ теорії і практики МЕР /ТОВ «Локхейвен Менеджмент Консалтантс» (Lochaven Management Consultants Ltd.), Проект міжнародної технічної допомоги «Місцевий економічний розвиток міст України». /Переклад з англ. /Джордж Едвард (Тед) Треллер, кер. автор. кол. К. : 2014. 120 с.

3. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.

ВІКТОРИЯ ГУРА,

кандидат економічних наук, доцент, заступник директора Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СЕРГІЙ ШИНКАРЕНКО,

аспірант Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

VIKTORIYA GURA,

*Ph.D in Economics, Associate Professor, Deputy Director of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-4870-4037>*

SERGIY SHYNKARENKO,

*graduate student of Odessa I.I. Mechnikov National University
<https://orcid.org/0000-0002-8589-4554>*

ВАЖЛИВІСТЬ УРАХУВАННЯ БЕЗПЕКОВОЇ СКЛАДОВОЇ ПРИ ПОБУДОВІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ МІСТА

THE IMPORTANCE OF TAKING INTO ACCOUNT THE SAFE COMPONENT IN BUILDING A SOCIO-ECONOMIC MODEL OF URBAN DEVELOPMENT

The article analyzed problems of development of urban areas from the point of view of economy, the main tendencies of city building, the main criteria of sustainable economic development of urban areas and major factors interfering effective complex development of urban areas are researched.

Keywords: urbanization, socio-economic model of urban development, intensive type of urbanization, extensive type of urbanization.

Однією з тенденцій останнього століття у світовому розвитку стало збільшення ролі міст у економічному й культурному житті суспільства. Процес урбанізації поширюється по всіх країнах і характеризується, по-перше, швидкими темпами збільшення міського населення, по-друге, пришвидшеним ростом великих міст. Великі міста є двигуном світової економіки, культурними, історичними, духовними, політичними та інноваційними центрами, де ставляться та вирішуються найгостріші глобальні проблеми сьогодення. Разом з тим, це явище спричиняє зростання нерівності в усьому світі, причому деякі сфери отримують більше вигоди від державних інвестицій та економічного зростання, ніж інші.

Міське середовище в умовах урбанізації суспільного життя переживає суттєві трансформаційні зміни. Саме тому необхідно розробити нові форми та механізми організації управління та подальшого розвитку на користь не лише самих жителів міст, а й інших категорій населення. Забезпечення розвитку міського середовища неможливе без оптимізації процесу проектування, формування соціально-економічної моделі та реалізації державної політики.

Питання функціонування економічних систем в умовах міських територій та агломерацій, процесів управління міським середовищем та міським простором із соціально-економічного погляду було розглянуто багатьма зарубіжними науковцями, серед яких: Р. Грант, Н. Комніносом, П. Ломбарді, С. Марвін, П. Наес, Р. Олландс, Р. Равен, Д. Ромеро, Р. Фанк та Дж. Фрідман. Питання урбаністики також досліджують вітчизняні вчені, такі як В. Гук, В. Вакуленко, Ю. Дехтяренко, С. Дяк, В. Тимінський, С. Шліпченко, І. Тищенко, В. Шимко. Проте праці вітчизняних науковців сьогодні потребують більш поглибленого вивчення.

Актуальним є дослідження проблем формування соціально-економічної моделі розвитку міста, оскільки соціально-економічний бік проблеми передбачає аналіз комплексної системної структури організації міського простору. Така структура є об'єктом інвестиційних вкладень

і розташована в межах міських територій, розвиток якої має здійснюватися відповідно до принципів, цілей та обмежень інноваційної та соціальної політики держави.

Розвиток науково-технічного прогресу та індустріалізація наприкінці XIX – на початку XX ст. викликали різке збільшення концентрації населення та економічної діяльності у містах.

Урбанізація почала трактуватися як процес високої концентрації та інтеграції людської діяльності, що охоплює розміщення продуктивних сил, розселення населення.

Процес урбанізації характеризується екстенсивним та інтенсивним шляхом розвитку. Для екстенсивного шляху урбанізації, який характерний для аграрних у минулому країн, зростання міст та формування міських структур залежить насамперед від потреб матеріального виробництва та, зокрема, екстенсивного розширення індустріальної бази на основі будівництва нових фабрик та заводів, освоєння нових родовищ корисних копалин. Цей шлях урбанізації відзначається швидкими темпами зростання міського населення та виникненням безлічі нових міст.

При інтенсивній урбанізації не так часто створюються нові міста, як, швидше, вдосконалюється соціально-економічний розвиток вже існуючих міст. Відбувається перехід на багатофункціональну основу розвитку міст.

Урбанізація підвищує якість життя населення, але водночас породжує демографічні, соціально-економічні, екологічні, і навіть містобудівні проблеми міста. Серед таких проблем варто виділити зміну демографічної структури як зайнятого населення, і населення загалом, збільшення міграції, соціальне розшарування населення міста, необхідність залучення додаткових інвестицій в економіку міста, зміна попиту та цін на житлову нерухомість, недосконалість інженерно-технічної, енергетичної, транспортної, телекомунікаційної та соціальної інфраструктури, які найчастіше проектувалися без урахування зростання чисельності населення, забруднення атмосфери, водних джерел та ґрунту міської території, нерівномірність забудови та розриви території міста, поширення інфекційних захворювань та інших.

Додатковою проблемою є відсутність достатнього фахового потенціалу в органах публічного управління для здійснення регулювання процесами урбанізації. Планування інфраструктури слід розглядати як основний елемент у стратегічному просторовому плануванні, що ґрунтується на розумінні основних сил, а саме знання економічної бази [1].

Зміцнити та примножити культурну спадщину міських територій, досягти довгострокового ефективного використання природних ресурсів, забезпечити диверсифікацію всіх видів господарської діяльності шляхом розвитку пріоритетних галузей, а також інших областей та сфер діяльності можна завдяки сталому розвитку. Перехід до сталого соціально-економічного розвитку міських територій є можливим у разі підвищення зайнятості міського населення, розвитку форм альтернативної зайнятості, зменшення різниці у доходах між сільським та міським населенням, підвищення рівня доступності соціальної та виробничої інфраструктури та створення оптимальних умов для життя та господарської діяльності.

На соціально-економічну модель розвитку міста також впливають інформаційно-комунікаційні технології, які відіграватимуть все більш важливу роль в управлінні містами, а також у соціальних та господарських процесах повсякденного міського життя. У середньочасовій перспективі основою міської інфраструктури стане так звана цифрова оболонка, яку утворюють мільярди датчиків для збору даних, мережеві вузли, комунікаційні пристрої та пости контролю та аналізу даних, пов'язані із серверами. Така цифрова оболонка міста створить зв'язки між усіма суб'єктами, які залучені до міського розвитку [2]. Також із зростанням рівня урбанізації змінюється й поведінка покупців. Вони схильні робити зручні покупки з доставкою додому, замість звичного відвідування магазину. Крім того, традиційна бізнес-модель обмежує фізичне поширення «офлайн» магазинів, особливо у сільських або віддалених районах. Тому частина покупців та інтернет-магазинів з таких областей можуть отримати вигоду від платформи B2C або C2C, що сприяє розвитку електронної комерції.

Однак, у зв'язку з розвитком урбанізації формуються нові виклики, ризики та загрози для економічної безпеки держави та регіонів. Загрози економічній безпеці можуть полягати у таких аспектах, як слабкість соціально-культурного потенціалу, низька якість міської інфраструктури, техногенне навантаження на навколишнє середовище, екологічні проблеми.

Варто виділити і позитивний аспект впливу урбанізації на економічну безпеку, який полягає в тому, що збільшення кількості міського населення призводить до зростання частки науково-технічних розробок і науково-технічних послуг, а також до зростання чисельності спеціалістів, які виконують науково-технічні роботи, що стимулює зміцнення науково-технологічної безпеки.

У висновку варто зазначити, що успішність реалізації стратегії розвитку міста визначається ефективністю діяльності органів міського самоврядування, яка має бути сфокусована на формуванні необхідних умов та реалізації конкретних заходів щодо досягнення поставлених стратегічних цілей з урахуванням впливу інформаційно-комунікаційних технологій, посилення процесу урбанізації, структурних змін у суспільстві та рівня соціальної інфраструктури. Імперативом стратегічного планування, що визначає перспективність розвитку міських територій, є концепція соціально-економічного розвитку міста. Відповідно до цієї концепції, спочатку розробляється сама стратегія та її цільовий блок, наступний крок визначає приватні стратегії, їх ресурсне забезпечення, загальний напрям соціально-економічної політики, тобто розробляються концептуальні засади реалізації стратегії.

Список використаних джерел

1. United Nations Human Settlements Programme. Planning Sustainable Cities: Global Report on Human Settlements 2009; Earthscan: London, UK, 2009.

Rabari C., Storper M. The Digital Skin of Cities: Urban Theory and Research in the Age of the Sensored and Metered City, Ubiquitous Computing and Big Data // Cambridge Journal of Regions, Economy and Society. 2015. Vol. 8. Issue 1. Pp. 27–42.

ІРИНА ДИННИК,

кандидат наук з державного управління, асистент кафедри публічного управління та адміністрування Київського національного торговельно-економічного університету

IRYNA DYNNYK,

*Candidate of Sciences of Public Administration, Assistant Professor of the Department of Public Administration Kyiv National University of Trade and Economics
<https://orcid.org/0000-0003-2474-7371>*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВЗАЄМОДІЮ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

DECENTRALIZATION AND ITS INFLUENCE ON STATE INTERACTION AND CIVIL SOCIETY

It has been determined that «decentralization» has long historical roots and is one of the most important components of democratic reforms, promotes transparency in government. Considering the above points of view of scientists and despite the insignificant differences in the definition of species, approaches and classification of this definition, we can state that the decentralization process is based on delegation powers, resources and responsibilities from central to local authorities authorities, as well as to private business entities.

It has been proved that civil society is completely independent of the state, the latter acquires institutional tools effectively and democratically respond to the requests and needs of associate citizenship. It allowed us to analyze the conceptual foundations of the formation of civil society and its functional role within the various public administration systems, to point out the impact of decentralization on the processes of formation of civil society.

Keywords: interaction, state, civil society, public administration mechanism, decentralization, local self-government bodies, information and communication technologies, private sector.

Потреба врахування галузевої і територіальної специфіки публічного управління як здійснення владного впливу в інтересах суспільства в цілому або певної його частини детермінує відмову від абсолютної влади. Об'єктивна необхідність розосередження владних повноважень, ресурсів, необхідних для їх практичної реалізації та відповідальності за здійснення відповідних повноважень між значною кількістю суб'єктів помітно зростає в міру підвищення політичної чутливості публічної влади. Тому, об'єктивно постає питання легітимності ролі держави, оскільки значна частина завдань нації-держави сьогодні вже виконана або інтегрувалася до політичної культури суспільства. Це кореспондує до відчуження певної частини державної влади на користь самостійних від держави суб'єктів шляхом реалізації децентралізаційних процесів у суспільстві.

У світовій науці публічного управління пропонується багато концептуальних підходів до визначення поняття «децентралізація» та «децентралізована держава». Одним із перших до цієї теми звернувся відомий американський «гуру футурології» Елвін Тоффлер, який стверджував, що «централізована, ієрархічно бюрократизована економіка індустріального типу має поступитися більш відкритій, демократичній, децентралізованій системі планування». Тобто така демократія, яка заснована на свідомому передбаченні майбутніх подій та їхньому спрямуванні в інтересах електорату [1, с. 49-50].

У 1980 р. Е. Тоффлер майже несподівано наголосив: «децентралізація стала гострим політичним питанням від Каліфорнії до Києва» (decentralization has become a hot political issue from California to Kiev) [2, с. 229; 3, с. 257]. Вчений посилався на дослідження неомарксиста Мартіна Ніколауса (Martin Nicolaus) щодо показових «децентралізаційних» реформ у Радянському Союзі (drastic economic «decentralization» package), пов'язаних зі створенням у 1957 р. регіональних радгоспів замість сильно централізованих міністерств [4, с. 67].

Серед сучасних теоретиків децентралізації та децентрованої держави слід, перш за все, назвати творчий тандем Рода Роудса (Велика Британія) і Марка Бевіра (США), яких сучасники не без підстав вважають «порушниками спокою» у науці публічного управління. Задля визначення загальних методологічних засад теорії децентралізації вони запропонували «спеціальну теорію інтерпретації» (distinctive interpretive theory). В основі їхньої методології знаходять-

ся три концептуальні чинники: традиція (парадигма), дилема (проблема або аномалія) та децентрованість (певний принцип інтерпретації соціальної реальності). На відміну від поширених трактувань ключових понять управлінської науки, «децентроване управління» (decentre governance) фокусується на питаннях соціального конструювання політичних мереж (policy networks), побудованих на здатності людей створювати смисли (to create meanings). Децентрований підхід, за їхнім задумом, має змінити наше ставлення до загального управління, закликає дослідити способи, якими люди створюють, підтримують і модифікують соціальне буття, інституції та політичну діяльність [5, с. 91]. Дослідники констатують, що внаслідок процесів децентралізації, деволуції та різних технологій публічно-приватного партнерства управлінські структури зазнали різких змін. Внаслідок цього неприбуткові організації відіграють сьогодні (принаймні у США) критично важливу роль у суспільному житті: від утримання приватних в'язниць до організації чартерних (організаційно незалежних, заснованих на спеціальному договорі з місцевою владою) шкіл, поліцейських підрозділів, пожежних команд, боротьби зі зловживанням психоактивними речовинами та забрудненням навколишнього середовища [6, с. 171].

Отже, децентралізація, «забезпечуючи чіткий і збалансований розподіл повноважень, ресурсів та відповідальності між центральними органами державного управління та місцевого самоврядування», слугує критеріальною основою для розвитку громадянського суспільства. У такому варіанті децентралізація дозволяє забезпечити певну взаємодію органів місцевого самоврядування та громадськості з центральною владою, зберігаючи при цьому адміністративну самостійність кожного із них.

Список використаних джерел

1. Previews & Premises by Alvin Toffler. *An interview with the author of Future Shock and The Third Wave*. Montréal : Black Rose Books, 1983. URL : <https://www.worldcat.org/title/previews-premises-an-interview-with-the-author-of-future-shock-and-the-third-wave/oclc/869238137>. Date of treatment: 25.11.21.
2. Тоффлер Е. Третя Хвиля. // з англ. пер А. Євса. К. : Вид. дім «Всесвіт», 2000. 480 с.
3. Toffler Alvin. *The Third Wave*. New York : William Morrow and Company, Inc., 1980. 544 p.
4. Nicolaus Martin. *Restoration of Capitalism in the USSR*. Chicago : Liberator Press, 1975. URL: <http://www.marx2mao.com/Other/RCSU75.html#s11>. Date of treatment: 25.11.21.
5. Wagenaar Hendrik. *Meaning in Action: Interpretation and Dialogue in Policy Analysis*. London and New York : Routledge, 2015. 339 p.
6. *The Oxford Handbook of Public Policy*. / Gen. ed. Robert E. Goodin. Oxford : Oxford University Press, 2006. 983 p. URL: <http://www.paconference.ir/uploadfiles/2015-9-28/PUBLIC-POLICY.pdf>. – Date of treatment: 25.11.21.

СВІТЛАНА ДЯЧЕНКО,

доктор наук з державного управління, доцент кафедри регіональної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

SVITLANA DIACHENKO,

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor of the Department of Regional Policy
of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service
of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-5905-4607>

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

TRENDS AND PROSPECTS OF FINANCIAL DECENTRALIZATION DEVELOPMENT IN UKRAINE

The report abstracts analyze the process of financial decentralization in Ukraine from 2014. The package of new legislation is analyzed and the main provisions laid down in it are determined. It is noted that it is necessary to amend the Constitution of Ukraine in terms of decentralization. The achievements of the reform are outlined: the right of local self-government bodies to set local tax rates within the limits and provide benefits for their payment is given; the system of intergovernmental equalization has been changed; increased investment resources of local budgets; the range of local budgets that have direct relations with the state budget has been expanded, etc. Perspective directions of financial decentralization in Ukraine are determined: increase of fiscal independence of local budgets; balancing the revenue side of local budgets with financial needs; effective administration of taxes and fees; financial transparency and accountability; public participation in local finance management.

Keywords: inter-budgetary relations, local budgets, local finances, regional policy, financial decentralization.

Початком масштабної трансформації системи місцевих фінансів в Україні доцільно вважати 2014 рік, адже саме з цього моменту на законодавчому рівні стали закладатися основи децентралізаційних процесів. У квітні 2014 року Уряд України схвалив основний концептуальний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, - який дав старт реформі [4]. У межах пакету нового законодавства в контексті фінансової децентралізації закладено такі основні положення: розрахунок дотації вирівнювання на основі уніфікованих стандартів щодо надання публічних послуг; формування безпосередніх міжбюджетних відносин з державним бюджетом для всіх місцевих бюджетів; нарощування власних ресурсів місцевого самоврядування за допомогою підвищення ефективності місцевих податків і зборів та закріплення частини загальнонаціональних податків за місцевими бюджетами; сприяння доступності кредитних ресурсів для органів місцевого самоврядування; надання територіальним громадам права об'єднувати свої майно та ресурси в межах партнерства між територіальними громадами щодо виконання спільних програм та більш ефективного надання публічних послуг населенню суміжних територіальних громад та ін.

Безумовно, забезпечення реалізації положень зазначеної Концепції передбачає необхідність внесення змін до Конституції України. У грудні 2019 року Президент України подав до Верховної Ради проєкт закону про внесення змін до Конституції України в частині децентралізації, але в січні 2020 року запропоновані зміни були відкликані з парламенту для доопрацювання. Наприкінці листопада 2021 року на сайті парламентського Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування оприлюднили текст змін до Конституції України, який суттєво відредагували, уточнили терміни і значно скоротили [1]. Статті нової редакції покликані унормувати Основний Закон України згідно з положеннями Європейської хартії місцевого самоврядування, проте деякі питання усе ще остаточно не вирішені і потребують узгодженого політичного рішення. Найближчим часом текст доопрацьовуватиме міжкомітетська міжфракційна робоча група у парламенті та відбуватиметься подальше проходження відповідних процедур.

У липні 2020 року Верховна Рада України прийняла Постанову № 3650 «Про утворення та ліквідацію районів» [5]. То ж, наразі в Україні 136 районів, які створено шляхом ліквідації означеного раніше районного поділу. Відповідно до законопроекту «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо приведення у відповідність положень бюджетного законодавства у зв'язку із завершенням адміністративно-територіальної реформи» № 3614 від 09 червня 2020 року [2], підписаного Президентом України 12 жовтня 2020 року, з 1 січня 2021 року територіальні громади перейшли на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, доходи і видатки між бюджетами районів та територіальних громад розмежували.

Отже, бюджети територіальних громад, згідно з чинним бюджетним та податковим законодавством України, на прямих міжбюджетних відносинах з державним бюджетом. Серед їх основних надходжень: ПДФО 60 %, місцеві податки і збори, рентні платежі, акцизний податок, доходи від використання комунального майна, плата за надання адміністративних послуг, трансферти (дотації, субвенції) тощо. Також у серпні 2020 року Уряд затвердив нову Стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки, в якій окреслено принципово нові підходи до здійснення державної регіональної політики [3].

Аналізуючи чинні міжбюджетні відносини можна дійти висновку, що процес фінансової децентралізації ще не завершено, оскільки передбачаючи процедуру субвенцій, тобто цільового фінансування витрат місцевого бюджету на реалізацію завдань, які покладені на державу, вже нівелює елемент місцевої ініціативи. Головна проблема полягає навіть не в способах розподілу коштів, а в самій наявності такого страхувального елемента між Державним бюджетом України та місцевими бюджетами, між органами державної влади та місцевого самоврядування.

Та все ж, за період активної фінансової децентралізації вдалося досягти наступних результатів: забезпечено формування нових прогресивних відносин в управлінні бюджетними ресурсами; підвищено рівень фінансового забезпечення місцевих бюджетів, дохідна спроможність місцевих бюджетів зростає; створено певні засади стимулювання та мотивації органів місцевого самоврядування до збільшення дохідної бази місцевих бюджетів; органам місцевого самоврядування надано право самостійно встановлювати ставки місцевих податків в граничних межах, визначених законодавством, та надавати пільги з їх сплати; змінено систему міжбюджетного вирівнювання: механізм балансування видаткових повноважень замінено на новий більш прогресивний, який дозволяє залишати більшу частину коштів на місцях; змінено систему вертикального збалансування видаткових повноважень на горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів; забезпечено надання якісних суспільних послуг споживачам завдяки розширенню видаткових повноважень органів місцевого самоврядування; збільшено інвестиційні ресурси місцевих бюджетів; розширено коло місцевих бюджетів, що мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом.

Перспективними напрямками фінансової децентралізації в Україні мають стати: збільшення фіскальної самостійності місцевих бюджетів за рахунок передачі їм доходів від податкових платежів, які збираються на їх території (повністю або в певній частині); збалансування дохідної частини місцевих бюджетів з фінансовими потребами на наявні у територіальних громадах чи делеговані державою повноваження, що потребують витрат фінансових ресурсів; ефективне адміністрування податків і зборів в умовах нового адміністративно-територіального устрою; фінансова прозорість та підзвітність органів місцевого самоврядування; розширення громадської участі в управлінні місцевими фінансами.

Список використаних джерел

1. Зміни до Конституції України в частині децентралізації влади. Фінальний звіт за результатами інклюзивних позапарламентських публічних консультацій «Зміни до Конституції України у частині децентралізації через консенсус»: Проект тексту змін до Конституції України в частині децентралізації влади від 29 листоп. 2021 р. Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування : офіц. вебсайт. URL: <http://komsamovr.rada.gov.ua/uploads/documents/42960.pdf> (дата звернення: 03.12.2021).
2. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо приведення у відповідність положень бюджетного законодавства у зв'язку із завершенням адміністративно-територіальної реформи : Проект Закону України від 09 черв. 2020 р. № 3614. Верховна Рада України : офіц. вебсайт. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3614&sk1=10 (дата звернення: 03.12.2021).
3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України 05 серп. 2020 р. № 695. Верховна Рада України : офіц. вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.12.2021).
4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квіт. 2014 р. № 333-р. Верховна Рада України : офіц. вебсайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 03.12.2021).
5. Про утворення та ліквідацію районів : Постанова Верховної Ради України від 17 лип. 2020 р. № 807-IX. Верховна Рада України : офіц. вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення: 03.12.2021).

ОЛЕНА ЖАГЛОВСЬКА,

*кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри комп'ютерних систем управління
Вінницького національного технічного університету*

OLENA ZHANLOVSKA,

*Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of computer control systems of Vinnytsia National Technical University*

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНІ

FORMATION AND IMPLEMENTATION OF PROCESSES OF DECENTRALIZATION OF POWER IN INDIVIDUAL COUNTRIES OF THE EU AND UKRAINE

The paper analyzes the preconditions for the Decentralization Reform, namely the Association Agreement between Ukraine and the EU. The European Charter of Local Self-Government, ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine on July 15, 1997, was singled out. By ratifying the Charter, Ukraine has not made any reservations and has therefore committed itself to complying with all the norms set out in it, including guaranteeing the political, administrative and financial independence of local authorities; defining the principle of local self-government in domestic legislation and, where practicable, in the constitution; establishing the principle of subsidiarity, etc. The system of governance in Ukraine is also considered and the experience of European countries in building democratic governance is presented.

Keywords: decentralization, public authorities, democratic reform, subsidiarity, local government.

Децентралізація – це реорганізація державної влади та передача значних повноважень та ресурсних можливостей від державних органів органам місцевого самоврядування. При чому повноваження мають передаватись на найнижчий – тобто найближчий до людей рівень, за умови, що це не шкодить якості наданих послуг і такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно.

Проект тексту змін до Конституції України в частині децентралізації влади (від 29.11.2021 р.) є важливою частиною реформування систем урядування в Україні, яка передбачає відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування. Цей проект змін до Конституції України в частині децентралізації підготовлено за результатами півторарічних публічних консультацій «Через консенсус до змін у Конституції України в частині децентралізації» із представниками всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування. Проект суттєво відрізняється від законопроекту № 2598 щодо змін до Конституції України в частині децентралізації (грудень 2019), який був критично сприйнятий представниками місцевого самоврядування і став відправною точкою для публічних консультацій. Метою цих консультацій був пошук консенсусу щодо кожного положення змін до Конституції між представниками асоціацій та іншими політичними стейкхолдерами, проте залишились питання, досягнення консенсусу з яких виявилось неможливим (наприклад, чи залишаться в Україні районні/повітові ради) і стосовно яких рішення будуть приймати народні депутати.

Питання урядування є частиною демократичних реформ загалом. **Угода про асоціацію** неодноразово посилається на демократію як спільну цінність, яка закладає основу асоціації та інтеграції України до ЄС [1]. Більше того в Угоді зазначається, що в разі недотримання цих принципів дію Угоди може бути припинено (стаття 478).

Окремо варто виділити Європейську хартію місцевого самоврядування, яку 15 липня 1997 року ратифікувала Верховна Рада України. Ратифікуючи Хартію, Україна не внесла жодних застережень, а отже, взяла на себе обов'язок виконувати всі без винятку викладені у ній норми, зокрема гарантування політичної, адміністративної та фінансової незалежності місцевої влади; визначення принципу місцевого самоврядування у внутрішньому законодавстві і, де це практично можливо, в конституції; встановлення принципу субсидіарності тощо [2].

Отже, загальним принципом, закладеним в Угоді про асоціацію є те, що переміщення влади до рівня громад, районів та регіонів призведе до більш відповідального, підзвітного та ефективного урядування в Україні.

Система врядування в Україні

Система врядування в Україні є централізованою. Адміністративно-територіальний устрій має три рівня: області, райони й міста/села, на кожному з яких обираються власні представницькі органи (ради). Повноваження цих органів є обмеженими, оскільки області й райони перебувають в управлінні посадовців, які призначаються безпосередньо центральними органами державної влади. Державні адміністрації наділені обмеженим, але доволі довгим переліком повноважень в управлінні місцевими справами.

Незважаючи на прийняті зобов'язання в рамках Європейської хартії місцевого самоврядування, низка її принципів не реалізується, а деякі з них вступають у суперечність із національними законодавчими актами, що регулюють питання місцевого самоврядування.

Досвід країн ЄС в розбудові демократичного урядування

Країни ЄС мають значний досвід в розбудові демократичного урядування, ключову роль в якому відіграють органи місцевого самоврядування. Власне, цінність місцевого самоврядування полягає в тому, що, «будучи рівнем публічної влади, найбільш наближеним до людини, а отже, й найкраще обізнаним із повсякденними проблемами життєдіяльності мешканців територіальних колективів, воно може найкраще забезпечити населення широким спектром публічних послуг: соціальних, побутових, торговельних, культурних, освітніх та інших» [3].

Поміж різноманіття підходів до побудови системи урядування на основі співвідношення державної влади і обсягу покладених на самоврядування повноважень можна виділити дві ключові моделі: місцевої автономії та децентралізації.

Місцева автономія передбачає значний ступінь самостійності (автономності) самоврядних територіальних громад при мінімальному втручанні з боку органів державної влади.

Прикладами такого підходу є, зокрема, Іспанія та Італія. Так, автономні території Іспанії є одиницями адміністративного поділу першого рівня. Вони були створені після набуття чинності нинішньої конституції (1978 р.), визнавши право на самоврядування «національностей і регіонів Іспанії».

Автономні території мають широку законодавчу та виконавчу автономію, а також власні парламенти та регіональні уряди. Автономні громади складаються із провінцій як основних територіальних утворень, у свою чергу, провінції поділяються на муніципалітети. Повноваження провінцій і муніципалітетів гарантовані і захищені конституцією країни.

На відміну від місцевої автономії модель децентралізації передбачає систему публічного урядування, яка складається з самоврядних територіальних громад, що формують власні органи управління, та представництв органів державної влади, що виконують окремі загальнодержавні функції, та здійснюють контроль за законністю.

Приклади такої організації урядування знаходимо в більшості європейських країн, зокрема Франції та Польщі. Так, Франція поділена на 18 адміністративних регіонів, до яких входить 101 департамент. Департаменти у свою чергу складаються з 335 округів, до складу яких входить 2054 кантони. Кантони поділяються на 36 658 комун, які є муніципалітетами з виборною міською радою.

Місцеві органи державної влади представлені префектами, які слідкують за загальним виконанням державних програм, координують у випадку надзвичайних ситуацій та наглядають за забезпеченням безпеки на місцях.

За окремими виключеннями (Мальта) в країнах-членах Європейського Союзу місцеве самоврядування безпосередньо регулюється в конституціях.

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text. – Назва з екрану.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування. м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text/ – Назва з екрану
3. Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України. Центр політ.-прав. реформ. К. 2012. 212 с.

OKSANA KIFORENKO,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Postdoctoral Researcher of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

ОКСАНА КИФОРЕНКО,

кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка
<http://orcid.org/0000-0001-8838-0068>

Науковий консультант: **Наталія Васильєва**, доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE: REGIONAL LEVEL

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ

Децентралізація – це передача значних повноважень від державних органів влади до органів місцевого самоврядування таким чином, щоб якомога більше повноважень мали найближчі до народу органи, де такі повноваження можуть здійснюватися найбільш ефективно. Хоча реформу децентралізації на місцевому рівні завершено, розподіл основних владних повноважень на регіональному рівні до кінця не з'ясовано. Основні повноваження обласного рівня – це ті, котрі не можуть бути ефективно реалізовані на рівні громади та району.

Реалізація реформи децентралізації відрізнялася за швидкістю та ефективністю у різних регіонах України. У деяких регіонах вирішальний вплив на темпи децентралізації мав етнічний фактор. Проти реформи децентралізації виступали також деякі місцеві бізнес-еліти, які не бажали втрачати впливу на сільські та районні ради. Деякі дрібні фермери та орендарі землі, а також великі агрохолдинги не бажали втрачати необмежений доступ до земельних ресурсів тому затягували реформу децентралізації.

Необхідно використати усі наявні ресурси для усунення наявних проблем в управлінні державою та відокремленими територіальними одиницями для прискорення розвитку успішних регіонів та запобігання погіршенню розвитку проблемних.

Ключові слова: децентралізація, регіон, адміністративно-територіальний устрій.

In 2020 a significant event in the history of epy Ukrainian statehood took place - for the first time in almost 30 years of Ukraine's independence, the system for the administrative-territorial organization of the basic (community) and sub-regional (district) levels was transformed. Currently the regional (oblast) level of Ukraine's ATO remains untransformed [3]. The process of transformation mentioned above has got the title of the decentralisation reform. According to the Civil Society Institute, decentralization is the transfer of significant powers from the state bodies of power to the local self-government ones in such a way that the bodies closest to the people, where such powers can be exercised most effectively, have as much power as possible [1]. Though the decentralization reform has been completed on the local level, the main powers on the regional level have not been fully clarified. For the clarification, the main powers of the regional (oblast) level are those that cannot be effectively exercised at the community and district levels. First of all, it is regional development, highly specialized medical care, vocational education, culture and sports. Also at this level the issues of internal regional infrastructure will be solved - roads, bridges, main gas pipelines, water mains, etc. [1]. The clarification mentioned above should be done as quickly as possible to avoid contradictions in the process of power exercise. The state regional policy, which is the state policy to manage its territory in general and its single regions in particular, should be designed in such a way to avoid the said contradictions. That is in theory, but, in the real life, there are still a lot of discrepancies in the delimitation of powers of local, regional and state authorities. The decentralization reform was to avoid those discrepancies, but its implementation differed in speed and efficiency in different regions of Ukraine. In some regions, the ethnic factor had a decisive influence on the decentralization pace [2]. The delay in the communities uniting in some regions was the result of fears by the regional

authorities of forming independent ethnic communities from the separate villages and settlements inhabited by ethnic minorities. More than that, the said reform was also opposed by some local business elites, who did not want to lose influence over village and district councils, as the creation of the communities was accompanied by the of governance bodies reformatting and accents changing in the governance for the benefit of communities [2]. We should not also forget about the reluctance of some small farmers and land tenants as well as large agro-holdings to lose unlimited access to land resources. They also did everything in their power to delay the decentralization reform. So, as we have already stated, the decentralization reform has already been completed on the local level, but there are still problems and shortcomings as for the implementation of the powers as well as their division between the governance bodies on different levels. And while politicians are debating whether to continue administrative-territorial reform, first of all, it is necessary not only to pay attention, but to use all the available resources to eliminate the existing problems and weaknesses in the state governance in general and each separate territorial unit in particular. And this should be done as soon as possible to accelerate the development of the successful regions and prevent the development deterioration of the problematic ones.

References

1. Civil Society Institute. (2015). Functional decentralization. <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2016/05/BroshuraZbirnikQuestion-PRN.pdf>
2. Gorbatiuk, M. (2021). The decentralization reform in Ukraine: problems of implementation in a social crisis. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2021/06/gorbatiuk_reforma.pdf.
3. Public space. (2021). Decentralization: will there be a continuation of the reform? <https://www.prostir.ua/2021/10/detsentralizatsiya-chy-bude-prodovzhennya-reformy/>

ОЛЕГ КОВАЛЬ,

кандидат наук з державного управління, доцент,
заступник директора Научально-наукового інституту публічного управління
та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLEG KOVAL,

Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor,
Deputy Director of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service
of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-4369-2583>

РЕСУРСНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ ЕТАП ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

RESOURCE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN REGIONS: CURRENT STAGE OF DECENTRALIZATION

In the context of the implementation of administrative reform in Ukraine, the problem of improving the efficiency of local executive bodies and local governments, in particular in the field of resource development, becomes especially important. In this context, the most important task is to improve various (legal, organizational, economic, etc.) mechanisms for managing regional development and state regulation of resource development in general. To ensure sustainable development of the regions, not only quantitative but also qualitative parameters of development and financial support of local governments remain important, primarily the provision of quality services to the community (education, security and civil protection, medicine, social security, infrastructure). local governments must be financially and economically efficient.

At the current stage of development, Ukraine, in accordance with the main provisions of the European Charter of Local Self-Government, continues to focus its efforts on the implementation of the European integration course on local and regional democracy and the use of effective development models.

Keywords: financial decentralization, resource development, reform.

Найефективнішою та найсучаснішою реформою на сьогоднішній день є децентралізація владних повноважень, яка ефективно впроваджується в країні, зокрема в сфері фінансового та ресурсного забезпечення регіонального та місцевого розвитку в Україні. Процес подальшого саме ресурсного об'єднання територіальних громад охопив все територію країни. Можливість значно розширити свої повноваження та отримати додатковий фінансовий, підприємницький та інші ресурси для розвитку територій обумовлює значну активність всіх місцевих органів влади.

Відзначимо, що фінансова децентралізація покликана реалізувати певну фінансово-економічну самостійність органів місцевого самоврядування та підвищити ефективність розв'язання ресурсних завдань, що були передані на регіональний (місцевий) рівень, покращити рівень надання послуг і максимально їх наблизити до потреб населення громади, вдосконалити систему управління. Фінансова незалежність досягається шляхом акумуляції фінансових ресурсів на конкретному етапі. Децентралізація дала змогу отримати регіонам значні кошти, розширити повноваження на місцях, але питання дієвого управління лишається актуальним.

Фінансова децентралізація зробила незалежними місцеві бюджети від державного бюджету та створила можливості планування розвитку територій, можливості втілення реальних проектів. Такого висновку не складно дійти, якщо завітати у ті населені пункти, де ще вчора буденна сірість роз'їдала очі, а сьогодні, на подив, там закипіла робота: ремонтуються дороги, рекреаційні майданчики, оновлюються будівлі шкіл, дитячих садків, лікарень, відкриваються спортивні та культурні центри. Громади, які формуються як просторова основа сучасного ефективного місцевого самоврядування, наповнилися якісним змістом [1].

Важливо, що сама децентралізація охопила різні сфери суспільного життя: освіту, охорону здоров'я, містобудування, державну реєстрацію, надання адміністративних послуг, соціальну сферу, земельні відносини та ін. Основою даної реформи стала фінансова децентралізація, яка в даному аспекті передбачає процес розподілу функцій, повноважень, фінансових ресурсів

і відповідальності між центральним та місцевими рівнями управління, в результаті чого відбувається не тільки підвищення ефективності управління бюджетними коштами на місцях, а й зменшення впливу центру на розвиток регіонів і регіональної економіки. В цілому фінансова децентралізація покликана зміцнити спроможність територіальних громад і підвищити рівень соціально-економічного розвитку регіонів.

Першим кроком на шляху реалізації реформи – стало завдання щодо фінансової децентралізації, яка розпочалася з прийняття змін до Бюджетного та Податкового кодексів України та низки важливих законів, зокрема щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і стабільних джерел доходів для їх реалізації; стимулювання територіальних громад до об'єднання та переходу на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом з відповідним ресурсним забезпеченням на рівні міст обласного значення, запровадження правових засад формування спроможних територіальних громад шляхом підвищення їх фінансової та економічної спроможності тощо. Зазначені законодавчі акти надали можливість органам місцевої влади розробити та схвалити в регіонах перспективні плани формування спроможних територіальних громад відповідних областей та подати їх на затвердження Уряду. Про позитивні результати фінансової децентралізації вже багато раз наголошувалося – це щорічне зростання обсягів власних ресурсів місцевих бюджетів, їх частки в структурі зведеного бюджету України, можливість органів місцевого самоврядування спрямовувати кошти на видатки розвитку, реалізація інфраструктурних проектів та ін. [2].

Також, крім передачі органам місцевого самоврядування додаткових видаткових повноважень і стабільних джерел доходів для їх реалізації, було закладено законодавчі основи для стимулювання територіальних громад до об'єднання та переходу на прямі міжбюджетні відносини з ресурсним забезпеченням і повноваженнями, як для міст обласного значення. Крім того, держава фінансово підтримала об'єднані територіальні громади та передбачила в державному бюджеті субвенцію на формування інфраструктури їх території.

Ефективна та дієва система місцевого самоврядування є важливим елементом функціонування демократичної держави. Для забезпечення виконання своїх функцій, створення належного життєвого середовища для населення громади органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні достатні фінансові ресурси, основу яких складають кошти відповідних бюджетів.

Децентралізація саме бюджетних фінансових ресурсів передбачає:

- зміну системи оподаткування, за якої змінюються питомі надходження на користь місцевих бюджетів;
- зміну трансфертної політики, яка не зможе будуватися на радянському принципі «від кожного за можливостями – кожному за потребами»;
- надання органам місцевого самоврядування більших повноважень у напрямі розробки та реалізації різноманітних програм соціально- економічного розвитку.

Змінами до законодавчих актів в Україні розширено права органів місцевого самоврядування в прийнятті рішень у частині формування своїх бюджетів і здійснення видаткових повноважень. Збільшення джерел формування дохідної бази місцевих бюджетів забезпечено за рахунок передачі певних видів доходів із державного бюджету, запровадження акцизного податку з кінцевих продажів, розширення бази оподаткування податком на нерухомість тощо. Підвищено фіскальну незалежність органів місцевого самоврядування, зокрема шляхом надання прав визначення ставок місцевих податків і зборів та встановлення пільг із їх сплати. Крім того, систему тотального збалансування всіх місцевих бюджетів замінено системою горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного жителя. Зокрема, для здійснення видатків на делеговані державою повноваження в галузях освіти й охорони здоров'я запроваджено освітню та медичну субвенції з державного бюджету [3].

Одним із суттєвих джерел доходів місцевих бюджетів є надходження від встановлених законодавством податків, зборів та інших платежів, у тому числі за рахунок місцевих податків і зборів. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів – головне завдання, яке визначив Уряд України і в реалізації якого зацікавлені органи місцевого самоврядування.

Упродовж останніх років в Україні були здійснені суттєві кроки щодо фінансової децентралізації та зміцнення ресурсної бази органів місцевого самоврядування. Внесені зміни до податкового та бюджетного законодавства в частині збільшення обсягів як власних доходів місцевих бюджетів, так і місцевих податків та зборів, зокрема:

- ліквідовані неефективні податки, видатки на адміністрування, що були більшими, ніж надходження від таких податків і зборів;
- введено нові економічно ефективні податки;
- розширено перелік типів об'єктів оподаткування; змінено податкові ставки;
- розширено коло платників податків; окремі загальнодержавні податки віднесено до місцевих податків тощо.

Враховуючи ці зміни, а також з огляду на мотиваційний аспект та безпосередній вплив органів місцевого самоврядування на запровадження та мобілізацію місцевих податків і зборів, можна чітко прослідкувати динаміку зростання їх питомої ваги в доходах місцевих бюджетів України (без трансфертів).

Зважаючи на покращення стану мобілізації надходжень та зміну структури місцевих податків і зборів їх частка в доходах місцевих бюджетів (без трансфертів та власних надходжень бюджетних установ) значно зросла за останні роки.

Беручи до уваги те, що запровадження та встановлення розміру ставок місцевих податків і зборів (в межах, визначених Податковим кодексом) є повноваженнями органів місцевого самоврядування, вони мають реальні можливості впливати на обсяги надходжень зазначених платежів до відповідних бюджетів. Відповідно, формування значної частини доходів власних бюджетів знаходиться в прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування зможуть організувати весь комплекс робіт по запровадженню та мобілізації місцевих податків і зборів.

Список використаних джерел

1. Воротін В.Є., Коваль О.М. Пріоритети влади щодо реформування місцевого самоврядування // *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості (збірник тез доповідей)* // третя щорічна всеукраїнська науково-практична конференція (Київ, 06 грудня 2019 р.), с. 46-50.

2. Воротін В.Є., Коваль О.М. Реформування місцевого самоврядування та сучасні пріоритети влади. // *Регіональна політика: політико-правові засади, урбаністика, просторове планування, архітектура [зб. наук. пр.]. вип. v. матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 22 листопада 2019 р.). мін-во освіти і науки України, мін-во розв. громад та територій України, Київ. Нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. Київ-Тернопіль : «Бескиди», 2019. в 2-х ч. ч. 1., с. 88-92.*

3. Воротін В.Є., Коваль О.М. Побудова місцевого самоврядування та пріоритети влади щодо представництва на відповідній території. *Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: проблеми імплементації в Україні [Текст] : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 грудня 2019 р., м. Львів) / за наук. ред. проф. М. Микієвича, проф. О. Сушинського, доц. Р. Бедрія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. С. 141-143.*

ВІКТОРІЯ КОЛТУН,

*доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри регіональної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ГАННА ЗАМАЗЄЄВА,

кандидат економічних наук, доцент, голова Миколаївської обласної ради

VIKTORIYA KOLTUN,

*Doctor of Science in Public Administration, Professor, Head of the Department of Regional Policy of
the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Public Service
of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-8432-873X>*

ANNA ZAMAZEEVA,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, the Chairman of the Nikolaev regional council

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ПОТОЧНОМУ ЕТАПІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

ORGANIZATION OF ACTIVITIES OF LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES AT THE CURRENT STAGE OF DECENTRALIZATION (ON THE EXAMPLE OF MYKOLAIV REGION)

The peculiarities of decentralization processes in Mykolayiv region were revealed, namely: the unification of local communities was slower than in many other regions; mental peculiarities, opposition from the heads of district state administrations and some local self-government bodies, low awareness of the residents of territorial communities about the goals of decentralization were an unfavorable background for intensifying this process. It is determined that a promising direction of decentralization processes is to pay considerable attention to such forms of cooperation in the field of health care as delegation of certain tasks, joint funding of medical institutions and the organization of joint institutions.

Keywords: decentralization, local self-government bodies, cooperation.

В результаті проведених досліджень, було виявлено особливості децентралізаційних процесів у Миколаївській області, а саме: об'єднання місцевих спільнот йшло повільніше, ніж в багатьох інших регіонах; ментальні особливості, протидія з боку керівників райдержадміністрацій та окремих органів місцевого самоврядування, низка поінформованість мешканців територіальних громад щодо цілей децентралізації були несприятливим фоном для активізації цього процесу. Після адміністративного завершення децентралізації утворені ОТГ Миколаївської області стикнулись з низкою проблем - нестачею кваліфікованих кадрів в органах місцевого самоврядування для реалізації нових повноважень, відсутністю належних процедур та розуміння необхідності розвитку об'єднаних громад як єдиного цілого, переважання розвитку адміністративного центру при подальшому занепаді периферійних населених пунктів; створення освітнього каркасу громад на базі опорних шкіл йде досить повільно; обласні та районні департаменти освіти все ще наділені суттєвими управлінськими повноваженнями, віднесення закладу середньої освіти до конкретного засновника часто є нечітким, що ускладнює розподіл освітньої субвенції; лише 9,3% мешканців Миколаївської області позитивно оцінюють медичну реформу на місцевому рівні [2], а 48% відмічають зниження якості надання медичних послуг [2], найбільш критично до змін у сфері охорони здоров'я відносяться жителі сільських і селищних громад; у сфері охорони здоров'я продовжує домінувати районний рівень, а також рівень міських громад, повноцінне медичне середовище створено лише в окремих сільських та селищних об'єднаних територіальних громадах.

Секторальна децентралізація у сфері освіти є одним з найбільш складних завдань для органів місцевого самоврядування у зв'язку з тим, що по суті реалізуються одночасно дві реформи: децентралізації, що веде до нового перерозподілу компетенції у сфері освіти та державна реформа самої освіти. Успішна секторальна децентралізація у сфері освіти можлива

лише за умов створення організаційних засад ефективного управління освітою на місцевому рівні, формування збалансованої мережі навчальних закладів для забезпечення якісної і доступної освіти усім дітям громади.

Спроможність місцевого органу вдало управляти системою освіти значно посилиться за умови запровадження інструментів сучасного менеджменту. Одним з найважливіших серед цих інструментів є стратегічне планування. Стратегію розвитку системи освіти слід розглядати як організаційний початок і путівник органів місцевого самоврядування в сфері освіти. Стратегічна основа реформаційних дій дозволяє глибше усвідомити, що варто робити, а що заважатиме успішним змінам в освітній сфері. Поточна діяльність органів місцевого самоврядування організовується через призму досягнення стратегічних цілей, хаотичні дії щодо вирішення проблем сьогодення перетворюються у цілеспрямований рух до формування якісного освітнього простору. Місцева стратегія розвитку освіти має відображати втілення концептуальних принципів «Нової української школи» [1], показувати як через конкретні заходи забезпечується різноманітний, збалансований розвиток людини як особистості та громадянина, яка підготовлена до суспільного життя, має необхідні знання та навички, конкурентна на ринку праці, яка усвідомлює свою відповідальність перед прийдешніми поколіннями за навколишнє середовище, вмотивована до навчання впродовж життя та самореалізації, підтримує загальні суспільні цінності.

На нашу думку, надзвичайно важливою є організація ефективної діяльності органів місцевого самоврядування у сфері охорони здоров'я, особливо в умовах пандемії COVID-19. Варто спрямовувати діяльність органів місцевого самоврядування на пріоритетний розвиток медичної інфраструктури та її матеріально-технічне і кадрове забезпечення та вирішувати завдання забезпечення доступності медичних послуг для мешканців населених пунктів об'єднаної громади; формування медичної мережі здоров'я згідно потреб населення; визначення програмних напрямів розвитку медичної сфери. При цьому необхідно дотримуватися балансу між централізацією та децентралізацією медичної галузі.

Міжмуніципальне співробітництво ще не стало поширеною практикою організації діяльності органів місцевого самоврядування у сфері охорони здоров'я. Водночас, неспроможність значної частини територіальних громад утримувати лікарняну мережу, особливо вторинного рівня, забезпечувати якісні медичні послуги актуалізує потребу в об'єднанні матеріально-фінансових, кадрових, управлінських ресурсів задля покращення ситуації у медичній галузі. Перевагами взаємодії територіальних громад стає: можливість створити та утримувати лікарняні заклади; отримання нематеріальної вигоди завдяки консолідації різного досвіду, знань, навичок; отримання економічної вигоди за рахунок зниження собівартості одиниці медичної послуги; отримання управлінської вигоди завдяки залученню більш кваліфікованих кадрів; масштабні спільні місцеві проєкти є більш привабливими для приватного бізнесу; у громадах з'являються нові робочі місця внаслідок організації надання нових медичних послуг.

Вважаємо перспективним напрямом реалізації децентралізаційних процесів приділяти більше уваги таким формам співробітництва у сфері охорони здоров'я як делегування виконання окремих завдань, спільне фінансування медичних установ та організація спільних закладів.

Список використаних джерел

1. Концепція нової української школи. URL: https://uon.cg.gov.ua/web_docs/2143/2017/12/docs.
2. 5-я хвиля соціологічного дослідження серед населення України «Децентралізація та реформа місцевого самоврядування» URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/633/2020Report_UKR_ukr.pdf.

ТЕТЯНА КОРОЛЮК,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри національної економіки та публічного управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

АНДРІЙ ГАЙДУК,

магістрант кафедри національної економіки та публічного управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

TETIANA KOROLIUK,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the department of national economy and public administration SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

<https://orcid.org/0000-0002-3610-9839>

ANDRII HAIDUK,

Master's student of the department of national economy and public administration SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

THE INFLUENCE OF DECENTRALIZATION ON THE DEVELOPMENT OF THE SOCIAL SPHERE

The social sphere is one of the key objects of public administration, and the development of education, health care, social protection and social security are the state's priorities for sustainable development. The structure of expenditures on health care and education is analyzed, which allows to assert the growth of powers and responsibilities of local authorities. Given the European integration vector of public policy, the main priorities of social development are: ensuring public health related to COVID-19, ensuring the quality and accessibility of educational, medical and social protection services, the introduction of modern information and communication technologies. The main problems of further decentralization reform are the low level of investment attractiveness of the social sphere, underdeveloped infrastructure, institutional weakness of local governments and lack of awareness of communities about the benefits of unification. Financial decentralization will help improve the quality of public services, stimulate budget competition and activate local authorities to find sources of budget, increase the efficiency of expenditure management, ensure the development of the social sphere and sustainable development of local communities in general.

Keywords: financial decentralization, social sphere, municipal government, education, healthcare, social protection.

Розвиток соціальної сфери виступає одним із ключових об'єктів публічного управління. Зважаючи на кризу державних фінансів, наявні проблеми соціального розвитку, проведення реформи фінансової децентралізації, а отже, зростання повноважень та відповідальності місцевих органів управління, актуалізується проблема пошуку ефективних інструментів впливу на розвиток соціальної сфери. В умовах децентралізації зростає роль громад та місцевих органів влади у забезпеченні розвитку освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення.

Аналіз видатків на охорону здоров'я протягом 2016-2019 рр. засвідчує, що основним джерелом фінансових ресурсів виступають кошти місцевих бюджетів (рис. 1). Однак у 2020 р. видатки місцевих бюджетів на охорону здоров'я зменшилися на 43,3%, та попри значний приріст зведених видатків на охорону здоров'я їх частка у структурі зведених видатків скоротилася. У структурі видатків на соціальну сферу з місцевих бюджетів у 2020 р. видатки на охорону здоров'я склали 10,6%. Це пов'язано із тривалим реформуванням медицини та фінансуванням з державного бюджету програми медичних гарантій. Якщо у 2019 р. частка фінансування сфери охорони здоров'я через програму медичних гарантій складала 58%, то у 2022 р. планується 70% [1].

Основними пріоритетами розвитку сфери охорони здоров'я виступають: забезпечення громадського здоров'я, що пов'язано із COVID-19; купівля спеціалізованого медичного обладнання; надання висококваліфікованої медичної допомоги та централізована закупівля ліків; підтримка регіональних закладів охорони здоров'я; забезпечення якості та доступності медичних послуг в цілому.

Рис. 1. Видатки на охорону здоров'я з бюджетів протягом 2016–2020 рр., млн грн
Джерело: побудовано авторами на основі [2].

У структурі видатків на соціальну сферу з місцевих бюджетів у 2020 р. видатки на освіту склали 41,7% та зросли на 6,6% порівняно із 2019 р. Видатки на освіту протягом останніх років мають тенденцію до зростання, але, не зважаючи на це, проблема полягає в забезпеченні ефективності використання коштів. Видатки на освіту з місцевих бюджетів в основному спрямовуються на фінансування загальної середньої освіти, професійно-технічної та дошкільної. Зростання частки видатків місцевих бюджетів у структурі зведених видатків (рис. 2) свідчить про перенесення пріоритетності розвитку та фінансування закладів освіти на місцях, що передбачено реформою децентралізації.

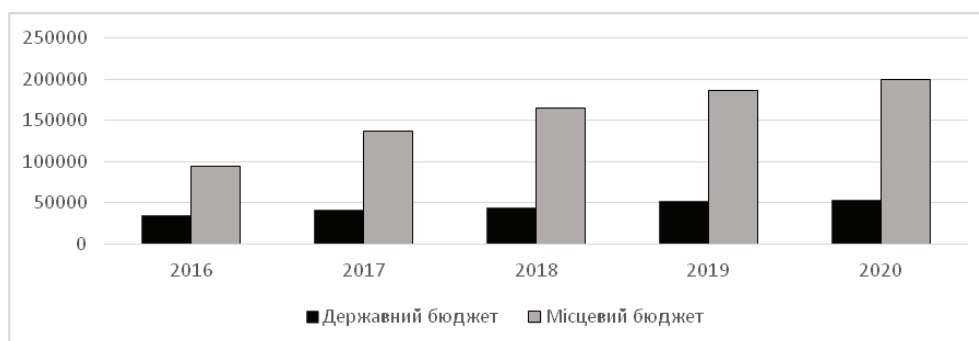

Рис. 2. Видатки на освіту з бюджетів протягом 2016–2020 рр., млн грн
Джерело: складено автором на основі [2].

Не зважаючи на передачу ресурсів, частини повноважень та зростання відповідальності органів місцевого самоврядування, вони залишаються інституційно слабкими у сфері управління освітою.

Якщо проаналізувати видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, то в структурі зведених видатків лівова частка покладається на державний бюджет [2], що пов'язано із важливістю централізованого контролю за виконанням державних функцій та реалізацією державних програм соціального захисту. Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення включають виплати державної соціальної допомоги, надання пільг та житлових субсидій, пенсійне забезпечення, виконання міських соціальних програм, соціальних програм у галузі сім'ї, жінок, дітей та молоді, утримання центру соціального обслуговування тощо.

Таким чином, як показали перші результати політики децентралізації в Україні, органи місцевого самоврядування виявились не готовими реалізувати завдання, поставлені перед ними, що пов'язано із фінансовими обмеженнями. На сьогодні бюджетні кошти послідовно перерозподіляються з центрального рівня на місцевий, доходючи в останню чергу до селищ

та сіл. А тому постає завдання об'єднання територіальних громад. Основними проблемами подальшого проведення реформи децентралізації є: низький рівень інвестиційної привабливості соціальної сфери (у т.ч. для іноземних інвесторів), нерозвиненість інфраструктури, недостатня кількість кваліфікованих спеціалістів у публічних організаціях, інституційна слабкість органів місцевого самоврядування та недостатній рівень фінансового забезпечення виконання покладених на них функцій, низький рівень поінформованості громад щодо їхніх можливостей та участі у вирішенні існуючих проблем. З іншого боку, фінансова децентралізація сприятиме підвищенню якості надання суспільних послуг, стимулює бюджетну конкуренцію та активізує місцеві органи щодо пошуку джерел наповнення бюджету, зростанню ефективності управління видатками, забезпеченню розвитку соціальної сфери та сталого розвитку територіальних громад в цілому.

Список використаних джерел

1. Бюджетні видатки на охорону здоров'я зростуть до 224 млрд. грн. у 2022 році. Київ. 2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/byudzhetni-vidatki-na-ohoronu-zdorovya-zrostut-do-224-mlrd-grn-u-2022-roci-roman> (дата звернення 06.12.2021).
2. Бюджет України. Міністерство фінансів України. Київ 2021. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2020_\(for_website\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2020_(for_website).pdf) (дата звернення 04.10.2021).

УДК 352. 336.1. 339.7

ІГОР КОРХОВИЙ,

заступник Міністра розвитку громад та територій України з питань європейської інтеграції

IHOR KORKHOVYI,

Deputy Minister for Communities and Territories Development of Ukraine on European Integration

Науковий керівник: **Вікторія Колтун**, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

TOOLS TO INCREASE THE FINANCIAL CAPACITY OF TERRITORIAL COMMUNITIES

The search for additional financial instruments for the integrated development of communities is a priority for the activity of the Ministry of the Region. Focus on increasing the institutional capacity of small and medium-sized communities, regional state administrations to work with international financial partners. In particular, we consider it expedient to launch a consultative and advisory educational project aimed at increasing the capacity of pilot small and medium-sized municipalities and regional administrations in planning municipal investment projects, attracting financial investments from IFOs, managing such projects, financing and debt management.

Key words: financial capacity, territorial community, local government.

Пошук додаткових фінансових інструментів для комплексного розвитку громад є пріоритетом діяльності Мінрегіону. Зокрема, здійснюється аналіз потреб у фінансових ресурсах, за напрямками державних політик, що належать до компетенції Мінрегіону; комунікація з потенційними міжнародними кредиторами та бенефіціарами; підготовка проектних пропозицій за обраними напрямками; підготовка та узгодження проектів угод; їх підписання та, за необхідності, ратифікація. Це доволі тривалий процес. Мінімально від складає 1,5 роки. Разом з тим, нам вже вдалося досягнути помітних успіхів за цим напрямом: щодо співпраці з Європейським інвестиційним банком (проект – Енергоефективність громадських будівель в Україні). Обсяг кредиту становить – 300 млн євро, що будуть спрямовані на покращення енергоефективності 1000 громадських будівель, зокрема шкіл, культурних центрів, дитячих садків та лікарень. Ре-

алізація проекту дозволить попередити викиди 1 250 000 тонн CO₂ та принести користь для понад 2,5 мільйонів громадян. Також Мінрегіоном було підписано нові угоди з ЄІБ та Фондом «Е5Р» у межах проекту «Енергоефективність громадських будівель в Україні». Йдеться про надання гранту Україні у розмірі млн євро від фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля (E5P), а також грантову технічну допомогу на суму 5,2 млн євро від Інвестиційної платформи сусідства ЄС (NIP) [3; 4].

Для участі у відборі були допущені проекти, які відповідали таким вимогам: бюджет – не менше 13,5 млн євро; реалізуються на території України, крім тимчасово окупованих територій, а також прилеглих до них територій; є комерційно неокупними, тобто ті, які не здатні обслуговувати звичайний комерційний експортний кредит зі строком погашення до 10 років; відповідають цілям сталого розвитку України на період до 2030 року. Для участі в Програмі відібрано 13 проектів (Бучанська районна державна адміністрація Київської області, ТОВ «Івано-Франківськ теплоенерго», КП «Житомиртеплокомуненерго», ТОВ «Грін-Техно», ПOKBПТГ «Полтаватеплоенерго», КП «Вінницяоблводоканал», ЛМКП «Львівводоканал», КП «Кривбасводоканал», КП «Кременчукводоканал», КП «Дніпроводоканал», ПрАТ «АК «Київводоканал», Запорізької міської ради КП «Водоканал» та МКП «Миколаївводоканал») [1; 3; 4].

Кредитна Установа для відбудови – KfW (проект – енергоефективність в громадах) [2]. В рамках реалізації Рамкової угоди, підписаної Урядом України та Урядом Німеччини, планується реалізація 3 проектів. Підписано Угоду «Енергоефективність у громадах», в рамках якої Житомир та Запоріжжя отримають кредит у розмірі 25,5 млн євро та грант у розмірі 1 млн євро для термомодернізації близько 80 шкіл та дитячих садків. Інші умови кредитування: повернення коштів кредиту передбачається здійснити повністю за рахунок коштів кінцевих бенефіціарів – органів місцевого самоврядування; процентна ставка – 2%; плата за зобов'язаннями – 0,25%; максимальний пільговий період – 10 (десять) років; період погашення (включаючи пільговий період) – 30 (тридцять) років. Підписання очікується до кінця 2021 року [2].

На поточний момент, триває робота над підготовкою до підписання Угоди «Проект муніципального водного господарства м. Чернівці, стадія II» загальною вартістю 23,55 млн євро (кредит – 21,55 млн євро та грант – 2 млн євро) для продовження відновлення інфраструктури водопостачання та водовідведення в зоні відповідальності КП «Чернівціводоканал». Інші умови кредитування: повернення коштів кредиту передбачається здійснити повністю за рахунок коштів кінцевого бенефіціара – КП «Чернівціводоканал»; процентна ставка – 2%; плата за зобов'язаннями – 0,25%; максимальний пільговий період – 10 (десять) років; період погашення (включаючи пільговий період) – 30 (тридцять) років. Підписання очікується до кінця 2021 року [1; 4].

Мінрегіон планує підписати меморандум щодо співпраці в сферах управління твердими побутовими відходами та в сфері енергоефективності. Для Мінрегіону важливо, щоб територіальні громади розробляли стратегії розвитку, узгоджені із потенційними джерелами фінансування; щоб територіальні громади мали фінансові ресурси для реалізації для найбільш пріоритетних напрямів свого розвитку. Разом з тим, на даний момент існує проблеми пов'язані з: низькою інституційною спроможністю територіальних громад планувати, готувати та реалізовувати інвестиційні проекти; складнощами при підготовці проектної документації; складнощами при управлінні фінансовими потоками та обслуговуванням боргових зобов'язань; складнощами в комунікації із профільними міністерствами та МФО [4;5].

Описана ситуація призводить до того, що залучені кредитні ресурси використовуються неефективно, інвестиційні проекти «заморожуються», погіршується фінансове становище територіальних громад. Це негативно впливає на кредитну історію муніципалітетів та їх майбутні взаємини з потенційними кредиторами [4].

У зв'язку з вищевикладеним видається доцільним, зосередити увагу на підвищенні інституційної спроможності малих та середніх громад, облдержадміністрацій у роботі з міжнародними фінансовими партнерами. Зокрема, вбачаємо доцільним запустити консультаційно-до-

радчий освітній проект, спрямований на підвищення спроможності пілотних малих і середніх муніципалітетів та обласних адміністрацій у плануванні інвестиційних муніципальних проєктів, залученні фінансових інвестицій від МФО, управлінні реалізацією таких проєктів, фінансуванні та управлінні боргом [5].

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 21.10.2021 № 256 «Про затвердження рішення Комісії з відбору проєктів, пов'язаних з розвитком та модернізацією місцевої інфраструктури, які підлягають фінансуванню згідно з Рамковою угодою між Урядом України та Урядом Королівства Данія щодо загальних умов та процедур, організаційних заходів та фінансових умов реалізації програми Danida Business Finance в Україні». URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/international-cooperation/spivpraczya-z-mizhnarodnymy-finansovymy-organizacziyamy/danida-business-finance/nakaz-ministerstva-rozvytku-gromad-ta-terytorij-ukrayiny-vid-21-10-2021-%e2%84%96-256-pro-zatverdzhennya-rishennya-komisiyi-z-vidboru-proyektiv-povyazanyh-z-rozvytkom-ta-modernizacziye/>
2. Підвищення рівня енергоефективності громадських будівель. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/international-cooperation/spivpraczya-z-mizhnarodnymy-finansovymy-organizacziyamy/nimeczka-kredyt-na-ustanova-dlya-vidbudovy-kfw/pidvyshhennya-rivnya-energoefektyvnosti-gromadskyyh-budivel/>
3. Презентація Звіту за результатами діяльності Мінрегіону у 2021 році. URL: <https://www.minregion.gov.ua/about/plan-diyalnosti-ministerstva/prezentacziya-zvitu-za-rezultatamy-diyalnosti-minregionu-u-2021-roczy/>
4. Програма розвитку муніципальної інфраструктури України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/international-cooperation/spivpraczya-z-mizhnarodnymy-finansovymy-organizacziyamy/evropejskyj-investycijnyj-bank/programa-rozvytku-municypalnoyi-infrastruktury-ukrayiny/>
5. Річний план Мінрегіону на 2022 рік. <https://www.minregion.gov.ua/about/plan-diyalnosti-ministerstva/richnyj-plan-diyalnosti-minregionu-na-2022-rik/>

ВАСИЛЬ КУПРІЙЧУК,

*доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

VASILY KUPRIICHUK,

*Ph.D in public administration, Professor, Professor at the Department of Regional Policy Educational
and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National
University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7229-1749>*

ПЕРСПЕКТИВИ ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ

PERSPECTIVES OF PUBLIC GOVERNANCE IN THE FIELD OF CULTURE

The current state of development of Ukrainian culture and spirituality is characterized by erosion and gradual marginalization of cultural and spiritual values in public life, destruction of the entire network of institutions, enterprises, organizations and institutions of culture and holistic information and cultural space, inefficient use of existing cultural and creative resources. Over the last decade, culture in Ukraine has not only lost its rightful place among public policy priorities, but has also found itself on the periphery of state interests. As a result, the gap between the so-called official culture, financed from the budget, and independent and modern needs-oriented cultural activities has formed and is growing, but the problem of inadequate financial support of the cultural sector has also become chronic.

In addition, the economic structure of local budget expenditures on the cultural sector has significantly deteriorated, and disparate cultural events have not been integrated into a single program of consistent cultural development.

Keywords: public administration, sphere of culture, local level, cultural policy, cultural space.

На сучасному етапі розвитку суспільства визначення місця і ролі культури в процесах його життєдіяльності стає предметом особливої уваги учених, експертів, політиків. Це зокрема обумовлено тим, що завдяки культурі формується інтелект, духовність особистості, здатної вміло й відповідально розв'язувати соціальні, економічні, політичні, національні проблеми, що є важливою умовою розвитку суспільства й виходу його на нові рівні цивілізації. Тому культура не може залишатися поза увагою держави, завдання якої полягає у тому, щоб забезпечити всі необхідні умови для її повноцінного функціонування і розвитку [1].

Досвід проведення реформ в нашій країні свідчить, що досі культурі, як інструменту соціально-економічного розвитку суспільства, не приділяється належної уваги, в суспільстві ще не утвердилося розуміння культури як одного з основних факторів модернізації країни. Поки що гуманітарна та культурна політики в Україні мало пов'язані з розумінням і використання культурних ресурсів нації для вирішення економічних, соціальних і політичних завдань. Традиційно вони зводяться до порівняно автономної та слабко координованої діяльності різних відомств, що мають відношення до охорони культурної спадщини, художньої діяльності, друкарства, бібліотечної та архівної справи тощо. Зокрема, людський капітал сприймається управліннями дуже обмежено – у площині вирішення демографічних проблем і проблем соціального забезпечення [2].

Принцип оптимального поєднання централізації і децентралізації державного управління у сфері культури передбачає чіткий розподіл функцій, повноважень і відповідальності між місцевими, регіональними і центральними органами управління у сфері культури, виключає дублювання функцій, підвищує координацію дій усіх суб'єктів управління, створює умови для прийняття раціональних і ефективних управлінських рішень. Більші можливості у формуванні і здійсненні політики у сфері культури надаються суб'єктам культурно-мистецького життя на регіональному і місцевому рівні. Це обумовлено, зокрема, тим, що культурне життя в усій своїй різноманітності, навіть якщо його окремі аспекти мають

загальнонаціональне значення, існує і розвивається у конкретних містах, селах, регіонах, де живуть митці, які створюють культурні цінності, й проживає населення, що складається з різних етнічних, субкультурних груп, які мають свої культурні інтереси і потребують їх задоволення. Різні території, місцевості можуть відрізняються між собою історико-культурними, мовними, релігійними особливостями [3]. Саме на регіональному і місцевому рівні найбільше перехрещуються культурні інтереси та потреби різних субкультурних, національних груп, простежуються конкретні проблеми культурної сфери і можливі альтернативні варіанти їх розв'язання. Відповідно й управління у сфері культури має бути максимально децентралізоване і наближене до того рівня, на якому відбуваються основні процеси культурно-мистецького життя.

Децентралізація передбачає передачу основних функцій управління у сфері культури на місця, розширення у зв'язку з цим повноважень регіональних і місцевих органів державного управління, посилення їх відповідальності за розвиток культурної сфери [4]. Надання максимальної автономії повноважень місцевим органам влади щодо розв'язання проблем культурного розвитку на своєму рівні зменшує вплив центру на щоденну діяльність органів влади місцевого рівня, посилює їх ініціативу, активність та співпрацю з різними суб'єктами культурної діяльності й реально розширює демократичні методи управління, що сприяє демократизації всієї системи управління у сфері культури. При цьому розподіл компетенції має відбуватися за принципом, коли на більш високий рівень управління передаються лише ті функції, які не можуть бути ефективно реалізовані на нижчому [2].

В управлінській діяльності у сфері культури є й такі завдання, вирішення яких можливе лише на державному рівні. Для того, щоб цілеспрямовано вирішувати стратегічні питання культурного розвитку, необхідно спиратися на концепцію розвитку національної культури. Розробити таку концепцію можна лише на центральному рівні, де, як правило, сконцентрований науковий, експертний потенціал, здатний забезпечити обґрунтування теоретичних проблем, провести необхідні дослідження соціокультурної ситуації в країні чи в окремих регіонах.

Публічне врядування у сфері культури має здійснюватися на основі *принципу демократизації управління*, що спирається на розвиток самодіяльності громадян та активну участь у вирішенні проблем культурного життя культурно-мистецьких товариств, творчих спілок, асоціацій тощо [2]. Зазначений принцип передбачає встановлення оптимального співвідношення цілеспрямованих управлінських впливів, співробітництва, співуправління і самоуправління у сфері культури, запровадження конструктивного діалогу і тісної співпраці між органами державної влади і управління й громадськістю, їх взаємодії у вирішенні питань культурного розвитку, що відповідає специфіці культурної сфери, особливостям її розвитку.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2020 році». URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini>
2. Соціальна і гуманітарна політика Підручник / [авт. кол.: В.П.Трощинський, В.А.Скуратівський, М.В.Кравченко та ін.]; за заг. ред. Ю.В.Ковбасюка, В.П.Трощинського. – К. : НАДУ, 2016 – 792 с.
3. Реформа системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні: стан, виклики, перспективи здійснення: наук. доп. /авт. кол.; за заг. ред. В.С.Куйбіди. – Київ : НАДУ, 2018. – 180 с.
4. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: Монографія / Відп. ред. Н. Р.Нижник; Кол. авт.: В. Б. Авер'янов, І. А. Грицяк, С. Д. Дубенко та ін. – К.: Вид-во УАДУ, 1997. – 448 с.

УДК: 35.071.6(477)

ІГОР МЕЩАН,

кандидат соціологічних наук, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Інституту підвищення кваліфікації Державної служби зайнятості України, директор департаменту соціального захисту населення Київської облдержадміністрації

IHOR MESHCHAN,

Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor of the Department of Public Administration and Administration of the Institute of Advanced Training of the State Employment Service of Ukraine, Director of the Department of Social Protection of the Population of the Kyiv Regional State Administration
<https://orcid.org/0000-0002-8883-264x>

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: РИЗИКИ ТА ШЛЯХИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

DECENTRALIZATION IN UKRAINE: RISKS AND WAYS OF IMPLEMENTATION AT THE REGIONAL LEVEL

The theses consider the conditions in which decentralization is carried out in Ukraine, the main risks and ways of its implementation. Decentralization is understood as the transfer of significant powers and budgets from state bodies to local governments.

Among the potential risks of decentralization are identified: regional differentiation, reduced efficiency of public administration, corruption.

Minimization of risks related to the implementation of decentralization is possible in the case of certain steps, namely: to bring the legal framework to the needs of decentralization, to distribute self-government functions at the regional and district levels, to make maximum use of human capital, to improve its skills. involving international donors (meaning civil servants who have worked in public administrations), investing in the development of transport infrastructure, establishing a system of central state oversight of local self-government, and it is important not to interfere in community affairs, but to control targeted use of funds and promote community development.

Keywords: decentralization, public administration, community, risks of decentralization, prefects.

Державне управління в Україні стикнулось, як із внутрішніми, так і з зовнішніми викликами. Внутрішні виклики державного управління пов'язані з корупційністю, зарегульованістю, невідповідністю потребам суспільства, а зовнішні – з постінформаційною ерою, яка вимагає абсолютно нових підходів до структури, механізмів функціонування державного управління. Всі ці виклики доповнюються ефектом чорного лебедя від Ковіду, який охопив більш ніж 200 держав, та практично паралізував не тільки слаборозвинені, але і найбільш успішні системи державного управління демократичних передових країн світу (США та ЄС). Існує гостра необхідність у нових підходах до того, як державне управління, як механізм діє у відповідь на кризи, від надзвичайних ситуацій в галузі охорони здоров'я до безпрецедентної економічної кризи.

Одним з найбільш ефективних механізмів подолання системної кризи державного управління в Україні є децентралізація. Питання децентралізації у своїх працях розглядали Борденюк В. [1], І. Грицяк [3], М. Корнієнко [4], Н. Пігуль [5], Л. Сус [6].

Ми розуміємо децентралізацію як «передачу значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Так, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно».

Децентралізація в Україні має певні ризики, які можуть проявитись у найближчий час. Серед них можна визначити, на думку М. Бризіцького, наступні види ризиків [2]:

- неефективність у розподілі доходів та ресурсів державою, що сприятиме ще більшій диференціації між регіонами та громадами (поява прірви між багатими, та бідними територіями),
- зменшення ефективності державного управління, у порівнянні з централізованою державою,
- обмежений набір для встановлення макроекономічного сталого розвитку,

– корупційність, яка може перетворити місцеві еліти у кінцевих бенефіціарів, які матимуть абсолютну політичну і економічну влади, і по суті мінімально будуть підконтрольні республіканським органам влади.

Для мінімізації вищезазначених ризиків, на нашу думку, необхідними є наступні кроки:

– залучати громадян до участі у регіональній політиці,
– здійснити конституційні зміни, необхідні для децентралізації,
– критично необхідним є інвестиції в інфраструктуру, як необхідну передумову для прискореного розвитку країни,

– ініціювати ще інтенсивнішу підтримку міжнародних донорів.

Є предметні здобутки децентралізації в Київській області реалізовані в предметній сфері соціального захисту населення, а саме:

– забезпечено наближення соціальних і адміністративних послуг соціального характеру до мешканців територіальних громад (збільшено кількість структур та працівників зайнятих у сфері соціального захисту населення: від 769 осіб у 37 міських та районних управлінь соціального захисту населення, до 1268 осіб у 76 (69 територіальних громад та 7 районних).

– завдяки фінансовій допомозі Європейського Банку реконструкції та розвитку структурні підрозділи соціального захисту населення всіх 69 територіальних громад отримали 270 комп'ютерів та периферійної техніки, а також 581 одиницю офісних меблів, 3 мікроавтобуси для служб «Соцтаксі».

– запроваджено роботу Програмного комплексу «Соціальна громада», до якого підключено всі 69 територіальних громад. Він об'єднує у єдиному інформаційному середовищі «фронт-офіси» прийому документів від населення, що знаходяться у ЦНАП територіальних громадах, з «бек-офісом» у структурних підрозділах соціального захисту населення райдержадміністрації та виконавчих органів міських рад, де приймається рішення про надання соціальної допомоги, отримані електронні заяви опрацьовуються спеціалістами управління соціального захисту населення та передаються в територіальні громади та ЦНАП повідомлення про призначення або відмову відповідної допомоги. Це дозволило пришвидшити обмін документами, а громадян позбавило зайвої бюрократії щодо збору та доставки у районний центр документів.

Органи місцевого самоврядування взяли на себе значну частину функцій з запровадження та реалізації заходів із соціального захисту населення та стали відігравати ключову роль у поліпшенні рівня життя громадян та покращенні якості надання соціальних послуг. Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» були створені надавачі соціальних послуг (комунальний заклад), а саме: 19 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) та 22 центри надання соціальних послуг, які охоплюють соціальними послугами всі потребуючі категорії громадян. При зазначених установах соціального обслуговування функціонує 121 відділення.

Безумовно децентралізація не є панацеєю, та має певні ризики для ефективності державного управління в Україні, і тому має входити у антикризовий пакет, який має включати в себе в тому числі ефективну реалізацію адміністративно-територіальної реформи.

Список використаних джерел

1. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцевого самоврядування: поняття, суть та форми (види) // Право України. 2005. № 1. С. 21.
2. Бризіцький М. Ризики децентралізації. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/11589>
3. Грицяк І. А. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація. К. : Вид-во УАДУ, 1997. С. 55.
4. Корнієнко М. Місцевого самоврядування та «урядова вертикаль» // Місцевого самоврядування. 1997. № 3/4 (5). С. 37–43
5. Пігуль Н. Г. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ // Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 9. С. 684–688

6. Сус Л. Проведення децентралізаційних реформ: уроки для України // Фінансові інструменти регіонального розвитку : матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (28 жовтня 2016 р.). Житомир : ЖНАЕУ, 2016. С. 20–23.
УДК 351.82

ВОЛОДИМИР МОРОЗ,

*кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри регіональної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

КОСТЯНТИН МІХНОВ,

*магістрант Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

VOLODYMYR MOROZ,

*candidate of Sciences of Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the
Regional policy Department of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and
Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-4306-3741>*

KOSTYANTYN MIKHNOV,

*master's student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service
of Taras Shevchenko National University of Kyiv*

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРИРОДНИХ МОНОПОЛІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

PUBLIC POLICY ON THE NATURAL MONOPOLIES IN THE FRAMEWORK OF DECENTRALIZATION IN UKRAINE

The article deals with the analysis of current problems of tariff policies for natural monopolies at utilities market in Ukraine. The sphere of functioning of natural monopoly markets requires the development of an effective public policy aimed at creating optimal conditions for their functioning and protecting the interests of the consumers. It is proved that the prospects for the reliable functioning and sustainable development of natural monopolies will depend on the creation of a balanced, effective model of state regulation with elements of decentralization, which would be legal, flexible, maintain a balance of interests between businesses, consumers and the state.

Keywords: public policy, natural monopoly, regulation, tariffs.

В економіці будь-якої країни існують, так звані, «природні монополії» – окремі сфери господарювання, в яких наявність монополістичних утворень є економічно виправданою і обґрунтованою. З інституційних позицій природні монополії можна розглядати, як інститут, що забезпечує функціонування національної економіки у тих секторах, де конкурентний ринок менш ефективно задовольняє суспільні потреби, ніж монополізований. До таких секторів традиційно відносять базові галузі виробничої інфраструктури, перелік яких може змінюватись в залежності від досягнутого рівня технологій, ємності ринків суспільно значимих товарів, характеру їхньої локалізації та інших параметрів.

Оскільки природні монополії не можуть існувати в умовах ринкової конкуренції, умови їх господарювання має визначати та контролювати держава. Тому сфера функціонування ринків природних монополій потребує вироблення дієвої публічної політики спрямованої на формування оптимальних умов їх функціонування та захисту інтересі споживачів в середньо- та довгостроковій перспективі.

В Україні до суб'єктів природних монополій належить досить велика кількість стратегічно важливих видів економічної діяльності, що мають значний економічний та соціальний вплив на рівень життя населення та національну безпеку країни загалом (ст. 5 Закону України «Про природні монополії») [4].

Зокрема, діяльність у сфері централізованого теплопостачання, водопостачання та водовідведення в Україні відноситься до ринку природних монополій. Так, відповідно до Закону України «Про природні монополії» [4] від 20.04.2000 № 1682-III до сфери природних монополій відносяться:

- централізоване водопостачання та водовідведення;
- транспортування теплової енергії.

Одним з найважливіших завдань державного регулювання діяльності природних монополій у сфері комунальних послуг є забезпечення відсутності дискримінації споживачів та забезпечення їх можливістю мати доступ до товарів та послуг, що відносяться до сфери природної монополії. Вирішення цього завдання, як правило, покладається на спеціалізований орган – регулятор, який має забезпечити умови, за яких суб'єкт природної монополії не може відмовити споживачам у наданні їм товарів та послуг у необхідному їм обсязі за наявності у нього технічної можливості.

В Україні головним органом державного регулювання природних монополій у сферах енергетики та комунальних послуг є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП). Національна комісія, як регулятор, є колегіальним органом, що здійснює державне регулювання, моніторинг та контроль за діяльністю суб'єктів господарювання у сферах енергетики та комунальних послуг. НКРЕКП здійснює: ліцензування господарської діяльності суб'єктів природних монополій; установлення тарифів на комунальні послуги суб'єктам природних монополій; нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів природних монополій та інше [3]. Формування тарифів на ринку природних монополій є ключовим механізмом державного регулювання, оскільки найбільш суттєво впливає на поведінку суб'єктів ринку [1; 2].

В 2021 році відбулися суттєві зміни моделі державного регулювання у сфері тарифів на теплопостачання: відповідно до постанови НКРЕКП від 07.07.2021 №1085 (набрала чинності 08.07.2021), якою внесено зміни до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності у сфері теплопостачання, затверджених постановою НКРЕКП від 22.03.2017 № 308, повноваження щодо регулювання діяльності підприємств сфери теплопостачання (крім виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках), зокрема у частині ліцензування та встановлення тарифів для суб'єктів господарської діяльності у сфері теплопостачання, передано від НКРЕКП на місцевий рівень.

Водночас, статтею 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать власні (самоврядні) повноваження, зокрема, встановлення в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів на теплову енергію (у тому числі її виробництво (крім виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках), транспортування та постачання), тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення, на комунальні, побутові та інші послуги, та делеговані повноваження, зокрема здійснення відповідно до закону контролю за дотриманням цін і тарифів.

У зв'язку з цим Комісія провела оптимізацію структури державного органу (відбулося укрупнення управлінь та департаментів. Це означає, що віднині органи місцевого самоврядування є відповідальними за економічну обґрунтованість тарифів, вартість та якість послуг з теплопостачання для жителів громад.

Чи впораються органи місцевого самоврядування з цим завданням покаже час, однак, якщо виникнуть проблеми прийдеться повертатися до старої моделі тарифного регулювання, коли тарифи ліцензіатам (підприємствам) встановлювала НКРЕКП. В подальшому НКРЕКП продовжить здійснювати свої функції, надаватиме методологічну допомогу з питань державного регулювання підприємств енергетики, теплопостачання, водопостачання та водовідведення, а також працюватиме над удосконаленням нормативно-правового забезпечення їх діяльності.

Слід зазначити, що НКРЕКП забезпечується оперативне реагування на зміни законодавства, зокрема, шляхом внесення відповідних змін до порядків та процедур формування та встановлення тарифів, а також інших нормативно-правових актів, що використовуються під час

реалізації механізму тарифоутворення у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, чим забезпечується регулярно вдосконалення відповідних нормативно-правових актів НКРЕКП. Водночас, нормативно-правові акти, якими керуються органи місцевого самоврядування під час установалення відповідних тарифів приводяться у відповідність до чинного законодавства та вдосконалюються набагато пізніше та у більшості випадків з урахуванням редакцій вже діючих нормативно-правових актів НКРЕКП, якість, ефективність та дієвість яких вже була перевірена та підтверджена під час їх застосування.

При цьому, наділення повноваженнями щодо розробки методології тарифоутворення у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, які мають свою специфіку та особливості функціонування, іншого центрального органу виконавчої влади (Мінрегіон), який безпосередньо не здійснює практичне застосування відповідних нормативно-правових актів, а відповідно не має інформації щодо дієвості та ефективності відповідних їх положень, є недоцільним та нераціональним.

Разом з тим, нормативно-правовими актами, якими керуються місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування при здійсненні регулювання господарської діяльності суб'єктів господарювання у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, на сьогодні не передбачено правил та порядку подання відповідними суб'єктами господарювання звітності та відповідно не врегульовано питання щодо (належного) контролю за їх діяльністю.

НКРЕКП під час встановлення суб'єктам господарювання у сфері теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення відповідних тарифів було підтверджено свою спроможність у стислі терміни реагувати на зміни чинників зовнішнього середовища, що також свідчить про економічну обґрунтованість встановлених НКРЕКП тарифів, чим зокрема, забезпечується баланс інтересів як споживачів, так і теплопостачальних підприємств та підприємств водо-каналізаційного господарства.

Крім того, за підсумками моніторингу результатів діяльності ліцензіатів НКРЕКП у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення за період державного регулювання НКРЕКП стан та тенденції розвитку сфер теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення в цілому можна визнати позитивними, виходячи з таких положень: багатьма ліцензіатами зменшено обсяги понаднормативних втрат та витрат води, теплової енергії; знижено питомі витрати електроенергії та підвищено енергоефективність виробництва; знижено заборгованість ліцензіатів перед постачальниками електричної енергії та природного газу; покращився рівень розрахунків споживачів за послуги теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення; окремими ліцензіатами підвищено ефективність виробництва та забезпечено відповідність структури витрат структурі встановлених тарифів, за рахунок чого в більшій мірі, ніж у попередні роки забезпечено відшкодування витрат тарифами тощо.

Отже, перспективи надійного функціонування та сталого розвитку суб'єктів природних монополій залежатимуть від створення збалансованої, ефективної моделі державного регулювання з елементами децентралізації, яка була б законною, гнучкою, підтримувала баланс інтересів між підприємствами, споживачами та державою.

Список використаних джерел

1. Крилова І.І. Щодо правового статусу державного регулятора у сфері комунальних послуг. Тридцять економіко-правових дискусій: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Львів, 01.10.2018. Львів: ГО «Наукова спільнота», 2018. 114 с. С. 16–21.

2. Ліщук В. Регулювання природних монополій: теорія, механізм реалізації та сучасні тенденції / В. Ліщук, М. Ліщук, А. Московчук // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2018. № 1. С. 8-16.

3. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: Закон України від 22.09.2016 №1540-VIII. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19> (дата звернення: 02.12.2021).

4. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000 р. № 1682-III р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14> (дата звернення: 04.12.2021).

УДК 352.075.1:342.57

ДІАНА НАЗАРЕНКО,

доктор філософії з публічного управління та адміністрування, керуючий партнер
Адвокатського об'єднання «АСТРУМ»

DIANA NAZARENKO,

Ph.D in Public Management and Administration
<https://orcid.org/0000-0003-2235-6588>

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ АДВОКАСІ ЯК МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ

INSTITUTIONALIZATION OF ADVOCACY AS A MECHANISM OF EFFICIENT INTERACTION BETWEEN THE AUTHORITIES AND THE COMMUNITY

One of the present-day global trends of interaction between the authorities and the community, balancing of differently vectored interests on the self-governing territories and provision of efficient two-way communication in the territorial development management systems, is expanding of advocacy.

In the course of the research they singled out two key vectors of advocacy institutionalization in Ukraine in modern times: development of legal and organizational components in provision of its functioning.

The set of regulatory legal acts makes implementation of advocacy processes institutionally possible by making purposeful influences on formation and realization of the state policy. Development of interaction between the community and the public authorities is being performed, in particular, through such organizational forms as the community councils, the community expertise, built on the rules of professional competence and active social interaction.

It is obvious that the further development of the legal environment, upward movement of communicativeness and financial support of the territorial community will advantage improvement of efficiency in the advocacy processes.

Keywords: Advocacy, institutionalization, the community, the community council.

Процеси реформування місцевого самоврядування беззаперечно взаємопов'язані з процесами розвитку територіальних громад. Одним з механізмів, який забезпечує такий розвиток є активізація громадськості у процесах публічного управління. Актуальний План заходів з реалізації Національної стратегії розвитку громадянського суспільства спрямований на підтримку ініціатив громадськості, а також налагодження ефективного діалогу між владою та громадянським суспільством [10].

Одним із сучасних світових трендів взаємодії влади та громадськості, збалансування різновекторних інтересів на самоврядних територіях та забезпечення ефективного зворотного зв'язку у системах управління територіальним розвитком, є поширення адвокати. Водночас, вкрай низький рівень застосування вказаного інструментарію свідчить про наявність двох значущих гальмуючих факторів: недостатню теоретико-методологічну розробленість проблематики адвокати та необхідність інституціоналізації територіальних систем адвокати. Пошуки шляхів вирішення нагальних проблем політичного, економічного, соціального характеру мають відбуватись комплексно, не розриваючи сутнісних зв'язків між сторонами одного явища.

«Інституціоналізація - (від лат. institutum - устрій, установа) - процес визначення і оформлення організаційних, правових та інших структур для задоволення суспільних потреб» [2].

В ході дослідження виокремлено два ключових вектора інституціоналізації адвокати в Україні на сучасному етапі: розвиток правової та організаційної складових забезпечення

її функціонування. При цьому враховано світовий досвід функціонування адвокати та зміни суспільного запиту.

Правовий вектор реалізації адвокати, який найбільш вдало може бути використано, базується, крім Конституції України, на законодавчих актах, які врегульовують відносини, що мають місце на самоврядних територіях. Першочергово це Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про засади державної регіональної політики», «Про звернення громадян», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» [5, 6, 7, 8, 9]. Реалізувати право громадян брати участь у вирішенні державних справ покликані також і механізми, визначені Указами Президента України і Розпорядженнями Кабінету Міністрів України. Для участі громадян і їх об'єднань у формуванні та реалізації державної політики рекомендується створювати консультативні й дорадчі органи.

Що стосується організаційного вектору інституціоналізації адвокати, варто звернути увагу на громадські ради (далі – ГР). Як зазначають сучасні фахівці, «Громадські ради, як дієвий механізм співпраці влади та громадськості, формуються лише там, де є для цього відповідні умови: влада прагне забезпечити стабільність (власну і суспільства) через розуміння потреб суспільства та діалог з ним; організована громадськість знає, як представити інтереси суспільства чи корпоративних його груп, представником яких вона є...Сьогодні в Україні створено більше 600 громадських рад майже при усіх органах виконавчої влади різних рівнів, а також при деяких органах місцевого самоврядування» [1].

Однак, не всі з наявних громадських рад спроможні реалізувати такі інноваційні задачі. Тому, видається слушною думка щодо дотримання принципу професіоналізму при формуванні громадських рад. Керівна структура громадської ради, яка створюється при місцевому органі публічного управління, має формуватися переважно з представників професійних об'єднань (товариств, спілок, асоціацій тощо), відповідно до галузевого спрямування громадської ради. Таким чином, буде забезпечено професійний підхід в ході удосконалення діяльності певного соціального інституту, конструктивний та аргументований діалог громади з органом публічного управління.

Громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади є складовою механізму демократичного управління державою, який передбачає проведення інститутами громадянського суспільства оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх врахування органами виконавчої влади у своїй роботі [4].

Громадська експертиза має бути обов'язковим елементом фахової адвокати-кампанії. Так, «проведення громадської експертизи охоплює такі етапи: планування проведення громадської експертизи; проведення громадської експертизи, підготовка експертного висновку; розгляд результатів громадської експертизи органом виконавчої влади; врахування результатів громадської експертизи органом виконавчої влади» [3]. Як бачимо, елементи алгоритмів класичної адвокати-кампанії та громадської експертизи тісно корелюються між собою, що дає підстави використовувати наявне нормативно-правове забезпечення громадських експертиз для реалізації адвокати.

Таким чином, вище нами було розглянуто вектори розвитку інституціоналізації адвокати, які враховують комплекс нормативно-правових актів, що уможливають здійснення процесів адвокати, реалізують цілеспрямовані впливи на формування і реалізацію державної політики. Визначено спрямування розвитку взаємодії громади з органами публічного управління через такі форми як громадські ради, громадська експертиза, побудовані на принципах професіоналізму та активної соціальної взаємодії. Вочевидь, подальший розвиток правового поля сприятиме підвищенню ефективності процесів адвокати.

Зважаючи на одну з фундаментальних функцій адвокати, якою виступає реалізація полілогу в суспільстві та дієвого зворотного зв'язку між органом місцевого самоврядування та територіальним таксоном, видається вкрай важливим виявлення впливу на реалізацію ключових

функцій адвокати в місцевому самоврядуванні. На правовому одним з таких програмних документів є План заходів з реалізації Національної Стратегії розвитку громадянського суспільства, який спрямований на підтримку ініціатив громадськості, а також налагодження ефективного діалогу між владою та громадянським суспільством [10]. Визначені основні напрями: «проведення навчання для представників інститутів громадянського суспільства щодо підготовки пропозицій (програм, проектів) для участі в конкурсах на отримання фінансової підтримки з державного або місцевого бюджетів; надання об'єднанням осіб з інвалідністю та громадським об'єднанням ветеранів фінансової підтримки для реалізації програм (проектів, заходів) на конкурсних засадах;... проведення навчальних курсів, тренінгів... дистанційного навчання... просвітницької діяльності...» [10]

Недостатня насиченість комунікативного простору сучасних територіальних громад інформацією щодо можливостей адвокати, та досі нерозв'язане питання щодо доцільної форми фінансування адвокати-кампаній, [11] робить даний комплекс напрямів вкрай значущими та такими, що сприятимуть активізації спільнот, забезпеченню прозорості та адекватності фінансової підтримки для адвокати.

Список використаних джерел

1. Берданова, О. В., Вакуленко, В. М., Гринчук, Н. М., Колтун, В. С., Куйбіда, В. С., Ткачук, А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі. – Київ: – 2017. – 129 с. С.24-25 (Berdanova, O.V., Vakulenko, V.M., Grinchuk, N.M., Koltun, V.S., Kuibida, V.S., Tkachuk, A.F. Management of development of united territorial communities on the basis of public participation. – Kyiv: - 2017. - 129 p. P.24-25.

2. Воронкова В. Г. Інституціоналізація //Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. Т. 2 : С. 703. (Voronkova VG *Institutionalization* // Legal Encyclopedia: [in 6 volumes] / Ed. qtu. Yu. S. Shemshuchenko (ed.) [And others] – Kyiv: Ukrainian Encyclopedia. M. Bazhana, 1998. Vol. 2: P. 703.)

3. Лациба, М.В. Громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади: крок за кроком / М. Лациба, О. Хмара, О. Орловський ; Український незалежний центр політичних досліджень – Київ: [Агентство «Україна»], 2010. – 96 с. с.6 (Latsiba, M.V. *Public examination of the activity of executive bodies: step by step* / М. Latsiba, О. Khmara, О. Orlovsky; Ukrainian Independent Center for Policy Studies. – Kyiv: [Ukraine Agency], 2010. - 96 p. P.6)

4. Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976. (The procedure for facilitating public examination of the activities of executive authorities. Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of November 5, 2008 No. 976.)

5. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

6. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

7. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.96 № 394/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96>

8. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

9. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 1045-XIV від 21.05.1997. Відом Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

10. Уряд затвердив План заходів з реалізації Національної стратегії розвитку громадянського суспільства. The document is available online at <http://www.minregion.gov.ua/>

press/news/uryad-zatverdiv-plan-zahodiv-z-realizatsiyi-natsstrategiyi-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva/ (Accessed 13.10.2019) (The Government approved the Action Plan for the implementation of the National Strategy for Civil Society Development. The document is available online at <http://www.minregion.gov.ua/press/news/uryad-zatverdiv-plan-zahodiv-z-realizatsiyi-natsstrategiyi-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva/> (Accessed 13.10.2019))

11. Rapaport, J. & Manthorpe, J., (2008), *Putting it into practice: will the new Mental Health Act slow down or accelerate integrated working?*, «Journal of Integrated Care», 16(4): 22-29.

УДК 35.975(477)

ВАСИЛЬ ПРОДАНИК,

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук,
ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

АНДРІЙ ШИНКАРЬОВ,

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та соціальних наук,
ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

VASYL PRODANYK,

Ph.D in Public Administration, Higher educational institution «Interregional Academy
of Personnel Management»
<https://orcid.org/0000-0002-3112-479>

ANDRII SHYNKAROV,

Ph.D in Public Administration, Higher educational institution «Interregional Academy
of Personnel Management»
<https://orcid.org/0000-0002-0431-765X>

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ ДОСВІД І ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

LOCAL SELF-GOVERNMENT IN UKRAINE: MANAGEMENT EXPERIENCE AND LEGISLATIVE SUPPORT

Local development reform and decentralization are aptly called one of the most successful and effective reforms in Ukraine over the past 10 years. The situation today is as follows in this area. The government has implemented a sound and substantially updated draft strategic and political document for reform - the Concept of Local Government and Territorial Organization Reform, which has been prepared in an expert environment for many years, which also received positive conclusions from the Council of Europe. This Concept was developed by a working group at the Ministry of Regional Policy in 2008-2009. The working group of those years: A. Tkachuk, Y. Hanushchak, V. Vorotin, V. Parkhomenko, V. Nudelman, M. Pukhtinsky, J. Mark and others.

The reform was launched in an extremely difficult situation: Crimea, separatists and Russian troops in the East were annexed, and a brutal information war was waged. However, the Government decided on a real decentralization of power, which meant a non-standard, asymmetric course in the face of external aggression and internal instability. After all, as a rule, in such conditions in the states there is a total centralization and collapse of all democracy.

It will be recalled that on April 1, 2014, Order 333-r approved the Concept of Reforming Local Self-Government and Territorial Organization. This was the beginning of real reform.

Keywords: decentralization, resource development, reform.

Відповідно до Концепції (ідеї, напрямів) децентралізації ключовим принципом для формування необхідної системи ефективних органів місцевого самоврядування мав стати принцип субсидіарності, за яким повноваження мають належати тому рівню управління, який знаходиться найближче до людини та на якому можливе виконання цих повноважень з точки зору ефективності. Саме тому, для передачі більшості важливих для людини повноважень у територіальні громади була запропоновано на першому етапі сформувані такі спроможні громади через процедуру добровільного об'єднання. Адже до початку реформи, більшість територіальних громад в Україні була досить слабкою – низька чисельність населення, складна демографія, низька економічна спроможність.

Відзначимо, що до початку реформи в 2014 році більше 40% територіальних громад мали менше однієї тисячі населення. Такі громади не були спроможні виконувати більшість повноважень, притаманних органам місцевого самоврядування, а їхні основні бюджетні витрати складала заробітна плата працівників сільради та можливі витрати на канцелярські вироби. Саме тому нова реформа почалась із кроків, спрямованих на створення спроможних територіальних громад шляхом добровільного об'єднання суміжних територіальних громад.

Закон «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 став першим законом з реалізації реформи, який давав можливість територіальним громадам рухатись до посилення дієвої спроможності через інструмент співпраці, без більш тісної інтеграції в одну громаду. Щоправда цей закон не розкрив свого великого потенціалу та територіальні громади, які досить обережно ставились до спільного співробітництва. Загалом цей закон найбільш активно застосовувався у зоні впливу великих міст на навколишні громади.

Згадаємо, що 5 лютого 2015 року було ухвалено закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» і процес утворення об'єднаних громад стартував досить активно. Вже в 2019-20 роках об'єднані громади реалізували 1489 проекти розвитку власної інфраструктури на суму понад 3,7 млрд гривень [1].

Все це призвело до зростання довіри людей до реальної місцевої влади. Сьогодні місцева влада користується значно більшою довірою, ніж влада центральна: Президенту довіряють – 2%, Уряду – 3%, Верховній Раді – 4%, місцевій владі довіряють 12%, експертам і науковцям – 17%. Найвищий рівень довіри має влада в невеликих територіальних громадах селищного чи міського типу, які якраз є становим хребтом другого етапу реформи (Дані соціологічного опитування, проведеного Радою Європи у грудні 2021 року).

Відзначимо, що перший та другий етапи реформи пройшли досить успішно. Тепер Україна перейшла до нового етапу завершення процесів звернення об'єднаних територіальних громад та реалізації всіх перспектив адміністративного поділу на рівні районів. Все це має бути реалізовано на сучасному етапі завершення реформи, інакше ми отримаємо суперечливий та дещо хаотичний адміністративно-територіальний устрій, який не даватиме можливостей для ефективного управління на місцях.

На нашу думку, для завершення цього процесу не є остаточним і визначальним внесення змін до Конституції України, це вирішується на рівні законів і урядових актів. Для цього потрібна політична єдність правлячої коаліції та активність громадян, оскільки процес дає позитивні результати, але не відразу та вимагає нових підходів.

Відзначимо, що нормативна база управління господарськими (ресурсними) процесами є результатом діяльності складної ієрархії та взаємодії державних (регіональних) і місцевих органів, які представляють усі гілки публічного управління та адміністрування. Першу групу становлять суб'єкти, які діють на центральному, загальнодержавному рівні управління – це держава в цілому та її органи [2].

За сучасних умов оновлення системи управління на регіональному та місцевому рівні потребує вдосконалення теоретична розробка самих напрямів перетворення та їх організаційно-правового забезпечення в Україні.

Згідно з Конституцією України 1996 р. (ст. 133) владно-просторовою основою організації влади є адміністративно-територіальні одиниці, систему яких складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони у містах, селища і села. Як зазначається у новій Концепції державної регіональної політики України, система територіальної організації влади базується на поєднанні державного управління, регіонального управління та місцевого самоврядування.

Саме управління формується на рівні обласної, районної, міської адміністративної одиниці та являє собою особливий вид управлінської діяльності щодо регулювання соціально-економічних процесів на даній території.

На місцевому рівні здійснюються ще декілька видів управлінської діяльності в економічній сфері: галузеве управління; судове, правове управління різних рівнів; управління недержавних органів; громадське управління (асоціації, об'єднання, спілки – профспілкові, захисту прав споживачів, молодіжні, екологічні, ветеранські організації тощо).

З одного боку, така розгалужена структура має забезпечувати захист і представлення економічних інтересів різних суб'єктів соціально-економічної діяльності, але з іншого, актуалізує розбіжність, перетинання інтересів кожного з учасників. Здебільшого вони полягають у прагненні привласнити максимальний обсяг ресурсів, забезпечити собі певні вигоди. А кінцевою метою управління є розв'язання суперечностей, що виникають між суспільними, галузевими та регіональними інтересами, а також створення гнучкої системи поєднання усіх інтересів у межах території [3].

Власне управління економічними процесами, водночас включає і управління з боку органів влади, та управління з боку місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також галузеве, міжгалузеве управління. Отже, управління економічними (ресурсними) процесами включає в себе усі ці види інтегровано.

Другу групу суб'єктів управління можна визначити, виходячи з кола суб'єктів місцевого самоврядування, оскільки, на нашу думку, правосуб'єктність у даному випадку є похідною від права місцевого самоврядування. До цієї групи відносяться, передусім, територіальні громади, які мають гарантоване державою право та реальну здатність самостійно вирішувати питання місцевого значення та виступають як певні суб'єкти місцевого самоуправління. Це, у першу чергу, стосується територіальних громад міст республіканського та обласного значення, що справляють вирішальний вплив на господарський і соціальний розвиток.

Відзначимо, що останнім часом постійно зростає активність різного роду добровільних об'єднань, громад і їхніх органів (Асоціація сільських, селищних і міських рад України, Українська асоціація місцевих і регіональних влад, Спілка лідерів місцевих і регіональних влад тощо), які намагаються впливати на означені процеси в Україні. Спільно з іншими громадсько-політичними формуваннями (регіональними осередками політичних партій і блоків, профспілками, об'єднаннями, що представляють інтереси суб'єктів господарювання, різних прошарків населення тощо) ці об'єднання можна включити до третьої групи суб'єктів місцевого управління. Хоча, враховуючи ту обставину, що вони не мають владних повноважень, їх, скоріше, можна віднести до так званих «груп тиску» на органи влади або лобіювання в них власних інтересів.

Список використаних джерел

1. Vorotin V. Ye. Modernization of education and science as an object of state administration: a competitive advantage for Ukraine. *The Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*. - 2017. № 6. С. 153-160.

2. Vorotin V. Ye., Romanenko Ye. A., Shchokin R. G., Pivovarov K. V. Improving the organizational and legal mechanism of state economic management: the European experience for Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. - 2018. - 3 (26). - p. 368-376.

3. Воротін В. Є., Проданик В. М. Від регуляторної політики до державно-приватного партнерства в публічному секторі України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2019. № 1. С. 95–102.

АНАТОЛІЙ РАЧІНСЬКИЙ,

*доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ANATOLII RACHYNSKYI,

*Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Regional Policy
of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Public Service
of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-9888-6978>*

ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНОСТІ СЛУЖБ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

FORMATION OF CAPACITY OF PERSONNEL MANAGEMENT SERVICES FOR PROVISION OF PROFESSIONAL SERVICE IN LOCAL SELF-GOVERNMENT AUTHORITIES

The efficiency of the service in local self-government authorities is ensured by personnel management services, which implement modern methods and tools of personnel management in local self-government authorities as well as develop organizational and managerial culture. The National Agency of Ukraine on Civil Service has prepared clarifications for personnel management services in government authorities to this end. The main tasks of personnel management services are to stimulate the potential of local self-government officials, to increase the level of effectiveness of their activities in order to maximize professional and personal self-realization and ensure professional selection, to harmonize activities and the most rational use of their skills and abilities. Strengthening work of personnel management services should include development of personnel management strategies, proposals for improving personnel management and / or human resource management; formation of corporate culture, incentives for promotion and motivation of employees, etc.
Keywords: personnel management services, level of capacity, professional selection.

Важливою складовою належного державного управління є розбудова професійної служби в органах місцевого самоврядування. З метою встановлення нових правових та організаційних засад служби в органах місцевого самоврядування як професійної та політично неупередженої діяльності на благо держави і громадян, гарантування реалізації громадянами України права рівного доступу до служби в органах місцевого самоврядування, а також гармонізації із законодавством з питань державної служби законодавство з питань служби в органах місцевого самоврядування потребує суттєвого оновлення. Для ефективного виконання покладених на неї завдань службі управління персоналом необхідно впроваджувати в роботу сучасні методи та інструменти управління персоналом в органах місцевого самоврядування, розвивати організаційну та управлінську культуру [5].

Відповідно, серед основних завдань служб управління персоналом варто відзначити такі: реалізація державної політики з питань управління персоналом у державному органі; забезпечення організаційного розвитку державного органу, прогнозування розвитку персоналу; заохочення працівників до службової кар'єри, підвищення рівня їх професійної компетентності; здійснення аналітичної та організаційної роботи з кадрового менеджменту [3].

Важливо відзначити ефективну роботу НАДС щодо підготовки роз'яснень для служб управління персоналом державних органів, зокрема щодо:

- проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців, звільнених з посади державної служби категорії «А» відповідно до частини першої статті 87¹ Закону України «Про державну службу»;
- врахування виконання індивідуальної програми підвищення рівня професійної компетентності / індивідуальної програми професійного розвитку при визначенні результатів виконання завдань державними службовцями;
- оцінювання результатів службової діяльності державного службовця, призначеного на посаду з укладанням контракту про проходження державної служби на період дії карантину та визначення завдань відповідно до такого контракту [4].

Заслуговує на увагу проведення НАДС дослідження рівня спроможності служб управління персоналом державних органів, які здійснюють підготовку та реалізацію ключових національних реформ, за результатами якого розроблено рекомендації державним органам розпочати / посилити роботу в напрямках діяльності служби управління персоналом з урахуванням пріоритетів і потреб відповідного державного органу. Насамперед це стосується:

- розробки стратегій управління персоналом державного органу, пропозиції щодо удосконалення управління персоналом та / або кадрового менеджменту;
- аналізу задоволеності працівників роботою в державному органі та підстав для звільнення працівників державного органу;
- заходів щодо адаптації, формування корпоративної культури, стимулювання до просування по службі та мотивації працівників та ін. [2].

Таким чином, завдання служб управління персоналом полягає не просто в організаційному забезпеченні діяльності державних службовців, їх доборі та звільненні з посади державної служби, а у стимулюванні їх потенціалу, підвищенні рівня результативності їх діяльності з метою максимальної професійної та особистісної самореалізації. Особливістю ж сучасних служб управління персоналом є те, що вони здійснюють забезпечення професійного добору, гармонізації діяльності та максимально раціонального використання умінь та здібностей державних службовців. Слід зазначити, що професійний добір має передбачати підбір найбільш вдалих кандидатів на посади державної служби; гармонізація діяльності – адаптацію до умов роботи, професійний розвиток шляхом професійного навчання; максимально раціональне використання умінь та здібностей – належну систему оцінювання державних службовців з метою їх повної самореалізації, мобільність [1, с. 121].

Варто зазначити про необхідність формування переліку загальних компетентностей, зокрема для керівників служб управління персоналом, основними з яких мають стати їх здатності: застосовувати професійні знання у практичних ситуаціях; використовувати професійну діяльність на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, принципів служіння суспільству та інтересам територіальної громади; спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, протидіяти її дискримінації; використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології; ухвалювати обґрунтовані рішення; мотивувати людей; працювати у команді; професійного розвитку та навчання.

Таким чином, успіх реформи значною мірою залежить від якості управління людськими ресурсами в державних органах, яке повинні забезпечувати сучасні, ефективні і дієві служби управління персоналом.

Список використаних джерел

1. Гришук А.Б. Історіографія питання становлення і розвитку інституту державної служби в Україні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична*, 2013. Вип. 3. С. 3–10.
2. Звіт про результати оцінки рівня спроможності служб управління персоналом державних органів, які здійснюють підготовку та реалізацію ключових національних реформ. URL: <https://nads.gov.ua/diyalnist/upravlinnya-personalom-na-derzhavnij-sluzhbi> (дата звернення 02.12.2021).
3. Про затвердження Типового положення про службу управління персоналом державного органу (із змінами, внесеними згідно з наказом Національного агентства України з питань державної служби від 31.07.2020 № 143-20). Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 03.03.2016 № 47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-16> (дата звернення 02.12.2021).
4. Річний звіт Національного агентства України з питань державної служби за 2020 рік. К. : НАДС, 2021. 62 с.
5. Стратегія реформування державного управління України на 2022–2025 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 № 831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-p> (дата звернення 02.12.2021).

НАТАЛІЯ ШАМРАЙ,

*кандидат наук з державного управління, директор Департаменту (Центру) надання адміністративних послуг виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації),
Голова Всеукраїнської асоціації Центрів надання адміністративних послуг*

NATALIIA SHAMRAI,

*Candidate of Sciences in Public Administration, Head of Department (Center) for providing administrative services of the executive authority of the Kyiv City State Administration, Chairman of the All-Ukrainian Association of Centers for Administrative Services
<http://orcid.org/0000-0002-6222-6385>*

РОЗВИТОК СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF PROVISIONAL ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION

The decentralization process involves not only the transfer of authority and material resources, but also responsibility. A viable community, which is the ideological content of decentralization reform, is able to independently ensure the appropriate level of public services, including in the fields of education, culture, health care, social protection, housing and communal services, etc. The provision of administrative services is one of the most important functions of the state, the able community must ensure the high quality of their receipt by residents. Among the prospects for the development of the system of administrative services, we consider it appropriate to strengthen cooperation in the future by conducting trainings for administrators, advising on the establishment of Centers for administrative services, developing guidelines, proposals to improve the legal framework and more.

Keywords: decentralization, local self-government, Centers for administrative services, viable community.

Процес децентралізації передбачає не лише передачу повноважень і матеріальних ресурсів, але й відповідальність. Спроможна громада, яка є ідеологічним змістом реформи децентралізації, здатна самостійно забезпечити належний рівень надання публічних послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства тощо. Надання адміністративних послуг є однією з найважливіших функцій держави, спроможна громада має забезпечити високу якість їх отримання мешканцями.

Реалізована в Україні успішна модель надання адміністративних послуг через ЦНАП дозволяє надавати адміністративні послуги швидко та доступно. У 2016 р. передано до органів місцевого самоврядування повноваження у сфері реєстрації місця проживання, бізнесу, майна та будівництва, що дозволило наблизити ці послуги до заявників, спростити механізм їх надання. У 2020 р. внесено зміни до Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», яким органам місцевого самоврядування передано повноваження з реєстрації народження, смерті та шлюбу. Проте, на сьогодні Правилами проведення державної реєстрації актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання, які затверджені Міністерством юстиції України не передбачено механізм передачі документів від центрів надання адміністративних послуг до органів місцевого самоврядування, а тільки до відділів державної реєстрації актів цивільного стану. Крім того залишаються не вирішеними окремі питання доступу до Державного реєстру актів цивільного стану громадян. Зазначені проблеми не дозволяють на сьогодні в повному обсязі реалізовувати надані повноваження в цій сфері.

Прийняті за останні роки нормативно-правові акти державного рівня, які регулюють цю сферу, та зростаючі потреби населення у якісних адміністративних послугах зумовили необхідність подальшого розвитку та удосконалення функціонування системи надання адміністративних послуг. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2021 № 969-р внесено зміни до розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.05.2014 № 523-р «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри

надання адміністративних послуг», згідно якого значно розширено (з 143 до 412) перелік адміністративних послуг, що надаються органами місцевого самоврядування у порядку виконання делегованих повноважень, які є обов'язковими для надання через центри надання адміністративних послуг. Водночас, суттєве розширення спектру послуг може відбуватися за умови подальшої розбудови мережі ЦНАП, збільшення кількості адміністраторів, облаштування робочих місць для адміністраторів, належного матеріально-технічного забезпечення. Триває процес трансформації центрів надання адміністративних послуг, утворених при районних державних адміністраціях в центри надання адміністративних послуг, утворених органами місцевого самоврядування відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі» [2].

Мережа ЦНАП у 2021 р. розширилася, на сьогодні в Україні вже більше 1000 ЦНАП, зокрема, у III кварталі 2021 р. створено 358 точок доступу (34 ЦНАП, 15 терпідрозділів, 303 віддалених робочих місць, 4 мобільні ЦНАПи). З початку року станом на 01.10.2021 через ЦНАП надано більше 15 млн. послуг, найбільша кількість послуг надана у сфері реєстрації місця проживання. Чисельність працівників ЦНАП в Україні становить понад 12 тисяч осіб [1]. Ще в 2014 р. спільнота професіоналів, керівників, адміністраторів, експертів та фахівців у сфері надання адміністративних послуг об'єдналася в робочу групу, а в 2016 р. зареєструвалась як Всеукраїнська асоціація центрів надання адміністративних послуг. Сьогодні до складу асоціації входять 79 ЦНАП з 22 регіонів України. Місією асоціації стало: під впливом особистостей формувати стандарти, які надихають громади ставати спроможними. Серед основних напрямків діяльності: аудит якості функціонування ЦНАП та розробка рекомендацій щодо покращення роботи, консультаційна допомога; обмін кращими практиками надання адміністративних послуг, організація партнерських візитів та стажувань, регіональні семінари; запровадження інновацій в роботі ЦНАП; внесення пропозицій щодо покращення нормативно-правової бази; підтримка інформаційно-комунікаційного майданчика для адміністраторів ЦНАП. Серед наших напрацювань: розробка та впровадження Єдиних вимог (Стандартів) якості обслуговування відвідувачів ЦНАП; Он-лайн курс ВУМ «Стандарти обслуговування відвідувачів у центрах надання адміністративних послуг»; Довідник з питань надання адміністративних послуг (законодавча база, офіційні роз'яснення, корисні посилання, аналітичні матеріали, практичні рекомендації); навчальний посібник з надання адміністративних послуг; Кодекс поведінки з обробки та захисту персональних даних [1].

Фахівці Асоціації тісно співпрацюють з Комітетом Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, зокрема активно долучилися до врегулювання проблемних питань, які виникають під час трансформації ЦНАП від РДА до ОМС, надавали зауваження та пропозиції до законопроектів у сфері надання адміністративних послуг. Серед перспектив розвитку системи надання адміністративних послуг вбачаємо доцільним посилювати взаємодію в подальшому шляхом проведення навчань для адміністраторів, консультуванням щодо створення ЦНАП, розробкою методичних рекомендацій, пропозицій по вдосконаленню законодавчої бази тощо.

Список використаних джерел

1. Всеукраїнська асоціація Центрів надання адміністративних послуг. Офіційний сайт. <http://cnap.org.ua>
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі, Закон України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/943-20#Text>
УДК 351: 614.2

ОЛЕНА АНДРІАНОВА,

студентка 2-го курсу магістратури денної форми навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLENA ANDRIANOVA,

2nd year graduate student of the full-time form of specialty 281 «Public Administration and Administration» Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ольга Сафронова**, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

IMPROVEMENT OF REGULATORY BASIS OF STRATEGIC MANAGEMENT OF STATE PROPERTY OBJECTS

Theses of the report are devoted to a topical issue in the field of public administration - improving the legal framework for strategic management of state property. Most state-owned enterprises do not have a strategic management system, as a result, there is no clear strategic plan. Lack of strategic planning or a formal approach to this process deprives state-owned enterprises of the opportunity to adapt to the external environment and provokes a number of serious problems in the future. In this regard, the expediency of legislative regulation of the system of strategic planning at state enterprises is substantiated and changes to the normative documents are proposed.

Keywords: strategic management, state-owned objects, efficiency, lease.

Аналіз чинної нормативно-правової бази щодо управління об'єктами державної власності в Україні засвідчує відсутність цілісної системи стратегічного планування у цій сфері відносин. Виконання цього завдання для суб'єктів управління державною власністю не відноситься до числа пріоритетних. За цих обставин переважна більшість державних підприємств не мають довгострокових орієнтирів своєї діяльності та стратегічного бачення свого розвитку. Відповідно, немає й дієвої системи аналізу діяльності цих підприємств, оскільки критерії успішності їх розвитку та функціонування не установлені.

Нерозуміння важливості та сутності стратегічного планування призводить до погіршення економічних показників господарської діяльності державних підприємств, посиленню ризиків та зниженню їх конкурентоспроможності. Адже стратегічний план дає не тільки чітке уявлення про можливі напрямки розвитку підприємства, а й дозволяє гнучко і своєчасно реагувати на зміну зовнішнього середовища його функціонування.

Сучасна реальність також ускладнює реалізацію процесу стратегічного планування діяльності державних підприємств. До об'єктивних чинників такого стану справ можна віднести достатньо низький рівень фінансової культури цих підприємств, а також підвищену динаміку факторів зовнішнього середовища. Серед суб'єктивних чинників можна відзначити: пріоритет забезпечення поточної діяльності державних підприємств; переконаність, що стратегічне планування не впливає на результати діяльності підприємства; недостатній рівень кваліфікації та професіоналізму менеджерів в галузі стратегічного планування; недосконалість методичної бази, особливо у тій частині, що враховує галузеву специфіку підприємств. Формальний підхід до стратегічного планування позбавляє державні підприємства можливості своєчасної адаптації до змін зовнішнього середовища і провокує череду серйозних проблем у майбутньому.

Це значною мірою зумовлено недосконалістю нормативно-правового та методичного забезпечення стратегічного планування державних підприємств – насамперед відповідних положень Закону України «Про управління об'єктами державної власності» [1]. Так, у ст. 6 п.5 цього документу зазначено, що уповноважені органи управління затверджують стратегічні плани розвитку державних унітарних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі

яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, управління корпоративними правами або контроль за діяльністю яких вони здійснюють, та здійснюють контроль за їх виконанням.

У ст. 11⁴ п. 1 цього Закону також зафіксовано, що до виключної компетенції наглядової ради державного унітарного підприємства (у разі її утворення) належить погодження проекту стратегії, річного фінансового плану державного унітарного підприємства та звіту про його виконання, а також проектів інших рішень, пов'язаних з господарською діяльністю підприємства.

Водночас у ст. 16 п. 6 аналізованого документу встановлено, що суб'єкти управління, визначені цим Законом, подають центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері управління об'єктами державної власності, за затвердженою ним формою інформацію про виконання стратегічних планів розвитку державних підприємств, державних акціонерних товариств і господарських структур, управління корпоративними правами або контроль за діяльністю яких вони здійснюють.

Отже, в зазначеному законі йдеться лише про обов'язок суб'єктів управління об'єктами державної власності щодо затвердження і погодження стратегічних планів. Проте щодо обов'язку суб'єктів господарювання державного сектору розробляти та виконувати стратегічні плани, на жаль, мови не ведеться.

Слід також зазначити, що у Методичних рекомендаціях з питань методологічного забезпечення складання середньо- та довгострокових стратегічних планів розвитку державних підприємств, державних акціонерних товариств та господарських структур, які були затверджені Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 14.08.2013 № 971 [2], визначено, що ці рекомендації мають суто інформаційний, рекомендаційний, роз'яснювальний характер та не є обов'язковими.

У 1 розділі п. 1.6 цього документу також зазначено, що стратегічні плани розвитку не розробляються для малих підприємств, суб'єктів господарювання, що перебувають у процедурі банкрутства, а також стосовно яких прийнято рішення про приватизацію, реорганізацію (реструктуризацію) чи передання в комунальну власність.

Це свідчить, по суті, про відсутність обов'язку суб'єктів господарювання державного сектору економіки складати та виконувати стратегічні плани. Також слід відмітити те, що стратегічні плани розвитку не розробляються для суб'єктів господарювання стосовно яких прийнято рішення про приватизацію. Цей пункт знімає відповідальність з потенціальних покупців щодо розвитку, збереження профілю та робочих місць приватизованих підприємств. Крім того, на сьогодні відсутній будь-який нормативний документ щодо контролю виконання стратегічного плану суб'єктами господарювання державного сектору.

З метою вдосконалення системи стратегічного планування на державних підприємствах нами була запропонована низка змін та уточнень до розглянутих вище нормативних документів. Так, на нашу думку, в ст. 6 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» доцільно розширити перелік функцій уповноважених органів управління в частині затвердження стратегічних планів розвитку та їх виконання державними унітарними підприємствами та господарськими товариствами. В «Методичних рекомендаціях з питань методологічного забезпечення складання середньо- та довгострокових стратегічних планів розвитку державних підприємств, державних акціонерних товариств та господарських структур» доречно передбачити обов'язковість розробки стратегічних планів розвитку державних підприємств, державних акціонерних товариств та господарських структур, а також сформулювати окремий розділ, зорієнтований на упорядкування процедур контролю їх реалізації.

Список використаних джерел

1. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 р. № 185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text>
2. Про затвердження Методичних рекомендацій з питань методологічного забезпечення складання середньо- та довгострокових стратегічних планів розвитку державних підприємств, державних акціонерних товариств та господарських структур: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 14.08.2013 р. № 971. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0971731-13#Text>

МИХАЙЛО БАГІНСЬКИЙ,

головний науковий співробітник Комунальної науково-дослідної установи
«Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста»

MYKHAYLO BAGINSKYI,

Chief researcher of Municipal Research Institution «City Development Institute»

РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРИЙ У М.КИЄВІ

CREATIVE INDUSTRIES DEVELOPMENT IN KYIV

The main problems of creative industries development are highlighted, the factors that identify them are determined. A set of organizational, legal and economic measures aimed at overcoming the problems of creative industries development is proposed. The necessity of forming a statistical data bank in this sphere, introduction of new approaches in management is proved.

Keywords: creative industries, local government, creative industries development, measures.

Креативні індустрії є важливою складовою економіки і соціального життя м. Києва. Наявність великої кількості закладів, творчих і кваліфікованих кадрів, їх стратегічний потенціал обумовили визначення культури і креативних індустрій одним із основних напрямів смарт-спеціалізації міста Києва (рішення Київської міської ради від 19 грудня 2019 року № 498/8071 «Про схвалення основних напрямів смарт-спеціалізації міста Києва»). Водночас виклики, що постали наразі – пандемія гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 і його наслідки, обмеженість бюджетного фінансування та необхідність ефективного використання ресурсів, неможливість брати участь у культурному житті багатьма звичайними способами та розвиток нових форм, цифровізації, зокрема, обумовлюють низку проблем у цій сфері.

Закон України «Про культуру» дає наступне визначення поняття креативних індустрій: «креативні індустрії – види економічної діяльності, метою яких є створення доданої вартості і робочих місць через культурне (мистецьке) та/або креативне вираження» [1]. Базові види економічної діяльності, які належать до креативних індустрій визначені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2019 року № 265-р «Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій» [2]. До них входять 34 види економічної діяльності, які охоплюють візуальне мистецтво, сценічне мистецтво, видавничу діяльність, дизайн, моду, ІТ, аудіовізуальне мистецтво, архітектуру, рекламу, бібліотеки, архіви та музеї, народні художні промисли.

Значення креативних індустрій, що лежать на перехресті мистецтва, бізнесу і технологій, постійно зростає – як на місцевому, так і на національному та міжнародному рівні. Вони стали стратегічним напрямом для підвищення конкурентоспроможності, продуктивності, зайнятості та стійкого економічного зростання (UNCTAD 2019) [3].

Внесення змін до Закону України «Про культуру» і введення поняття «креативні індустрії» обумовлює необхідність ведення відповідної статистичної бази у цій сфері. Це необхідно як для інвесторів, так і для органів влади щоби розуміти і їх прибутковість, і необхідність бюджетної підтримки окремих індустрій.

Модель багатоканального фінансування креативних індустрій має включати інструменти публічно-приватного партнерства, меценатства, здійснення корпоративних пожертв, проєктного підходу для створення окремих конкурентоспроможних об'єктів, товарів та послуг.

Узагальнення світового досвіду свідчить, що країни відрізняються за методологією визначення креативних індустрій та їх підтримки. Статистична служба Великої Британії виокремлює окрему групу видів економічної діяльності – креативні індустрії, цифровий сектор, культурний сектор, телекомунікації, азартні ігри, спорт та туризм [4]. Частково ці сектори перетинаються один з одним: креативний сектор включає в себе культурний сектор та

значно пересікається з туризмом та цифровим сектором. Тому в цьому контексті порівнювати наші показники з зарубіжними складно.

Існуючі вітчизняні дослідження доводять значний вплив креативних індустрій на розвиток економіки. Так, «збільшення капіталу в галузі програмування на 1 гривню призводить до збільшення загального ВВП на 3,2 грн, тоді як для інших галузей, таке зростання є близьким до 2: бібліотеки, музеї архіви – 2,2 грн, видавництво – 2,1 грн, архітектура – 2,1 грн, сценічне та інше мистецтво – 2,0 грн; виробництво ювелірних виробів, біжутерії, музичних інструментів – 2,0 грн; зв'язки з громадськістю, маркетинг, реклама – 2,0 грн; дизайн, фотографія, перекладацька діяльність – 2,0 грн; аудіовізуальне та аудіальне мистецтво – 1,9 грн.... варто не просто збільшувати витрати на галузі і споживання їх продукції, а робити наголос саме на розвитку виробничої потужності цих галузей» [5].

У 2019 році креативні індустрії України згенерували 3,94% національної доданої вартості (117 млрд грн), забезпечили роботою 352 тисячі осіб, або 3,8% всіх зайнятих. Частку доданої вартості креативних індустрій в економіці України можна порівняти з часткою креативних індустрій в економіці Німеччини. Експорт креативних послуг у 2019 році становив 5,4 млрд дол. США (30% загального експорту послуг) [5].

Важливим є формування бази даних щодо розвитку креативних індустрій у місті Києві. Для цього необхідно зібрати інформацію про кількість підприємств, кількість зайнятих, обсяги виробництва, експорту/імпорту товарів і послуг, податкові надходження за визначеними КВЕДами.

З метою запровадження моделі багатоканального фінансування креативних індустрій Київській міській державній адміністрації варто ініціювати розробку ідей проєктів публічно-приватного партнерства, меценатства, розглядати проєктний підхід для створення окремих конкурентоспроможних об'єктів, товарів та послуг як найбільш перспективний в сучасних умовах.

Крім того, для комплексного розуміння можливостей креативних індустрій під час карантинних обмежень та наслідків, спричинених COVID-19, варто проводити соціологічні і маркетингові дослідження (і не лише щодо економічних втрат, але й щодо змін потреб та очікувань на рівні громади, мікрोगромади і різних груп людей) з подальшим прийняттям відповідних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо визначення поняття «креативні індустрії»: Закон України від 19.06.2018 № 2458-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2458-19#Text> (дата звернення 2.12.2021)
2. Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.04.2019 № 265-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/265-2019-%D1%80#Text> (дата звернення 2.12.2021)
3. How the creative economy can help power development. URL: <https://unctad.org/news/how-creative-economy-can-help-power-development> (дата звернення 2.12.2021)
4. Department for Digital, Culture, Media and Sport, 2019. DCMS Sector Economic Estimates Methodology URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/829114/DCMS_Sectors_Economic_Estimates_-_Methodology.pdf (дата звернення 2.12.2021)
5. Креативні індустрії: вплив на розвиток економіки України. URL: <https://kse.ua/ua/kse-research/kreativni-industriyi-vpliv-na-rozvitok-ekonomiki-ukrayini/> (дата звернення 2.12.2021)

АНАСТАСІЯ БАКЛАН,

керівник проєктів Центру міжнародного приватного підприємництва (CIPE), м. Київ

ANASTASIA BAKLAN,

Program Officer of the Center for International Private Enterprise (CIPE)

<http://orcid.org/0000-0002-1901-8118>

Науковий керівник: **Колтун Вікторія**, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ТЕНДЕНЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОГО І ПРИВАТНОГО СЕКТОРІВ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

TRENDS OF PUBLIC AND PRIVATE SECTORS INTERACTION IN THE LOCAL GOVERNMENT BODIES

For local governments the tendency to involve civil society organizations in the process of forming and implementing regional policy is gaining momentum in Ukraine. The key collegial stakeholders involved in the development and submission of proposals for regional policy include business associations, trade unions and business coalitions. These associations act as intermediaries to protect the rights and interests of the private sector, particularly in the context of developing local economic development (LED) programs. According to the results of the Kharkiv LED Program for 2016-2020, the city rose by 8 positions in the Competitiveness Index of Ukrainian cities. For improving the effectiveness of cooperation between business community and local governments include: ensuring information openness, improving the legal framework, stimulating civic activity in communities, etc. *Keywords: public-private cooperation, local government, business associations.*

Для органів місцевого самоврядування в Україні актуальною є тенденція дедалі ширшого залучення організацій громадянського суспільства до процесу формування та реалізації регіональної політики. На місцевому рівні для взаємодії органів влади та громадянського суспільства використовуються такі механізми як консультації з громадськістю, участь у громадських радах, робочих групах, громадські експертизи і моніторинги, громадські слухання, інформаційні запити до органів державної влади тощо [3]. До ключових колегіальних стейкхолдерів, задіяних у напрацюванні та поданні пропозицій до регіональної політики можна віднести наступні об'єднання:

Бізнес-асоціація або спілка - неприбуткове добровільне об'єднання суб'єктів підприємницької діяльності (засновників бізнесу або юридичних осіб), яке задовольняє як індивідуальні, так і загальні групові потреби своїх членів. Це елемент інфраструктури, який сприяє розвитку бізнесу: захищає права та просуває інтереси своїх членів.

Професійна спілка (профспілка) – добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання). Одним з основних завдань профспілки є недопущення зниження заробітної плати нижче рівня, який підтримується в різних галузях промисловості.

Бізнес-коаліція – це об'єднання або союз організацій підтримки бізнесу (бізнес-асоціацій, громадських організацій, аналітичних центрів, що опікуються проблематикою економічного розвитку) для досягнення спільної мети. Частіше за все коаліції є короткостроковими та розпадаються після виконання цілі, заради якої були створені [1]. Трапляються і довгострокові об'єднання, які усвідомлюють укріплення власної позиції за рахунок поєднання зусиль з іншими організаціями. До прикладу – Національна бізнес-асоціація та Українська Рада Бізнесу, обидві з яких станом на 2021 рік поєднують понад 80 асоціацій, що представляють різні галузі економіки та регіони України.

Ці об'єднання виступають посередниками для захисту прав і інтересів приватного сектору. А на локальному рівні саме бізнес формує дохідну частину бюджету громади і те, на якому вони знаходяться рівні розвитку фактично залежить життєдіяльність громади. Так, за підрахунками Асоціації міст України, частка податків, сплачених сектором підприємництва, у доходах місцевих бюджетів (без врахування офіційних трансфертів) становить 83% (за результатами 2020 р.). В основному це надходження від ПДФО, плати за землю, єдиного податку, екологічного податку, податку на нерухоме майно. Окрім цього, саме підприємництво забезпечує значну частину зай-

нятості для жителів місцевих громад. Створення додаткових робочих місць у цій галузі є найменш вартісним та потребує менших витрат часу у порівнянні з середнім та великим бізнесом.

Тому реалізація програм місцевого економічного розвитку (МЕР) повинна стати пріоритетом для ОМС, що не лише сприяє зростанню доходів бюджетів, але й забезпечує надання якісних послуг населенню, збільшення рівня самозайнятості громадян, інвестиційної привабливості територій, формуванню конкурентоспроможності, запровадженню інновацій, залученню інвестицій тощо.

Результативність МЕР підвищується за умов залучення до їх розробки представників приватного сектору. Так, ще у 2016 році була розроблена «Програма сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Харківській області на 2016-2020 роки» у співпраці з бізнес-асоціаціями регіону. За результатами цієї програми, місто піднялося на 8 позицій в Індексі конкурентоспроможності міст України [2].

До програми були включені наступні заходи:

- здійснення регуляторної політики;
- фінансово-кредитна та матеріально-технічна підтримка підприємництва;
- розвиток інфраструктури малого та середнього підприємництва;
- інформаційно-маркетингова підтримка;
- сприяння залученню міжнародної технічної допомоги у сферу підтримки та розвитку малого та середнього підприємництва;
- підготовка кадрів;
- підтримка програм зайнятості, сприяння розвитку підприємницької ініціативи у незаангажованого населення;
- розвиток молодіжного підприємництва;
- сприяння розвитку туристичного бізнесу для представників малого та середнього підприємництва;

– міжнародне, міжрегіональне та транскордонне співробітництво [4].

Для впровадження дієвих інструментів комунікації з бізнесом важливою є воля керівництва ОМС та усвідомлення ключової ролі економічного розвитку регіону. До рекомендацій з підвищення ефективності взаємодії організацій громадянського суспільства з органами місцевого самоврядування можна віднести:

- Забезпечення інформаційної відкритості з боку органів місцевого самоврядування, вчасне інформування про підготовку проектів рішень;
- Вдосконалення нормативно-правового поля для забезпечення результативності процедур консультацій з громадськістю на локальному рівні, повноцінне здійснення громадського контролю, громадських експертиз, зокрема й антикорупційної експертизи нормативно-правових актів;
- Стимулювання громадської активності у громадах, підвищення компетентності активістів, зокрема формування спеціальних навичок взаємодії із органами місцевого самоврядування та обізнаності щодо визначених законодавством процедур консультацій.

Список використаних джерел

1. Баклан А. Адвокасі-кампанія з просування пріоритетів та пропозицій реформ від малого й середнього бізнесу напередодні місцевих виборів – 2015 – Режим доступу: [file:///Users/baklan/Downloads/Key-s-stadi-2015%20\(1\).pdf](file:///Users/baklan/Downloads/Key-s-stadi-2015%20(1).pdf)
2. Індекс конкурентоспроможності міст України 2019/2020. URL: http://www.ier.com.ua/ua/mci/Report_19-20
3. Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016-2020. – К.: Ваіте, 2016. – 280 с.
4. Моделі місцевого економічного розвитку: успішні практики. – Київ, 2019. Авт. кол.: Бойко Н.І., Васильченко Г.В., Гірчак І.Я., Лукша Є.О., Оленковська Л.П., Парасюк І.Л., Ревенко Т.М., Серебрянська Д.М., Стасюк Р.П. За ред. Слобожана О.В. URL: <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/dinaprintweb.pdf>

ОЛЕКСАНДР БІЛИЙ,
здобувач ступеня магістра за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування»
Державного закладу вищої освіти Університету менеджменту освіти Національної академії
педагогічних наук України

OLEKSANDR BILYI,
Master's degree in «Public Administration», State Institution of Higher Education, University
of Education Management, National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

Науковий керівник: **Ія Дегтярьова**, доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління і проектного менеджменту Навчально-наукового
інституту менеджменту та психології, Державного закладу вищої освіти Університету
менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України

ОСНОВНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННІ РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

THE MAIN SCIENTIFIC APPROACHES IN THE STUDY OF THE DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF STATE POLICY ON NATIONAL SECURITY

The theses define and substantiate the theoretical foundations of state national security policy. Theoretical principles of preventing threats to the national security of Ukraine within the relevant state policy. Approaches to revealing the essence of the concept of «national security concept» are identified. Clarifications are given to the concepts of political security, military security, economic security, and international security.

Keywords: national security, state policy of national security, concept of national security, political security, military security, international security.

Запобігання загроз національній безпеці України в межах відповідної державної політики передбачає вирішення великого ряду стратегічних, тактичних і прикладних задач. При цьому потрібно виділити пріоритетні напрямки щодо зміцнення української державності і сформулювати першочергові завдання за кожним з них. Виокремлення цих напрямків у межах державної політики щодо забезпечення національної безпеки є особливо актуальним і необхідним в умовах сьогодення.

Стосовно розробки та реалізації ефективної політики національної безпеки, то слід зазначити, що вона є досить складною проблемою, оскільки її розв'язання передусім передбачає системне врахування сукупності економічних, соціологічних, психологічних та інших чинників. Переважна більшість фахівців під державною політикою національної безпеки розуміє сукупність дій органів державної влади, за допомогою яких забезпечуються захист інтересів громадянина, суспільства і держави. Тому під державною політикою забезпечення національної безпеки розуміються не будь-які дії і заходи держави, а саме ті, за допомогою яких забезпечується цей захист.

Визначальним підходом для розкриття сутності поняття «концепція національної безпеки» є її вихідна категорія «Концепція» (від лат. conceptio розуміння, система) – певний спосіб розуміння, трактування будь-яких явищ, основний погляд, ключова ідея для їх висвітлення; керівний задум, конструктивний принцип різних видів діяльності. Під «концепцією національної безпеки» розуміють: сукупність ідей і уявлень про збереження або забезпечення національної безпеки; систему поглядів на вирішення проблеми безпеки, сукупність понять і зав'язків між ними, які визначають основні напрями її забезпечення [1, с. 101].

Видовою складовою національної безпеки є наукова категорія «політична безпека». Вона визначає стійкий стан і ефективний розвиток політичної системи суспільства, який дозволяє

адекватно реагувати на негативні внутрішні та зовнішні дії, зберігати цілісність соціуму і його сутнісні якості. Більш детальним виглядає таке визначення: «політична безпека» – це захищеність політичної системи суспільства від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Поняттям «політична безпека» вітчизняні дослідники характеризують комплекс заходів, які безпосередньо спрямовані на збереження конституційно легітимізованого політичного ладу тієї чи іншої держави, забезпечення державотворення та конструктивної політики [2, с. 260].

Поняття «воєнна безпека» визначає стан захищеності прав і свобод громадян, базових інтересів та цінностей суспільства і суверенної держави від можливих зазіхань із застосуванням воєнної сили. Воєнною доктриною України (редакція 2004 р.) це поняття визначається як «стан захищеності національних інтересів, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності держави від посягань із застосуванням військової сили» [3, с. 4].

Щодо сутності поняття «економічна безпека», то це складова національної безпеки, різновид соціальної діяльності, яка забезпечує здатність держави до відтворення внутрішнього валового національного продукту та кількісній і якісній збалансованості зовнішньоекономічних відносин, конкурентоспроможність економіки і стійке функціонування кредитно-фінансової і системи.

Термін «інформаційна безпека», за обґрунтуванням Б. Кормича, виступає як захищеність встановлених законом правил, за якими відбуваються інформаційні процеси в державі, що забезпечують гарантовані Конституцією умови існування і розвитку людини, всього суспільства та держави [4, с. 92].

Згідно визначень вітчизняних науковців така категорія як «етнополітична безпека» характеризує стан захищеності і збереження поліетнічності українського суспільства, забезпечення в ньому міжетнічної злагоди, право виявляти своє національне або етнічне самоусвідомлення незалежно від раси, статі, мови та релігії.

Поняття «міжнародна безпека» має певну історію формулювання та розвитку. У найзагальнішому вигляді розуміння міжнародної безпеки було сформульовано під час створення Організації Об'єднаних Націй, у першій статті Статуту цієї організації, де визначено її головне завдання. Широке використання поняття «міжнародна безпека» одержало у США наприкінці 1940-х – на початку 1950-х років, коли цим терміном стали визначати комплексну сферу військово-громадських досліджень стратегії, технологій, контролю над озброєнням, коли проблема військового протистояння, особливо у новому ядерному вимірі, перетворилася на домінуючу сферу міжнародних відносин. Сьогодні це поняття характеризується як система міжнародних відносин, заснована на додержанні усіма країнами загальноновизнаних принципів та норм міжнародного права, за допомогою яких здійснюється вирішення спірних питань, розбіжностей між ними.

Функціями державного управління процесом національної безпеки є цілеспрямовані, організуючі, координуючі та регулюючі впливи суб'єктів державного управління національною безпекою, які спрямовані на реалізацію національних інтересів [5, с. 8]. Вони мають регулювати всі сфери життєдіяльності суспільства та держави.

Держава як основний суб'єкт державної політики в сфері забезпечення національної безпеки організовує, реалізує і гарантує виконання комплексу наступних заходів:

- прогнозування та попередження випадків настання та розвитку надзвичайних ситуацій;
- розробляє наукові методи відкриття і дослідження небезпек і загроз природного і техногенного походження, виявлення причин і закономірностей їх виникнення;
- формує загальнодержавну систему комплексного моніторингу, контролю, нагляду, прогнозування, попередження і ліквідації надзвичайних ситуацій;
- забезпечує реалізацію загальнодержавних програм цільового і науково-технічного спрямування з проблем забезпечення національної безпеки;
- виконує державний нагляд і експертизу, оцінює їх ефективність стосовно вирішенні питань безпеки людини, території України й економічних об'єктів від катастроф природного і техногенного походження [6, с. 142].

Серед чинників, які негативно впливають на розробку та впровадження політики національної безпеки, Г. Ситник справедливо вважає і наголошує, що можна назвати такі:

- некомпетентність та корумпованість бюрократичного апарату;
- економічні диспропорції у розвитку регіонів України та політичні спекуляції навколо наявних соціокультурних відмінностей, які посилюють тенденції до міжрегіонального відчуження, а отже, формують реальну загрозу цілісності українського суспільства та держави;
- конфліктність та неузгодженість у діях органів державної влади в процесі стратегічного планування забезпечення національної безпеки і, як наслідок, неадекватні загрозам національній безпеці державно-управлінські впливи з боку органів державної влади;
- відсутність продуманої і прозорої кадрової політики, внаслідок чого в доборі кадрів керуються не професіоналізмом фахівців, а їх партійною належністю;
- спекулятивне використання політичними лідерами нерозв'язаних конфліктних проблем, що призводить до поглиблення суперечностей і розколу держави;
- очікування серед населення погіршення соціально-економічного стану, зокрема через загрозливі тенденції розвитку світової економічної системи;
- відсутність системності в роботі органів державної влади щодо виконання прийнятих рішень у сфері національної безпеки тощо [7, с. 24].

Концепція національної безпеки поряд із визначенням національних цілей, цінностей та інтересів, на думку, яку висловив О. Дзьобань, здатна надати чітке уявлення про те, як економічні, зовнішньополітичні, військові й інші інструменти державної влади, а також сфери суспільного життя будуть використовуватися для досягнення поставлених цілей і здійснення політики національної безпеки [8, с. 21].

Відповідно до специфіки кожної із вищезазначених сфер загальна мета має конкретизуватися й уточнюватися з огляду на необхідність реформування системи в цілому. Першочерговим завданням її реформування є насамперед створення дієвого механізму щодо виявлення, прогнозування і знешкодження загроз та інших дестабілізуючих чинників суспільного розвитку. Цьому має сприяти нормалізація функціонування базових структур суспільства, зокрема виведення Української держави з внутрішньої кризи, відродження повнокровної життєдіяльності української нації.

Список використаних джерел

1. Якібчук О.В. Особливості екологічної безпеки України в системі національної безпеки. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2014. Вип. 1. Державне управління. С. 100–104.
2. Орел М.Г. Політична безпека як наукова категорія та мета системи державного управління у сфері політичної безпеки / М.Г. Орел // Держава та регіони. Серія: Державне управління: Науково-виробничий журнал / [за ред. О.В. Покатаєвої]. Запоріжжя: КПУ, 2017. № 2 (58). С. 11–16.
3. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Генеза, 1997. – 395 с.
4. Качинський А.Б. Екологічна безпека України: системний аналіз / А.Б. Качинський – К.: НІСД, 2001. – 312 с.
5. Шевчук П. Інформаційно-психологічна війна Росії проти України: як їй протидіяти [Текст] // Науковий вісник «Демократичне самоврядування». 2014. Вип. 13. С. 1– 11.
6. Кулагин В. М. Международная безопасность: учеб. пособие для вузов / В. М. Кулагин. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 318 с.
7. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України, Закон України № 2163-VIII від 08.07.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19/conv>
8. Поняття національної безпеки в контексті національних інтересів України / О. Гончаренко, Е. Лисицин, В. Вагапов // Наука і оборона. 2002. №1. С. 18-24.

ІГОР БОРТНІК,

студент 2-го курсу магістратури заочної форми навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IGOR BORTNIK,

2nd year graduate student of the correspondence form of specialty 281 «Public Administration and Administration» Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ольга Сафронова**, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОФЕСІЙНІ САМОВРЯДНІ МЕДИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

PROFESSIONAL SELF-GOVERNMENTAL MEDICAL ORGANIZATIONS IN THE SYSTEM OF PUBLIC HEALTH MANAGEMENT IN UKRAINE

Theses of the report are devoted to a topical issue in the field of public administration of the national health care system - the establishment of the institute of professional self-governing medical organizations. The introduction of self-governing medical organizations in Ukraine takes the form of certain public associations. However, in this format, self-governing medical communities do not have the levers of influence enshrined in law. The current sphere of professional activity of medical workers is not regulated by the current legislation, and in relation to professional self-government there is no legal base at all. In this regard, the expediency of legislative regulation of the list of medical professions, whose representatives may create professional self-government bodies, regulation of persons admission to medical professional activity, suspension and termination of such activities, the procedure of professional liability insurance of medical professions.

Keywords: public health management, professional self-governing medical organizations.

Однією із базових характеристик публічного управління є залучення самоврядних організацій до процесу розробки і прийняття уповноваженими органами влади управлінських рішень. Це зумовлено специфікою публічного управління, в основі якого – потреба врахування інтересів широкого кола зацікавлених осіб (стейкхолдерів), перетворення їх із об'єктів в активних суб'єктів управлінської діяльності. Внаслідок цього формується підґрунтя для вироблення більш виважених і ефективних державно-управлінських рішень, оптимізуються механізми їх реалізації.

Зазначені обставини є цілком справедливими й для сфери публічного управління охороною здоров'я, де однією з найпотужніших груп стейкхолдерів виступають власне медичні працівники. Врахування їх спільної позиції відчутно підвищує результативність управлінської діяльності органів влади завдяки тому, що до відповідних процесів на всіх стадіях їх впровадження залучаються компетентні і зацікавлені учасники, об'єднані у професійні спільноти. Лише медична спільнота через власні представницькі органи здатна створити такі норми та правила для представників своєї професії, які б забезпечували високий рівень надання медичної допомоги. В такий спосіб професійне самоврядування впливає на розвиток професій, підвищення якості послуг, а також на публічну політику, яка стосується безпосередньо їх професійної діяльності.

У цьому зв'язку не випадково, що у резолюціях Всесвітньої медичної асамблеї підкреслюється, що лікарям має бути гарантовані моральна, економічна та професійна незалежність, а медичне товариство повинно бути адекватно представлене в усіх державних інститутах [1].

В Україні запровадження самоврядних медичних організацій розпочалось у вигляді певних громадських об'єднань [2, с. 64]. Як правило, вони ставлять за мету сприяння охороні та зміцненню здоров'я, розвиток вітчизняної медичної науки, участь у вирішенні медичних проблем, сприяння професійному росту медичних та фармацевтичних працівників, їх правовому та соціальному захисту, задоволення своїх законних соціальних, економічних, творчих та інших спільних інтересів. Проте у такому форматі діяльності самоврядні медичні

об'єднання не мають закріплених законом важелів впливу, оскільки діють виключно в межах законодавства про громадські організації. Комплексно сфера професійної діяльності медичних працівників чинним законодавством України не врегульована, а у відношенні професійного самоврядування нормативно-правова база взагалі відсутня.

Це значною мірою пояснює той факт, що нині професійні самоврядні медичні організації системою управління охорони здоров'я не розглядаються як партнери, їх роль зводиться здебільшого до наукової діяльності та до участі в підвищенні кваліфікації лікарів. Тому потенціал розвитку професійної автономії медичних організацій у сфері публічного управління охороною здоров'я, по суті, майже не використовується. Проблеми управління у сфері розвитку медичних професій, регулювання питань підготовки медичних працівників, контролю за їх діяльністю й досі вирішуються суто адміністративними методами. Недосконалість правил ведення реєстру лікарів, застарілість механізмів притягнення до відповідальності, допуску до професії, морально-деонтологічного контролю, відсутність обов'язкового страхування відповідальності медичних працівників, медичного етичного кодексу зумовлюють системні проблеми в охороні здоров'я.

У цьому зв'язку актуалізується завдання щодо розробки і прийняття законодавчого акту [3], в якому б були врегульовані питання установа переліку медичних професій, представники яких можуть створювати органи професійного самоврядування, регламентації порядку допуску осіб до здійснення медичної професійної діяльності, зупинення та припинення такої діяльності та інші важливі аспекти професійного розвитку медичних працівників.

Установа правил створення органу професійного самоврядування представниками медичних професій та базові засади функціонування таких органів сприятиме залученню медичної спільноти до процесу реформування системи надання медичних послуг, зокрема, до питань визначення їх обсягу та якості, в тому числі за кошти держави. Це також дозволить запровадити дієві механізми контролю та притягнення до дисциплінарної відповідальності представників медичної професії.

Важливо також врегулювати питання визначення порядку створення та ведення реєстрів представників медичних професій, установа засад та завдань самоврядування медичних професій, зокрема, в частині структури та функцій органу професійного самоврядування, його складу, повноважень центральних органів та їх регіональних відділень.

Вкрай актуальним завданням є фіксація на законодавчому рівні умов та порядку страхування професійної цивільно-правової відповідальності представників медичних професій. Зокрема, доречно передбачити норму, відповідно до якої органу професійного самоврядування надається право визначати мінімальні вимоги до страхових компаній, що здійснюватимуть страхування цивільно-правової відповідальності представників медичної професії, та мінімальний розмір страхової премії. Доцільними буде й фіксація положень щодо визначення порядку притягнення до дисциплінарної відповідальності представників медичних професій на засадах чіткого установа підстав та видів такої відповідальності, в т.ч. врегулювання процесуальних питань притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Це дозволить чітко визначити статус і сферу компетенції професійного самоврядування медичних професій, сформулювати організаційно-правові засади для розвитку професійної автономії самоврядних медичних організацій та використання їх можливостей у сфері публічного управління охороною здоров'я в нашій країні.

Список використаних джерел

1. Декларация относительно независимости и профессиональной свободы врача: Принята 38-й Всемирной медицинской ассамблеей, Ранчо Мираж, Калифорния, США, октябрь 1986 г. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_326
2. *Рогова О. Г.* Державна політика розвитку лікарського самоврядування. Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 2. С. 63-70.
3. Про лікарське самоврядування: проект Закону України № 8250 від 06.04.2018 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63819

УДК 351.863

ОЛЕНА БОЯРКІНА,

студентка 2-го курсу магістратури заочної форми навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

BOYARKINA ELENA,

2nd year student graduate student of the 281 «Public Administration» administration of the educational-professional program «Public Administration» of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Наталія Олійник**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

LEGAL ENSURANCE OF ECONOMIC SECURITY

The article notes that solving economic security problems can ensure sustainable economic and social development, peaceful coexistence, increasing community welfare, immunity to internal and external threats, reducing disparities in living standards and economic performance in the context of globalization. It has been proven that economic security is a situation in which the state can ensure a high standard of living, support sustainable economic development and improve the welfare of the population in the future. Ukraine's national interests in the context of sustainable development of civil society and the state are defined in strategic documents defined by the President.

Keywords: economic security, economic security bureau, national interests.

Початок ХХІ століття свідчив про впорядкування процесів безпеки як на національному, так і на міжнародному рівні. Вирішення цих проблем.

На думку деяких дослідників [1], еволюція концепції національної безпеки характеризується такими рисами. По-перше, за останні роки він охопив ширший спектр різноманітних питань. По-друге, добробут людей став більш залежним від безпеки, яку може забезпечити держава. По-третє, тенденцією в глобалізованому світі є міжнародне співробітництво (на відміну від традиційної орієнтації на змагання та конфлікти), і лише спільні зусилля можуть гарантувати належний розвиток економічних, правових та соціальних відносин [2]. Не випадково партнерство, спрямоване на сталий розвиток, було оголошено однією з Цілей сталого розвитку (ЦСР) на саміті зі сталого розвитку в документі «Трансформуючи наш світ: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року» (2015). Отже, загрози сьогодення є міжнародними; вони однакові для більшості країн (наприклад, COVID-19, продовольча та екологічна криза тощо). І щоб зменшити вплив цих загроз на сьогодні та на майбутнє, необхідно зосередитися на міжнародному співробітництві та співпраці з урахуванням особистого досвіду. Крім того, слід розглянути поєднання деяких факторів, які підтримують належну безпеку (національну та економічну) з міжнародними контактами (прямі іноземні інвестиції, міграція населення, комерційні операції тощо).

По-четверте, концепція безпеки тісно пов'язана з процесами глобалізації та регіоналізації, які її підтримують і забезпечують. Все вищезазначене свідчить про особливу роль національної безпеки як категорії, що характеризує соціальний стан і суттєво впливає на міжнародні відносини.

Основні принципи правового забезпечення національної безпеки в Україні визначені Конституцією України; Відповідно до статті 92 п. 17 основи національної безпеки визначаються виключно законами України [3]. Правовою основою національної безпеки є Закон про національну безпеку України [4], інші закони та міжнародні договори, затверджені Верховною Радою України, а також нормативно-правові акти, що видаються на їх виконання.

Держава може існувати і функціонувати, якщо її економічна система забезпечує ефективну співпрацю власного виробничого сектору (включаючи сільське господарство), фінансових установ, системи управління, соціального та екологічного секторів.

Економічна безпека – це ситуація, за якої держава може забезпечити високий рівень життя населення, підтримати сталий розвиток економіки та покращити добробут населення у майбутньому [5].

У вітчизняній економіці безпека пов'язана з макро- та мікроекономічним зростанням, вродженим імунітетом та захистом держави та її регіонів від різноманітних дестабілізуючих та деструктивних впливів. На міжнародному рівні економічна безпека демонструє конкурентоспроможність національної економіки на світових ринках, поточну стабільність та фінансову міцність.

Належний рівень економічної безпеки забезпечується державою і пов'язаний з реалізацією національних інтересів (відповідно до визначених форм, завдань і змісту) та їх захистом від різноманітних загроз на всіх рівнях державного управління. Національні інтереси України в контексті сталого розвитку громадянського суспільства та держави визначені в указі «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», який підписав Президент 30 вересня 2019 року. Вони передбачають поступове, комплексне та стійке економічне зростання; зменшення бідності та голоду, продовольча безпека, краще харчування, стійке зростання сільського господарства; здорове життя та благополуччя для всіх громадян різного віку; перехід до раціональних моделей споживання і виробництва; створення стабільної інфраструктури, всебічний і стабільний промислово-інноваційний розвиток.

Указом Президента України № 347/2021 було затверджено рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11.08.2021 «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року» [6]. Згідно даної Стратегії передбачено проведення оцінки стану економічної безпеки (розділ 2); окреслено стратегічний курс у сфері економічної безпеки та механізми реалізації завдань у сфері забезпечення економічної безпеки (розділи 3, 4); визначені основні очікувані результати реалізації Стратегії (розділ 5) [6].

Ще одним кроком у напрямку удосконалення інституціонального середовища забезпечення економічної безпеки України стало створення Бюро економічної безпеки України. Бюро економічної безпеки України як центральний орган виконавчої влади створено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12.05.2021 № 510 «Про утворення Бюро економічної безпеки України» [7]. Згідно згаданої постанови діяльність Бюро спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновок про необхідність доопрацювання та доповнення понятійно-термінологічного апарату (законодавче закріплення категорії «економічна безпека»), врахування сучасних глобалізаційних процесів та їх впливу на економічну безпеку держави.

Список використаних джерел

1. Баранай П. Современная экономическая дипломатия / Баранай // Дипломатический Экономический клуб: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dec.lv/mi/BaranayPavol.pdf>;
2. Бесчастний А. В. Регулювання національної економічної безпеки в системі ринкової економіки. Економіка та держава. 2009. № 3. С. 85-87.
3. Варналій З. С. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки України. Економіка і управління. 2001. № 3. С. 3-12.
4. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С. Власюк. – К., 2008.
5. Данилишин Б.М. Безпека регіонів України і стратегія її гарантування: Б.М. Данилишин, А.В. Степаненко, О.М. Ральчук та ін. / за ред. д-р екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – К. : Вид-во «Наук, думка». – 2008. -Т. 1.-392 с.
6. Указ Президента України № 347/2021 від 11.08.2021 «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>
7. Про утворення Бюро економічної безпеки України: постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2021 № 510. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-byuro-ekonomichnoyi-a510>

ОЛЬГА БУГАЙ,*аспірантка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка***ОЛНА ВУНАІ,***Ph.D student, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-9223-7851>*

Науковий керівник: **Вікторія Колтун**, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДАНІФІКАЦІЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

DATAFICATION OF DECISION-MAKING IN LOCAL GOVERNMENT BODIES: THEORETICAL AND APPLIED ASPECT AND PROSPECTS OF IMPLEMENTATION

Decentralizing power based on subsidiarity is a key aspect of local government reform in modern Ukraine. Dissemination of smart cities, which involves the use of a wide range of information and communication technologies (ICT) to improve the quality of public services, quality of governance, greater involvement of urban residents in participation mechanisms. The use of data in decision-making in public administration is inextricably linked to e-government and both the way data is generated and the way data is used in decision-making. The use of Machine Learning (ML), Deep Learning (DL), and Artificial Intelligence (AI) can significantly influence local government management decision-making approaches by structuring data management at the local level. The use of data in cities, including the use of algorithmic data processing methods will allow to operate effectively in such important areas as policy making and decision-making at the local level, provision of public services based on current needs of city residents and long-term strategic urban development plans.

Keywords: local self-government, datafication, artificial intelligence, decision-making.

Децентралізація владних повноважень на засадах субсидіарності є ключовим аспектом реформи місцевого самоврядування в сучасній Україні. З 1990-х років основною тенденцією розвитку міст та реформування місцевого самоврядування в європейських країнах є поширення смарт-міст («розумних міст»), що передбачає використання широкого спектру інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для підвищення якості надання публічних послуг, підвищення якості системи управління, більшого залучення мешканців міст до партисипаційних механізмів [1].

Незважаючи на різноманітні визначення того, що є смарт-містом, визначальними аспектами виступають 4 концепти, через які досліджується це явище: технології, люди, інституції та процеси [2]. Технології в смарт-містах передбачають використання даних для створення сервісів для мешканців міста та розробки і прийняття управлінських рішень щодо довгострокового стратегічного планування та короткострокового управління в містах [2]. Питання управління даними, великим та відкритими (big data, open data) стає основою розробки політик [2].

Термін «даніфікація» (*datafication – англ*) у 2013 у публічний обіг ввели Кеннет Кукє та Віктор Майєр-Шьонбергер [3], описуючи технологічну тенденцію оцифрування всіх галузей життя та перетворення їх в обчислювані дані, які трансформуються в інформацію як нову форму цінності.

Наприклад, на рівні міст на формування політики можуть впливати дані з міських цифрових систем, з екологічних датчиків, вуличних камер, дані з веб-сторінок органів місцевої влади, соціальних мереж, дані з машинного зчитування карток з пільгами, посвідчень особи, дані зворотнього зв'язку містян через онлайн-форми. У наукових дослідженнях є свідчення про те, що адміністрації міст використовують дані для більш ефективного, інтегрованого та сталого урбанізму, використовуючи алгоритми для вирішення складних інфраструктурних

та соціальних проблем, починаючи від управління трафіком та відходами, закінчуючи скороченням використання водних ресурсів та вирішенням проблем з безпритульністю та злочинністю [4].

У рамках науки про дані окремо виділять такі підходи до роботи з даними як машинне навчання (Machine Learning, ML), глибинне навчання (Deep Learning, DL) та штучний інтелект (Artificial Intelligence, AI).

Найчастіше у публічному управлінні збирання та аналіз даних використовуються для:

– **діагностики** (виявлення наявності проблеми, швидкості її поширення тощо) та напрацювання механізмів її подолання із множини варіантів вибору – **розробки політики** [6];

– **моніторингу** (впровадження політики, суспільних настроїв, явищ (у тому числі поширення хвороб) для планування публічної політики на національному та локальному рівнях [7];

– **прогнозування** (появи нових викликів та можливостей реагування на них) [8].

Прикладом того, як використовуються дані для розвитку міста та досягнення визначених ними цілей є «Проект Трикутник», який розроблений та запроваджений для 3 міст Європи – Манчестера (Велика Британія), Ейндховена (Нідерланди) та Ставангера (Норвегія) [9]. «Проект Трикутник» - це проект «Горизонт 2020» на суму 25 мільйонів євро, що фінансується Європейською Комісією і спрямований на розробку передових рішень для розумних міст у сферах енергетики, мобільності та для підтримки сталого розвитку міст за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій [10].

Використання даних у містах дозволяє ефективно діяти в таких важливих сферах як вироблення політик та прийняття рішень на місцевому рівні, надання публічних послуг, виходячи з актуальних потреб мешканців міста та з урахуванням довгострокових стратегічних планів розвитку міст.

Список використаних джерел

1. Edelenbos J., Hirzalla F., van Zoonen L., van Dalen J., Bouma G., Slob A., Woestenburg A. Governing the Complexity of Smart Data Cities: Setting a Research Agenda // Smart Technologies for Smart Governments: Transparency, Efficiency and Organizational Issues / Bolivar M. P. R. – New York: Springer, 2018. – С. 35-54.

2. Batty M., Axhausen K. W., Giannotti F., Pozdnoukhov A., Bazzani A., Wachowicz M., Ouzounis G., Portugali Y. Smart cities of the future // European Physical Journal-Special Topics. – 2012. – Т. 214, № 1. – С. 481-518.

3. Alvarenga A., Matos F., Godina R., Matias J. C. O. Digital Transformation and Knowledge Management in the Public Sector // Sustainability. – 2020. – Т. 12, № 14. – С. 24.

4. Amayah A. T. Determinants of knowledge sharing in a public sector organization // Journal of Knowledge Management. – 2013. – Т. 17, № 3. – С. 454-471.

5. Zhou Z., Gao F. E-government and Knowledge Management // Book E-government and Knowledge Management / Editor. – International Journal of Computer Science and Network Security, 2007. – С. 285-289.

6. Maciejewski M. To do more, better, faster and more cheaply: using big data in public administration // International Review of Administrative Sciences. – 2017. – Т. 83. – С. 120-135.

7. Desouza K. C., Jacob B. Big Data in the Public Sector: Lessons for Practitioners and Scholars // Administration & Society. – 2017. – Т. 49, № 7. – С. 1043-1064.

8. Janssen M., van der Voort H., Wahyudi A. Factors influencing big data decision-making quality // Journal of Business Research. – 2017. – Т. 70. – С. 338-345.

9. Triangulum: The Three Point Project/Demonstrate. Disseminate. Replicate. // Book Triangulum: The Three Point Project/Demonstrate. Disseminate. Replicate. / Editor.

10. Paskaleva K., Evans J., Martin C., Linjordet T., Yang D. J., Karvonen A. Data Governance in the Sustainable Smart City // Informatics-Basel. – 2017. – Т. 4, № 4. – С. 19.

ОЛЕКСАНДР ВІЗІНСЬКИЙ,

студент магістратури Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLEKSANDR VIZINSKYI,

*student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-3308-5536>*

Науковий керівник: **Тетяна Дерун**, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE ELECTORAL SYSTEM FOR LOCAL ELECTIONS IN UKRAINE

Theoretical and legal aspects of the institute of local elections in Ukraine are considered. The development of legislation in the field of electoral systems for local elections since independence is outlined. The basic principles and functions of local elections are summarized. The peculiarities of the existing electoral systems for holding local elections in Ukraine are revealed. The application of electoral systems and the state of ensuring the voting rights of citizens in the field of local elections are analyzed. The foreign experience of holding local elections is studied. The directions of improvement of the process of holding local elections are determined. Proposals for solving problematic issues of organizing and holding local elections in Ukraine are provided.

Keywords: formation and development of the electoral system, the electoral system, local elections, local government, local governments.

Місцеві вибори – це важливий інструмент сучасної демократії, одна з головних форм безпосереднього волевиявлення членів територіальних громад з метою формування складу представників органів місцевого самоврядування шляхом голосування. Виборче законодавство складається із нормативно-правових актів, що забезпечують організацію і проведення виборів. Законодавство про вибори як джерело репрезентує політику країни та волю народу [1]. Вибори є атрибутом демократичного суспільства, завдяки яким відбувається легітимізація державних інститутів [2]. Місцеві вибори є найважливішою формою безпосередньої участі громадян в управлінні місцевими справами [3]. Виборча система є одним з центральних елементів виборчого права. Саме від неї залежить формат проведення виборів, а також їх результат [4].

Виборчу систему країни складає система організації, проведення та визначення результатів виборів. Першочерговим питанням є саме знаходження найкращої виборчої системи для місцевих виборів. Вибір типу виборчої системи у державі залежить від розвитку громадянського суспільства, традицій політичного розвитку [5]. Актуальним та досить дискусійним сьогодні є питання вибору найкращої виборчої системи для місцевих виборів. Усі суб'єкти виборчого процесу вкладають різний зміст у визначення найбільш оптимальної виборчої системи [6].

Практика українського виборчого законодавства характеризується частими змінами, які як правило відбувалися безпосередньо перед проведенням чергових виборів. В Україні давно обговорювалась потреба в прийнятті Виборчого кодексу України, кодифікованого законодавчого акту. Так, 19 грудня 2019 року Верховна Рада після майже чотирьох років розгляду схвалила новий Виборчий кодекс, який регулюватиме проведення усіх виборів України [7]. Він регулює підготовку та проведення виборів президента України, народних і місцевих депутатів, сільських і міських голів. Вперше за новим законодавством вибори відбулися 25 жовтня 2020 року.

Відповідно до оновленого напередодні виборчого законодавства на виборах до місцевих рад використовувались різні типи виборчих систем: 1) у громадах із кількістю виборців 75 тисяч і більше вибори міського голови відбувалися за мажоритарною системою абсолютної більшості; 2) у громадах із кількістю виборців менше 75 тисяч голова обирався за мажори-

тарною системою відносної більшості; 3) у тих громадах, де кількість виборців становила до 10 тисяч, депутати обиралися за допомогою мажоритарної системи відносної більшості; 4) у тих громадах, кількість виборців у яких була рівною 10 тисяч або більшою, вибори відбувалися за допомогою пропорційної системи з відкритими списками.

Процес проведення виборів до органів місцевого самоврядування у жовтні 2020 року наочно показав певні недоліки у Виборчому кодексі України. Тому виникає необхідність наступного внесення змін до кодексу, з метою вилучення тих недоліків, які продемонстрували останні вибори. Також наполягаємо на тому, щоби зміни відбувалися як мінімум за рік до виборів. Практику внесення змін до виборчого законодавства незадовго до початку виборів вважаємо негативною. Така ситуація викликає багато помилок.

Вважаємо, що необхідно відмінити застосування пропорційної системи у невеликих територіальних громадах із виборцями більше десяти тисяч. Введення такої системи значно ускладнило процес виборів та державний контроль над виборами, також партизація рад невеликих громад не сприяє їх позитивному розвитку. На нашу думку, пропорційну систему доцільно використовувати у громадах із населенням понад п'ятдесят тисяч виборців. Вважаємо, що необхідно повернути право кандидатів на самовисування, зокрема у невеликі громади. Тільки частково на виборах кандидати обиралися за відкритими списками, одночасно з цим багато кандидатів стали депутатами будучи обраними за закритою частиною списку партії [8]. Тобто, такі кандидати отримали мандат у зв'язку з тим, що вони знаходилися у списку вище за інших. Рекомендуємо знизити вимогу щодо виборчої квоти для кандидатів із 25% до 15%. Необхідно забезпечити законодавчий контроль за використанням суб'єктами виборчого процесу фінансового ресурсу. Прозорість виборчих коштів та спроможність відповідальних органів виявляти факти порушень законодавства повинно бути першочерговим.

У демократичному суспільстві громадяни повинні брати участь у прийнятті рішень, приймати участь у реалізації влади. Таким чином забезпечується легітимізація владних інститутів, покращується ефективність управління, збільшується контроль за владою та ін. [9].

Список використаних джерел

1. Гудзь Л. Проблеми співвідношення норм міжнародного та національного виборчого законодавства України. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 1. С. 111-115.
2. Ярош О. Б. Загальна теорія політики. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту Ім. Лесі Українки, 2005. 240 с.
3. Пономарьова Г. П., Матвейчук А. В., Матвейчук А. В. Виборчі системи для проведення місцевих виборів: досвід країн Вишеградської групи. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 2. С. 115-123. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_2_16.pdf (дата звернення: 03.11.2021).
4. Нестерович В. Ф. Поняття виборчої системи та її основні розуміння в конституційному праві. Публічне право. 2019. № 1. С. 18-25.
5. Мяловицька Н. Виборчі системи і досвід європейських держав. Вісн. Центр. виборчої комісії. 2008. № 1(11). С. 61-68.
6. Місцеві вибори в Україні: проблеми правового регулювання. Київ, 2006. URL: <https://parlament.org.ua/2006/03/07/local-elections-regulation-1/>.
7. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 03.11.2021).
8. Підсумковий звіт Всеукраїнської громадської організації «Комітет виборців України» за результатами спостереження за черговими місцевими виборами 25 жовтня 2020 року. URL: <http://www.cvu.org.ua/nodes/view/?type=news/slug:pidsumkovyi-zvit-za-rezultatamy-sposterezhenia-za-cherhovymu-mistsevymu-vyboramy-25-zhovtnia-2020-roku> (дата звернення: 07.11.2021).
9. Чуб О. О. Різноманіття форм політичної активності громадян України як чинник демократичності державної влади. Форум права. 2010. № 3. С. 460-465. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10hooddv.pdf> (дата звернення: 08.11.2021).

ВОЛОДИМИР ГАЛАНЦЕВ,

здобувач вищої освіти Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VOLODYMYR GALANTSEV,

*higher education seeker, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-4790-4819>*

Науковий керівник: **Валерія Голубь**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ

IMPROVEMENT OF THE LEGAL FRAMEWORK FOR ELECTIONS AT THE LOCAL LEVEL IN UKRAINE

Building a democratic state is impossible without an effectively functioning system of public administration, capable of positively influencing socio-political and socio-economic development. In turn, the effectiveness of public administration directly depends on the effective operation of state institutions formed in the election process. In Ukraine, the requirements for the institution of elections are fixed at the constitutional level. But these are only general requirements. The issue of electoral systems remains in the sphere of legislative regulation and is characterized by a certain variability and inconsistency. On January 1, 2020, the Electoral Code of Ukraine came into force, which provides for a number of innovations in the conduct of local elections. And after the local elections in October 2020, it became possible to practically assess the quality of the new legal framework. Analysis of some problematic issues and implementation of recommendations for appropriate amendments to the Electoral Code of Ukraine will help improve the organization and conduct of local elections.

Keywords: local elections, election process, public administration.

Розбудова демократичної держави неможлива без ефективно працюючої системи публічного управління та адміністрування, здатної позитивно впливати на суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток. У свою чергу ефективність публічного управління, прямо залежить від ефективної роботи державних інститутів, що формуються у процесі виборів. В Україні вимоги до інституту виборів закріплено конституційному рівні. [1, ст. 71] Але це – лише загальні вимоги. Питання ж виборчих систем залишається у сфері законодавчого регулювання і характеризується певною мінливістю та непослідовністю.

1 січня 2020 року вступив у дію Виборчий кодекс України, який передбачає низку новацій щодо проведення місцевих виборів. А після проведення виборів до місцевих органів влади у жовтні 2020 року з'явилися можливість практично оцінити якість нової нормативно-правової бази.

Українські та міжнародні експерти, які спостерігали за цими виборами, в цілому позитивно оцінили підготовку та проведення виборчої кампанії, а також оптимізацію виборчого законодавства через ухвалення Виборчого кодексу України. Вони відзначили, що місцеві вибори 2020 року проводились згідно з положеннями чинної законодавчої бази. Але, водночас, експертами було вказано на низку недоліків у проведенні виборів, усунення яких залежить від подальшого законодавчого удосконалення виборчої нормативно-правової бази.

Проведений аналіз деяких проблемних питань та визначення рекомендацій щодо внесення відповідних змін до Виборчого кодексу України, на нашу думку, сприятимуть удосконаленню організації та проведення виборів на місцевому рівні.

1. Виборчим кодексом України передбачено низку обмежень щодо максимального розміру виборчого фонду при проведенні президентських та парламентських виборів. Водночас, при проведенні передвиборчої кампанії до місцевих органів влади, верхня межа витрат кандидатів у депутати на цю кампанію з невідомих причин законодавчо не встановлена [2, ст. 210]. Відсутність обмеження виборчого фонду під час місцевих виборів призводить до

нерівних умов для різних кандидатів і оцінюється вітчизняними та міжнародними експертами як прояв недемократичності.

Для усунення цього недоліка слід ухвалити відповідні законодавчі зміни, якими передбачити обмеження верхньої межі виборчого фонду партійного осередку та кандидата у депутати під час місцевих виборів, що дозволить забезпечити рівні умови для всіх учасників виборчої кампанії на місцевому рівні.

2. Відповідно до Виборчого кодексу України, у територіальних громадах з кількістю виборців до 10 тисяч кандидати у депутати сільської, селищної, міської ради, які реєструються шляхом самовисування, повинні при цьому особисто внести на спеціальний рахунок виборчої комісії грошову заставу двадцять відсотків мінімальної місячної заробітної плати. Кандидати від політичних партій можуть при внесенні грошової застави отримувати партійну підтримку. Грошову заставу за своїх кандидатів на місцевих виборах у територіальних громадах з кількістю виборців понад 10 тисяч вносять відповідні політичні партії. Її розмір для кожного кандидата складає чотири мінімальні заробітні плати у місячному розмірі [2, ст. 225].

Очевидно, що суми грошової застави відносно невисокі. Але водночас, передбачена Виборчим кодексом грошова застава при висуванні кандидата у депутати порушує принцип рівності умов при реалізації права громадян бути обраними. Тому логічним було б внести до нормативно-правової бази відповідні корективи щодо заміни грошової застави на збір підписів для кандидатів у депутати, принаймні для тих, які обираються за мажоритарною виборчою системою у територіальних громадах з чисельністю виборців до 10 тис.

3. Використання пропорційної моделі виборчої системи під час виборів до міських, селищних, сільських рад, де кількість виборців становить понад 10 тисяч, через слабку розвиненість мережі регіональних осередків політичних партій на території невеликих громад виявилось неефективним. За даними різних джерел, серед кандидатів, які увійшли до виборчих списків політичних партій від невеликих громад, переважну більшість становили позапартійні, а кандидатами до сільських рад таких претендувало близько 90%.

Отже паралельне використання під час місцевих виборів пропорційної та мажоритарної модифікацій виборчих систем, очевидно має перекіс у бік застосування пропорційної виборчої системи при фактичній відсутності партійних осередків на рівні невеликих громад. Спричинену таким дисбалансом нерівність представництва виборців, можна врегулювати шляхом законодавчого встановлення мажоритарної виборчої системи відносної більшості для використання на виборах міських, селищних, сільських, а також районних у містах рад.

4. Можливо, поспіх при внесенні змін до Виборчого кодексу України призвів до того, що у ньому помилково зазначили умови обмеження вартості агітаційних матеріалів, які дозволяється роздавати виборцям під час виборчої кампанії. Для обрахунку верхньої межі вартості передвиборчих агітматеріалів застосували показник «6 відсотків неоподаткованого мінімуму доходів громадян» [2, ст. 57], замість показника «6 відсотків прожиткового мінімуму». У Податковому кодексі України зазначається: «Якщо норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 гривень». [3] Отже зрозуміло, що 6 відсотків від 17 гривень не є логічним обмежувальним заходом. Зважаючи на те, що помилкове обмеження вартості агітаційних матеріалів досі міститься у чинному Виборчому кодексі України, внесення змін щодо виправлення згаданої вище технічної помилки наразі є доцільним і обов'язковим.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Поточна редакція. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 25.11.2021)
2. Виборчий кодекс України. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 25.11.2021)
3. Податковий кодекс України. Дата оновлення: 21.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17&p=1295452129654386#Text> (дата звернення 25.11.2021)

НАТАЛІЯ ГАЛЯС,

аспірантка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

NATALIIA HALIAS,

*post-graduate of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv.
<https://orcid.org/0000-0001-6010-2787>*

Науковий керівник: **Вікторія Колтун**, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ

PROSPECTS OF INTELLECTUAL COMMUNITY DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION IN THE CONTEXT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT

In accordance with the requirements of the ever-changing global world, there is a need for professional development of community members, including against the background of digital transformations. Implementation of this task requires a new management technology that could combine in one system legal, institutional, personnel, information, consolidated, cultural development of the community in conditions of uncertainty and rapid changes in the environment, which in our opinion is knowledge management. The emergence of a new type of management system, such as «data-based management» or «data-based management and collective intelligence», is currently being actively discussed. In our opinion, this is a modern prototype of knowledge management. Indeed, new challenges require new knowledge, skills, competencies, including awareness-raising of employees, local government officials, representatives, deputies and the community itself, including its active members.

Keywords: knowledge management, system of local self-government, public servant of local government, territorial community.

Відповідно до вимог глобального світу, що повсякчас динамічно змінюється, назріває необхідність професійного розвитку представників громад, в тому числі на фоні цифрових трансформацій. Реалізація означеного завдання потребує нової управлінської технології, що змогла б поєднати в одній системі правовий, інституційний, кадровий, інформаційний, консолідований, культурний розвиток громади в умовах невизначеності та швидких змін зовнішнього середовища, якою на нашу думку і є управління знаннями. Наразі активно обговорюється про появу нового виду в системі управління, такого як «управління на основі даних» або «управління на основі даних і колективного інтелекту». На наше переконання, це є сучасний прототип управління знаннями. Дійсно, нові виклики потребують нових знань, вмінь, навичок, компетенцій, включаючи підвищення рівня обізнаності як службовців, посадовців місцевого самоврядування, представницького, депутатського корпусу так і самих мешканців громади, зокрема її активних учасників.

Реалізація такого управління можлива при наявності відповідних суспільних і навчальних інститутів. На сьогодні підвищення рівня професіоналізму представників місцевого самоврядування забезпечують Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство розвитку громад та територій України, Міністерство освіти і науки України, Національне агентство України з питань державної служби, асоціації громад України, Інститут політичної освіти, Центр розвитку інновацій, Центр розвитку місцевого самоврядування, навчальні заклади, школа місцевого самоврядування, навчальні курси від DESPRO, DOBRE, GIZ, USAID тощо.

Інтелектуальній інтенсифікації розвитку громад сприяє співпраця між державними та громадськими інституціями. Зокрема, 24 вересня 2010 року № 462, було підписано Державний контракт про Надання послуг на підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування між Київським національним університетом імені Тараса Шевченка (далі КНУ ім. Шевченка) та Національним агентством України з питань державної служби. В КНУ ім. Шевченка створено різні структурні підрозділи, серед яких варто відмітити Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби та Експертно-консультаційний центр з розвитку громад та територій географічного факультету, що профільно займаються підтримкою та розвитком кадрового потенціалу, в тому числі службовців місцевого самоврядування та сприяють розвитку компетентностей працівників громад. Іншим прикладом конструктивного прояву синергії організацій є підписання Меморандуму про співпрацю КНУ ім. Шевченка із Всеукраїнською асоціацією ОТГ від 30 березня 2021 року, згідно з якою представники самоврядування й службовці громад мають змогу отримувати сучасні знання й потрібні для них практичні навички на базі університету [1].

Важливо констатувати, що крім інституційного та кадрового забезпечення в системі управління знаннями вагоме значення має забезпечення інформаційно-комунікативними технологіями. В умовах завершення децентралізаційних процесів актуальність та необхідність впровадження цифрової трансформації не викликає сумніву. Суспільний інтерес до даної системи наразі спостерігається у будь-якому вимірі: від глобального до місцевого. Будь-яка громада може досягнути успіху, використовуючи сучасні підходи до управління. Високий рівень, на думку більшості громад, можна досягти, перейшовши саме до «управління на основі аналізу даних». «Ефект від цифровізації може проявлятися від збільшення рівня довіри, надання якісних послуг, оптимізації витрат, наповнення бюджету тощо», - зазначає С. Лобойко. Продукування е-рішень в різних форматах, серед яких: ГІС аналітика, ДЕО аналітика, економічний профайл громади, дорожня карта Едем призведе до якіснішого стратегічного управління та розвитку територій [2].

Вагомість комунікативного аспекту для забезпечення ефективності управління громадою, підтверджує теза Т.М. Лозинської про те, що «ми весь час потребуємо додаткових знань, а недостатність професійних знань викликана не тим, що люди погано підготовлені, не тому, що погано навчили, не тому, що бракує практики, не тому, що людина не має бажання зробити щось краще», а викликана, насамперед, невизначеністю та непередбаченістю завтрашнього дня, тому очевидним, що причиною недостатнього професійного рівня є стан невизначеності, що перебуває в основі швидких динамічних змін [3].

Хочемо зазначити, що цифрове забезпечення сприяє консолідаційним процесам в громадах з одного боку, а з іншого, як зауважує В. С. Колтун, «неналежне забезпечення будь-якими публічними послугами з боку органів місцевого самоврядування може спровокувати консолідаційні тенденції в середині системи місцевого самоврядування» та «чим більш потужніші та інтенсивніші є зв'язки між елементами системи, тим більш виразніших рис набуває сама система і тим більше накопичується, а згодом актуалізується потенціал цієї системи» [4].

Отже, в перспективі відвпровадження системного підходу управління знаннями отримаємо нарощення кадрового потенціалу; професіоналізацію громадських рад; розвиток експертного середовища та фахових мереж; створення тренінгових курсів, що дозволить вчасно реагувати на потреби в умовах невизначеності та недостатнього інформаційного забезпечення, створення умов для life learning (безперервне навчання); підвищення рівня конкурентоспроможності громади; швидке реагування на динамічний розвиток суспільства за рахунок процесів цифровізації та диджиталізації; загальнодоступність до платформ е-демократії; створення банку ідей, обміну даними, кращими практиками, досвідом; збереження інституційної пам'яті, тацитних знань; розвиток культурного аспекту на основі комунікативної взаємодії; поліпшення

довірчих відносин громади до органів влади; зниження опору громадськості; популяризація різних форм участі в житті власної громади; впровадження адвокати в системну роботу органів місцевого самоврядування. Дані фактори забезпечать належним чином консолідаційні процеси інтелектуальної креативізації територіальних громад в системі місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Степанець І. О. Ефективна система управління громадою. II Форум керуючих справами. URL: <https://www.facebook.com/LSGA.ATC/videos/1959187247589508> (дата звернення 28.11.2021)
2. Лобойко С. В. Вебінар «Ресурси та технології для цифрової трансформації громад. URL: <https://www.facebook.com/InnoEU.UA/videos/318314913478122> (дата звернення 19.12.2021).
3. Лозинська Т. М. Ефективна система управління громадою. II Форум керуючих справами. URL: <https://www.facebook.com/LSGA.ATC/videos/1959187247589508> (дата звернення 28.11.2021).
4. Колтун В. С. Належне врядування. URL: <https://fex.net/ru/s/kybbcl5> (дата звернення 12.12.2021).

ЯНА ГОРОДОК,

студентка 2-го курсу Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YANA HORODOK,

2nd year student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Юрій Дехтяренко**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

PROBLEMATIC ISSUES OF INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL LAND MARKET IN UKRAINE

The paper assesses the state of institutional development of the agricultural land market after the adoption of the Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Conditions of Circulation of Agricultural Land», which from July 1, 2021 lifted the moratorium on agricultural land market of agricultural land, among which are: predatory land acquisition by agricultural holdings through fictitious individuals; purchase of land by wealthy buyers and their creation of latifundia with employees; possession by banks of large plots in the process of transfer of mortgaged land to the ownership of the mortgagee; financial speculators buy land and sell it quickly, which will affect the value of agricultural products and cause inflation. Taking into account these problems, ways to improve the development of the market of agricultural land in Ukraine are proposed.

Keywords: land, land plot, land market, agricultural lands, land turnover.

Землі України є національним багатством та основою її процвітання і добробуту. Завдячуючи досить зручному географічному розташуванню, маючи сприятливі кліматичні умови, родючі землі (чорноземи) та помірну собівартість витрат на виробництво сільськогосподарської продукції, вона як аграрна країна володіє всіма можливостями підвищити свою конкурентоспроможність на світовому ринку. Агровиробничі характеристики, якісний стан і родючість земель сільськогосподарського призначення визначають ефективність діяльності, сприяють забезпеченню продовольчої та національної безпеки держави [1].

Нині в Україні набуло державного значення удосконалення земельних відносин, зокрема питань землекористування. Вітчизняні науковці розглядають землекористування як «процес використання людиною (суспільством) інтегрального потенціалу території, який включає всі ресурси на відповідній ділянці геопростору, є складовою частиною суспільно-територіального комплексу регіонального рівня й веде до ускладнення його структури, що знаходить своє проявлення в процесі регулювання земельних відносин» [2, с. 187].

А тому, ми підтримуємо думку А.О. Касича та О.О. Підкуйка, які зазначають, що основними проблемними питаннями здійснення реформ Україні є організаційні, фінансові, управлінські, зокрема: відсутність підготовчого періоду з точки зору формування достатніх фінансових ресурсів для придбання землі за ринковими цінами; неспроможність влади об'єктивно оцінити готовність аграрного сектора до приватизації; проблеми кадастру – відсутня прозора інформація про кількість та якість земельних ресурсів; відсутність механізмів фінансової підтримки фермерів на етапі приватизації і у подальшому задля забезпечення дотацій, які існують у європейських країнах; невирішеність питання діючих договорів оренди; недосконалість правової бази, відсутність встановлених вимог до покупця; незавершеність реформи децентралізації [3].

Новий етап реформування земельних відносин в Україні розпочався тільки після 25 (двадцяти п'яти) років мораторію, 31 березня 2020 Верховною Радою України у другому читанні

було прийнято Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення», яким з 01 липня 2021 скасовано мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення.

Однією із витікаючих проблем, які залишилися з відкриттям ринку землі, є той факт, що в Україні орендна плата є значно нижчою порівняно з розвиненими країнами [4, с. 82].

Також слід звернути увагу на загрозу, яку несуть агрохолдинги. Такою загрозою є монополія, яка вже в Україні відбулася та процвітає, у зв'язку із низькою ефективністю земельної реформи. На нашу думку, єдиним і вірним способом захисту від такої монополії є підхід, який був запропонований В. Г. Андрійчуком, зокрема, що «агрохолдинги мали право орендувати лише стільки землі, скільки їм необхідно для повного забезпечення переробних потужностей власною сировиною, й не більше. У такому разі відпадуть підстави для нарощування однією компанією земельного банку в сотні тисяч гектарів, як тепер» [5, с. 32].

До нових проблем, які виникли з відкриттям ринку землі сільськогосподарського призначення для ведення товарного виробництва можна віднести: хижакський викуп землі агрохолдингами, через підставних фізичних осіб; купівля землі заможними покупцями та створення ними латифундій із найманими працівниками; заволодіння банками великих ділянок в процесі переходу заставної землі у власність заставоутримувача; купівля фінансовими спекулянтами землі і швидкий її перепродаж, що відіб'ється на вартості аграрної продукції і спричинить інфляцію.

А тому, для вирішення вище вказаних проблем на нашу думку необхідне: відкрите та прозоре функціонування Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру, яка була б спроможна надавати повну інформацію про стан земельних ділянок, яке б відкрито в діалозі ставилося однаково, що до покупця так і до продавця; проведення комплексного аудиту всього аграрного сектору, починаючи від нормативно-правових питань закінчуючи кадровими, вказана покаже готовність аграрного сектору до відкриття ринку землі; застосувати та узагальнити отриманий досвід зарубіжних країн, які вже пройшли процедуру відкриття ринку землі; сформувати довгострокову стратегію розвитку земельних ресурсів на базі відкриття ринку землі; забезпечити вдосконалення нормативно-правової бази, змінити підхід до інформаційної політики в країні в частині земельних правовідносин, вдосконалити організаційні моменти для гладкого проведення повноцінної реформи.

А тому, відкриття другого етапу ринку землі стане можливим після врахуванням описаних вище проблем та ризиків, які необхідно вирішити шляхом прийняття низки нових законів та доопрацювання закону, яким було викрито ринок землі сільськогосподарського призначення для ведення товарного виробництва.

Список використаних джерел

1. Паньків З. Екологічні проблеми землекористування в Україні. URL : http://geoknigi.com/book_view.php?id=1127.
2. Мельничук Л. С. Проблеми сталого та раціонального землекористування в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Вип. 2. 910-914 с. URL : <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/188.pdf>.
3. Касич А. О., Підкуйло О. О., Терещенко А. В., Тимошенко А. В. Сучасні проблеми державного регулювання ринку землі в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 2. URL : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/5.pdf.
4. Гуторов О. І., Ярута М. Ю. Орендні відносини – як гнучкий інструмент землегосподарювання в період становлення ринку землі в Україні. *Економіка і менеджмент*. 2017. № 4 (71). С. 81–85.
5. Андрійчук В. Г., Сас І. С. Методичні підходи до визначення меж землекористування в умовах загрози монополізації ринку оренди землі. *Економіка АПК*. 2017. № 8. С. 22–33.

ВІКТОР ГРАДІВСЬКИЙ,

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VIKTOR GRADIVSKYY,

postgraduate student at the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-1745-6584>

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ

DECENTRALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE HUMANITARIAN SPHERE

Effective decentralization of public administration is the result of rethinking the nature, functionality and features of cooperation at the national, regional and local levels of a number of public policies, among which the humanitarian sphere plays a key role in solving immediate life problems of human communities and communities, society as a whole. For Ukraine, the formation and implementation of an effective humanitarian policy is an important task also because, given the external threats and internal challenges facing the state after the Revolution of Dignity, as well as the need for simultaneous implementation of a number of urgent social reforms and limited resources for their implementation, to find such solutions that in a short time would provide a significant increase in living standards, the fullest possible satisfaction of their spiritual and cultural interests and needs.

Keywords: decentralization, public administration, central authorities, regional and local level, humanitarian policy, humanitarian space.

Сучасна гуманітарна політика, як і політика в інших сферах суспільного життя, реалізується в умовах трансформації центральних органів влади та децентралізації управління. На порядку денному стоять питання розмежування повноважень та відповідальності між центральними органами та структурами місцевого самоврядування стосовно реалізації гуманітарної політики.

Для забезпечення повноцінного розвитку гуманітарної сфери необхідною умовою є організація та здійснення державного управління на засадах чітко визначених принципів, які є регулятивними настановами, що пов'язують мету зі способами її досягнення, вказують на можливі або ж необхідні шляхи, механізми, засоби реалізації поставленої мети в розвитку освіти, культури, охорони здоров'я тощо [1].

Принцип оптимального поєднання централізації і децентралізації державного управління у гуманітарній сфері передбачає чіткий розподіл функцій, повноважень і відповідальності між місцевими, регіональними і центральними органами управління у гуманітарній сфері, усуває дублювання функцій, підвищує координацію дій усіх суб'єктів управлінської діяльності, створює умови для прийняття раціональних і ефективних управлінських рішень. Більші можливості у формуванні та здійсненні політики у гуманітарній сфері надаються суб'єктами культурно-мистецького життя на регіональному і місцевому рівнях. Це зумовлено, зокрема, тим, що духовне життя в усій своїй різноманітності, навіть якщо його окремі аспекти мають загальнонаціональне значення, функціонує і розвивається в конкретних містах, селах та регіонах [1, 2].

Децентралізація державного управління у гуманітарній сфері передбачає передавання основних функцій управління у гуманітарній сфері на місця, розширює повноваження регіональних і місцевих органів державного управління, посилює їхню відповідальність за розвиток гуманітарної сфери. Надання максимальної автономії повноважень місцевих органів

влади щодо розв'язання проблем гуманітарного розвитку на своєму рівні є не лише зменшення часто-густо невиправданого впливу центру на щоденну діяльність органів влади місцевого рівня, але й посилення ініціатив останніх, їх активності та співпраці з різними суб'єктами гуманітарної діяльності, що сприяє демократизації всієї системи управління у гуманітарній сфері. При цьому розподіл компетенцій має відбуватися за принципом, коли на більш високий рівень управління передаються лише ті функції, які не можуть бути ефективно реалізовані на нижчому.

В управлінській діяльності у гуманітарній сфері є й такі завдання, вирішення яких можливе лише на загальнодержавному рівні. Для того щоб цілеспрямовано вирішувати стратегічні питання гуманітарного розвитку, необхідно спиратися на відповідну концепцію розвитку національної освіти, культури тощо. Розробити таку концепцію можна лише на центральному рівні, де, як правило, сконцентрований основний науковий, експертний потенціал, здатний забезпечити обґрунтування теоретичних проблем, провести необхідні дослідження соціокультурної ситуації в країні чи в окремих регіонах [3].

Водночас, згідно з принципом децентралізації державного управління, основні питання розвитку і функціонування гуманітарної сфери мають вирішуватися на місцевому і регіональному рівнях. Відповідно до цього потребують розширення й завдання та функції органів державного управління на місцях. Управлінська діяльність цих органів повинна максимально бути спрямованою на вирішення основних завдань щодо створення необхідних умов для відродження, збереження і розвитку національної освіти, культури, етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин, які проживають у регіоні (області чи районі). Принципово важливим при цьому має бути визначення пріоритетів регіонального гуманітарного розвитку, узгодження інтересів усіх суб'єктів гуманітарної діяльності відповідного регіону чи території [1].

Децентралізація державного управління у гуманітарній сфері має здійснюватися також на основі принципу демократизації управлінської діяльності, що спирається на розвиток самодіяльності громадян та активну участь у розв'язанні проблем гуманітарного життя культурно-мистецьких товариств, творчих спілок, асоціацій тощо. Зазначений принцип передбачає встановлення оптимального співвідношення цілеспрямованих управлінських впливів, співробітництва, співуправління і самоуправління у гуманітарній сфері, запровадження конструктивного діалогу і тісної співпраці між органами державної влади й управління та громадськістю, їх взаємодії у вирішенні питань культурного розвитку, що відповідає специфіці гуманітарної сфери, особливостям її розвитку [1, 2].

У сучасних умовах доцільно запровадити новий підхід до фінансування гуманітарної сфери, який передбачає поєднання різних фінансових ресурсів: бюджетних асигнувань, позабюджетних надходжень, коштів, отриманих від культурно-мистецької діяльності закладів та установ освіти, культури тощо. Тому назріла гостра необхідність відпрацювати такі нормативно-правові та організаційні механізми залучення приватних коштів у гуманітарну сферу, які максимально узгоджували б приватні і загальнодержавні інтереси та мінімізували ризики деструктивного впливу бізнесу на гуманітарну сферу.

Список використаних джерел

1. Ситник П. К., Купрійчук В. М., Карлова В. В., Небожук Р. А. Принципи децентралізації державного управління у сфері культури. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С. 89–94
2. Соціальна і гуманітарна політика Підручник / [авт. кол. : В.П.Трощинський, В.А.Скуратівський, М.В.Кравченко та ін.]; за заг. ред. Ю.В.Ковбасюка, В.П.Трощинського. – К. : НАДУ, 2016 – 792 с.
3. Карлова В. В. Особливості реформування державного управління у сфері культури на регіональному і місцевому рівні / В. В. Карлова // Суспільство. Держава. Управління. Право. – 2011. № 1. С. 33–45.

ВОЛОДИМИР ГРУЗДОВ,

*студент 2-го курсу магістратури кафедри управління інформаційною політикою
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

HRUZDOV VOLODYMYR,

*2nd year master's student of the Department of Information Policy Management of the Educational
and Scientific Institute of Public Administration and Public Service of Taras Shevchenko National
University of Kyiv*

Науковий керівник: **Раїса Ленда**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ГРОМАД ТА НАПРЯМИ ЇХ УПРОВАДЖЕННЯ

MECHANISMS TO SUPPORT COMMUNITY DEVELOPMENT AND DIRECTIONS OF THEIR IMPLEMENTATION

The article presents direct mechanisms of development of territorial communities. It is emphasized that the decentralization of power as a component of state policy of regional development is one of the defining reforms in Ukraine. It has laid the groundwork for radical institutional change, improved the quality of life of citizens, and is important for continuing sectoral reforms. Thanks to the creation of a new system of distribution of power between central and local authorities in Ukraine today, a new system of relations between different branches of government and a new balance of checks and balances is actually being formed.

Keywords: decentralization, regional development, OTG, government policy.

Комплексний характер чинників, що формують підґрунтя для розвитку територіальних громад, урахування необхідності поєднання операційних цілей розвитку зі стратегічними цілями зміцнення локальної ідентичності спонукають до переходу від звуженого розуміння поняття дієздатності громад, яке традиційно описується забезпеченістю відповідними ресурсами та здатністю ефективно використовувати публічні кошти, до інтегральної характеристики спроможності громади до стратегічного розвитку на основі залучення доступних (централізованих і децентралізованих, публічних і приватних) ресурсів. На засадах такого розширеного розуміння категорії спроможності громади має відбуватися відхід від переважного наразі патерналістсько-споживацького сприйняття об'єднання громад, яке дає доступ до додаткового бюджетного ресурсу, або – для бідніших громад – ще й до ресурсів багатших сусідів. Централізоване фінансування є скінченим, тому його особливо важливо використати не лише для задоволення найгостріших «наболілих» поточних проблем громади, а найголовніше – для розбудови сталих господарських комплексів, які можуть стати основою якісної життєдіяльності громади в довгостроковій перспективі. Адже саме громада як людська спільнота й носій соціального капіталу, а не територія і не матеріальна інфраструктура, є головним об'єктом реформи децентралізації, процесів оновлення та розвитку, які ця реформа має спонукати та зміцнювати. Прикладом саме такого новітнього підходу є визначення зі стратегії розвитку одного з польських міст: «під розвитком міста ми розуміємо швидке й відчутне зростання можливостей для досягнення його мешканцями життєвих цілей, на основі їхньої підприємливості, талантів, знань й індивідуальної активності»⁹⁴. Тому базисом дієздатності громади в довгостроковому періоді має вважатися формування сталих власних джерел доходів на основі реалізації місцевого природного, економічного, людського та соціального потенціалів, залучення інвестиційних ресурсів, сприяння розбудові мережі місцевих комунальних і приватних підприємств, створення на цій основі достатньої кількості робочих місць, які одночасно є засобом інклюзії членів громади, а отже – формування згуртованості останньої. Такий підхід застосовується на міжнародному рівні. Як зазначають

експерти ОЕСР, дієздатність громад базується як на матеріальних так і на нематеріальних активах. Перші включають в себе послуги, інфраструктуру, природні ресурси та культурні надбання. Другі – місцеві навички, згуртованість, здатність до дії, адаптивність і відкритість для інших, зрештою – здатність працювати разом, приймати спільні рішення та втілювати спільне бачення майбутнього розвитку спільноти. Причому дослідники наголошують, що публічні послуги є критичними, бо існує жорстка кореляція між якістю місцевих публічних послуг і довірою до місцевих інститутів влади.

Створення ОТГ надає громаді нові, розширені можливості для сприяння розвитку бізнесу на території громади. Серед таких можливостей:

- посилення стратегічної визначеності щодо економічного середовища, обсягів попиту, перспектив постачання ресурсів, інфраструктурного забезпечення тощо внаслідок визначеності стратегічних завдань і пріоритетів розвитку ОТГ, які дозволяють урахувати в стратегіях ОТГ пріоритети корпоративного сектора;

- позбавлення від бюрократичного та корупційного тиску Центру;

- спрощення адміністративних процедур завдяки розширенню повноважень самоврядування;

- збільшення фінансового ресурсу місцевого бюджету, який може спрямовуватись на проекти з підтримки бізнесу, муніципально-приватного партнерства, муніципальні закупівлі;

- оптимізація спрямування ресурсів на місцевий розвиток завдяки можливостям вільного вибору пріоритетів розвитку в рамках стратегування розвитку ОТГ;

- можливості реалізації масштабних проектів на основі міжмуніципальної співпраці, участі в міжрегіональній і міжнародній (зокрема, транскордонній) співпраці;

- поліпшення якості технічної інфраструктури: доріг, електро- і водопостачання, телекомунікацій, транспортного сполучення тощо;

- реалізація спеціальних програм щодо сприяння розвитку економічної діяльності на території громади;

- створення нових кластерів і точок зростання внаслідок зміни ресурсних потоків, інфраструктури, зростання місткості внутрішнього ринку через збільшення купівельної спроможності громади.

Водночас перед новоутвореними ОТГ, для яких природною є інституційна неусталеність, постає низка викликів:

- забезпечення ефективності місцевої бюрократії – через відповідні кадрові наповнення, кваліфікаційні навчання, механізми громадського контролю й антикорупційні процедури;

- коректний вибір стратегічних пріоритетів: подолання орієнтацій на поточне споживання та пріоритизація цілей розвитку, досягнення інклюзивності процесу стратегування;

- подолання патерналістських налаштувань членів громади щодо Центру (конкуренції за централізований бюджетний ресурс) й орієнтація на зміцнення власної дієздатності (конкуренцію за кращі умови для розвитку бізнесу);

- протидія народженню «місцевої олігархії» та її спробам деформації конкурентного простору та втручання в діяльність громади;

- недопущення суперечностей, налагодження співпраці між місцевим малим бізнесом і великими компаніями, які працюють на території ОТГ;

- недопущення автаркізації громади (місцевого егоїзму), налаштування на відкритість і міжтериторіальну співпрацю.

Сучасне розуміння спроможності громад виходить далеко за рамки власне створення сприятливого бізнес-середовища й інвестиційної привабливості. Логіка розвитку бюджетної та секторальної децентралізації приводить до усвідомлення важливості розбудови економічних відносин, які забезпечують ефективну реалізацію наявних у розпорядженні громад ресурсів розвитку і на основі цього – посилюють їхню спроможність забезпечувати зростання якості життя їхніх мешканців. У практичному сенсі йдеться про цілеспрямовану побудову на

місцевому рівні інтегрованого інституційного середовища, «дружного до розвитку» – тобто такого, що активно заохочує підприємницьку діяльність, приплив до регіону інвестицій, реалізацію людського капіталу регіону. В той час як застосування патерналістських інструментів обмежене браком ресурсів для прямого фінансування, створення «дружного до розвитку» середовища дає змогу використовувати синергетичний ефект від поліпшення організації локальної економіки, яке потребує значно менших коштів.

Забезпеченню стратегічно орієнтованого розвитку громад на основі збільшення їхньої економічної спроможності сприятиме продовження на загальнонаціональному рівні низки важливих реформ, які слід на цій підставі вважати комплементарними (такими, що взаємно доповнюють одна одну) щодо реформи децентралізації, а отже – здатними забезпечувати координацію відповідних політик. До таких комплементарних реформ варто відносити:

- дерегуляцію та підтримку підприємництва, що сприятиме повноті реалізації ресурсного багатства громад на засадах розкриття підприємницького потенціалу їх членів, а також є складовою реалізації людського потенціалу громад;

- реформу ринку праці – можливості забезпечення гнучкої зайнятості та повнішого охоплення на цій основі трудового потенціалу громад, структура якого може бути специфічною через демографічні особливості; від реформування ринку праці варто також очікувати збільшення частки офіційно зайнятих та зменшення «квазі»-зайнятих у вигляді ФОПів – це збільшить надходження від податку на доходи фізичних осіб;

- житлово-комунальну реформу – підвищення економічної ефективності функціонування цього сектора та збільшення ролі само організації власників/співвласників спростить виконання відповідних функцій органами місцевого самоврядування та зменшить навантаження на бюджет громади;

- упровадження електронного врядування – для спрощення можливостей надання адміністративних послуг на рівні громад і забезпечення інклюзії членів громад до прийняття рішень як на локальному, так і на загальнонаціональному рівні;

- інші секторальні реформи.

Список використаних джерел

1. Regions Matter: Economic Recovery, Innovation and Sustainable Growth. – OECD Publishing, 2009. – P. 132.
2. Florax R. J. G. M., Plane D. F. Fifty Years of Regional Science. – Springer-Verlag Berlin Heidelberg. – 2004. – P. 186.
3. Снігова О. Ю. Розкриття потенціалу смарт-спеціалізації для подолання регіональної структурної інертності в Україні // Економіка України. – 2018. – № 8. – С. 75–87.
4. OECD Regional Outlook. Building Resilient Regions for Stronger Economies. – OECD Publishing. – P. 121.
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, URL: http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62a9b6fb-27ff-462ab351-eeeadfb26b6f&title=Stan_Zdiisnennia_Dpp_V_Ukraini (дата звернення 25.09.2021).

КОСТЯНТИН ДЗЮБА,

студент 2-го курсу магістратури очної форми навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

KOSTIANTYN DZIUBA,

2nd year full-time student majoring in 281 «Public Administration and Administration» educational and professional program «Public Administration and Administration» of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Сергій Телешун**, доктор політичних наук, професор, професор кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ФОРМУВАННІ В УКРАЇНІ ВЛАСНОЇ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

THE ROLE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT IN THE FORMATION OF UKRAINE'S OWN MODEL OF PUBLIC POLICY IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION

The democratization of society is taking place in parallel with the decentralization of power on the basis of subsidiarity. Today in Ukraine there is a process of improving the model of public administration, forming an effective organization of executive bodies at all levels - both central and regional and local in order to improve their activities, reforming local government and creating self-sufficient territorial communities that can effectively address issues at the appropriate local level. There is an increasing importance of the function of providing social and administrative services. This leads to a reorientation from the direct provision of services to the population to the need to organize partnerships in the field of meeting the needs for services, ensuring their appropriate high quality. Decentralization in Ukraine is an important direction in the development of the public administration system, which is accompanied by the transfer of power from the center to the local government - local government, building a mechanism for their interaction. *Keywords: decentralization, public administration, government, partnerships.*

Демократизація суспільства відбувається паралельно з децентралізацією на засадах субсидіарності владних повноважень. Будівництво нової демократичної соціально орієнтованої сервісної держави відбувається шляхом становлення в ній інститутів громадянського суспільства, оптимізації системи публічного управління, вироблення механізмів залучення громадян до вироблення та реалізації публічної політики за умови збереження правової держави.

Сьогодні в Україні відбувається процес вдосконалення моделі публічного управління, формується ефективна організація органів виконавчої влади на всіх рівнях – як на центральному, так й на регіональному та місцевому з метою поліпшення їх діяльності, реформується місцеве самоврядування та створюються самодостатні територіальні громади, які спроможні ефективно вирішувати питання на відповідному місцевому рівні, відбувається перерозподіл й розмежування повноважень та компетенцій органів публічної влади, реформується територіальна організація влади з урахуванням принципів соціальної необхідності та економічної доцільності, відбувається модернізація як служби в органах місцевого самоврядування, так і в цілому державної служби шляхом їх реформування та з метою становлення в Україні високопрофесійної та політично неупередженої публічної служби.

Енциклопедія державного управління визначає суть публічної політики як безпосередню діяльність органів публічного урядування, метою якої є вирішення нагальних суспільних проблем. «Публічна політика здійснюється як реакція на запити громадян чи виникнення якоїсь суспільної проблеми. Ці проблеми мають, насамперед, публічне, а не приватне спрямування: стосуються всієї громади (села, міста, країни), а не окремих громадян» [1, с. 484].

Вироблення публічної політики являє собою складний процес, пов'язаний, в свою чергу, як з політичними, так і з управлінськими процесами. Він включає в себе ідентифікацію проблеми, визначення цілі, збору і аналізу інформації, обрання тієї чи іншої моделі рішення, формулювання альтернативних варіантів вирішення проблеми, обрання найбільш ефективного варіанта,

доведення рішення до виконавців, його реалізація, контроль за виконанням, оцінка результатів. Його результатом виступають прийняття політичних та політико-управлінських рішень.

Механізми формування публічної політики – це такі механізми, які у прийнятті політичного, політико-управлінського рішення дають можливість представлення та узгодження позицій різних її акторів.

Створити механізми виявлення і забезпечення суспільного інтересу є основними завданнями публічної політики.

В Україні, як і в інших країнах, система публічного управління перебуває під постійним впливом різних факторів, які пов'язані з суспільним розвитком. До таких факторів можна віднести глобалізацію, демократизацію суспільства, нову інформаційну стадію розвитку суспільства та інше. В нашій країні основними чинниками трансформації системи публічного управління є зміни у різних сферах – політичні, економічні, соціальні, ментальні зміни, перебудова загальнолюдських цінностей та пріоритетів, технологічний розвиток, впровадження в повсякденне життя новітніх технологій, нові можливості комунікацій, глобальні зміни тощо.

Слід зауважити, що на сьогодні, по відношенню до процесу демократизації влади, існують певні тенденції щодо його прискорення, використання підходів спільного (партнерського) прийняття рішень, впровадження та використання нових форм і методів комунікації та взаємодії з населенням, посилення прозорості в діяльності владних інституцій та відкритості влади, залучення громадян до процесів прийняття рішень, які пов'язані з діяльністю державних структур. Як результат, суб'єкт управління поступово втрачає свою одноосібну владу в процесі управління. Він стає одним із суб'єктів сукупного суб'єкта, який виробляє варіанти та приймає рішення у сфері публічної управлінської діяльності.

Можемо сказати, що сьогодні, за умов реформування системи державного управління, відбувається зміна та переосмислення ролі держави та її функцій, як органу управління. Одночасно починають співіснувати прагнення держави до збереження свого впливу та присутності у різних сферах суспільства та необхідність співробітництва на засадах партнерства з представниками громадських структур. Реформа децентралізації при цьому відіграє одну з провідних ролей.

Перебудова публічного управління в Україні, яке має на меті вдосконалення існуючих та пошуку нових механізмів взаємодії інститутів влади (публічної адміністрації) з громадянами, надання їм якісно нових адміністративних послуг в різних сферах, можна вважати одним із позитивних напрямків розвитку публічного управління в нашій країні.

Проте незавершеними на сьогодні все ще залишаються питання, пов'язані з реформуванням адміністративно-територіального устрою України та публічного управління, основою для якого мають стати сучасні форми співвідношення централізації та децентралізації.

Розвиток суспільства, нові його потреби та вимоги до публічних адміністрацій призводять до зміни у співвідношенні між централізацією та децентралізацією. Відбувається перехід від, так би мовити, формальної організації до організації партнерських відносин та зв'язків, що вимагає від усіх учасників діяти з урахуванням і відповідно до визначених стратегій, узгоджених цінностей та спільних інтересів.

Також відбувається підвищення значення функції з надання соціальних та адміністративних послуг. Це спричиняє переорієнтацію від безпосереднього надання послуг населенню до необхідності організації партнерства в сфері задоволення потреб в послугах, забезпечення відповідної високої їх якості.

Можемо сказати, що децентралізація в Україні – важливий напрямок розвитку системи публічного управління, який супроводжується передачею владних повноважень від центру на місця – органам місцевого самоврядування, побудови механізму їх взаємодії. Це дозволяє вирішувати повсякденні місцеві питання на рівні відповідної територіальної громади.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія державного управління : Т. 8 : Публічне управління / наук.-ред. колегія : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) та ін. – Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. При Президентові України. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 630 с.

АРТУР ДМИТРИЄВ,

магістрант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ARTUR DMYTRIIEV,

Magister of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ольга Берданова**, кандидат економічних наук, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В УМОВАХ РЕФОРМ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

DIGITALIZATION OF ENERGY EFFICIENCY IN DECENTRALIZATION REFORMS

Changes that have affected all spheres of life today: the economy, production technology, lifestyle, human needs and more. The relevance of the study on «digitalization of energy efficiency in decentralization reforms» is due to the transformation processes in the energy of state and local government, which are formed under the influence of the digital economy and the development of various innovative technologies.

Ukraine has generally adheres to the international trend to strengthen the role of IT solutions in technological and administrative processes. IT has long become an integral part of electricity, as well as other industries.

Currently in Ukraine we observe a boom of energy efficiency. Following Europe in the use of Ukrainians included such concepts as energy saving, energy consumption, energy audit and others. The market presents a large number of domestic and imported IT products.

So far, there is no universal product that could be applied in any situation. Foreign decisions, as a rule, have an ancient history of developing and implementing various energy facilities there. However, due to the specifics of our energy, the direct transfer and implementation of these solutions to our objects are impossible. Domestic products are designed for the specific requirements of our customers and immediately take into account all existing nuances in Ukraine.

Keywords: digitalization, digital economy; digitalization; digital transformation; digital technologies; innovation; innovative technologies; Information Technology.

Сучасний світ та економічний розвиток країн все більшою мірою залежать від рівня доступності інформації, розвитку науки, запровадження її досягнень в економіку.

Про важливість енергозбереження та енергоефективності в Україні почали говорити навіть раніше, ніж про важливість самостійності та незалежності об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Реформа децентралізації та збільшення вартості енергоносіїв пришвидшила «перехресний» розвиток цих двох напрямків суспільного розвитку. Додався і третій чинник: світова тенденція переходу на 100% відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) [1].

Здійснити перехід до нової парадигми енергоощадливої економіки можна за рахунок правильного поєднання наступних факторів:

- Централізація та децентралізація;
- Матеріальні активи та послуги;
- Стандартні та індивідуалізовані пропозиції;
- Комерційна діяльність;
- Можливості людини та машин.

Цього можна досягти за рахунок впровадження нових процесів та моделей роботи за підтримки цифрових технологій та екосистем. Таким чином, високої ефективності можна досягти через ланцюжок створення вартості, а також шляхом отримання вигоди з використання нових цифрових технологій. Це допоможе задовольнити зростаючий попит на енергію.

На сьогодні в Україні існує широкий спектр можливостей як для впровадження найрізноманітніших заходів з енергоефективності, так і шляхів залучення коштів для їх впровадження.

Останні кілька років Україна витрачає на житлові субсидії у рази більше, ніж на енергоефективність. Але для того, щоб частка видатків на комунальні послуги у бюджеті споживачів

зменшувалася, і тих, хто потребує субсидій, поменшало – вкладати гроші потрібно саме в енерго-ефективність.

На даний момент у світі вже сформувалися три тренди: електрифікація та декарбонізація великих секторів економіки (таких, як транспорт, промисловість та комунальний сектор), децентралізація та цифровізація. Всі три тренди тісно пов'язані між собою та взаємодіють у замкнутому колі, створюючи умови для існування один одного.

Електрифікація має вирішальний внесок щодо зниження викидів парникових газів у довгостроковій перспективі, що призведе до збільшення кількості розподіленої генерації.

Децентралізація робить споживачів електроенергії активними учасниками електричної мережі та потребує координації спільної роботи пристроїв.

Цифровізація стоїть над двома іншими трендами, забезпечуючи більшу прозорість та більший контроль.

Децентралізація має на меті посилити роль місцевого самоврядування, наділити громади можливістю самим вирішувати справи на місцях, зокрема розпоряджатися коштами своїх бюджетів. І, хоча ця реформа є однією з найскладніших з усіх українських реформ, саме від розвитку територіальних громад, що будуть здатними ефективно використовувати свої грошові потоки, залежить подальший розвиток України.

Цифровізація – одна з умов четвертого енергетичного переходу, на порозі якого стоїть світ, запровадження якого в українській електроенергетиці дозволить заощадити до 20 відсотків загальної виручки галузі.

Ключові тренди української енергетики – децентралізація енергосистеми, поява генерації на ВДЕ, накопичувачі для згладжування пікового споживання та навантажень на мережу, пошук нових бізнес-моделей та створення додаткових сервісів для споживачів. Зокрема, Bloomberg New Energy Outlook зазначає, що до 2050 року третина встановлених сонячних потужностей належатиме споживачам і перебуватиме «на лічильнику». При цьому ЄС на рівні 4-го енергопакета, частина штатів США та Австралія підтримують розвиток розподілених джерел енергії та розподілених енергетичних ресурсів (РЕР) [4].

Сучасним енергетичним компаніям потрібно підвищити надійність та безперервність енергопостачання, оптимізувати експлуатаційні витрати на енергетичну інфраструктуру та диверсифікувати бізнес.

Використання цифрових рішень для енергетичних компаній це питання підвищення конкурентоспроможності, а в деяких випадках навіть виживання на сучасному ринку з високим рівнем конкуренції.

На світовому ринку із блокчейн-технологіями вже працюють близько 200 компаній. Країнами-лідерами з блокчейн-проектів є Німеччина та США. Блокчейн дозволяє керувати енергосистемою, укладати смарт-контракти та вести фінансові розрахунки, але технологія працездатна лише за наявності інтелектуальних приладів обліку (ІПЗ), об'єднаних через інтернет для використання інформації, отриманої в реальному часі. В Україні розвиток смарт-контрактів стримується, тому що частка встановлених ІПЗ у мережевому комплексі не більше 15%.

Від світових лідерів ми, звичайно, відстаємо, але в найближчі кілька років українська енергетика активно цифровізуватиметься. Не останню роль у цьому процесі відіграє державна енергетична стратегія, поставлені регулятором завдання з трансформації мають бути вирішені у певні терміни.

Наприкінці відмітимо, що відповідальність за реалізацію політики енергоефективності та цифровізації лежить як на корпоративному секторі, так й органах державного управління та місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Енергоефективність в українських громадах: перші кроки URL: <https://energytransition.in.ua/project/z-choho-pochynaiet-sia-shliakh-ukrains-kykh-h/>
2. Малі учасники ВДЕ-ринку в Україні. Дослідження сегменту генерації встановленою потужністю до 1 МВт Видано Фондом ім. Гайнріха Бьоля, Бюро Київ – Україна Липень 2020 URL: <http://surl.li/awmcu>

ЮЛІЯ ДОМБОВСЬКА,

студентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

JULIA DOMBOVSKA,

*student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2254-5610>*

Науковий керівник: **Сергій Телешун**, доктор політичних наук, професор, професор кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

OPTIMIZATION OF PUBLIC SERVICE ACTIVITY IN UKRAINE IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

Strategic transformations on the way of optimization of public service in the conditions of decentralization will create an opportunity of its modernization taking into account the basic provisions concerning effective process of management in system of public service. Ways of optimizing the activity of the public service in Ukraine in the conditions of political and administrative decentralization have been formed, in particular: reform of the system of remuneration of public servants; improving the legal framework for the functioning of the public service; improvement of normative regulation of requirements of professional ethics of public servants; ensuring the political neutrality of public servants, strengthening their legal and social protection; general increase of efficiency of public service management, improvement of the system of professional training of public servants taking into account further professionalization of public service. It was found that one of the priority areas for optimizing the activities of the public service is to build an effective anti-corruption policy, which is impossible without improving the work of anti-corruption institutions in conditions of institutional instability. It is shown that the optimization of public service in Ukraine in the context of decentralization will contribute to the formation of a professional and efficient public service in Ukraine that can meet modern challenges and provide, in accordance with European standards, quality public services to citizens.

Keywords: public service, decentralization, corruption, anti-corruption policy.

Глобалізація як процес формування загальносвітового фінансово-інформаційного простору суттєво підвищує вимоги до компетентності публічного управління. При цьому неминучим є вплив змін та глобалізації на структурні та змістовно-функціональні трансформації в інституті публічної служби. Це у свою чергу актуалізує необхідність пошуку адекватної сучасним викликам моделі організації проходження публічної служби. В Україні реформа державного управління та місцевого самоврядування є однією з основних реформ, оскільки ефективна система публічного управління є одним з основних чинників конкурентоспроможності країни та підвищення рівня добробуту громадян.

Дослідники, аналізуючи модернізацію публічної служби в країнах Європейського Союзу, виділяють наступні тенденції, які варто врахувати Україні: децентралізація, деконцентрація, інноваційність; правове й організаційне забезпечення; орієнтація на надання якісних публічних послуг; створення необхідних для здійснення модернізації інституцій; впровадження нових управлінських технологій; вдосконалення управління людськими ресурсами; реформування публічної служби [2, с. 39].

Зазначимо, що відповідно до європейських принципів демократичного врядування, модернізація та реформування публічної служби має здійснюватися в напрямках: «удосконалення правових засад функціонування публічної служби; забезпечення політичної нейтральності публічних службовців при виконанні їх професійних обов'язків, посилення їх соціальної і правової захищеності; реформування системи оплати праці публічних службовців; вдосконалення нормативного регулювання вимог професійної етики публічних службовців; регламентування порядку надання публічних послуг; підвищення ефективності управління публічною службою; професіоналізація публічної служби, удосконалення системи

професійного навчання публічних службовців з урахуванням подальшої професіоналізації публічної служби, засад організації навчання публічних службовців в країнах-членах ЄС» [3, с. 82].

Одним з пріоритетних напрямів оптимізація діяльності публічної служби є побудова ефективної антикорупційної політики, що неможливо без удосконалення роботи антикорупційних інституцій в умовах політичної та адміністративної децентралізації.

Розглядаючи основні напрями удосконалення організаційної структури органів влади з протидії корупції, треба наголосити, що спеціалізовані суб'єкти протидії корупції мають бути дійсно політично незалежними – це є запорукою їхньої ефективної роботи та професійного розслідування корупційних справ, що є можливим тільки за рахунок послаблення субординаційних відносин та підсилення низової самостійності відповідних суб'єктів щодо розслідування справ.

На думку окремих фахівців, модернізацію антикорупційних органів публічної влади потрібно здійснювати наступним чином:

- визначення проблемного поля, зокрема працювати у напрямі підвищення рівня антикорупційної культури, формування превентивних механізмів запобігання корупції;
- реформування та здійснення реінжинірингу антикорупційних інституцій держави [1, с. 219].

Функції з формування та реалізації антикорупційної політики у розрізі функціоналу антикорупційних інституцій держави після реінжинірингу можна в загальному вигляді поділити на такі:

- превентивна функція, тобто запобігання корупції, котру виконують Національне агентство запобігання корупції України (НАЗК), Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Міністерство освіти і науки України (МОН);
- функція боротьби з корупцією, котра покладена на НАЗК, НАБУ, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП), Генеральну прокуратуру (ГПУ) і Державне бюро розслідувань;
- функція акумулювання інформації про порушення антикорупційного законодавства, що виконують Національна поліція, а також віще зазначені органи – НАБУ, САП, ГПУ і ДБР;
- функція покарання – винесення вироків має очевидно виконуватися Вищим антикорупційним судом.

Отже, процеси радикального оновлення українського суспільства та глобалізації зумовлюють необхідність подальшого розвитку публічної служби, її модернізації як ключового напрямку реформування державного управління та місцевого самоврядування. Оптимізація діяльності публічної служби в Україні в умовах децентралізації сприятиме створенню в Україні професійної, стабільної, престижної і високоефективної публічної служби.

Список використаних джерел

1. Пархоменко-Кудевіл О. І. Формування та розвиток сучасних антикорупційних органів державної влади як основа запобігання та подолання корупції: теоретико-методологічний аналіз: монографія. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2019. 308 с.

2. Печенкін І. В. Сучасний стан протидії корупції органами прокуратури та її роль в системі суб'єктів здійснення такої діяльності. URL: http://www.crimecenter.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=184:2010-05-07-12-55-26&catid=35:2010-01-24-15-37-14&Itemid=62 (дата звернення: 09.10.2021).

3. Публічна служба / В. С. Куйбіда, Ю. Г. Кальниш ; за заг. ред. В. С. Куйбіди, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018. 52 с.

РОМАН ДРЮЧКОВ,

студент Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

НАТАЛІЯ СИЧ,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ROMAN DRIUCHKOV,

student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

NATALIA SYCH,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИМИ ОБ'ЄКТАМИ КОМУНАЛЬНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ: НАУКОВІ АСПЕКТИ

MANAGEMENT EFFICIENCY OF INFRASTRUCTURE OBJECTS OF MUNICIPAL PROPERTY: SCIENTIFIC ASPECTS

The thesis deals with scientific aspects of the concept of «management efficiency of infrastructure objects of municipal property». It is proposed to determine the directions of optimization and increase management efficiency of infrastructure objects of municipal property on the basis of the developed factor model.

Keywords: infrastructure, local government, objects of municipal property, municipal enterprise, management, efficiency, factor model.

Найбільш реальний вимір ефективності місцевого самоврядування – забезпечення громад доступними та якісними публічними послугами, досягти чого не можна, не маючи відповідного інфраструктурного забезпечення. Своєю чергою, вагомою ланкою інфраструктури кожної територіальної громади виступають об'єкти комунальної власності, які з точки зору виконання публічних завдань та, відповідно, управління органами місцевого самоврядування виконують базову роль. Але наразі цей комплекс об'єктів вимагає значних інвестицій та підвищення ефективності управління.

Систему управління інфраструктурними об'єктами комунальної власності у широкому розумінні можна, на нашу думку, розглядати як свідомий і цілеспрямований вплив (у формі комплексу конкретних дій, рішень, заходів) як громадою безпосередньо, так і через обраного нею орган місцевого самоврядування [1] на усі об'єкти цієї форми власності з метою вирішення усіх питань життєдіяльності громади та забезпечення сталості її розвитку.

Поняття «ефективність управління інфраструктурними об'єктами комунальної власності» – одне з найскладніших науково-методичних питань, що пов'язано із рядом їх специфічних функціональних характеристик та іманентних факторів (двоїстість їх правосуб'єктності, бінарна природа комунальної форми власності загалом, неоднозначне (не комерційне за своєю суттю) завдання господарювання у цій сфері).

Користуючись тезою Г.Монастирського: «можливості розв'язання певних проблем розвитку території в процесі модернізації управління її розвитком створюються тільки на засадах урахування системи чинників, які їх обумовлюють» [2], можна зробити такий висновок: визначення напрямів підвищення ефективності системи управління інфраструктурними об'єктами комунальної форми власності повинно починатись із з'ясування всіх факторів та оцінки їх впливу на цю систему. Для такого аналізу пропонуємо застосувати метод побудови факторної моделі (рис. 1).

Рис. 1. Схематичне зображення методу «факторна модель» (так звана «чорна скринька»)

Первісно факторна модель застосовується у технічних науках, зокрема як метод моделювання на початковому етапі вивчення певного об'єкта дослідження, для встановлення його оточення, залежностей та ймовірної поведінки. Однак, нині такий підхід застосовується і для факторного аналізу поведінки та розвитку складних соціально-економічних систем.

Так, К. Посилаєва зазначає, що «функціонування соціально-економічної системи здійснюється в умовах складної взаємодії комплексу факторів внутрішнього і зовнішнього порядку. Оскільки фактор – це причина, рушійна сила якогось процесу або явища, яка визначає його характер, то виявлення, оцінка і прогнозування їх впливу на зміну результатів господарської діяльності є суттю будь-яких економічних досліджень» [3].

Виходячи з таких міркувань, факторна модель системи управління об'єктами інфраструктури комунальної форми власності має включати всі основні фактори впливу (вхідні позиції) та ймовірні реакції цієї системи на їх вплив (вихідні позиції). Узагальнено представимо це за допомогою рис. 2.

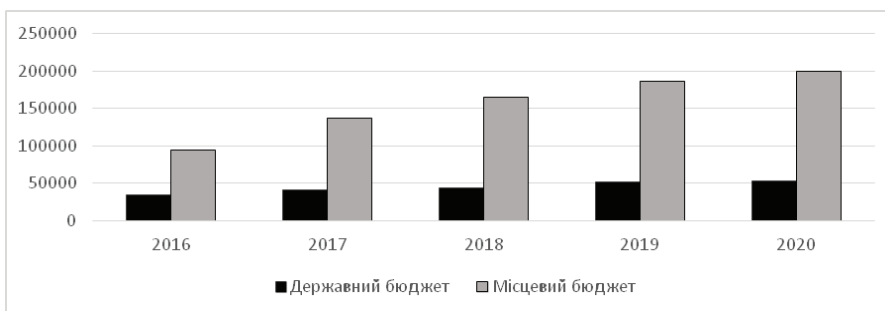

Рис. 2. Факторна модель системи управління об'єктами міської інфраструктури комунальної форми власності (розроблено авторами)

Як видно на рис. 2, аналіз пропонується проводити за трьома групами факторів: іманентні фактори, зовнішні фактори та внутрішні фактори. В свою чергу, група зовнішніх (по відношенню до системи управління, що аналізується) факторів складається із факторів, що формуються на двох рівнях: наднаціональний та національний. Група ж внутрішніх факторів – це фактори місцевого рівня, які за ступенем

впливу на аналізовану систему управління є «критичними» (якщо користуватись термінологією теорії факторного аналізу).

Однак, аналіз груп факторів (сам по собі дуже значимий) не є кінцевою метою, адже «...із факторним аналізом тісно пов'язаний і процес пошуку резервів підвищення результативності...», коли, наприклад, у сфері аналізу господарської діяльності «на основі факторних моделей визначають можливості кількісного та якісного росту показників ..., які виражаються у невикористаних, частково використаних та нераціонально використаних ресурсах» [3]. Тож, запропонований підхід, крім іншого, може бути використаний в якості вихідної бази науково-методичного визначення ефективності управління інфраструктурними об'єктами комунальної форми власності, а також для структуризації напрямів та практичних заходів у сфері її підвищення.

Список використаних джерел

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення 24.10.2021).
2. Монастирський Г.Л. Модернізація технологій управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня в умовах трансформаційних змін в Україні: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03. Тернопіль: THEU, 2011. 467 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/770/1/dis.pdf>.
3. Посилаєва К.І. Факторний аналіз у дослідженні показників господарської діяльності. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/faktorniy-analiz-u-doslidzhenni-pokaznikiv-gospodarskoi-diyalnosti.html>.

ОКСАНА ДЬОГТЯР,

студентка 2-го курсу магістратури кафедри публічної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OKSANA DOHTIAR,

2nd year master's student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute
of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Тетяна Новаченко**, доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО- ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ (ДОСВІД СУМЩИНИ)

PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF SOCIAL PROTECTION OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL REFORM (SUMY REGION EXPERIENCE)

The concept of «social policy» is defined, the problems of the organization of work of bodies of social protection of the population in the period of carrying out administrative-territorial reform are analyzed. The ways of practical improvement of organizational bases of management in the field of social protection of the population for proper performance of the corresponding functions and powers are considered on an example of the Sumy area.

Keywords: management, management in the field of social protection. social protection of the population, legal principles, organizational principles, system of social protection bodies.

Наявність ефективної системи соціального захисту – це ознака рівня розвитку держави, його відповідності сучасному стану суспільного розвитку. Від ефективного соціального захисту залежить ставлення громадян до державних інституцій та реформ, що впроваджуються державою.

Страх бідності, безробіття і соціальної диференціації охоплює більшість населення. Тому все більша частина громадян незадоволені наявною системою соціального захисту, про це свідчать проблеми, що висвітлюються у зверненнях до органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Вказаній проблематиці присвячені наукові праці і українських вчених: Є.Бистрицького, В.Гошовської, В.Корнієнко, В. Косова, М.Кравченко, В.Курбатова, Е.Лібанової, І.Медведенко, Н.Мельникової, В.Мілецького, В.Скуратівського.

Незважаючи на значні наукові досягнення, актуальною залишається спрямованість теорії та практики публічного управління на реформування не тільки окремих складових системи соціального захисту, а й на розробку і впровадження комплексного підходу до її напрямів та механізмів реформування.

Однією із складових «публічної політики» є «соціальна політика». Це поняття напряму пов'язане з політикою владних органів у сфері захисту населення як соціального інституту суспільства. «Соціальна політика», на думку В. Гошовської, Л. Ільчука це діяльність держави, інших політичних та соціальних інститутів, яка спрямована на прогресивний (оптимальний) розвиток соціальної сфери суспільства, удосконалення умов, способу та якості життя людей (іншими словами, добробуту), допомоги та захисту з використанням для цього наявного фінансового та іншого суспільного потенціалу в інтересах суспільства як загалом, так і окремого громадянина. «Соціальна політика» одна з головних складових внутрішньої політики держави, її владних структур і політичних сил, що стоять за ними, напрям політичної діяльності, метою якої є вирішення соціальних проблем [1, с. 13].

Зауважимо, що успішний досвід європейських країн свідчить, що звільнення центральних органів державної влади від багатьох соціальних функцій та їх делегування органам місцевого самоврядування, активна співпраця з громадськими організаціями, гарантування прав громадян шляхом здійснення контрольної діяльності на сьогодні є визначальними тенденціями організаційно-правового регулювання соціального захисту європейських країн.

У зв'язку з проведенням адміністративно-територіальної реформи в Україні, децентралізації повноважень і ресурсів та з метою забезпечення права громадян на соціальне забезпечення та максимального наближення адміністративних послуг соціального характеру до мешканців територіальних громад Мінсоцполітики вживаються заходи щодо удосконалення механізму адміністрування процесу надання державної соціальної підтримки на регіональному, районному та базовому рівнях і передачі частини функцій.

З цією метою Урядом вже прийнято низку нормативно-правових актів, зокрема розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 1057-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей» [2], постанову Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783 «Деякі питання утворення Національної соціальної сервісної служби України» [3].

З метою забезпечення безперервності реалізації державної політики з питань охорони дитинства та соціального захисту населення Концепцією передбачено перехідний період впровадження нової моделі реалізації такої політики та визначено його етапи. Зокрема, утворено центральний апарат Національної соціальної сервісної служби України (далі – Нацсоцслужба), а з 01.01.2021 розпочалося формування територіальних органів Нацсоцслужби на регіональному рівні.

Надалі, на етапі формування органів державної влади на новій територіальній основі, передбачається утворення територіальних органів Нацсоцслужби на субрегіональному рівні для забезпечення виконання визначених законодавством сервісних функцій (у тому числі з призначення, нарахування та виплати державної допомоги), які неможливо реалізувати на обласному рівні та базовому рівні місцевого самоврядування.

Постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2020 № 1345 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 2014 р. № 91» визначено граничну чисельність працівників місцевих державних адміністрацій з 1 січня 2021 року виходячи з кількості нових районів, визначених Постановою Верховної Ради України, зокрема, районних державних адміністрацій Сумської області у кількості 670 штатних одиниць [4].

Відповідно до статті 5 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» склад і структуру місцевих державних адміністрацій формують голови місцевих державних адміністрацій у межах бюджетних асигнувань, виділених на утримання відповідних місцевих державних адміністрацій [5].

Водночас постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2012 № 606 затверджено рекомендаційні переліки структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій, в яких, зокрема, передбачено структурні підрозділи соціального захисту населення і служби у справах дітей [6].

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1635-р «Про реорганізацію та утворення районних державних адміністрацій» [7], з метою забезпечення виконання покладених на районні державні адміністрації, що реорганізуються, у Сумській області рекомендовано при визначенні структури районних державних адміністрацій та чисельності їх структурних підрозділів взяти за основу схему відповідної структури та чисельності, розроблену Сумською обласною державною адміністрацією з урахуванням затвердженої граничної чисельності працівників районних державних адміністрацій.

При визначенні запропонованої схеми щодо структури і чисельності було взято до уваги позицію центральних органів виконавчої влади, у тому числі Міністерства соціальної політики

України стосовно структурних підрозділів соціального захисту населення та служб у справах дітей, Державної архівної служби України щодо функціонування архівних підрозділів, Міністерства цифрової трансформації України та ін.

Запропонована схема дозволила створити ефективну структуру та забезпечити реалізацію як пріоритетних напрямків діяльності районних державних адміністрацій, так і структурних підрозділів з питань соціального захисту та служб у справах дітей.

Отже, при формуванні структури районних державних адміністрацій укрупнених районів Сумської області було передбачено необхідну чисельність структурних підрозділів з питань соціального захисту населення (59,4% від загальної чисельності районних державних адміністрацій) для належного виконання відповідних функцій та повноважень, а також формування відділень або віддалених робочих місць за місцезнаходженням управлінь соціального захисту населення, що ліквідувалися. Також було збережено кадровий потенціал до остаточного формування структур територіальних органів Нацсоцслужби в умовах перехідного періоду для забезпечення поступового передання таким органам повноважень з реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення та захисту прав дітей, а також здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства у зазначеній сфері.

Список використаних джерел

1. Українські реалії соціальної держави: Навч. посіб. [В. Гошовська, Л. Ільчук]. К. : Вид-во НАДУ, 2007. 96 с.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 1057-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2020-%D1%80#Text>

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2020 р. № 783 «Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-%D0%BF#Text>

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2020 № 1345 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 2014 р. № 91». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1345-2020-%D0%BF#Text>

5. Закон України «Про місцеві державні адміністрації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення 07.11.2021).

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2012 № 606 «Про затвердження рекомендаційних переліків структурних підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2012-%D0%BF#Text>

7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1635-р «Про реорганізацію та утворення районних державних адміністрацій». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-reorganizaciyu-ta-utvorennya-rajonnih-derzhavnih-administracij-1635-161220>

ПАВЛО ЄФІМЕНКО,

студент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

PAVLO EFIMENKO,

Student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ірина Фищук**, кандидат економічних наук, асистент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МОДЕЛІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ТЕХНІЧНОГО КОНТРОЛЮ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

MODELS OF DIGITALIZATION OF MANDATORY TECHNICAL CONTROL OF VEHICLES IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION

Most countries of the European Union within their borders, in accordance with the requirements of the European Union Directives on transport safety, have created the optimal legal framework for the provision of services for mandatory inspection of the technical condition of vehicles. Accordingly, models of digitalization of mandatory technical control of vehicles in the European Union were grouped. The experience of the member states of the European Union shows the need for the introduction of digital technologies in the form of video recording of technical inspection of vehicles. After all, despite the fact that the organizational forms of periodic technical inspections in different countries differ, there is a decrease in government intervention in the sector of technical inspections of vehicles. The process of implementing digital technologies in general, and video recording in particular, relies equally on public authorities and individuals who conduct technical inspections under a license issued by the state.

Keywords: public administration, digital technologies, European Union, technical control, vehicles.

Розглянувши більш детально законодавство Європейського Союзу у сфері розроблення профілактичних проектів, що стосуються безпеки на транспорті, можна зазначити, що найважливішими результатами дискусій у Європарламенті та Єврокомісії стосовно цих стратегій стало прийняття у вересні 2001 року «Білої книги» європейської транспортної політики на досить тривалий період [4].

Відтак, у Швеції, як показує практика, використання цифрових технологій у формі фоторадарів для спостереження за дорогами є одним із засобів ефективної боротьби з недотриманням швидкісного режиму [1, с. 81]. Проведені опитування більшості громадян Швеції показали, що переважна більшість водіїв позитивно ставляться до фоторадарів, і вважають запровадження використання такого роду цифрових технологій - одним із найкращих рішень в процесах боротьби за безпеку на транспорті [1, с. 81]. Запровадження цифрових технологій фото- і відеофіксації порушень дозволяє в місцях установа обладнання істотно зменшити кількість дорожньо - транспортних пригод до рівня 30 %, а також за рахунок усунення можливості контактів поліцейських із правопорушниками максимально зменшити «людський» чинник у роботі поліції [1, с. 81].

Але дана система потребує значних перетворень в системі органів публічного управління, адже стаціонарні прилади контролю швидкості встановлюються на аварійно-небезпечних ділянках з високим рівнем концентрації ДТП – прямих швидкісних відрізках доріг, мостах де може бути обмежена видимість, перехрестях на вулицях міст і вимагають подальшої обробки та зберігання такої інформації. Центри обробки інформації в свою черг, приймають повідомлення про порушення правил дорожнього руху, та їх персонал повідомляє про це правопорушників і здійснює контроль за своєчасною оплатою штрафів [2].

Як показує досвід низки країн (Німеччина, Норвегія), установа теле-, фото- й відеоапаратури на аварійно небезпечних ділянках доріг, в місцях можливого масового скупчення людей (пішохідні переходи, перехрестя) з метою контролю за дорожнім рухом і фіксування

фактів правопорушень позитивно впливає на правосвідомість учасників дорожнього руху й у цілому на ситуацію на дорозі. Головна мета їх застосування полягає у зведенні до мінімуму (там, де це можливо і припустимо) людського чинника у процесі контролю за дорожнім рухом [2; 3].

В Німеччині, відповідно до Закону «Про дорожній рух», недотримання встановлених обмежень швидкісного режиму карається позбавленням волі на строк до одного року або штрафом, при цьому таке правопорушення фіксується і «комп'ютерною програмою», а тоді складається адміністративний акт [1]. Варто зазначити, що в межах населених пунктів допустимою є швидкість 50 км/год., за межами міста дозволений рух зі швидкістю до 100 км/год., а поріг допустимого перевищення зазначених лімітів знаходиться в межах 3 км/год. За порушення встановленого швидкісного режиму (в населеному пункті) передбачені штрафні санкції у розмірі 280 євро із можливим позбавленням права на керування транспортним засобом строком на 2 місяці, в інших місцях порушник повинен буде сплатити до 240 євро і отримає до одного місяця позбавлення права на керування авто [1].

Все частіше з метою зниження летальних випадків та випадків травматизму в рамках подій що відбулись в межах дорожньої інфраструктури посилено межі відповідальності за порушення правил дорожнього руху в таких країнах як: Австрія, Бельгія, Велика Британія, Угорщина, Данія, Іспанія, Італія, Норвегія, Польща, Румунія, Франція, Чехія. Наприклад, у Чехії значно посилено відповідальність за порушення правил дорожнього руху. За більшість порушень можна отримати штраф до 1000 крон безпосередньо на місці правопорушення або 20000 крон після судового розгляду. Штрафи підвищилися на 20 %, а їх максимальний розмір піднявся до 20000 крон (близько 700 доларів) [2].

На даному етапі суспільного розвитку в Європейському союзі активно розвивається концепція попередження порушень в сфері безпеки на транспорті. Доведеним є той факт, що від справності/не справності транспортного засобу залежить можливість дотримання водієм всіх правил дорожнього руху. Таким чином, бачимо згруповані моделі цифровізації обов'язкового технічного контролю транспортних засобів у країнах Європейського Союзу, що зображено у табл. 1.

Таблиця 1. Моделі цифровізації обов'язкового технічного контролю транспортних засобів у країнах Європейського Союзу

Назва моделі	Країни які використовують	Коротка характеристика моделі
1	2	3
Централізована система	Хорватія, Ірландія, Литва, Латвія	діє єдиний суб'єкт господарювання, який заснований органами публічного управління, або декілька таких суб'єктів господарювання, які мають відокремлені структурні підрозділи та регіональні представництва. Для забезпечення процесів при яких відсутні конфлікт інтересів, такого роду підприємства, не мають права займатися діяльністю, яка пов'язана з продажем, обслуговуванням та ремонтом автотранспортних засобів. Відповідно при проходженні технічного огляду відбувається відео фіксація процедури. Відео зберігається на єдиному сервері, доступ до якого мають всі органи системи Дорожнього контролю.
Децентралізована система	Чехія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Нідерланди, Польща, Португалія, Словаччина, Словенія	ринок складається з певного числа центрів тестування, які: <ul style="list-style-type: none"> ▪ повністю обслуговують транспортних засобів ▪ виконують випробування транспортних засобів ▪ ремонтні роботи транспортних засобів (технічні перевірки, пов'язані з ремонтом транспортних засобів) Держава проводить виключно акредитацію та контроль учасників ринку. Відповідно процес технічного огляду транспортних засобів фіксується камерами спостереження кожної такої організації і може бути наданий в користування перевіряючим державним органам за потреби. Тобто функція цифровізації даного процесу покладена на приватні структури.
Гібридна модель	Румунія та Іспанія	поєднує одночасно централізовану та децентралізовану системи періодичної технічної перевірки. Тобто відеофіксація процедури проходження транспортними засобами технічного контролю покладена на відповідну структуру і не носить масового характеру

Джерело: згруповано автором на основі [1; 2].

В переважній більшості випадків не існує єдиного державного органу який би на себе перебрав функції по цифровізації даних процесів. Процес впровадження цифрових технологій загалом, та відео фіксації зокрема, покладений в рівній мірі на органи державної влади та приватні структури що провадять технічний огляд за ліцензією виданою державою.

Список використаних джерел

1. Лазаренко М. В. Зарубіжний досвід притягнення до адміністративної відповідальності порушників правил дорожнього руху за допомогою автоматизованих технічних систем / М. В. Лазаренко // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Одеса, 2014. Вип. 73. С. 81–84.

2. Мітіюглу Н. І. Деякі аспекти щодо вдосконалення управління безпекою дорожнього руху в Україні / Н. І. Мітіюглу, А. С. Сасік // Молодь безпеку дорожнього руху : матеріали міжвуз. курсантсько-студентської наук.-практ. конф. (Донецьк, 16 трав. 2014 р.) / ДЮІ МВС України. – Донецьк, 2014. – С. 59–62.

3. Мальцева І.В. Зарубіжний та вітчизняний досвід електронного урядування. Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології ХХІ століття», м. Одеса, 8–9 вересня 2016 р. Одеса, 2016. С. 90–96.

4. Fyshchuk I., Evsyukova O. Effective communication in digital transformation of service state during change management processes in Ukraine. «Public Policy and Administration» ISSN online 2029-2872 / ISSN print 1648-2603, Vol 19, No 2 (2020), 172-190 pg.

АНДРІЙ ЖАРУК,

студент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANDRII ZHARUK,

*postgraduate student at the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7229-1749>*

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ СФЕРИ СУСПІЛЬСТВА

STATE ROLE IN ENSURING THE ETHNO-NATIONAL SPHERE OF SOCIETY DEVELOPMENT

Among the main activities of any polyethnic state, the regulation of interethnic relations occupies a prominent place. Ensuring equal constitutional rights and freedoms and equality before the law for all citizens, regardless of their ethnic origin; maintaining an atmosphere of mutual understanding and interaction between all components of the ethno-national structure of society - these are the conditions without which no polyethnic state or a state with a polyethnic population can function properly.

This also applies to Ukraine, a country where, according to expert data, more than 20% of the population are not ethnic Ukrainians. The development of the ethno-national sphere of Ukrainian society after the revival of Ukraine's independence in 1991 determines the process of ethnic revival of both the Ukrainian nation and national minorities and indigenous peoples. This process is aimed, on the one hand, at the establishment of the Ukrainian nation, indigenous peoples and national minorities as permanent structural components of Ukrainian society, and on the other - at their integration and formation of a multinational Ukrainian people.

Keywords: state ethnopolitics, ethnonational sphere of society, indigenous peoples, national minorities, national identity, interethnic integration.

Етнонаціональна проблематика є невід'ємною складовою як внутрішніх, так і зовнішніх функцій держави. Влада кожної країни постає перед необхідністю регулювання розвитку етнонаціональної сфери на базі певних теоретичних підходів та відповідних їм політичних практик. Іншими словами, інтегральну взаємодію внутрішніх і зовнішніх функцій держави щодо регулювання розвитку етнонаціональної сфери суспільства забезпечує виважена та ефективна державна етнонаціональна політика. При цьому в поліетнічних державах або державах з поліетнічним складом населення етнополітика, як правило, є автономним напрямом управлінської діяльності [1].

Специфічні риси української поліетнічності, які визначаються характером та особливостями етнонаціональної структури суспільства (йдеться, насамперед, про те, що поліетнічність в Україні є несистемною й нерівномірно виявленою, оскільки лише деякі регіони можна назвати типово поліетнічними) закономірно впливають на формування та реалізацію внутрішньої і зовнішньої політики держави. Інституційно такий вплив здійснюється через діяльність центрального органу виконавчої влади України у сфері регулювання міжнаціональних відносин – спочатку міністерства, потім державного комітету, а сьогодні – Державної служби України з етнополітики та свободи совісті.

Вплив етнонаціональної структури суспільства на внутрішню і зовнішню політику держави має три основні виміри: по-перше, йдеться про нормативно-правову діяльність, спрямовану на захист інтересів етнічних спільнот України; по-друге, захист прав осіб, які належать до національних меншин, дедалі більше стає предметом міжнародного зацікавлення і співпраці, у якій бере активну участь Україна; по-третє, окремий аспект взаємозв'язку української поліетнічності

із зовнішньою політикою нашої держави проявляється через співробітництво з країнами (зокрема, з Угорщиною, Словаччиною та Румунією), які мають етнічно споріднені групи населення [2].

Один з найважливіших конституційних обов'язків держави полягає в сприянні консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури. Пріоритет державної політики щодо забезпечення етнокультурних, інформаційно-освітніх, соціально-демографічних та інших потреб української нації зумовлюється тим, що вона становить демографічну та етнічну основу українського суспільства, є основним генератором державотворення та основним носієм української мови. Водночас цей пріоритет державної етнонаціональної політики слід розглядати ще й в контексті вирішення завдання щодо завершення внутрішньоетнічної консолідації української нації, її внутрішнього згуртування, нівелювання відмінностей між етнографічними і регіональними групами етнічних українців, що дасть можливість мобілізувати внутрішні ресурси українського етносу та прискорити демократичний поступ України [3, 5].

Важливим напрямом державної етнонаціональної політики є також здійснення заходів щодо відновлення прав і збереження самобутності корінних народів України. Специфіка української ситуації з корінними народами полягає в тому, що найчисельніша етнічна спільнота, яка цілком обґрунтовано претендувала на статус корінного народу України, зокрема, Криму, – кримські татари – підпадала водночас і під поняття «депортований народ». Після здобуття Україною незалежності в 1991 р. до Криму із місць депортації повернулося понад 260 тис. депортованих, в основному кримських татар. Попри складну соціально-економічну обстановку в Україні, Уряд постійно вишукував кошти для підтримки процесу повернення, адаптації та інтеграції депортованих в українське суспільство. Для вирішення всього комплексу питань, пов'язаних із поверненням та облаштуванням депортованих, Кабінетом Міністрів України до 2014 р., тобто до моменту окупації Криму Росією, було прийнято кілька десятків відповідних постанов та розпоряджень. Проте правовий статус корінних народів тривалий час був не визначений в законодавстві України. Лише після Революції Гідності, в липні 2021 р., хоч із запізненням, був ухвалений Верховною Радою України й підписаний Президентом України Закон України «Про корінні народи України». До корінних народів України віднесено спільноти кримських татар, караїмів та кримчаків та визначено їх соціально-економічні, політичні та громадянські права. Проте повну їх реалізацію уможливить лише деокупація Криму та відновлення територіальної цілісності України.

Третім надзвичайно важливим напрямом державної етнонаціональної політики є сприяння розвитку етнокультурної ідентичності національних меншин України. Слід мати на увазі, що національні меншини складають понад 20% населення держави. Саме тому з перших днів відродження незалежності України в 1991 р. держава стала на шлях створення реальних, а не формальних умов для рівноправного розвитку всіх етнічних спільнот, що проживають в межах її кордонів [4].

Список використаних джерел

1. Соціогуманітарні чинники інтеграції і консолідації українського суспільства : аналіт. доп. / авт. кол. : В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, О.М. Петроє та ін. К. : НАДУ, 2018. 167 с.
2. Соціальна і гуманітарна політика Підручник / [авт. кол. : В.П.Трощинський, В.А.Скуратівський, М.В.Кравченко та ін.]; за заг. ред. Ю.В.Ковбасюка, В.П.Трощинського. – К. : НАДУ, 2016 – 792 с.
3. Євтух В.Б., Трощинський В.П., Аза Л.О. Міжетнічна інтеграція: постановка проблеми в українському контексті : Навч. посіб. – К. : Видавничо-поліграф. центр «Київський університет», 2003. – 58 с.
4. Трощинський В.П. Інтеграційна модель державної етнополітики : зарубіжний досвід для України // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ / [голов. ред. М.М. Іжа]. Вип 1(73). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. – С. 94-98.
5. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917-1920 рр.): монографія / В.М.Купрійчук. – К. : Вид-во Європейського університету, 2014. 378 с.

ДЕНИС ЗАБОЛОТЕНКО,

здобувач ступеня магістра з публічного управління та адміністрування
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

DENYS ZABOLOTENKO,

applicant of Master's degree in Public Administration and Administration of the Educational
and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko
National University of Kyiv

Науковий керівник: **Валерія Голубь**, доктор наук з державного управління, професор кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СУЧАСНІ ТRENДИ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

CURRENT TRENDS OF DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE

The sequence of administrative-territorial reform in Ukraine during 2014-2021 and its positive achievements are described, in particular the formation of a leading administrative-territorial unit - the community, which significantly optimized the staffing of the management system at the local government level. The consolidation of the district level of local self-government and the corresponding amendments to the Budget and Tax Codes of Ukraine allowed to form a relatively financially independent system of local self-government. The problems that hinder the further development of the reform are due to the political opposition of dissatisfied sections of society to the new administrative-territorial system, which has radically changed the system of public administration at the local government level. In this regard, it is proposed to replace the OTG, as the main center for the formation of public power on the ground in the city, village or town, which seeks to destroy the achievements of the reform - the introduction of a system of decentralization of public power.

Keywords: decentralization, local self-government, amalgamated territorial community, administrative-territorial unit, reform.

За 30 років незалежності України прагнули чотири рази розпочати адміністративно-територіальну реформу і лише у 2014 р. її розпочали. Більш того, ця реформа отримала назву – «реформа децентралізації публічної влади».

У квітні 2014 р. КМУ України схвалив «Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади» [1]. Її доповнив План заходів, який дав старт реформі. Він передбачав зміни до Конституції України для вирішення питання стосовно утворення виконавчих органів обласних і районних рад, реорганізації місцевих державних адміністрацій із контрольно-наглядовим статусом, а також сформулювати поняття «адміністративно-територіальна одиниця» і «група».

Проект відповідних змін до Конституції не був схвалений ВР України, що змусило розпочати реформу з чинною Конституцією України, зокрема з фінансової децентралізації, започаткована змінами до Бюджетного [2] і Податкового [3] Кодексів України, яка дозволила зрости місцевим бюджетам на 206,4 млрд грн: з 68,6 млрд в 2014 р. до 275 млрд грн в 2019 р. [4].

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [5] започаткував формування базового рівня місцевого самоврядування - громаду (протягом 2015-2019 рр. створено 982 об'єднаних територіальних громад (ОТГ) з близько 4500 колишніх місцевих рад [5]). Поряд з цим запроваджувався інститут старост в ОТГ, які мали репрезентувати інтереси сільських мешканців у раді громади. У 2018 р. ОТГ отримали у комунальну власність майже 1,5 млн га земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів [4].

Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [6] запустив механізм вирішення різноманітних спільних проблем громад (утилізація сміття, розвиток інфраструктури, функціонування закладів освіти і охорони здоров'я тощо). Цим механізмом скористалися вже сотні громад.

Закон України «Про засади державної регіональної політики» [7] визначав правові, економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення. Ним фіксувалась низка термінів, зокрема: «макрорегіон» - декількох регіонів, об'єднаних за спільними ознаками, яким притаманні спільні проблеми розвитку; «мікрорегіон» - частина території регіону з особливостями розвитку; «регіон» - територія Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя;

Внаслідок реалізації регіональної державної політики протягом 2015-2019 рр. втілено у життя 12000 проектів і зросла підтримка регіонального розвитку у 41,5 разів [4]. Ціла низка наступних законів делегувала органам місцевого самоврядування виконання низки адміністративних послуг (видачу паспортних документів, реєстраційні функції).

Отже, сформована законодавча база мотивувала міжмуніципальну консолідацію, сформувала належні правові умови матеріальної спроможності ОТГ у вирішенні нагальних проблем. Виправдала себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну незалежність від центру.

12 червня 2020 р. КМ України затвердив новий адміністративно-територіальний устрій і Постановою ВР України «Про утворення та ліквідацію районів» [8] був визначений адміністративно-територіальний поділ України (описані в областях райони з визначенням районного центру і переліком територіальних громад). Відтепер в Україні має бути 136 районів з колишніх 490, які сформовані з 1469 ОТГ. Припинялись повноваження депутатів ліквідованих райрад.

15 липня 2021 р. ВР України прийняла у першому читанні проект закону, що сільські, селищні, міські бюджети більше не залежатимуть від району.

Для продовження реформи необхідно прийняти ще низку законодавчих актів:

– Про засади адміністративно-територіального устрою України (де визначити види населених пунктів, повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування з питань адміністративно-територіального устрою, порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів, введення їх до Державного реєстру);

– Про службу в органах місцевого самоврядування (нова редакція); щодо механізму державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування; про місцевий референдум; оновлення законів про місцеве самоврядування, про місцеві державні адміністрації тощо.

Новий адміністративно-територіальний устрій з відповідним законодавчим наповненням має передбачати у кінцевому рахунку: розмежування повноважень між рівнями управління за принципом субсидіарності; забезпечити мешканців громад механізмами і інструментами впливу на місцеву владу та участь у прийнятті управлінських рішень.

Як зазначає Ю. Ганущак, законопроект № 4298 «Про місцеві державні адміністрації» стане провідним етапом реформування територіальної організації публічної влади та чергового реформування місцевого самоврядування. Але новий адміністративно-територіальний устрій, зумовлений політичними мотивами і жорстко критикується незадоволеними сторонами. На цьому тлі з'явився урядовий законопроект № 4664, який ставить під сумнів проведення реформи, адже перешкодою стає визначення змісту понять: місто, село, селище, як адміністративно-територіальних одиниць, у той час, як у попередніх нормативних актах такою одиницею визнана громада, з виключним правом утворювати органи публічної влади [9].

Таким чином, адміністративно-територіальна реформа, яка вийшла нарешті на успішний фініш, зіштовхнулася з політичною проблемою: невдоволені новим адміністративно-територіальним устроєм, через уряд прагнуть змінити стрижень реформи: замінити ОТГ, як основний осередок формування публічної влади на місцях на місто, село чи селище, чим

прагнуть знищити надбання реформи – запровадження системи децентралізації публічної влади.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
2. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28 грудня 2014 р. № 79-VIII/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19#Text>
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28 грудня 2014 р. № 71-VIII/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-19#Text>
4. Децентралізація дає можливості. URL: <https://decentralization.gov.ua/about>
5. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
6. Про співробітництво територіальних громад. Закон України від 14 червня 2014 р. № 1508-VII/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
7. Про утворення та ліквідацію районів. Постанова Верховної Ради України від від 17 липня 2020 р. № 3650/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>
8. Ганущак Ю. Коли влада узаконить нові райони? Дзеркало тижня. Україна. листопад 2021 р. URL: <https://zn.ua/internal/kohda-vlast-uzakonit-novye-rajony.html>

ОЛЕКСАНДР КАПІТОНЕНКО,

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLEKSANDR KAPITONENKO,

postgraduate Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0003-2024-2149>

Науковий керівник: **Ольга Берданова**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОМПЛЕКСНЕ ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

COMPREHENSIVE SPATIAL PLANNING FOR THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Comprehensive spatial planning for the development of territorial communities is a multifaceted process of planning and management of available land and property resources of the community in the context of decentralization reform, stimulated by local governments through efficient use of own resources and involvement of external partners for socio-economic development, preservation of cultural heritage and its natural environment, significantly improving the living standards of the population and improving their lives. This is due to the formation of the dynamic development of certain spheres of public life, the development of the community's ability to influence land relations and urban policy.

Despite the importance of balanced integrated planning of spatial development of territorial communities, it should be noted the insufficient level of elaboration of issues in this area, where one of the obstacles to effective management of available resources remains the legacy of Soviet-era planning system, which largely has a common subject of regulation.

Keywords: spatial development, planning, integrated spatial development planning.

Комплексне планування просторового розвитку територіальних громад - це багатогранний процес планування та управління наявними земельними та майновими ресурсами громади в умовах впровадження реформи децентралізації, стимульованого органами місцевого самоврядування задля ефективного використання власних ресурсів та залучення зовнішніх партнерів для соціально-економічного розвитку територіальної громади, збереження культурної спадщини, історичного і природного її середовища, істотного підвищення рівня та умов життя населення.

Дана діяльність спрямована на формування раціонального просторового устрою громади або його трансформацію, тобто є місцевим управлінням простором. Результатом управлінської діяльності має стати забезпечення належного та ефективного функціонування різних сфер суспільного життя та створення передумов сталого розвитку територіальної громади. Органи місцевого самоврядування несуть відповідальність за належне просторове планування території, створення опорної структури та функціонування місцевої соціально-економічної системи (середовище проживання громади), тобто комплексний просторовий розвиток територіальної громади.

Незважаючи на велике значення збалансованого комплексного планування просторового розвитку громад, слід вказати на недостатній рівень розробленості проблематики у цій сфері, де однією з перешкод для ефективного управління наявними ресурсами залишається успадкована із радянських часів система планування, яка передбачала паралельне дублювання функцій у розробленні містобудівної та землепорядної документації, що значною мірою має спільний предмет регулювання.

Тому важливо звернути увагу на розробку і подальше забезпечення комплексного підходу до просторового розвитку громад, що утворились внаслідок впровадження реформи децентралізації, щоб згодом сформулювати унікальну та актуальну концепцію розвитку територіальних

громад як цілісної системи на кілька десятиліть вперед. Така робота сприятиме більш виваженому прийняттю управлінських рішень органами місцевого самоврядування. Також враховуючи важливість розробки та реалізації територіальними громадами власної ефективної та цілісної політики комплексного просторового розвитку, сучасні підходи до аналізу та оцінки просторових та економічних перетворень на місцевому рівні потребують концептуалізації.

В цей час Україна постійно концентрує свої зусилля на впровадженні курсу європейської інтеграції, виконанні міжнародних зобов'язань, включаючи розвиток місцевої та регіональної демократії. Подальша демократизація суспільства та децентралізація влади за принципами субсидіарності, демократичності, збалансованості, гласності та відкритості були і є пріоритетами України. Реформа децентралізації та організації територіальної влади відповідно до основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування, яка стала невіддільною частиною національного законодавства, відіграє важливу роль, у процесах просторового планування розвитку територіальних громад.

В цей час Україна постійно концентрує свої зусилля на впровадженні курсу європейської інтеграції, виконанні міжнародних зобов'язань, включаючи розвиток місцевої та регіональної демократії. Подальша демократизація суспільства та децентралізація влади за принципами субсидіарності, демократичності, збалансованості, гласності та відкритості були й є пріоритетами України. Реформа децентралізації та організації територіальної влади відповідно до основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування, яка стала невіддільною частиною національного законодавства, відіграє важливу роль, у процесах просторового планування розвитку територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування/ Асоціація міст України. К., ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. - 256 с.

2. Криштоф Т. Просторове планування та земельні ресурси територіальної громади. Від ренти до доданої вартості. URL: https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BB_-4.pdf.

3. Ткачук А. Розвиток громад напряду залежить від планування території 2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2601100-rozvitok-gromad-napramu-zalezit-vid-planuvanna-teritorii-tkacuk.html>

4. Ямчук А.Ю. Просторове планування територій у системі державного управління. Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад: мат-ли І Міжнар. наук.-метод. конф. Рівне: Волин. Обереги, 2017. - С.138-140.

ОКСАНА КОГУТ,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OKSANA KOHUT,

*postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0026275-2043>*

Науковий керівник: **Геннадій Рябцев**, доктор наук з державного управління, професор, професор Києво-Могилянської школи врядування імені Андрія Мелешевича Національного університету «Києво-Могилянська академія»

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ У ЗАКОНОДАВЧІЙ СФЕРІ

DECENTRALIZATION IN UKRAINE: CHALLENGES IN LEGISLATIVE SPHERE

The decentralization reform has been discussed for a long time in Ukraine, it has become especially relevant in connection with the European integration vector of our state. This significantly contributes to the need for legislative updating of the Constitution of Ukraine in this regard. Both previous attempts and the current situation of legislative activity on this issue require appropriate analysis. It is necessary to focus on those draft laws that have been submitted to the Ukrainian parliament, as they can most clearly confirm or refute the political and legal significance of decentralization reform. It is quite important for both legislators and Ukrainian society to understand that decentralization reform is a long process that involves not only legislative changes, but also gradual changes in the work of public authorities and local governments in Ukraine. Effectiveness of such reform depends on several essential factors: quality of laws, financial and technical support of this reform.

Keywords: decentralization, legislative initiative, draft law, President of Ukraine, Constitution of Ukraine.

За роки від здобуття Україною незалежності у 1991 році перед нашою державою поставали різного характеру виклики. Одним із таких викликів було намагання змінити систему управління на місцевому рівні, опираючись на модель, яка б втілювала кращий іноземний досвід та відповідала б положенням Європейської хартії місцевого самоврядування, і, з іншого боку, враховувала б сучасне соціально-економічне та політичне становище в Україні.

Потреба в децентралізації виникла ще зі становленням незалежності України, адже ще у вересні 1997 року Верховна Рада України ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування, яка і вплинула на необхідність у зміні чинного адміністративно-територіального устрою, а також посилення місцевої складової. Розвиток міст обласного та міського значення, партисипативний бюджет, а також покращення інфраструктури на місцевому рівні – це одні з цілей, які виникли під час дискусій щодо реформи децентралізації.

Однак Основний Закон України (прийнятий 28.06.1996) передбачав дещо іншу систему місцевого управління, а тому виникла потреба в обговоренні змін до Конституції, яка виконує надважливу роль – втілює основні принципи демократії та концепції верховенства права, оскільки є актом установчої влади народу. Саме конституційні зміни найбільш яскраво та повною мірою здатні відображати реформи, які відбуваються у суспільстві.

Будучи на вершині юридичної ієрархії, Основний Закон України формує та впливає на чинну законодавчу базу, яка базується на його основі, а також повинна відповідати йому [1].

Видається доцільним особливо ретельно готувати проекти конституційних змін, адже процедура їх внесення має особливу специфіку через особливий статус Основного Закону України. Також необхідно враховувати той факт, щоб при поданні відповідної законодавчої ініціативи її ініціатори брали за основу кращі моделі іноземних країн при здійсненні децентралізації. Ще одним важливим фактором є обов'язковість дотримання вимог законодавчої техніки, оскільки у разі їх ігнорування потенційно може виникнути ситуація, коли прийняті конституційні зміни викликать колізію, прогалину або ж дублюватимуть приписи певних нормативно-правових актів [2].

Враховуючи зазначене вище, варто вказати, що в українському парламенті вже були спроби законодавчого регулювання процесу децентралізації в Україні, але вони, на жаль, виявились неуспішними. Так, наприклад, у 2019 році Президентом України було внесено на розгляд Верховної Ради законопроект щодо внесення змін до Основного Закону України [5], який, зокрема передбачав: створення офісу префектів, адміністративно-територіальний поділ України на громади, **округи**, області, а також суттєве розширення територіальних громад та інше. Утім, у 2020 році, незважаючи на доопрацювання його ініціатором, документ був відкликаний на підставі частини першої статті 104 Регламенту Верховної Ради України (законопроект може бути відкликаний суб'єктом права законодавчої ініціативи, який його вніс, до включення такого законопроекту до порядку денного сесії Верховної Ради). Аналогічна ситуація була і з внесеним проектом Закону (також, в тому числі, передбачав створення офісу префектур, поділ на громади, райони, регіони) Президентом України у 2015 році, який не зважаючи на те, що був попередньо схвалений, 29.08.2019 був знятий з розгляду на підставі частини першої статті 105 Регламенту Верховної Ради України (законопроекти, внесені та не прийняті до закінчення строку повноважень Верховної Ради відповідного скликання в першому читанні, вважаються відкликаними) [4].

У контексті зазначеного вище варто зауважити, що 30 листопада на сайті парламентського Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування оприлюднили текст змін до Конституції України в частині децентралізації влади. Як зазначено у відповідному повідомленні, «серед основних змін - запровадження громад як нових адміністративно-територіальних одиниць, територіальної основи для місцевого самоврядування та його первинного суб'єкта. Замість місцевих державних адміністрацій передбачене створення префектур, за якими залишаються лише функції адміністративного нагляду, обласні та районні ради отримують власні виконавчі органи. При цьому, порівняно з попередньою версією законопроекту... Повноваження префекта збалансовані, він не матиме права зупиняти акти місцевого самоврядування буде державним службовцем і призначатиметься на посаду на 3 роки на конкурсних засадах. Строк каденції місцевого самоврядування складатиме, як і зараз, 5 років» [3].

Таким чином, реформа децентралізації є необхідною з огляду на: необхідність дотримання та виконання положень Європейської хартії місцевого самоврядування, покращення соціально-економічного життя в громадах, запобігання корупції шляхом прямого бюджетного фінансування з центру на місцевий рівень. В той же час зазначені цілі містять ряд ризиків, які необхідно враховувати у процесі здійснення реформи, а саме: відсутність управлінців з належною професійною компетентністю на місцях, нестача ресурсів для надання належного медичного, освітнього та соціального забезпечення внаслідок укрупнення територіальних громад, а також розвиток корупції на місцях.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації), видання четверте, виправлене і доповнене, Апарат Верховної Ради України, К., 2014, URL: http://static.rada.gov.ua/site/bills/info/zak_rules.pdf
3. Прес-центр ініціативи «Децентралізація»: «Проект змін до Конституції в частині децентралізації: що передбачає і які подальші кроки», URL: <https://decentralization.gov.ua/news/14307>
4. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» (реєстр. № 2217а від 01.07.2015), URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
5. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» (реєстр. № 2598 від 13.12.2019), URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644

ОЛЬГА КОЛЕСНИЧЕНКО,

*слухачка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

OLHA KOLESNICHENKO,

*Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko
National University of Kyiv*

Науковий керівник: **Мілена Кравченко**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЗВИТОК ПАРТИСИПАЦІЇ НА ВСІХ РІВНЯХ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

DEVELOPMENT OF PARTICIPATION AT ALL LEVELS OF GOVERNMENT I N THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION

No matter how perfect the representative democracy, local authorities are not able to take into account all the interests and needs of the population. Introducing participation is one of the effective ways to establish and deepen mutual trust between local authorities and residents, activate local communities and establish a systematic dialogue between local authorities and the community, and in the long run - joint implementation of local development projects for the common good.

In order to improve participation in public administration in the context of decentralization in Ukraine, we propose to take the following measures:

- introduction of new forms of democracy, including digital, at all levels of government (national, regional, local) to ensure citizens' access to participation in public administration;
- training at the regional and local administrative levels of both representatives of local self-government bodies and members of territorial communities on the use of participation tools and dissemination of new experience;
- combining online and physical measures at the local government level for high-quality participation of members of local communities in decision-making processes at the local level.

Keywords: public administration, participation, participation tools, decentralization in Ukraine.

Протягом останніх років зростає взаємна неузгодженість інтересів органів публічної влади та громадян України, що спричиняє зниження довіри населення до владних структур, у тому числі місцевих. Такий розрив між владою та населенням України зумовлює потребу у більш активному залученні громадян до безпосередньої участі у процесах суспільного життя. Якою б досконалою не була робота системи представницької демократії, місцева влада не спроможна врахувати всі інтереси та потреби населення. Запровадження партисипації – один з дієвих способів започаткування і поглиблення взаємної довіри між органами місцевої влади і мешканцями, активізації місцевих громад та налагодження системного діалогу між місцевою владою та громадою, а в перспективі - і спільної реалізації проектів місцевого розвитку задля загального блага.

Право громадян на участь в управлінні публічними справами є одним з демократичних принципів, які поділяються всіма державами – членами Ради Європи. Відповідно до принципу народовладдя держава повинна забезпечувати і стимулювати активну участь територіальних громад в вирішенні питань щодо створення умов максимальної комфортності проживання.

Зараз Україна перебуває на такому етапі суспільного розвитку, коли побудувати демократичне суспільство можливо лише при «безпосередній взаємодії органів державної влади та територіальної громади, коли громадяни будуть активно брати участь у процесі вироблення державної політики. Така участь територіальної громади у формуванні державної політики сприятиме підвищенню рівня ефективності діяльності суб'єктів публічної адміністрації, індикатором якої є рівень задоволення громадськості її рішеннями та діяльністю» [1]. При цьому, державні органи у своїй діяльності повинні враховувати думку громадськості, забезпечуючи добробут та благополуччя суспільства.

Впродовж останніх років розвитку вітчизняного інституту місцевого самоврядування зберігалась «негативна тенденція щодо збільшення кількості дотаційних місцевих бюджетів, зростання питомої ваги дотацій і субвенцій у сукупних доходах бюджетів територіальних громад і особливо сільських, селищних і районних бюджетів» [2, с. 3-4]. За таких умов, більшість територіальних громад не здатні самостійно розв'язати місцеві проблеми та забезпечити сталий розвиток територій. Філософія сталого розвитку («sustainable development» - англ.) виникла у відповідь на «глобальну загрозу для навколишнього середовища і формує сучасне розуміння засад розвитку суспільства загалом, яке піклується про збереження місцевих ресурсів зокрема» [3, с. 3].

Розвинені демократичні країни уже кілька десятиліть вдаються до різноманітних експериментів із впровадження інструментів прямої або учасницької демократії для ширшого залучення громадян до творення політики [4]. Передумовами для цього є загалом позитивний досвід його реалізації у майже всіх обласних центрах України та курс держави на поглиблення децентралізаційних процесів.

В Україні сформована нормативно-правова база для впливу громад на місцеву владу, але вона потребує вдосконалення в контексті реалізації реформи місцевого самоврядування та децентралізації. З огляду на це, набувають актуальності дослідження, присвячені інструментам активного залучення територіальної громади до місцевого розвитку, зокрема процесів формування та реалізації стратегії розвитку територіальної громади, бюджету участі та інших місцевих справ і проблем.

Доцільним вбачається запровадження таких сучасних інструментів партисипації, як консенсусна конференція, дорадче опитування, відкритий офіс, громадська панель, керована візуалізація, світове кафе, пошук майбутнього, неконференція, воркшоп, уяви!, громадська розробка альтернатив. Усі ці інструменти є складовою доброго врядування і творчо наповнюють змістом його принципи, затверджені Радою Європи, є зразками передового успішного досвіду і варті того, щоб поступово втілювати у громадське і політичне життя України, адаптуючи їх до місцевих та історичних умов.

З метою покращення розвитку партисипації в публічному управлінні в умовах децентралізації в Україні пропонуємо вжити наступні заходи:

- запровадження на всіх управлінських рівнях (національному, регіональному, місцевому) нових форм демократії, в тому числі і цифрової, для забезпечення доступу громадян до участі в публічному управлінні;

- створення на національному рівні системи цифрової партисипації та її подальший розвиток на центральному, регіональному та місцевому рівнях із урахуванням потреб кожного конкретного населеного пункту для залучення більшої кількості громадян без значних зусиль щодо пошуку потрібного інструменту;

- налагодження на всіх управлінських рівнях (національному, регіональному, місцевому) спільної взаємодії «влада – громадяни», в тому числі і засобами діджитальних технологій, з метою забезпечення ефективної життєдіяльності країни, регіону, міста, району та селища;

- навчання на регіональному та місцевому управлінських рівнях як представників органів місцевого самоврядування, так і членів територіальних громад щодо використання інструментів партисипації та поширення нового досвіду;

- поєднання на місцевому управлінському рівні онлайн та фізичних заходів щодо якісної участі членів територіальних громад у процесах прийняття рішень на місцевому рівні;

- формування та поширення на всіх управлінських рівнях (національному, регіональному, місцевому) інформації про успішні кейси та практики функціонування інструментів партисипації.

Таке поступове втілення у громадське і політичне життя сучасних вітчизняних та світових практик, їх адаптація до місцевих та історичних умов надасть нового напрямку розвитку громадської участі в процесі публічного управлінні в Україні умовах децентралізації.

Список використаних джерел

1. Загорський В.С. Участь громадськості у забезпеченні сталого розвитку територіальної громади: монографія. Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 327 с.
2. Іщейкін К. Є. Політико-правові засади бюджету участі в системі демократичних практик: світовий досвід і Україна: монографія. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2018. 404 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/2018/ishcheykin-k.e.-politiko-pravovi-zasadi-byudjetu-uchasti-v-sistemi-demokratichnih-praktik-_svitoviy-dosvid-i-ukrayina_-_d_.pdf (дата звернення 03.12.2021)
3. Глущенко Ю.А. Партиципаторний бюджет як інноваційний інструмент управління на місцевому рівні. Вісник НАДУ при Президентові України. Державне управління. 2017. С. 100-106. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/pages/dop/74/files/611a3ecc-fb48-4330-8015-aa063bf59d5e.pdf> (дата звернення 05.12.2021)
4. Кресіна І., Стойко О. Перспективи децентралізації влади у контексті регіональної політики України. Чи йдемо в Європу? Публічне право. 2015. № 2. С.12-17.

ІГОР КОПИТІН,*здобувач другого рівня вищої освіти Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка***ІГОР КОПУТІН,***applicant for the second level of higher education Educational and Scientific Institute of Public management and civil service Kyiv National University named after Taras Shevchenko*

Науковий керівник: **Олександра Васильєва**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНИХ ПРОЄКТІВ В ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF STATE-PRIVATE PROJECTS IN THE DEFENSE AND INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE

In the context of this topic, the author considers the conditions for attracting the potential of private business to the defense industry to increase the country's defense capabilities and ensure national security on the principle of «business wins if the state wins». The author emphasizes that the current forms of interaction between the state and private business in the defense-industrial complex «public contract and privatization» – should be supplemented by a mechanism of public-private partnership, based on cooperation and risk sharing between government and business. It is noted that currently the state does not know how to build constructive relations with business. The author states that the solution of these problems will allow in the framework of public-private partnership projects to effectively develop both the priority areas of the defense industry and provide support to enterprises of the defense industry in the restructuring of their economic activities.

Keywords: public-private partnership, defense-industrial complex, interaction of state and business.

Виклад основного матеріалу. В даний час державно-приватне партнерство в оборонно-промисловому комплексі (далі – ДПП) визначається, як співпраця між органами державної влади та приваним сектором економіки з метою залучення приватних інвестиційних коштів для модернізації українських оборонних ресурсів [2].

Варто констатувати, що застосування механізму ДПП в ОПК дозволяє залучити для вирішення державних завдань потенціал приватних інвесторів – приватний бізнес вступає у проєкт з інвестиціями, інноваційними технологіями як у сфері виробництва, так і в управлінні, забезпечує підприємницьку ініціативу, управління комерційними ризиками, економію витрат та стислі терміни реалізації проєктів. Держава зі свого боку гарантує державне замовлення (середньо-/довгострокову перспективу), концентрацію ресурсів на обраному напрямку.

Суть ДПП полягає в тому, що з одного боку держава зацікавлена у зміцненні свого бюджету та зростанні податкових надходжень, з іншого боку – бізнес більш ніж зацікавлений у розвитку виробничої та соціальної інфраструктури, створенні сприятливих умов для зростання, збільшення прибутковості та отримання стабільності у своєму розвитку. З огляду на це, ДПП можна розглядати як особливу форму домовленості держави та бізнесу про «правила гри» за принципом «Win-win» [5].

Варто наголосити, що в даний час наявний низький рівень довіри з боку бізнесу до державних органів влади, що відзначається через відсутність чітких цілей у держави в напрямку такого партнерства, надто складної процедури прийняття рішень, нечіткої політики держави щодо окремих секторів економіки. При взаємодії бізнесу та держави виникає певний конфлікт інтересів: для державних органів влади головне – вирішення завдань забезпечення оборонної безпеки країни за оптимальних бюджетних витрат, у свою чергу приватний бізнес прагне максимізувати прибуток, стабільно та гарантовано його отримувати у найкоротший термін. Слід наголосити, що в таких умовах баланс інтересів можна досягти за умови відкритості

та прозорості регламентних процедур відбору бізнес-партнерів, дотриманні домовленостей, взятих зобов'язань фаховій підготовці проєктів [3].

Також в країні дуже мало спеціалістів-практиків у сфері ДПП, які володіють особливостями специфіки ОПК, як з боку держави так і з боку приватного бізнесу [4]. З боку чиновників це проявляється через нерозуміння того, які міжловості може надати спільна взаємодія з приватним сектором, у відсутності навичок проєктного підходу, неготовності представників держсектора до партнерських відносин з бізнесом, поширеності бюрократичного мислення, в рамках якого чиновники намагаються максимізувати свої повноваження та мінімізувати власну відповідальність.

Висновки. Таким чином, актуальність створення проєктів у сфері ОПК та недостатність досвіду розробки та реалізації спільних проєктів держави та приватного бізнесу ставлять завдання створення координаційного центру розвитку та моніторингу напрямків таких проєктів з метою підвищення інвестиційної привабливості сфери ОПК та ефективної реалізації ДПП-проєктів в Україні [1].

Отже, можна констатувати, що впровадження системи ДПП у сфері ОПК дозволить ефективно розвивати, як пріоритетні напрями оборонної промисловості, так і надати підтримку галузевим підприємствам у межах реструктуризації їхньої економічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Карпа М. Місце та роль державно-приватного партнерства у виконанні функцій публічної служби. Вісник НАДУ при Президентіві України. Серія «Державне управління». 2017. № 2. с. 95-103.
2. Кулицький С. Сучасний етап розвитку оборонно-промислового комплексу і виробництва продукції подвійного призначення в Україні. Україна: події, факти, коментарі. 2018. № 5. С. 54-69.
3. Курбанов С., Хамурадов М. Ризики і їх роль в державно-приватному партнерстві. Політика, економіка і соціальна сфера: проблеми взаємодії. 2016. № 8. с. 16-22.
4. Майстренко К. М. Ефективність впровадження інноваційних механізмів державного управління під час управління змінами. *Innovations and prospects of world science. International scientific and practical conference.* Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2021. Pp. 21-27.
5. Майстренко К. М. Управління проєктами та програмами у сфері публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід.* 2021. № 16. С. 93-96. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.16.93

ІВАН КОРОБКА,

командир, льотчик 1 класу Спеціального авіаційного загону оперативно-рятувальної служби Державної служби України з надзвичайних ситуацій

IVAN KOROBKA,

Commander, 1 class pilot, Special Aviation Detachment of the Rescue Service State Service of Ukraine for Emergencies,
<https://orcid.org/0000-0002-5310-4917>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОКРЕМИХ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ORGANIZATIONAL AND LEGAL PROVISION OF CERTAIN MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF CIVIL PROTECTION

A timely issue in our country is the organizational and legal support of certain mechanisms and tools of the civil protection system, prevention of emergencies and reduction of material, social and other losses from military and other actions in Ukraine. Today, after the active phase of military aggression in Ukraine, it became clear that the organizational and legal mechanisms of public administration and administration in the field of civil security need to be updated, in particular through timely and effective use of new organizational and legal means of their development and improvement.

Modern issues of civil protection development need theoretical elaboration in order to form scientific opinion in the field of modern security conditions of development, in particular under the conditions of decentralization of power in Ukraine. The set of changes in the life of the population of Ukraine testifies to the awareness of the scientific community of the impossibility of effectively counteracting emergencies and threats to the safe development of public relations in Ukraine. Responding to emergencies and situations of natural and man-made nature requires significant efforts, including from scholars and practitioners in the field of public administration, aimed at improving the national civil protection system.

Keywords: decentralization, resource development, civil protection.

Теоретичні та практичні питання розвитку цивільного захисту населення потребують теоретичного опрацювання з метою формування наукової думки в сфері сучасних безпекових умов розвитку, зокрема за умов децентралізації влади в Україні. Сукупність змін у життєдіяльності населення України свідчить про усвідомлення науковою спільнотою неможливості ефективно протидіяти надзвичайним ситуаціям та загрозам безпечного розвитку суспільних відносин в Україні. Реагування на надзвичайні умови та ситуації природного та техногенного характеру потребує значних зусиль, зокрема науковців і практиків в сфері публічного управління, спрямованих у напрямі вдосконалення національної системи цивільного захисту. Серед вітчизняних і зарубіжних вчених, що зробили значний внесок у розв'язання проблем безпеки, слід відзначити П.Б. Волянського, В.П. Горбуліна, Г.Г. Почепцова. Разом з тим дослідження в яких комплексно розглядалися науково-теоретичні засади законодавчого забезпечення механізмів і інструментів публічного управління, категорії чи відносини в сфері цивільного захисту, практично відсутні.

В цілому існують теоретичні дослідження, групи вчених – В. Воротін, С. Домбровська, В. Садковий та ін., які справедливо роблять висновок, що сучасна ситуація в сфері цивільного захисту потребує оновлення законодавчого забезпечення та аналізу вже діючих нормативних актів в частині їх оновлення та модернізації [1].

Відзначимо, що напрями формування системи цивільного захисту в сучасних безпекових умовах України та законодавче забезпечення в цій сфері відіграє значну роль, зокрема, стосовно попередження загроз і ризиків виникнення надзвичайних ситуацій. Такій підхід до формування дієвої системи цивільного захисту потребує вдосконалення за наступними напрямками:

- підвищення рівня стійкості функціонування економічних об'єктів у випадках настання та розвитку надзвичайних ситуацій;
- забезпечення профілактики наслідків щодо надзвичайних ситуацій та усунення їх негативних наслідків з матеріально-технічної й фінансової точки зору;

– розробка державної політики в сфері цивільного захисту відносно забезпечення функціонування національної системи з профілактики та реагування на випадки виникнення надзвичайних ситуацій;

– підвищення безпеки громадян і довкілля, профілактика настання та виникнення ситуацій надзвичайного характеру;

– формування державного нагляду та контролю за реалізацією заходів щодо підтримки безпеки громадян від випадків настання та розвитку надзвичайних ситуацій [2].

За сучасних умов господарювання функції та роль організаційно-правового механізму державного управління щодо профілактичної практики усунення надзвичайних ситуацій та мінімізування їх наслідків є визначальною. Ці механізми та притаманні їм інструменти дозволяють:

– здійснити розподіл професійного збору й обробки повної інформації з різних рівнів публічного управління надзвичайними ситуаціями;

– оптимізувати підходи до побудови дієвої системи підтримки прийняття рішень і узгодження її з системою відповідальності за недотримання нормативно встановлених алгоритмів дій.;

– модернізувати взаємозв'язок суб'єктів експертної оцінки з діями посадовців, до повноважень яких входить державне управління у сфері цивільного захисту;

– визначити рівень і межі вільного (відкритого) пошуку інформації щодо прийняття посадовою особою рішень стосовно державного управління в сфері цивільного захисту;

– розмежувати функції, права й обов'язки представників державного управління стосовно означеної сфери цивільного захисту;

– здійснити раціональне встановлення часового навантаження, потрібного для впровадження державно-управлінських (публічних) функцій стосовно цивільного захисту [3].

На нашу думку, перш ніж безпосередньо розглядати організаційно-правовий механізм державного управління в сфері цивільного захисту, зокрема, стосовно ризиків настання та розвитку надзвичайних ситуацій, доцільно розглянути парадигму чи дефініцію правового забезпечення самої системи управлінського процесу.

Так, визначення правового (організаційно-правового) забезпечення управління уперше було зафіксоване в управлінській науці стосовно математичних і кібернетичних систем, які включали людину в свій склад як частину автоматизованої системи управління. А вже пізніше було надано визначення організаційно-правового забезпечення управління як засобу управління відносно визначеної суспільної сфери відносин.

Фактично є можливість визначити організаційно-правове забезпечення управління в якості формування та підтримки основних характеристик організаційно-функціонального спрямування, які притаманні управлінським системам, через здійснення упорядкованого впливу всіх наявних законодавчо-нормативних засобів.

У цілому, система правового забезпечення публічного (державного) управління надзвичайними ситуаціями, зокрема, загрозами та ризиками їх настання та розвитку, складається з сукупності законів і затверджених підзаконних нормативно-правових актів, які формують необхідне правове поле для забезпечення діяльності органів держави і життєзабезпечення населення в умовах настання та розвитку систем захисту від надзвичайних ситуацій [4].

У цілому, на нинішньому етапі розвитку національної господарської системи нормативно-правову базу сучасного державного управління з питань профілактики настання та певних ознак надзвичайних ситуацій складають закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України тощо.

Зокрема, перелік законів України є наступні:

Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI;

– Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кодексу цивільного захисту» від 02.10.2012 № 5404-VI;

– Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 № 1645-III;

– Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» від 13.07.2000 № 1908-III;
– Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 № 2245-III;
– Закон України «Про перевезення небезпечних вантажів» від 06.04.2000 № 1644-III;
– Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII;
– Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2000 № 1550-III;
– Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 27.02.1991 № 791а-XII.

За умов розвитку України та оновлення процесів регулювання заходами профілактики надзвичайних ситуацій та дій у випадки їх настання та загроз їх розвитку здійснюється з урахуванням чіткого алгоритму та комплексно з правової точки зору. Переважно подібне управління та регулювання забезпечується та концентрується на галузях адміністративного, екологічного та трудового права.

Вважаємо за необхідне в подальшій науковій роботі здійснити аналіз сучасних особливостей правової еволюції вітчизняного законодавства стосовно сфери цивільного захисту.

Наші дослідження свідчать, що в процесі вирішення проблеми підтримки та забезпечення безпеки громадян з організаційно-правової точки зору провідні країни світу поступово вдосконалювали власне законодавство відносно надзвичайних ситуацій – від розробки та прийняття законодавства, що регулювали дії в умовах настання та розвитку конкретних випадків небезпек до ухвалення окремих законів, що регламентували загальні концептуальні дії. За умов реформи децентралізації владних повноважень означені питання потребують реально опрацювання та вирішення.

Список використаних джерел

1. Дометрична допомога в умовах надзвичайних ситуацій : практичний посібник / П. Б. Волянський, С. О. Гур'єв, М. Л. Долгий. Харків. : ФОП Панов А. М., 2016. 136 с.
2. Vorotin V. Ye., Romanenko Ye. A., Shchokin R. G., Pivovarov K. V. (2018). Improving the organizational and legal mechanism of state economic management: the European experience for Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 3 (26), 368-376.
3. Воротін В. Є., Проданик В.М. Від регуляторії політики до державно-приватного партнерства в публічному секторі України / В.Є. Воротін, В.М. Проданик / Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України, 2019. № 1. С. 95-102.

ЮРІЙ КОРЧИНСЬКИЙ,

студент 2-го курсу магістратури кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YURIY KORCHYNSKYI,

2nd year master's student of the Department of Information Policy Management of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Public Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: Алла Кожина, доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СТАНОВЛЕННЯ ЛОКАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

FORMATION OF LOCAL IDENTITY IN THE CONDITIONS OF REALIZATION OF DECENTRALIZATION GOALS IN UKRAINE

The article is devoted to the research of problems of formation of local identity in the conditions of united territorial communities. The relevance of the problem of local identity in the community and its relation to human access to resources has been proved. The influence of local identity on the processes of public involvement in solving issues of local importance, formation of social interaction and solidarity is substantiated. It has been established that social interaction and a mechanism of social order reproduction in the community, in particular, through the formation of local identity. The main problems that arise in the context of local identity absence of a person from the network of socio-economic interaction in the community are identified. Formation of local identity is not possible without overcoming the disorientation of a person in society, forming loyalty and conformity to group goals, norms and values. This is achieved in the process of identifying with a particular social group or community (identity).

Keywords: local identity, decentralization of power, integrated territorial community, local self-government, social interaction, solidarity, local government officials.

Емпіричний досвід історичного розвитку демократично орієнтованих держав засвідчив, що при централізованому управлінні й регулюванні процесів життєзабезпечення громадян зменшується ефективність виконання державою своїх функцій і погіршується якість публічних послуг, наданих громадянам. У загальному сенсі децентралізацію можна визначити як форму організації державної влади, при якій органи влади, що представляють місцеві адміністративно-територіальні одиниці, наділені визначеними законодавством компетенціями для самостійного вирішення питань місцевого значення та делегованих державою завдань, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності відповідної території [1].

Реформа децентралізації відбувається в Україні у вельми складних умовах високих системних ризиків зовнішнього та внутрішнього походження. Одним з основних внутрішніх ризиків є глибока інституційна криза.

Генеza інституційної кризи в Україні пов'язана насамперед із кризою ідентичностей. Під впливом як глобальних трендів, так і накопичених внутрішніх суперечностей, політичних катаклізмів тощо відбуваються різкі зміни соціальної структури, переформатування економічних відносин, що веде до «розмивання» інституційних рутин, а відтак – руйнування або ослаблення багатьох усталених інститутів. Це ускладнило ідентифікацію поведінки представників багатьох соціальних груп і структур бізнесу з певними інституційними моделями, викликало падіння рівня довіри до влади [2].

Додаткові ризики в сучасних умовах виникають для локальної ідентичності. Генеza цих ризиків пов'язана як із загальносвітовими трендами посилення гетерогенності територій, так і зі специфічними для України чинниками. Зокрема, виклики для локальної ідентичності формують:

– продовження процесів урбанізації та «вимивання» сільського населення, що видозмінює інституційний «профіль» міських поселень і послаблює базис ідентичності мешканців сільських територій;

– значні диспропорції місцевих ринків праці, що активізує вплив із працевидливих регіонів;

– потужні обсяги зовнішньої трудової міграції.

За таких умов традиційні ретроспективні культурно-етнічні чинники територіальної ідентичності стають недостатніми. Мають формуватися нові чинники, завдяки яким суб'єкт відчуватиме свою єдність із територією, громадою, орієнтовану на між-поколінську перспективу.

Вихід із кризи ідентичностей має полягати в цілеспрямованій відбудові інституційної системи. Посилюється важливість формалізованих інститутів, які формують нові рутини у явному вигляді – законів і підзаконних актів, угод, меморандумів тощо, а також офіційних організацій, які забезпечують функціонування усталених процедур. Проте не менш важливим засобом консолідації суспільства та формування ідентичностей базових груп є вкорінення інститутів суспільного діалогу, можливостей громади впливати на прийняття рішень, деформалізації демократичних процедур [3].

Критична ситуація, що складається з людським капіталом в Україні та спричиняється до зниження продуктивності його використання й наростання трудової еміграції, вимагає першочергової уваги до складових інституційного середовища, які сприятимуть зміцненню соціального капіталу. Це середовище має забезпечити мотивацію до удосконалення людського капіталу (навчання, перенавчання, збереження та зміцнення здоров'я), його продуктивної реалізації у процесі суспільного виробництва, сприяти зміцненню локальної ідентичності власників людського капіталу (що має мотивувати їх до продуктивної діяльності та послабити міграційні інтенції), закладати підґрунтя до формування та розширення бізнес-мереж.

Реформа децентралізації, яка здійснюється в Україні, спроможна ефективно протидіяти інституційній кризі, започаткувати тренд інституційної реконсолідації суспільства завдяки відновленню ідентичностей на засадах їх локалізації [3].

Об'єднання громад і розширення їхніх повноважень і фінансових можливостей створюють необхідні умови для становлення складових соціального капіталу шляхом формування нових мереж «слабких» зв'язків у рамках об'єднаних громад. Як свідчить поширення практики міжмуніципальної співпраці, такі зв'язки мають тенденцію до розширення за межі громад. Децентралізація сприяє повнішому розкриттю локального потенціалу, що, поряд з іншим, веде до створення нових робочих місць, підвищення продуктивності праці, посилення капіталізації локальних ресурсів.

На основі забезпечення змістовної та дієвої взаємодії членів громад формується мотивація до встановлення усталених мережеских зв'язків, розширюються можливості залучення та відтворення людського капіталу на місцевому рівні. Різко прискорюється формування ідентичності членів громад, як у рамках їхньої активності в органах самоорганізації (локальна ідентичність), так і як власників людського капіталу, який реалізується на території громади (функціональна ідентичність). Поліпшуючи якість середовища життєдіяльності, місцеві громади формують матеріальні передумови для розвитку соціального капіталу. Зокрема, локальний благоустрій створює умови для міжособистісних комунікацій, поліпшення якості надання послуг вивільняє час і зусилля для спілкування, поліпшення якості доріг і транспортних комунікацій розширює рамки спільнот, об'єднаних комунікаціями та взаємодією [4].

Децентралізація справедливо може вважатися однією з найбільш «людиноцентричних» реформ, що здійснюються в Україні. На основі зміцнення спроможності громад у стислі строки відбувається якісне поліпшення найближчого середовища життєдіяльності людей, спроможності реалізувати їхні прагнення до якісних освіти, медицини, культури, соціального захисту. Таке поліпшення відіграє важливу системну роль для консолідації суспільства.

Оскільки в добу поширення прагматизму люди схильні довіряти насамперед власним оцінкам, якість надання основних публічних послуг виступатиме основним критерієм оцінки ними якості місцевої влади (самоврядування)⁸⁵, а через неї – і якості влади в країні загалом. Якісні публічні послуги зміцнюють легітимність політики, що проводиться державою, а отже, є підґрунтям проведення системних реформ, зокрема тих, які мають «непопулярний» характер [5].

Узагальнюючи викладене вище, можна дійти висновку, що для формування нового підґрунтя ідентичності об'єднаних громад реформа децентралізації в Україні має забезпечувати розв'язання таких основних завдань:

- досягнення згуртованості громад навколо пріоритетних цілей територіального розвитку;
- побудова «інституційних екосистем громад» як основи для відбудови соціального капіталу;
- оптимізація та диверсифікація структури економік громад;
- поглиблення капіталізації потенціалів громад;
- запровадження адаптивної моделі стратегічного планування із залученням основних стейкхолдерів громади;
- реалізація потенціалу міжтериторіальної співпраці;
- співвіднесення розвитку громад із загальнонаціональними стратегіями секторального й регіонального розвитку.

Відповідальна та спроможна територіальна громада – це не просто певний загаль мешканців, що проживають у поселенні – селі, селищі або місті. Це, насамперед, певна суспільна і психологічна сутність, що відповідно характеризує місце, де разом проживають люди, самих цих людей та взаємовідносини між ними.

Список використаних джерел

1. Гурне Б. Державне управління / пер. з франц. Київ : Основи, 1994. 165 с.
2. Котенко Я. Локальна ідентичність як умова розвитку об'єднаних територіальних громад (навчальний модуль). – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 44 с.
3. Лола В. Локальна ідентичність та «соціальне включення» в умовах децентралізації влади в Україні. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/download/727/699/> (дата звернення 25.09.2021).
4. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi/decentralizaciya-vladi-poryadok-denniy-na-serednostrokovu> (дата звернення 25.09.2021).

МИХАЙЛО КОСТИШИН,
студент магістратури Державного університету економіки і технологій

MYKHAILO KOSTISHYN,
Masters student State University of Economics and Technology
<https://orcid.org/0000-0001-5317-6876>

Науковий керівник: **Ганна Коваль**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри права і публічного управління та адміністрування Державного університету економіки і технологій

ПРИНЦИПИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

PRINCIPLES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SOCIETY

The purpose of the study is to study the principles of public management of sustainable development of settlements. The object of research is the sustainable development of settlements. The subject of research - the principles of public management of sustainable development of settlements.

The study was based on documents from the United Nations and the European Union-Central Asia: Cooperation on Water, Environment and Climate Change (WECOOP) project. We analyzed the concept of «sustainable development»; in particular, it is determined that the development of territorial communities of Ukraine cannot be considered in isolation from the Concept of Sustainable Development generally accepted by the world community. The basic principles of public management of sustainable development are highlighted. The results of the study are of great theoretical and practical importance. They can be used by higher education seekers to further study public governance of sustainable human settlements in the digital age.

Keywords: decentralization, sustainable development, locality.

Глобальні потрясіння в ХХ сторіччі, такі як світові війни, пандемії, економічні кризи та зміни клімату, спонукали суспільство до пошуків вирішення цих проблем з метою мирного та щасливого існування всіх людей на планеті. На початку 1970-х років людство прийшло до висновку, що мирне та щасливе співіснування може забезпечити концепція сталого розвитку. В 1987 році у звіті Брундтланда прозвучало загальноприйняте до нині визначення поняття «сталого розвитку», згідно з яким – це такий розвиток, що задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу спроможність майбутніх поколінь задовольнити свої особисті потреби [1, с. 59]. Сталий розвиток – це ідея про те, як забезпечити теперішні та майбутні покоління людей комфортними умовами життя, в гармонії з природою та стабільним соціально-економічним розвитком.

Розвиток територіальних громад України не можна розглядати у відриві від загальноприйнятої світовим товариством Концепції сталого розвитку, яка є одним з фундаментальних напрямів впровадження глобальної концепції сталого розвитку щодо впровадження сталого розвитку населених пунктів.

Принципи сталого розвитку доцільно використовувати саме в управлінні містами та іншими населеними пунктами, оскільки вони є основними осередками виникнення екологічних, соціально-економічних та інших проблем і водночас місцями зосередження основної маси жителів, які покликані забезпечити свої потреби та достатній рівень якості життя. Досліджуючи базову концепцію та принципи сталого розвитку суспільства [2], слід зазначити, що основними принципами, на яких базується сталий розвиток є:

– людина, її потреби і розвиток займають центральне місце в забезпеченні сталого розвитку;

– принцип розумного використання ресурсів – розвиток людини не повинен відбуватись за рахунок погіршення природи, захист біосфери займає невід’ємну частину процесу розвитку;

– принцип далекоглядності – відповідальність перед майбутніми поколіннями, та створення умов для їх подальшого розвитку;

– принцип співробітництва та взаємодопомоги – всі суспільства повинні співпрацювати заради створення сприятливої та відкритої міжнародної економічної системи, яка призвела б до економічного зростання та сталого розвитку в усіх країнах;

– принцип збереження всіх форм «соціорізноманіття».

Отже, підсумовуючи все вищесказане, можна констатувати, що реформа децентралізації в Україні дала потужний поштовх до розвитку регіонів, наділила органи місцевого самоврядування новими повноваженнями і обов'язками. Публічне управління територіальними громадами на основі принципів сталого розвитку допомагає вирішувати міські проблеми, поліпшувати умови та якість життя містян шляхом досягнення збалансованості соціально-економічного та екологічного розвитку за рахунок раціонального використання місцевого ресурсного потенціалу, потенційних можливостей населення, економіки, промисловості, інфраструктури, та не перевищує гранично допустимих навантажень на довкілля.

Список використаних джерел

1. Доповідь Світової комісії з питань навколишнього середовища розвитку [Електронний ресурс] // ООН. – 1987. – Режим доступу до ресурсу: Організація Об'єднаних Націй.

2. Хелмане Д. Стійкий розвиток: принципи, тенденції та рушійні сили [Електронний ресурс] / Д. Хелмане // WESCOOP. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://wescoop.eu/wp-content/uploads/2021/04/Helmane_DKU_20210413.pdf.

ОЛЕКСАНДР КУЛЕПІН,
бакалавр з фінансів Міжрегіональної академії управління персоналом

OLEKSANDR KULEPIN,
bachelor of finance Interregional Academy of Personnel Management

Науковий керівник: **Олег Коваль**, кандидат наук з державного управління, доцент, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КРІ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНІЙ СФЕРАХ

WAYS TO IMPROVE KPI SYSTEM FOR PERFORMANCE EVALUATION FOR LOCAL GOVERNMENT BODIES IN ECONOMIC AND SOCIO-HUMANITARIAN SPHERES

KPI is one of the main modern methods of evaluating the activities of local government's bodies, which was borrowed from business and implemented into the practice of public and municipal administration in Ukraine and abroad. The directions of the KPI system improvement for evaluation of the activity of local government bodies are determined in this study. The block of economic and financial indicators, as well as social and humanitarian is singled out. The block of economic and financial indicators involve: Indicators of business development, trade, investment; Indicators of economic activity of the population; Indicators of management of finances and local and borrowed financial resources. The block of social and humanitarian indicators involve: Indicators of development of medicine and health care; Indicators of development of the educational sphere; Indicators of development of the social protection system; Indicators of Development of youth policy and sports.

Keywords: Key Performance Indicators (KPIs), local governments, performance indicators, intermediate processes; efficiency of achieving results.

Функціонування усіх органів влади, зокрема органів місцевого самоврядування має бути ефективним та прозорим, до розуміння цього факту прийшли усі розвинуті країни. Одним з надійних способів оцінювання діяльності публічної влади є КРІ – метод, який був запозичений із бізнесу в практику державного та муніципального управління в Україні та за кордоном. В окремих містах України ще до початку процесів децентралізації 2014 року почали запроваджувати практику встановлення КРІ для оцінки діяльності підрозділів виконавчих органів місцевих рад. Однак, в Україні на сьогодні комплексно не розроблена система показників, які можуть бути застосовані для впровадження концепції КРІ [1]. На наш погляд, особливо важливим є оцінювання діяльності ОМС у економічній та соціальній і гуманітарній сферах. Зупинимось на цих аспектах оцінювання у нашій роботі.

Система КРІ у дослідженні сформована з врахуванням поділу КРІ на орієнтовані на результати; КРІ орієнтовані на проміжні процеси та орієнтовані на ефективність досягнення результатів чи виконання процесів. В контексті передбачуваної універсальності пропонованої системи показників, бюджетні показники, які великою мірою визначатимуть ефективність та контроль бюджетних витрат та залежать від політики міжбюджетних трансфертів, враховувати не будемо.

Так, основними повноваженнями та завданнями ОМС у сфері економічного розвитку є забезпечення реалізації політики органів місцевої влади щодо активного економічного розвитку території, залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій і фінансових ресурсів та забезпечення формування сприятливого інвестиційного клімату [2]. Основними повноваженнями та завданнями органів виконавчої влади місцевого самоврядування у сфері фінансів є виконання функцій передбачених бюджетним кодексом у цій сфері.

Зважаючи на зазначені повноваження та завдання, на наш погляд, до блоку ключових економічних та фінансових індикаторів діяльності ОМС доцільно віднести показники зазначені в таблиці 1.

Таблиця 1. КРІ в структурних підрозділах виконавчих органів місцевого самоврядування
Блок економічних та фінансових індикаторів

Напрямок роботи / завдання	Показники
	Періодичність оцінки: Щорічно/щоквартально
Розвиток бізнесу, торгівлі, інвестицій	<p><i>КРІ орієнтовані на результати. Розрахунок (у % до попереднього року):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Зростання частки нових зареєстрованих підприємств на 1000 населення працездатного віку: – які сплачують податки за загальною системою оподаткування – які сплачують податки за спрощеною системою оподаткування – Створення нових робочих місць, % приросту – Зростання кількості підприємств-експортерів та обсягів експорту – Зростання обсягів торговельних, офісних, виробничих площ – Зростання обсягу прямих і непрямих іноземних інвестицій – Зростання абсолютного обсягу прибутку та економічної ефективності об'єктів комунальної власності <p><i>КРІ орієнтовані на проміжні процеси та на ефективність досягнення результатів чи виконання процесів</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Кількість наданих містобудівних обмежень – Кількість інвестиційних проєктів у супроводі – Наявність інвестиційного паспорту громади
Економічна активність населення	<p><i>КРІ орієнтовані на результати. Розрахунок (у % до попереднього року):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Зростання рівня зайнятості населення, % Зростання кількості вакансій за галузями, зокрема новостворених суб'єктів господарювання Зростання середнього рівня зарплати <p><i>КРІ орієнтовані на проміжні процеси та на ефективність досягнення результатів чи виконання процесів</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Кількість проведених профорієнтаційних заходів серед безробітних; серед школярів
Управління фінансами та місцевими і залученими фінансовими ресурсами	<p><i>КРІ орієнтовані на результати. Розрахунок (у % до попереднього року):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Зростання податкових надходжень до місцевого бюджету, % Зростання частки місцевих податків у власних доходах місцевих бюджетів, % Скорочення витрат на обслуговування місцевих та грантових (за наявності) позик, % Зростання надходжень від розміщення тимчасово вільних коштів місцевого бюджету, % <p><i>КРІ орієнтовані на проміжні процеси та на ефективність досягнення результатів чи виконання процесів</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Своєчасність підготовки планових показників бюджету (врахування відповідності показників виконання бюджету запланованим), % Відсоток тимчасово вільних коштів, розміщених головними розпорядниками на депозитних рахунках, % Кількість проведених заходів по детінізації

Джерело: Розроблено автором

Управління гуманітарною сферою на відповідній території (галузі освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, молодіжної політики та спорту) пропонуємо оцінювати блоком соціо-гуманітарних показників (Таблиця 2).

Таблиця 2. КРІ в структурних підрозділах виконавчих органів місцевого самоврядування
Блок соціально-гуманітарних індикаторів

Напрямок роботи	Показники
	Періодичність оцінки: Щорічно/щоквартально
1	2
Розвиток медицини та охорони здоров'я	<p><i>КРІ орієнтовані на результати. Розрахунок (у % до попереднього року) :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Відсоток мешканців, які оцінили якість медицини в громаді як «добра» чи «дуже добра» згідно з опитуваннями громадської думки з цього питання Середня тривалість життя населення громади Кількість осіб, що втратили працездатність або звертались по виплати у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності <p><i>КРІ орієнтовані на проміжні процеси та на ефективність досягнення результатів чи виконання процесів:</i></p>

1	2
	Збільшення кількості кімнат матері і дитини у громадських закладах, % Зростання кількості медичних закладів залучених медичних/аптечних закладів до програми «доступні ліки», % Збільшення частки забезпеченості медичної сфери території за рахунок коштів НСЗУ (збільшення кількості населення, що підписали декларації з сімейними лікарями), %
Розвиток освітньої сфери	<i>KPI орієнтовані на результати. Розрахунок (у % до попереднього року):</i> Збільшення кількості школярів-учасників олімпіад, конкурсів наукових робіт/їхні досягнення на всеукраїнському та міжнародному рівнях Відсоток мешканців, які оцінили якість освітніх послуг, які надаються закладами професійної, середньої освіти та позашкільними закладами в громаді як «добра» чи «дуже добра» згідно з опитуваннями громадської думки з цього питання Середній рівень ЗНО серед всіх учнів громади у звітному періоді Зростання частки дітей, які відвідують позашкільні заклади освіти, створення нових за потреби Зменшення частки випускників шкіл, які не продовжують навчання <i>KPI орієнтовані на проміжні процеси та на ефективність досягнення результатів чи виконання процесів:</i> Зростання частки дітей, які мають доступ до платформ електронного навчання; зростання кількості цифрових навчальних пристроїв, які доступні в закладах шкільної освіти Зростання забезпеченості навчальною літературою освітнього процесу Зростання частки навчальних дисциплін, які викладаються з використанням інноваційних методів, зокрема у профільному навчанні
Розвиток системи соціального захисту	<i>KPI орієнтовані на результати. Розрахунок (у % до попереднього року):</i> Відсоток соціальних послуг, які надаються населенню через ЦНАП чи в онлайн форматі Зменшення кількості дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування у сиротинцях Відсоток мешканців, які оцінили якість послуг у сфері соціального захисту в громаді, як «добра» чи «дуже добра» згідно з опитування громадської думки з цього питання
Розвиток молодіжної політики та спорту	<i>KPI орієнтовані на результати. Розрахунок (у % до попереднього року):</i> Відсоток дітей до 18 років, які вживали алкоголь за останні 7 днів (позитивною є негативна динаміка показника) Збільшення частки дітей шкільного віку, що навчаються в художніх та музичних школах на території Зростання частки населення з вагомими результатами у сфері спорту (кандидати та майстри спорту, призери міжнародних змагань, олімпіад) <i>KPI орієнтовані на проміжні процеси та на ефективність досягнення результатів чи виконання процесів:</i> Зростання кількості культурних заходів у закладах на території громади на рік, організованими органами місцевого самоврядування для молоді Відсоток мешканців, які оцінили достатність та якість спортивної інфраструктури в громаді «добра» чи «дуже добра» згідно з опитуваннями громадської думки з цього питання

Джерело: Розроблено автором.

Пропонована система КРІ за сферами діяльності місцевих органів влади може бути взята за основу для розроблення конкретніших КРІ для окремих працівників структурних підрозділів місцевих органів влади. Зауважимо, що будь-які КРІ не можуть бути абсолютно універсальними та мають коригуватися з врахуванням специфіки, розміру та стратегічних пріоритетів розвитку ОТГ.

Список використаних джерел

1. Український інститут майбутнього «Індикатори успішності та їх інструменти в системі управління місцевими громадами (2020). URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/610/indykatory_cmprsd_.pdf (Дата звернення: 5.12.2021).
2. Handbook for cities on performance measurement (2017). The European Union's Horizon 2020 research URL: https://nws.euocities.eu/MediaShell/media/CITYkeys%20D4.6%20-%20City%20handbook%20to%20performance%20measurement_web.pdf (Дата звернення: 5.12.2021).

ВАСИЛЬ КУПРІЙЧУК,

студент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VASILY KUPRIICHUK,

*postgraduate student at the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7229-1749>*

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ

MECHANISMS OF CIVIL SOCIETY INFLUENCE ON THE FORMATION OF THE UKRAINIAN HUMANITARIAN SPACE

The need to study the experience of the mechanisms of civil society influence on the formation of the Ukrainian humanitarian space is determined both theoretically and practically. From a theoretical point of view, this need is due to the lack of elaboration of this problem. Despite the significant number of works devoted to this problem, today there is no common understanding of the nature and mechanisms of civil society's influence on the formation of the Ukrainian humanitarian space, their forms and methods of implementation, interaction with the government.

The national humanitarian space is the environment through which the system of ideas, values, ideals, myths, stereotypes, images that affect the minds of people, and thus determine the direction of progress of the nation and state, is developed and functions. That is why the developed countries of the world, or those that claim to be so consistently, purposefully build and protect their own humanitarian space from various influences. Its integrity is the key to national security, sovereignty and territorial integrity of the country.

Keywords: civil society, humanitarian space, public administration, humanitarian policy, mechanisms of influence, internal integration.

Рушійною силою, своєрідним провідником життєвої енергії, що єднає людей у цілісний суспільний організм, є *духовність*, яка є основою людської могутності, визначає здатність людського індивіда піднятися над власною обмеженістю як одиначної істоти і включитися в грандіозну систему суспільних відносин як їх носія, користувача і творця. Стратегічною метою гуманітарної політики української держави на сучасному етапі є духовна консолідація народу, створення єдиного гуманітарного простору, що передбачає орієнтацію усіх громадян (чи, принаймні, переважної більшості їх) на єдину цілісну систему загальнонаціональних духовних цінностей [1].

Гуманітарна сфера [2] – це віддзеркалення процесів функціонування і розвитку громадянського суспільства в суспільній і індивідуальній свідомості. В ході духовної взаємодії демократична держава й громадянське суспільство цілеспрямовано формують через механізми соціалізації такі ціннісні уподобання індивідів, які б найбільшою мірою відповідали домінуючій в суспільстві демократичній системі цінностей.

Демократична держава та громадянське суспільство [3] – це парні наукові категорії, без громадянського суспільства немає і демократичної держави, бо демократія повинна виражати і відображати інтереси громадянського суспільства. «Держава є виразником різнопланових особливих інтересів індивідів та соціальних груп, а громадянське суспільство – носієм і джерелом продукування цих інтересів» [1].

Громадянське суспільство і демократія мають відмінності. Громадянське суспільство не можна «заснувати». Воно виростає поступово і спонтанно з коренів, які можна описати за допомогою функціонально-інституціональних термінів. Демократія з її стрижневим принципом більшості є комплексом процедур, що дозволяють встановлювати «правила гри», у яких цей принцип реалізується. Також, демократія може бути встановлена і там, де громадянського суспільства не існує (запровадження демократичного конституційного ладу в Японії) [3].

Однак, в першу чергу нас цікавить місце і роль громадянського суспільства у формуванні гуманітарної політики окремої країни, а також інструменти інституційного забезпечення громадськими організаціями духовних потреб та інтересів громадян.

Саме інтереси сьогодні формуються через ціннісний вимір, і з цього приводу справедливо висловлюється Г.Гараніна – «людська діяльність немислима без цінностей, які надають їй цілеспрямованого смислу» [3].

І ми бачимо, що сьогодні сучасні трансформаційні процеси призводять до зміни цінностей, породжують чимало гострих проблем у суспільстві, які не завжди можна пояснити з точки зору об'єктивної логіки. «Цінності недостатньо проголосити, їх треба формувати, поширювати, тиражувати, закріплювати в суспільній свідомості, культивувати» [4]. А тому, не останнє значення у цих процесах відіграють громадські організації.

Сьогодні в Україні гостро постають питання захисту й збереження традиційних цінностей суспільства, проблеми забезпечення ефективного функціонування діяльності людини щодо вибору пріоритетів, також, виникають питання формування відповідних і необхідних критеріїв такого відбору та вибору. Це і є нагальні проблеми формування системи безпеки духовності українського суспільства, яка сьогодні перебуває під дією низки викликів світового цивілізаційного процесу [1].

Ураховуючи сьогоднішнє – гуманітарна політика має бути спрямована в першу чергу, на формування і розвиток демократизму, толерантності, становленню нації, духовних потреб і духовних цінностей. Одним з інструментів забезпечення зазначених процесів – це виховання, завдяки якому особистість здатна проявляти розуміння і самовияв, розвивати аналітичні здібності, здатність експериментувати і робити логічні висновки [2].

Також, знешкодження браку духовності, що останнім часом постійно зустрічаємо в повсякденному житті, можливе лише через виховання, яке має стимулювати ініціативу та відповідальність через виховання духовних почуттів, розумове виховання, виховання волі та любові до праці і творчості, а також усвідомленого прагнення жити і діяти за моральними принципами [3].

Отже, як бачимо, що механізми впливу громадянського суспільства на формування гуманітарної політики мають широке значення для формування національної свідомості, ідеології, національних цінностей та ідеалів та захищають мораль у суспільстві, допомагають виховувати у молоді патріотизм, духовність тощо. Тому, участь громадськості у формуванні гуманітарної політики – це реальна потреба сучасної держави, оскільки, згідно з Орхуською конвенцією [5], «полегшення доступу до інформації та участь громадськості в процесі прийняття рішень підвищує якість прийнятих рішень і процес їх реалізації, сприяє поліпшенню інформованості громадськості про проблеми, дозволяє громадськості артикулювати свої інтереси, а державним органам – забезпечувати належне врахування таких інтересів...».

Список використаних джерел

1. Соціогуманітарні чинники інтеграції і консолідації українського суспільства : аналіт. доп. / авт. кол. : В.П. Трощинський, В.А. Скурагівський, О.М. Петрос та ін. К. : НАДУ, 2018. 167 с.
2. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917-1920 рр.): монографія / В.М.Купрійчук. – К. : Вид-во Європейського університету, 2014. – 378 с.
3. Громадські організації у дискурсі демократизації суспільства: монографія / Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; за науковою ред. В. П. Беха ; редкол. : В. П. Бех (*голова*), Г. О. Нестеренко (*заст. голови*) [та ін.]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 680 с.
4. *Гараніна Г.* Соціальна трансформація та зміна ціннісних орієнтацій / Г. Гараніна // Соціальна психологія. – 2009. – № 1 (33). – С. 54–59.
5. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень і доступ до правосуддя з питань щодо навколишнього середовища (Орхус, Данія, 23–25 червня 1998); текст. URL: <http://www.unece.org/env/pp/documents/cep43r.pdf>.

МАРИНА КУТЕПОВА,

аспірантка кафедри державної служби Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MARYNA KUTEROVA,

*graduate student of the Department of Civil Service of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-8560-8001>*

Науковий керівник: **Ігор Ткаченко**, кандидат політичних наук, доцент кафедри публічного управління та державної служби Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

PECULIARITIES OF DECENTRALIZATION REFORM IN THE UK

It is proved that the transfer of power from the central to the lower level – the devolution, has become the most important socio-political event of the recent decades in the political and socio-economic development of Great Britain. It is shown that during the twentieth century the autonomy of governing bodies was gradually curtailed, becoming increasingly accountable to the central government. The transition from a partnership to an agency model of relations was accompanied by increased control by the central government and administrative dependence on local authorities. Comparing the United Kingdom with the rest of Europe, researchers call it one of the centralized states, contrary to the reputation and centuries-old traditions. Britain has begun a process of decentralization to reduce territorial and ethnic tensions and preserve the country's unity. The United Kingdom used the model of devolution as the maximum possible measure of decentralization, affecting the sphere of legislative power, its independence in certain matters.

Keywords: decentralization, Great Britain, government, devolution, regionalization.

Одним із ключових моментів сучасної концепції управління, спрямованих на підвищення ефективності державного управління, є децентралізація, що передбачає передачу повноважень та відповідальності від центральної влади на нижні рівні управління та недержавного сектора. При цьому процесі прийняття соціальних значущих рішень та контроль за їх виконанням набагато доступніші за більшу частину громадян.

Однією з ознак того, що тенденція до децентралізації стає глобальною, свідчить доповідь Світового банку та Спільноти міст та місцевих урядів, яка була присвячена проблемам децентралізації та локальної демократії. В доповіді зокрема наголошується на тому, що поняття децентралізації сьогодні розуміється дуже по-різному, залежно від автора та установи. Часто-густо децентралізацію плутають з управлінням. Концептуально децентралізація стосується ролі та відносини між центральними та субнаціональними інституціями, незалежно від того, чи є вони державними, приватними чи громадянськими. Поліпшення управління може відбуватися не лише завдяки посиленню центральної та місцевої влади, а й завдяки залученню інших учасників з організацій громадянського суспільства та приватного сектору у партнерстві з владою. Відповідно до цього визначення відносини між державою або місцевою владою, а також приватними компаніями або неурядовими організаціями є частиною проблеми децентралізації [1, с. 311].

У цьому контексті зазначимо, що сьогодні виділяється кілька типів децентралізації: – адміністративна децентралізація, за якої місцева влада підзвітна державній владі; – політична децентралізація, за якої місцева влада теоретично незалежна від держави та наділена вагомими повноваженнями; – бюджетна децентралізація пов'язується з передачею необхідних ресурсів для виконання обов'язків та обіцянок місцевої влади; – ринкова децентралізація, яка передає функції недержавним організаціям, що функціонують на некомерційній основі, включаючи планування та адміністрування, які раніше мали державні інститути. З метою уникнення суперечностей, дослідники рекомендують використовувати поняття «децентралізація» для ха-

рактик відносин між рівнями публічної влади, один з яких підконтрольний іншому, але не публічною владою або соціальною сферою в цілому [1, с. 311].

Довгий час Великобританія була взірцем децентралізованого політичного управління, заснованого на культурі громадянського суспільства та представництві місцевих інтересів у національному уряді. Втім має враховувати той факт, що становище місцевого управління у британській Конституції визначено неоднозначно. Необхідно зазначити, що стосовно адміністративного управління історично склалися дві його моделі: «партнерська» та «агентська» [2, с. 2].

У моделі «партнерства» місцева влада, маючи значну самостійність у визначенні та реалізації своєї політики, є рівною з державними установами під контролем парламенту. Натомість в «агентській» моделі місцева влада здійснює національну політику під контролем державних установ, що свідчить про обмежену самостійність [3, с. 81].

Упродовж ХХ ст. автономія органів управління поступово обмежувалася, дедалі більше перетворюючись на підзвітність центральному уряду. Перехід від партнерської до агентської моделі відносин супроводжувався посиленням контролю з боку центрального уряду та адміністративної залежності місцевої влади. Порівнюючи Сполучене Королівство з рештою Європи, дослідники називають його однією з централізованих держав усупереч репутації та багатовіковим традиціям [4, с. 498].

Великобританія розпочала процес децентралізації з метою послаблення територіальної та етнічної напруженості та збереження єдності країни. Вважається, що Великобританія застосувала модель «деволюції» – максимально можливий захід децентралізації, що зачіпає сферу законодавчої влади, її самостійність у певних питаннях. Однак, незважаючи на набуття регіонами вищого статусу, природа цих «держав в державі» залишається унітарною [5, с. 479].

Отже, деволюція – передача владних повноважень з центрального на нижній рівень стала найважливішою подією останніх десятиліть у політичному та соціально-економічному розвитку Великобританії. На відміну від децентралізації, деволюція має на меті більш істотну трансформацію територіальної системи управління – передачу не тільки виконавчих повноважень, а й деяких законодавчих.

Українська дослідниця децентралізації влади В. Величко переконана і наводить цікавий приклад того, що в низці держав взагалі не вживається термін «міське самоврядування». Наприклад, «у Великобританії, Японії, Ізраїлі, які є децентралізованими унітарними державами, немає місцевого самоврядування, оскільки такі функції здійснюються виключно жителями адміністративно-територіальних одиниць, а органи державної влади на місцях відсутні. Зважаючи на це, у таких країнах застосовується термін «міське управління». Слід зазначити, що існує і протилежна ситуація, коли, навпаки, відсутні органи місцевого самоврядування, а на всіх рівнях управління органами влади є органи державної влади. Яскравим прикладом такої централізованої унітарної країни є КНР. Стосовно України, то вона належить до відносно децентралізованих унітарних держав, де на місцевому рівні існують як органи місцевого самоврядування, так і органи державної влади» [6].

В цьому контексті заслуговує на увагу позиція експерта Ради Європи Дж. Джексона щодо досвіту реформи децентралізації у Великобританії. Експертом зокрема зазначається, що у Великобританії чітко і правильно визначені оціночні індикатори. Вони включені в британське законодавство, що регулює відносини між центральною владою і місцевим самоврядуванням, започаткували відповідні стандарти роботи обраної громадянами влади – «бенчмаркінг». На переконання Дж. Джексона бенчмаркінг «поширюється на три сфери функцій органів місцевого самоврядування: їхню інституційну спроможність, надання послуг населенню та залучення громади до роботи обраної нею влади на місцях» [7].

На переконання Дж. Джексона застосування цього методу дає реальну картину діяльності органу місцевого самоврядування, а також відповідає на актуальні питання щодо проблем централізованого управління і його реформування. Завдяки цьому методу можна з'ясувати, чи є реальним партнерство недержавного сектору з владою [7].

На початку ХХІ ст. місцеве управління набуло нових рис, із чим пов'язаний зростаючий інтерес до цього питання. Сучасне значення місцевого управління британський дослідник

Дж. Чандлер визначає двома важливими моментами: 1) здатністю місцевої влади координувати багато окремих функцій та вибирати стратегію розвитку та благополуччя спільноти в цілому; 2) тим, що місцева влада є єдиним агентом, який представляє інтереси місцевих громад на національному рівні [8, с. 2].

Яскравим фактом у процесі реформи децентралізації у Великобританії є те, що Англія єдина із суб'єктів Великобританії не набула законодавчих повноважень та власного парламенту. Англія завжди була найбільш розвиненою частиною Великобританії, від якої багато в чому залежало майбутнє деволюції.

Отже, автономія національних регіонів Великобританії та її відсутність у Англії зміцнили асиметрію територіального устрою унітарної держави. Члени загального британського парламенту неодноразово виступали за створення «Великого англійського комітету» або «Англійського парламенту». Однак ці вимоги були відкинуті через побоювання, що політично сильна та розвинена Англія домінуватиме над іншими територіями, викликаючи зіткнення між загальнонаціональним та регіональними парламентами. Королівська конституційна комісія ще 1973 р. заявила, що федерація, що складається з чотирьох одиниць: Англії, Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії, буде незбалансованою та непрацездатною. Деволюція у Великій Британії як процес, характерний для унітарних систем, призвела до появи нової форми територіального розподілу влади, яка поєднує децентралізацію та асиметричний розподіл влади за федеративним принципом. З погляду низки дослідників, найімовірнішим варіантом розвитку Великобританії буде подальша регіоналізація, наприклад, з наданням прав регіонам Англії більших повноважень [9, с. 16].

Таким чином, децентралізація державного управління у Великобританії означає деволюцію центральної влади та підвищення відповідальності місцевого управління при розширенні та розвитку різних форм взаємодії держави та суспільства. В цілому процес децентралізації влади у Великобританії протікає складно та неоднозначно. Процес деволюції в державі характеризується асиметрією про що свідчить відсутність законодавчих повноважень Англії. В цьому контексті констатується недостатня налагодженість процедури взаємодії органів державної влади на різних рівнях. На сьогодні зберігається вагома кількість контролюючих функцій, важелів адміністративно-фінансового тиску за центральними відомствами, а також відсутність чітких рекомендацій за допомогою яких місцеві органи державної влади могли б визначити, що входить до сфери їхньої компетенції і відповідно вирішувати нагальні питання більш ефективно.

Список використаних джерел

1. Decentralization and local democracy in the world: first global report by United Cities and Local Governments, 2008. Barcelona: United Cities and Local Governments. 2009.
2. Bellamy C. Administering central-local relations, 1871-1919: the local government board in its fiscal and cultural context. Manchester: Manchester University Press ND, 1988.
3. Трофимова И.Н. Трансформация отношений центральной и местной власти в процессе децентрализации управления (опыт европейских стран). *Ars Administrandi*. №2, 2011. С.80-91.
4. Stoker G. Comparative local governance. *The Oxford handbook of political institutions* / R.A.W. Rhodes, S.A. Binder, B.A. Rockman (eds.). Oxford: Oxford University Press, 2006.
5. Ruano J. M., Profiroiu M. Conclusions: Intergovernmental Networks and Decentralisation in Europe. *The Palgrave Handbook of decentralization in Europe* / ed. by J. M. Ruano and M. Profiroiu. L., 2017.
6. Величко В.О. Децентралізація влади: міжнародний досвід. Державне будівництво та місцеве самоврядування. Випуск 28, 2014. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7492/1/Velychko_12.pdf
7. Нагребецька І. Досвід реформ: Великобританія. Рада Європи. 25 лютого 2015. URL: <http://www.slg-coe.org.ua/reforms-experience-in-the-united-kingdom/>
8. Chandler J. Local government in liberal democracies: an introductory survey / Ed. N. Y.; L.: Routledge, 1993.
9. Богатырева О.Н. Процессы децентрализации в европейских странах. Электронное приложение к Российскому юридическому журналу. 2018. №2. С.5-20.

ДМИТРО ЛАПОША,

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

DMYTRO LAPOSHA,

*Postgraduate student, Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-5090-4778>*

Науковий керівник: **Ія Дегтярьова**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління і проектного менеджменту Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЧИННИКИ ЗДІЙСНЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ КОНТРОЛЮ ЗА ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ

ORGANIZATIONAL AND LEGAL FACTORS IMPLEMENTATION BY THE TERRITORIAL COMMUNITY OF CONTROL BY PUBLIC FINANCE

The organizational and legal factors of territorial communities' control over public finances are studied. The powers of bodies and officials of local self-government are analyzed. Attention is paid to public control over public finances as a factor of self-organization of the population.

Keywords: public finance, control, powers of communities.

Розширення фінансових повноважень територіальних громад передбачає розбудову ефективної та результативної системи контролю за публічними фінансами. В таких умовах постає необхідність у спрямуванні вектора розвитку територіальної громади на вдосконалення внутрішнього та зовнішнього контролю за публічними фінансами.

Територіальна громада являє собою самостійну одиницю, що утворена для задоволення потреб населення, реалізації власних та делегованих повноважень. Формалізація повноважень територіальних громад забезпечує дотримання принципу законності. У межах системи публічного управління, що включає місцеве самоврядування, має бути гармонізовано процеси колективної самоорганізації.

Конституцією України визначені загальні питання щодо контрольної діяльності територіальних громад. Стаття 140 Основного закону передбачає, що територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; здійснюють контроль за діяльністю комунальних підприємств, організацій і установ [1]. Можливо розглядати власні (безпосередні) повноваження територіальних громад як ті, що вирішують питання місцевого значення на загальних зборах або шляхом проведення прямого волевиявлення на місцевому референдумі, хоча законодавчо ці питання залишаються не врегульованими.

Варто акцентувати увагу, що відповідно до статті 4 Європейської хартії місцевого самоврядування органи місцевого самоврядування мають повне право в межах закону вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене зі сфери їхньої компетенції і вирішення якого не доручене жодному іншому органу [2]. Це стосується і здійснення контролю територіальними громадами за публічними фінансами, адже в українському врядуванні такий контроль є украй нерозвиненим.

Питання організації та здійснення контролю за публічними фінансами безпосередньо стосуються органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Запровадження системи

контролю за публічними фінансами є вимогою часу, хоча поки на законодавчому рівні контрольними повноваженнями наділені органи місцевого самоврядування у бюджетній сфері.

Важливу роль в контролі за бюджетними коштами відведено відповідним радам саме за виконанням рішення про відповідний бюджет стаття 114 Бюджетного кодексу України [3]. Фактично ради розглядають квартальні та річні звіти про виконання бюджету місцевого самоврядування, отже здійснюють контроль за рухом фінансових ресурсів на відповідній адміністративно-територіальній одиниці, законністю, доцільністю, ефективністю їх використання тощо. Аналізуючи статтю 26 Бюджетного кодексу України можна зробити висновок, що зі сторони держави на органи місцевого самоврядування покладено обов'язок здійснювати функції як внутрішнього контролю, так і аудиту, хоча ні територіальні громади, ні представницький орган не поспішають до подальшої реалізації цієї норми. Механізми та методи залишаються не визначеними та можуть бути використані органами місцевого самоврядування на власний розсуд з дотриманням принципів, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062 «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001» [4].

Контрольними повноваженнями відповідно до статті 47 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5] наділені постійні комісії таких місцевих рад, які здійснюють контроль під час вивчення, попереднього розгляду проекту бюджету села, селища та міста, звіту про виконання такого бюджету, підготовки для розгляду на засіданні відповідної ради питань, що стосуються фінансово-бюджетної діяльності ради, виконання рішень ради та її виконавчого комітету. Крім цього, постійні комісії повинні здійснювати внутрішній фінансовий контроль за діяльністю місцевих державних адміністрацій, у частині делегованих радами повноважень у фінансовій сфері.

Відповідно до статті 11 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» можуть бути утворені виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи [5]. Аналіз норм Закону дозволив нам визначити, що такі виконавчі органи мають як власні, так і делеговані повноваження контролю за публічними фінансами. Розглядаючи власні та делеговані повноваження, виникає необхідність згадати про дискреційні повноваження, які здійснює адміністративний орган, приймаючи рішення, при цьому користується певною свободою розсуду, тобто такий орган може обирати з кількох юридично допустимих рішень те, яке він вважає найкращим за таких обставин [6].

Сільський, селищний, міський голова як головна посадова особа відповідної ради також має певні контрольні повноваження у сфері фінансів та як розпорядник бюджетних коштів здійснює попередній контроль за бюджетними призначеннями, визначеними радою [5].

Вплив громадськості на процес управління публічними фінансами територіальної громади передбачає здійснення контролю за рухом фінансових ресурсів громади, забезпечення бюджетного процесу та є одним з проявом самоорганізації. Самоорганізація є процесом встановлення в системі порядку, який відбувається за рахунок кооперативної дії, зв'язків її компонентів, відповідно до попередньої історії та приводить до зміни просторової, часової або функціональної структури [7], що, на нашу думку, фактично визначено у вказаних вище положеннях Конституції України.

Здійснення контролю за публічними фінансами територіальними громадами залишається проблемним питанням, оскільки існують певні недоліки та прогалини законодавства, що негативно впливають на законність та ефективність такого контролю. Територіальна громада виступає суб'єктом правовідносин та при цьому не має чітко визначених повноважень щодо здійснення контролю в економічних відносинах, які виникають в процесі створення і розподілу фондів грошових коштів усіх форм власності. Органи місцевого самоврядування діють від імені територіальних громад, однак інтереси жителів та органів управління публічними

фінансами залишаються не забезпеченими належним контролем з їх сторони. Крім того, актуалізується питання громадського контролю в системі місцевого самоврядування.

Отже, контроль **територіальних громад за публічними фінансами має здійснюватися двоєдино** – органами місцевого самоврядування, через які територіальні громади здійснюють місцеве самоврядування, а також місцевою громадськістю, яка в такий спосіб контролює своїх обранців.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 09.12.2021);

2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р.: офіційний переклад // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/994_036 (дата звернення: 05.09.2021);

3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08 липня 2010 року № 2456-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 09.12.2021);

4. Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів: постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 року № 1062 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1062-2018> (дата звернення: 09.12.2021);

5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (дата звернення: 05.09.2021);

6. Recommendation No. R (80) 2 of the Committee of Ministers Concerning the exercise of discretionary powers by administrative authorities , adopted by the Committee of Ministers on 11 March 1980 at the 316th meeting of the Ministers' Deputies [Електронний ресурс] // URL: <https://rm.coe.int/16804f22ae> (дата звернення: 05.09.2021);

7. Хакен Г. Синергетика: пер. с англ. / Г. Хакен., М., 1980, 406 с.

КАТЕРИНА ЛУЦЬКА,

аспірантка кафедри публічного управління та адміністрування Київського національного університету імені Тараса Шевченка

KATERYNA LUTSKA,

*andidate of Science of Public Administration at Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2192-2955>*

Науковий керівник: **Дмитро Неліпа**, доктор політичних наук, професор, заступник декана з навчальної роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

LEGAL PRINCIPLES OF PREVENTING CORRUPTION IN STATE AUTHORITIES IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION

The key task underlying the concept of public administration in Ukraine is to reduce corruption, particularly in public authorities. Decentralization of public authorities is an effective preventive tool in the fight against corruption. The provisions of the Law of Ukraine «On Civil Service» and the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» provide for a number of measures to prevent corruption by civil servants and other persons authorized to perform state functions. An important document in the field of preventing corruption in public authorities in the context of decentralization is the new Anti-Corruption Strategy for 2020-2024, which will address the problem of high levels of corruption in public authorities, in particular by: optimizing the functions of public authorities and local governments; increasing the level of transparency and efficiency in the relationship between public authorities and local governments with citizens and organizations; formation of convenient and legal alternatives to corrupt practices; implementation of effective state control over the processes of observance by civil servants of the rules of ethical conduct and the requirements provided by the provisions of anti-corruption legislation; ensuring the inevitability of liability of those civil servants who have committed or are committing corruption and corruption-related offenses.

Keywords: public authorities, local governments, corruption, corruption offenses, legislation.

Ключовим завданням, що лежить в основі концепції державного управління в Україні, є завдання зниження рівня корупції в органах державної влади. Мінімізація рівня корупції – це головний пріоритет можливого членства України у Європейському Союзі та головна засада забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку держави.

Досягнення високого рівня прозорості та ефективності цільового використання коштів із бюджету – це один із напрямків процесу запобігання та протидії корупції в Україні. Особливо визначальною є реалізація цього напрямку у контексті сприяння процесу децентралізації в Україні. З огляду на те, децентралізація влади в Україні сприятиме також ефективному і підзвітному управлінню органами місцевого самоврядування бюджетними ресурсами.

Так, проведені дослідження дозволяють відзначити, що децентралізація органів державної влади є дієвим превентивним інструментом боротьби із корупцією. За рахунок поетапного виконання завдань децентралізації можна суттєво знизити можливості розвитку і функціонування безлічі корупційних схем. Реформа децентралізації органів державної влади забезпечує здійснення контролю за діяльністю державних органів та органів місцевого самоврядування через вплив на результати рішень, які цими органами ухвалюються.

Варто зауважити, що реформа децентралізації не може повністю викоринити корупцію, однак зможе за рахунок певних інструментів та суб'єктів, які оперуватимуть такими інструментами, здійснювати контроль і боротися із нею. Враховуючи досвід зарубіжних країн, які вже провели реформи децентралізації, в органах державної влади, зокрема в органах місцевого самоврядування відбулося значне скорочення рівня корупції [1].

Положеннями Закону України «Про державну службу» [2] та Закону України «Про запобігання корупції» [3] передбачено ряд заходів стосовно недопущення проявів корупції

державними службовцями і іншими особами, що уповноважені виконувати функції держави. За прояви корупції чи скоєння корупційних діянь таких осіб може бути притягнуто до дисциплінарної та адміністративної відповідальності.

Не менш важливим документом у напрямку запобігання корупції в органах державної влади у контексті децентралізації може стати нова Антикорупційна стратегія на 2020–2024 роки [4]. Затвердження цього документу дозволить у перспективі вирішити проблему високого рівня корумпованості в органах державної влади, забезпечивши відповідно усі публічні інституції надійним антикорупційним інструментарієм в період до 2024 року включно.

З огляду на зазначене вище, ключовими принципами нової Антикорупційної стратегії є:

- 1) оптимізація функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 2) підвищення рівня прозорості та ефективності у взаємовідносинах між органами державної влади та органами місцевого самоврядування із громадянами і організаціями;
- 3) формування зручних і законних альтернатив корупційним практикам;
- 4) здійснення ефективного державного контролю за процесами додержання державними службовцями правил етичної поведінки та вимог, передбачених положеннями антикорупційного законодавства;
- 5) забезпечення невідворотності відповідальності тих державних службовців, які вчинили чи вчиняють корупційні і пов'язані з корупцією правопорушення.

Таким чином, доцільно відзначити, що реформа децентралізації в органах державної влади – цей один із головних інструментів боротьби із корупцією та її проявами. Реалізація антикорупційних заходів в органах державної влади на сьогодні підкріплена положеннями багатьох документів законодавчого характеру, виконання вимог яких дозволить мінімізувати рівень корумпованості в країні та з часом взагалі подолати це негативне явище.

Список використаних джерел

1. Ільченко О. В. Децентралізація влади в Україні як шлях до подолання корупції: адміністративно-правові аспекти. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 4. С. 155157.
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення 01.12.2021).
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 01.12.2021).
4. Проект Антикорупційної стратегії на 2020-2024 роки. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/antykoruptsijna-strategiya/> (дата звернення 01.12.2021).

ЄЛИЗАВЕТА МЕЛАШЕНКО,

студентка магістратури Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YELYZAVETA MELASHENKO,

Master's Student of the Educational and Scientific Institute of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Вікторія Колтун**, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

THE IMPORTANCE OF THE PROCESS OF DECENTRALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION FOR THE FORMATION OF CIVIL SOCIETY IN UKRAINE

The importance of the process of decentralization of power for the formation of civil society is analyzed. It is proved that the decentralization of power is designed to make society self-sufficient, when each of its members gets the opportunity to realize their interests and needs. It was found out that the more formed the civil society is, and the more it puts pressure on the institutions of public administration, the more the state «centers» its functions to it.

Keywords: power, politics, public administration, decentralization, civil society.

Процес децентралізації влади в Україні залишається актуальним питанням для державного управління. Значення процесу децентралізації полягає в розподілі функцій і повноважень між державним і місцевими рівнями управління із розширенням прав останніх. Роль децентралізації управління в процесах становлення інституту місцевого самоврядування є визначальною. Адже, децентралізація є своєрідною системою управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до органів місцевого самоврядування [1]. Також, громадяни України мають достатньо правових механізмів для того, щоб брати активну участь у процесах вироблення рішень, надавати свої пропозиції до органів влади, контролювати владу та змушувати її працювати в інтересах громадян. А саме, інструменти громадських слухань, проведення консультацій з громадськістю та створення консультативно-дорадчих органів (громадські ради). Тому, взаємодія влади з громадським суспільством є запорукою до розвитку держави та ефективності державної політики, основою якої є інтереси людини.

Нині, місцеве самоврядування не є досить авторитетним в Україні і цим самим пригальмовує розвиток громадського суспільства. Так, самоврядування в Україні існує не перший рік, але не дивлячись на окремі повноваження органів виконавчої влади, про його функціональність можна говорити лише умовно. Адже, владні повноваження досі міцно утримує держава, що стає перешкодою самоврядуванню.

За висловом Гройсмана В.Б., успішність реформ щодо децентралізації влади залежить від цілеспрямованого розвитку розгалуженого місцевого самоврядування з пошуком кращої моделі територіальної організації влади, у якій будуть чітко визначені повноваження, ресурси та відповідальність, закріплені за кожним суб'єктом владно-управлінської діяльності. «Децентралізація демократична передбачає створення розгалуженої системи місцевого самоврядування, коли місцеві справи вирішуються не представниками центрального уряду, а особами, обраними населенням» [3, с. 152]

Основна більшість науковців схилиються до думки, що «держава є похідною величиною від громадської спільноти, люди об'єднуються між собою задля спільної участі у процесах

створення держави». У такій площині можна виявити певні порушення щодо розуміння місця децентралізації влади у процесах становлення громадянського суспільства. Однак такий підхід, як певна методологічна конструкція має право на існування, якщо децентралізація влади сприяє формуванню спільності інтересів громад та їх об'єднанню, висловлюючись термінологією М. Вебера, перетворюючись на «цільовий союз», «створений людьми на розумних засадах заради дотримання їх природних прав та реалізації узгоджених між собою інтересів» [2].

На сьогодні, спостерігається позитивний вплив реформи на різні національні системи державного управління. Незважаючи на переваженість нововведеннями й умовами та зовнішнім впливом при якому готувалися та здійснювали децентралізацію з 2014 року в Україні (Революція Гідності, криваві події на Майдані тощо), зрештою, українці повірили у можливість реформи і активно включились у її проведення. Останнім часом, громадське суспільство активно бере участь в цьому процесі, що сприяє налагодженню партнерських відносин між органами державної влади та громадами. Переважна більшість утворених об'єднаних громад показують успішність урядування. У результаті чого, за 7 років на територіях сформувався новий прошарок сучасних управлінців. Українські територіальні громади будують школи та дитсадочки, займаються розвитком своїх територій. Децентралізація відкриває можливості для саморозвитку кожного. Тобто, з цього випливає, що «реалізація різних форм децентралізаційних програм, в країнах сталого розвитку є тенденцією, яка пов'язана із зростаючим інтересом до ролі громадянського суспільства та приватного сектору як партнера для урядів, які перебувають у пошуці нових шляхів обслуговування громадян» [4].

Отже, можна підкреслити важливість децентралізації влади для становлення громадянського суспільства в нашій країні і наголосити на важливих чинниках, які забезпечують цей процес, до яких належать: участь громадян у політиці, забезпечення звітності перед народом влади, посилення легітимності державної влади, захист демократичних свобод.

Список використаних джерел

1. Антоненко В.О., Баймуратов М.О., Батанов О.В. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні: колект. монографія / за ред.: Кравченка В.В., Баймуратов М.О., Батанов О.В. – К.: Атака, 2007. – 864 с.
2. М. Вебер, Свобода і примус у правових спільнотах. – URL: <http://litopys.org.ua/weber/wbs04.htm>.
3. Політологічний енциклопедичний словник / відп. ред. Шемшученко Ю. С, упоряд. Горбатенко В.П.. – 2-ге вид., доповн. і перероб. – К. : Генеза, 2004. – 735 с.
4. Buzan B. From International to World Society? / Barry Buzan. – N.-Y.: Cambridge University Press, 2014. – 320 p.

КОСТЯНТИН МЕЛЬНИК,

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОЛЕКСАНДР ТИТАРЕНКО,

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

KOSTYANTYN MELNYK,

*postgraduate student, Department of Regional Policy, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2861-5042>*

OLEKSANDR TYTARENKO,

*candidate of Science in Public Administration, Ph.D. in Public Administration, associate professor, Docent of the Department of Regional Policy, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-6437-8171>*

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ СТАРОСТИНСЬКИХ ОКРУГІВ В УКРАЇНІ

THE MAIN APPROACHES FOR DEVELOPMENT OF STAROSTINSKY DISTRICTS IN UKRAINE

The authors define the main approaches to the development of starostinsky districts in the system of new territorial communities. The effective development of starostinsky districts in the conditions of epidemiological challenges and related crisis economic phenomena emphasizes the need for partitive democracy at the local level in Ukraine.

Two key approaches to the development of the starostinsky District are outlined:

- **institution** includes normative and organizational support of Starostinsky districts (definition of powers: officials, own and delegated, identifying financial indicators, etc.);
- **financial** and economic includes tools for ensuring sustainable development of the territory: attraction of investments, infrastructure development, project management, also attracting civil society institutions and private sector institutions to cooperation in partnerships for the development of joint policies and action programs, increasing the welfare of the inhabitants.

Keywords: local self-government, territorial communities, starosta, starostinsky district in Ukraine, development of starostinsky districts.

На сучасному етапі розвитку сформовані старостинські округи у межах територіальних громад отримали у процесі реформи децентралізації в Україні сучасні орієнтири стратегічного розвитку, зокрема, розширені можливості у вирішенні проблем економічного розвитку й залучення інвестицій, стимулювання соціально спрямованих угод між громадою, суб'єктами господарювання та громадянами, формування нових громадських інституцій для об'єднання спільних зусиль в межах території, створення нових моделей співпраці для вирішення критичних соціально-економічних проблем громади. На наш погляд, особлива відповідальність у цих питаннях покладається на старостинські округи, оскільки вони є важливим суб'єктом місцевого самоврядування з певними функціями та повноваженнями, що дозволяють досягти суспільно важливих соціально-економічних цілей розвитку територій сіл, селищ за умови їх фінансової самодостатності та спроможності.

Разом з тим, функціонування старостинських округів є формою реалізації принципів партисипативної демократії. Якщо аналізувати ефективність, організаційні та компетентнісні вимоги до інституту старост, можна зазначити, що рівень роботи старости в старостинському окрузі залежить: від професійності і організаторських здібностей посадової особи; від рівня готовності громадян, органів самоорганізації населення і суб'єктів господарювання адміністративної території (громади, округу) до послідовної, та ефективної діяльності (колективної або індивідуальної); нарешті, від стану розвиненості партнерських відносин

органів місцевого самоврядування різного рівня (об'єднання зусиль з метою вирішення спільних проектів розвитку старостинського округу в межах ТГ). Проте, основні підходи до розвитку старостинського округу не можуть вичерпуватися лише цими аспектами.

Вбачаємо, що планування та прогнозування розвитку території на значний проміжок часу має включати два ключових підходи до розвитку старостинських округів: інституційний підхід (нормативно-правове забезпечення, організаційні моменти, зокрема, визначення повноважень старост, відносини з іншими гілками влади) та фінансово-економічний (передусім, забезпечення умов сталого розвитку території, залучення інвестицій, інфраструктурний розвиток, проектне управління).

Окрім наявних місцевих фінансових ресурсів, старостинські округи можуть залучати до реалізації інфраструктурних проектів розвитку території зовнішні і внутрішні інвестиції, позички та гранти. У зв'язку з цим, громада, староста та суб'єкти господарювання, консолідуючи свої зусилля, стають флагманами ефективних економічних, соціальних та інфраструктурних змін на своїй території. У зв'язку з цим, одним з важливих шляхів забезпечення розвитку старостинського округу є максимальне залучення інституцій громадянського суспільства та представників бізнесу до співробітництва на партнерських засадах для вироблення спільних політик та програм дій, підвищення загальної ефективності роботи території. Таке партнерство може забезпечуватися, у першу чергу, повсюдним запровадженням стратегічних і проектних технологій прийняття й реалізації рішень. Розробка на цій компромісній основі спільних цілей, які здатні консолідувати інтереси трьох сторін (влада, громадськість, бізнес), пошук різних шляхів їх досягнення та обрання найбільш ефективного рішення із максимальним залученням стейкхолдерів дозволяють досягати мультиплікативних ефектів в управлінні інвестиційним та інфраструктурним розвитком територіальних громад [1-3].

Отже, починають працювати принципи колективного консенсусу, за яких старостинський округ та громадяни намагаються спільно вирішувати проблеми території шляхом узгодження нагальних питань. Це є практичною реалізацією принципів партисипативної демократії, свідченням перелому у сприйнятті громадою загалом та громадянами, зокрема, місцевої ситуації і бачення власного місця у практичній діяльності з подолання кризових проблем територіальних утворень (регіону чи субрегіону). Є сподівання, що такі позитивні кроки й ефективні моделі співпраці, які надала загальнодержавна реформа з децентралізації та демократизації регіональної системи управління, дозволять забезпечити старостинським округам сталий економічний розвиток громади, ефективно вирішення актуальних питань спільного життя громадян в межах визначених територіальних утворень.

Список використаних джерел

1. Романенко К.М. Маркетинг у державному управлінні: монографія. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2012. 392 с.
2. Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад : монографія / за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2018. 292 с.
3. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, І. Бородин, Н. Т. Гончарук [та ін.] ; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2016. 276 с.

ВІТАЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ,

магістрант Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VITALII MYKHAILOVYCH,

master's student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Володимир Мороз**, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ УКРАЇНИ

PROSPECTS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ACTIVITY IN PROVIDING AN ENCREASE OF ENERGY EFFICIENCY OF UKRAINE

The article analyzes the current state of energy efficiency in Ukraine. The recently established powers of local governments to manage in the field of energy efficiency are presented. It is proved that the state energy efficiency policy should unite the efforts of public authorities, local governments and the public in the formation and implementation of energy efficiency measures to ensure sustainable development of Ukraine.

Keywords: public administration, public procurement system, goods and services.

На сьогоднішній день енергетична ефективність є одним із пріоритетів ЄС. Україна взяла на зобов'язання сприяти енергоефективності та енергозбереженню, у тому числі шляхом формування політики щодо енергоефективності та нормативно-правової бази з метою досягнення значного прогресу відповідно до стандартів ЄС.

Одним із основних показників при визначенні енергоефективності економіки кожної країни є енергоємність ВВП. Україна досі входить до переліку країн із найменш ефективним рівнем використання енергії та поступає країнам – світовим лідерам. Незважаючи на згаданий помітний прогрес в останні роки, енергомісткість економіки України є такою, яку мала Польща ще у 1990 р. [1].

Підвищення енергоефективності є необхідним елементом для зростання енергонезалежності країни та скорочення енергоємності економіки. Наразі, показник енергоємності ВВП за паритетом купівельної спроможності в Україні втричі вище ніж у більшості країн Європи.

Міжнародний досвід показує, що для досягнення необхідних масштабів і пришвидшеного впровадження енергоефективності необхідно об'єднувати зусилля учасників процесів, зокрема держави та приватного сектору з метою досягнення в подальшому також сталого економічного розвитку. Досвід провідних країн свідчить, що за відсутності злагодженої державної політики та чіткого керівництва на найвищому рівні запропоновані механізми не забезпечують досягнення намічених результатів.

Підвищення потенціалу енергоефективності в Україні вимагає запровадження спільних та узгоджених дій зі сторони законодавчої та виконавчої влади. Першочерговими кроками для реалізації енергоефективної політики є послідовність та скоординованість дій, а саме необхідно:

- запровадити системну координацію, розробку та реалізацію дій щодо стимулювання енергоефективності в різних секторах економіки;
- запровадження статистичної звітності, процедури збору та аналізу інформації про стан енергоємності в усіх сферах економіки України [2-4].

Практика показує, що ефективна система керування енергоефективністю забезпечує високу вірогідність отримання успішних результатів від реалізації заходів політики з енергоефективності, як на рівні окремого підприємства, організації та установи, так і в цілому на рівні країни [2, 3]. Система забезпечення енергоефективності вкрай важлива та складна від початку

формування законодавчої бази, визначення функцій органів, що формують та реалізують політику, до залучення зацікавлених сторін, що беруть участь в її реалізації.

Отже, державна політика у сфері енергоефективності – це цілеспрямований, системний та послідовний комплекс дій, в поєднанні з прозорою діяльністю державних органів влади та органів місцевого самоврядування, що втілюється через комплекс механізмів задля забезпечення раціонального використання та збереження наявних енергоресурсів, відтворення відновлюваних енергоресурсів, досягнення національної енергетичної безпеки з метою конкурентного сталого розвитку держави та підвищення рівня добробуту суспільства.

Прийнятий 21 жовтня 2021 року за № 1818-IX Закон України «Про Енергетичну ефективність» встановлює органи, які у межах своїх повноважень здійснюють управління у сфері забезпечення енергетичної ефективності. До зазначеного переліку віднесено органи місцевого самоврядування, для яких встановлені, зокрема, повноваження щодо розроблення та затвердження місцевих енергетичних планів; затвердження місцевих цільових програм енергоефективності; прийняття рішення щодо впровадження систем енергетичного менеджменту; можливості створення місцевих цільових фондів для фінансової підтримки місцевих енергетичних планів, місцевих цільових програм енергоефективності, енергоефективних заходів; здійснення контролю за використанням коштів таких фондів; реалізація енергоефективних заходів у відповідних населених пунктах; здійснення моніторингу результатів впровадження енергоефективних заходів [5].

У той же час, українцям дедалі частіше доводиться самотужки вирішувати житлово-комунальні проблеми. Найбільше розвивається індивідуальна «творчість» населення в підвищенні енергоефективності житла. Парадоксальність ситуації полягає в тому, що населення, вкладаючи величезні кошти в хаотичну термомодернізацію своїх квартир, абсолютно не впливає на зниження енергоспоживання, а в більшості випадків, навпаки, його множить. Цей процес ніким не контролюється, навпаки, органи місцевого самоврядування всіляко заохочують подібну діяльність, оскільки не треба піклуватися про розвиток комунальної теплоенергетики, що набагато простіше.

Досвід багатьох країн показує, що лише комплексна термомодернізація існуючого житлового фонду здатна кардинально вплинути на скорочення споживання енергоресурсів. Комплексна ж модернізація будівлі, за підрахунками фахівців, може в остаточному підсумку забезпечити економію енергоресурсів на 50%. Міжнародне енергетичне агентство порахував, що кожен долар, інвестований в енергоефективність, обернеться 4 доларами економії, причому такий проект повністю окупиться приблизно за чотири роки.

Відповідно, державна політика енергоефективності має об'єднати зусилля органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськості у питаннях формування та реалізації заходів з енергоефективності для забезпечення сталого розвитку України.

Перспективними напрямками розвитку енергоефективності є формування органами місцевого самоврядування «дорожніх карт» енергоефективності для кожного населеного пункту (області) із зазначенням стратегії переходу на 100% споживання енергії, виробленої з відновлювальних джерел енергії, що є перспективою реалізації державної політики енергоефективності в цілому по Україні.

Список використаних джерел

1. Денисенко А., Михайлишин Я. Потенціал енергоефективності. URL: <http://texty.org.ua/d/energy/>.
2. Бізнес-школа МІМ-Київ презентує результати Щорічного рейтингу конкурентоспроможності країн світу World Competitiveness Yearbook 2016 (IMD WCY 2016). URL: <http://www.mim.kiev.ua/press/news/2016/2472/>.
3. Денисюк С.П. Формування політики підвищення енергетичної ефективності – сучасні виклики та європейські орієнтири // Енергетика: економіка, технології, екологія. 2013. № 2. С. 7–22.
4. Цапко-Піддубна О. І. Аналіз механізмів реалізації політики енергоефективності / О. І. Цапко-Піддубна // Науковий вісн. НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.11. – С. 300–311.
5. Закон України «Про енергетичну ефективність» від 21 жовтня 2021 року, № 1818-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text>.

ДМИТРО МІЧУРІН,

студент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

DMITRO MICHURIN,

postgraduate student at the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0001-7229-1749>

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ ПОСЛУГ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

ENSURING THE QUALITY OF THE SERVICES DELIVERING IN THE FIELD OF CULTURE IN THE JOINT TERRITORIAL COMMUNITIES

The Government's action program defines one of the goals that Ukrainians live in comfortable cities and villages, receive quality cultural services, and have a real opportunity to influence the organization of their living space as residents of affluent communities. Standards for the quality and accessibility of cultural services should be implemented in communities that are closest to consumers of services. The state, in turn, must create the legislative, organizational and financial conditions for the community to be truly capable of providing cultural services in accordance with the standards.

Able territorial community - territorial communities of villages (settlements, cities), which as a result of voluntary association are able to independently or through relevant local governments to ensure the appropriate level of services, including education, culture, health, social protection, housing - public utilities, taking into account human resources, financial support and infrastructure development of the relevant administrative-territorial unit.

Keywords: sphere of culture, service, decentralization, public administration, humanitarian policy, united territorial communities.

Перспективним напрямом децентралізації і посилення ролі сфери культури та сфери надання культурних послуг в об'єднаних територіальних громадах (далі ОТГ) є більш широке залучення до діяльності в культурному секторі неурядових, у тому числі благодійних організацій із передачею їм частини наглядових, управлінських та інших повноважень. Культурна політика в умовах децентралізації містить позитивні чинники, однак несе чимало викликів. Позитивним є те, що регіональні та місцеві органи влади отримують додаткові важелі й ресурси для підтримки культурного процесу. Водночас виклики полягають у тому, щоб забезпечити рівний доступ до культурних послуг мешканців сіл і малих міст ОТГ, зберегти базову інфраструктуру закладів культури у формуванні нових об'єднаних територіальних громад [1].

Ефективна децентралізація і посилення ролі сфери культури та сфери надання культурних послуг в ОТГ є результатом переосмислення сутності, функціоналу та особливості взаємодії як на загальнонаціональному, так і на регіональному і місцевому рівнях низки публічних політик, серед яких культурна політика відіграє першорядну роль, оскільки спрямована на розв'язання безпосередніх життєвих проблем людини, спільнот людей та суспільства загалом. Для України формування і реалізація дієвої культурної політики є важливим завданням ще й тому, що з урахуванням зовнішніх загроз та внутрішніх викликів, які постали перед державою після Революції Гідності, а також попри необхідність одночасного здійснення низки невідкладних суспільних реформ та обмеженість ресурсів на їх проведення, потрібно віднайти такі рішення, які в короткі терміни забезпечили б істотне підвищення рівня життя людей, якомога повніше задоволення їхніх духовно-культурних інтересів та потреб [2].

Для забезпечення повноцінного розвитку культурної сфери в ОТГ необхідною умовою є організація та здійснення управління на засадах чітко визначених принципів, які є регулятивними

настановами, що пов'язують мету зі способами її досягнення, вказують на можливі або ж необхідні шляхи, механізми, засоби реалізації поставленої мети в розвитку культури [5].

Найважливішим принципом удосконалення управління у сфері культури, на наш погляд, є принцип оптимального поєднання централізації і децентралізації управлінської діяльності у цій сфері. Саме він передбачає чіткий розподіл функцій, повноважень і відповідальності між місцевими, регіональними і центральними органами управління у сфері культури, усуває дублювання функцій, підвищує координацію дій усіх суб'єктів управлінської діяльності, створює умови для прийняття раціональних і ефективних управлінських рішень. А тому, більші можливості у формуванні та здійсненні політики у сфері культури надаються суб'єктами культурно-мистецького життя на регіональному і місцевому рівнях ОТГ [3]. Сьогодні, як ніколи, зрозуміло, що саме на регіональному і місцевому рівнях найбільше перехрещуються культурні інтереси та потреби різних субкультурних, етнічних груп, простежуються конкретні проблеми культурної сфери і можливі альтернативні варіанти їх розв'язання. Отже, й управління у сфері культури має бути максимально децентралізованим і наближеним до того рівня, на якому відбуваються основні процеси культурно-мистецького життя [1].

Наступний принцип децентралізації управління у сфері культури – це принцип чіткого розподілу функцій між центральними органами державної влади і органами місцевого самоврядування, який передбачає передання основних функцій управління у сфері культури на місця, розширює повноваження регіональних і місцевих органів державного управління, посилює їхню відповідальність за розвиток культурної сфери. Результатом автономії повноважень місцевих органів влади щодо розв'язання проблем культурного розвитку на своєму рівні є не лише зменшення часто-густо невиправданого впливу центру на щоденну діяльність органів влади місцевого рівня, але й посилення ініціатив останніх, їх активності та співпраці з різними суб'єктами культурної діяльності, що сприяє демократизації всієї системи управління у сфері культури. При цьому розподіл компетенцій має відбуватися за принципом, коли на більш високий рівень управління передаються лише ті функції, які не можуть бути ефективно реалізовані в ОТГ [4].

На центральному рівні управління у сфері культури мають здійснюватися головні функції реалізації державної політики, які забезпечують вирішення стратегічних завдань культурного розвитку, а саме: розробка наукових основ державної політики у сфері культури; організація наукових досліджень, у тому числі й дослідження соціокультурної ситуації в країні; забезпечення підготовки і підвищення кваліфікації кадрів для закладів та організацій культури і мистецтва; організація і здійснення культурних зв'язків із зарубіжними країнами; забезпечення єдиного культурного простору; фінансова допомога регіонам, які не мають достатніх власних ресурсів для здійснення пріоритетних програм культурного розвитку, за рахунок коштів державного бюджету; законодавче забезпечення умов для розвитку культури; виявлення й утримання пам'яток культури, інших культурних цінностей загальнонаціонального значення, які є в регіонах, конкретно по кожному ОТГ; розробка і здійснення державних програм для їх підтримки і використання [1].

Список використаних джерел

1. Ситник П. К., Купрійчук В. М., Карлова В. В., Небожук Р. А. Принципи децентралізації державного управління у сфері культури. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 89–94.
2. Соціогуманітарні чинники інтеграції і консолідації українського суспільства : аналіт. доп. / авт. кол. : В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, О.М. Петроє та ін. К. : НАДУ, 2018. 167 с.
3. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917–1920 рр.): монографія / В.М.Купрійчук. – К. : Вид-во Європейського університету, 2014. – 378 с.
4. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: Монографія / Відп. ред. Н. Р.Нижник; Кол. авт.: В. Б. Авер'янов, І. А. Грицяк, С. Д. Дубенко та ін. – К.: Вид-во УАДУ, 1997. – 448 с.
5. Реформа системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні: стан, виклики, перспективи здійснення: наук. доп. /авт. кол.; за заг. ред. В.С.Куйбіди. – Київ : НАДУ, 2018. – 180 с.

ОЛЕНА МОШЕНЕЦЬ,

студентка 2-го курсу магістратури заочної форми навчання Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLENA MOSHENETS,

2nd year student of the magistracy by correspondence course of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ілона Клименко**, кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ANTI-CORRUPTION POLICY IN LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES

Theses are devoted to anti-corruption policies in local government, as well as the study of scientific views on the problems of preventing corruption. When analysing the anti-corruption policy of local self-government bodies, attention is drawn to the main corruption factors that affect the level of corruption. The role of the main principles of the anti-corruption strategy of Ukraine for 2020-2024 has been determined. Focused on the main directions of the anti-corruption policy of local governments and the improvement of their anti-corruption programs. It is noted that public participation, internal control and prevention of corruption offenses, interaction with anti-corruption bodies, conducting training events to increase knowledge of anti-corruption legislation, introducing modern technologies and information security, monitoring and identifying corruption risks are effective in combating corruption in local self-government bodies.

Keywords: anti-corruption policy, local self-government bodies, corruption, territorial community, prevention of corruption offenses.

Проблема запобігання корупції в органах місцевого самоврядування залишається одним з актуальних завдань антикорупційної політики.

Корупція – це таке саме стародавнє явище, як і соціальний порядок, що управляє життям людей, який би він не був. І так само давно люди намагаються знайти причини корупції і способи її обмеження [1, с. 4].

У науковому колі поняття корупції трактується неоднозначно, але основною тезою проходить наявність негативних наслідків для суспільства, держави. Враховуючи дослідницькі погляди вчених та запроваджене на її боротьбу законодавство слід зазначити, що «корупція – це складне і багатоаспектне соціальне явище змістом якого є обумовлена політичними, економічними, соціальними і психологічними факторами система негативних поглядів, переконань, установок і діянь посадових осіб інститутів влади, державних і недержавних організацій, політичних партій, громадських організацій, спрямованих на задоволення особистих, корисливих, групових або корпоративних інтересів шляхом підкупу, хабарництва, зловживання владою, надання пільг і переваг всупереч суспільним інтересам» [2, с. 5-6].

Іноді корупція має прихований характер, завдяки якому завдаються чисельні збитки державним інтересам. Наприклад, за процесуального керівництва прокурорів Офісу Генерального прокурора двом особам повідомлено про підозру у вчиненні шахрайства в особливо великих розмірах (ч.4 ст.190 КК України). Згідно інформації слідства, зять голови однієї з селищних рад Київської області разом із спільником обіцяли підприємцю, що зможуть позитивно вирішити питання щодо виділення земельних ділянок. Йшлося про передачу 1,2 га земель на території Київщини, що знаходяться у власності Державного агентства лісових ресурсів України. За послугу підприємець мав передати їм 600 тис доларів США [3].

Аналізуючи антикорупційну політику органів місцевого самоврядування, варто зазначити основні корупційні чинники впливу на рівень корупції: участь депутата у

прийнятті рішень в умовах конфлікту інтересів, вплив на депутатів відповідних рад з метою прийняття рішень в інтересах третіх осіб, недоброчесність депутатів під час здійснення ними повноважень, недостатність внутрішнього контролю за дотриманням законності та ефективності використання бюджетних коштів, неякісна організація роботи із запобігання та виявлення корупції, відсутність захищених від витоку інформації каналів для повідомлень про корупцію, наявність конфлікту інтересів у депутатів рад у процесі вирішення питань використання бюджетних коштів, конфлікт інтересів у депутатів рад під час їх входження до складу відповідних органів ради, які розглядають питання діяльності або здійснюють перевірку підприємств, установ, організацій, що належать до спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст областей, а також неврегульованість процедури опрацювання повідомлень осіб, що надають допомогу в запобіганні і протидії корупції.

Наявність таких корупційних ризиків призводить до скоєння корупційних правопорушень. Так, учасникам злочинної організації, серед яких є Одеський міський голова, двоє депутатів – голів постійних комісій Одеської міської ради VII скликання, директор одного з департаментів Одеської міської ради, що є адвокатом інкриміновано участь у злочинній організації і зловживання владою та службовим становищем (ч.1 ст.255, ч.4 ст.28, ч.2 ст.364 КК України). За даними слідства, у м. Одеса під керівництвом місцевого бізнесмена сформувалася злочинна організація, що у період з лютого 2016 року по червень 2019 року здійснювала передачу земельних ділянок комунальної власності під забудову всупереч інтересам територіальної громади міста Одеси. Такі дії завдали збитків територіальній громаді міста на суму понад 558 млн грн. Серед механізмів вчинення злочинів - протиправне застосування малої приватизації. Залучені до схеми посадовці забезпечували прийняття Одеською міською радою рішень про передачу із комунальної власності об'єктів нерухомого майна до приватної. Їх безпідставно відчужували на користь заздалегідь визначених та афілійованих з бізнесменом юридичних осіб, які формально були орендарями цього майна. Після укладання договорів оренди, вони не проводили поліпшення об'єкту, що підлягає приватизації, і в подальшому незаконно викупували нерухомість. Після цього юрособи набували право користування земельними ділянками під виглядом обслуговування існуючої (наявної) нерухомості, фактично ж мали намір використати їх під забудову житловими комплексами. У такий спосіб вони уникали обов'язкової процедури продажу прав на земельні ділянки комунальної власності на земельних торгах. Внаслідок цього територіальна громада безоплатно втрачала право користування земельними ділянками, недоотримуючи кошти до місцевого бюджету.

Другий механізм протиправної діяльності організації був розроблений для вивільнених від споруд земельних ділянок, що мали економічно вигідне та привабливе розташування в Одесі, для забудови житловими комплексами, у тому числі на землях рекреаційного призначення. Землі передавалися в постійне користування державним чи комунальним підприємствам, установам, організаціям для уникнення проведення продажу прав на земельні ділянки для забудови на конкурентних засадах. У подальшому укладалися завідомо не вигідні для цих користувачів договори про спільну діяльність. Доходу від цих операцій місто не отримувало, натомість компанії-забудовники оплачували право на користування земельними ділянками бізнесменів-керівників злочинної організації. Крім того члени злочинної організації заволоділи понад 131 млн грн коштів місцевого бюджету під час придбання до комунальної власності нежитлових приміщень, будівель та споруд. Таким чином загальний збиток від дій всіх учасників становить понад 689 млн грн. [4].

Прийняття нової Антикорупційної стратегії в Україні, яка має бути спрямована на всебічну взаємодію всіх органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськості у боротьбі з корупцією, є нагальною потребою сьогодення, вирішення якої сприяло б ефективній реалізації принципів антикорупційної політики, визначених у проекті Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2020-2024 роки» (реєстр. № 4135, нова редакція від 17.05.2021 на період з 2021-2025 роки) [5], а саме: оптимізація

функцій держави та місцевого самоврядування, усунення їх дублювання; цифровізація в цих органах, прозорість в їх діяльності та відкриті дані; створення законних альтернатив для наявних корупційних практик; забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупцію та забезпечення суспільної нетерпимості до неї.

Спираючись на основоположні принципи антикорупційної стратегії, доцільно зосередитися на основних напрямках антикорупційної політики органів місцевого самоврядування та привернути увагу на удосконалені їх антикорупційних програм.

Перший напрям пов'язаний із поширенням антикорупційної ідеології серед населення шляхом застосування засобів масової інформації, у тому числі офіційних веб-сайтів органів місцевого самоврядування. Підвищення інформаційної відкритості і прозорості в діяльності зазначених органів призведе до налагодження конструктивного діалогу із громадськістю, що позитивно вплине на формування і реалізацію їх антикорупційної політики.

Другий напрям передбачає інформування щодо антикорупційних механізмів представників органів місцевого самоврядування, у тому числі під час організації та проведення відповідних нарад та навчальних заходів (семінарів, тренінгів) з підвищення знань антикорупційного законодавства посадовими особами органів місцевого самоврядування та їх депутатами.

Третій напрям є забезпечення своєчасного подання декларацій депутатами та посадовими особами органів місцевого самоврядування та їхню відповідність достовірним даним.

Четвертий напрям зосереджується на організації заходів щодо запобігання, врегулювання, усунення конфлікту інтересів в цих органах та дотримання правил етичної поведінки їхніх посадових осіб, депутатів рад.

П'ятий напрям – організація проведення прозорого конкурсу та якісної спеціальної перевірки осіб, які претендують на зайняття посад в органах місцевого самоврядування.

Шостий напрям має передбачатися забезпеченням внесення змін та доповнень (з урахуванням чинного законодавства) як до нормативно-правових актів органу місцевого самоврядування у сфері запобігання корупції, так і до локальних нормативних актів (стосовно антикорупційних механізмів), що регулюють відповідні відносини у діяльності цього органу.

Сьомий напрям пов'язаний із забезпеченням практичного впровадження співпраці органів місцевого самоврядування із Національним агентством з питань запобігання корупції, а також інформування Нацагентства щодо необхідності внесення відповідних змін у чинне законодавство, що регулює діяльність органів місцевого самоврядування у сфері запобігання корупції.

Восьмий напрям стосується ширшого запровадження сучасних технологій у роботі органів місцевого самоврядування, зокрема в системі всебічного електронного документообігу та повноцінного використання цифрового електронного підпису, оскільки паперовий документообіг не надає можливості чіткого контролю усіх етапів підготовки та відпрацювання документів. Особливої уваги привертає удосконалення надання електронних адміністративних послуг. Це має, по-перше, привести до мінімізації особистих контактів отримувачів цих послуг з надавачами, а по-друге, сприятиме підвищенню прозорості і спрощенню вирішення завдань щодо забезпечення ефективного моніторингу якості надання адміністративних послуг.

Дев'ятий напрям пов'язаний із запровадженням додаткових процедур контролю у певних сферах діяльності органів місцевого самоврядування з метою мінімізації корупціогенних факторів ризику, а також здійснення моніторингу в діяльності цих органів, результатом якого є виявлення або недопущення порушень чинного законодавства та корупційних правопорушень.

Десятий напрям полягає у застосуванні ефективних заходів щодо захищеності комп'ютерного обладнання засобами захисту інформації, оскільки у разі відсутності спеціального програмного забезпечення існує вірогідність несанкціонованого доступу до матеріалів зі службовою інформацією та її витік. Крім того, потребує удосконалення інформаційної безпеки в органах місцевого самоврядування. Все це повертає віру громадян

в органи місцевого самоврядування, створює несприятливі умови для корумпованості у територіальній громаді.

Отже, підсумовуючи викладений матеріал варто зазначити, що цілями антикорупційної політики в органах місцевого самоврядування мають стати зниження рівня корупції та забезпечення захисту прав і законних інтересів територіальної громади та суспільства в цілому від загроз, пов'язаних із корупцією шляхом удосконалення антикорупційних програм.

Список використаних джерел

1. Любченко Д.І. та інші. Навч.-методич. посібник з підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, на яких покладено обов'язки з організації роботи щодо запобігання та протидії проявам корупції (I-VII категорії посад). К.: Національна академія внутрішніх справ, 2011. 137 с.

2. Так само.

3. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/600-tis-dolariv-ssa-za-nibito-spriyannya-u-vidilenni-zemli-na-saxraistvi-zatrimano-dvox-osib-foto>

4. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/v-odesi-na-oborudkah-iz-zemleyu-vikrito-zlocinnu-organizaciyu-na-coli-z-vidomim-biznesmenom-i-miskim-golovoju>

5. Про засади державної антикорупційної політики на 2020-2024 роки: проєкт Закону України, реєстр.№4135. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70007

МАРИНА НАПРІЄНКО,

студентка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MARINA NAPRIIENKO,

*postgraduate student at the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7229-1749>*

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

STATE POLICY TO ENSURE THE CULTURAL RIGHTS OF CITIZENS IN UKRAINE

With the proclamation of independence, Ukraine has embarked on the path of building a democratic, legal state, creating a civil society with high humanistic values. An important role in these processes is played by culture, which is a powerful means of consolidating society, restoring historical memory, strengthening national identity and patriotism, strengthening interethnic peace and harmony. With the help of culture is formed active, creative intellect and high spirituality of the individual, the intellectual potential of the people, which is the main condition for society to reach new levels of civilization. Currently, the cultural sphere in the Ukrainian state is in a difficult, crisis situation. Ensuring public access to cultural and artistic values remains a significant problem. The processes of spiritual degradation of society are noticeably intensifying. In this regard, it is important to rethink the state policy in the field of culture in order to provide the necessary conditions for the support of national culture as the basis of progressive development of society.

Keywords: state policy, cultural rights and human freedoms, civil society, administrative activity.

Сьогодні питання громадянських прав і свобод людини становлять серйозну проблему у внутрішній та зовнішній політиці всіх країн світового співтовариства. Такий стан справ з точки зору гарантування прав та свобод особистості, його практична реалізація є критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку кожної країни та суспільства в цілому. Основні права та свободи людини і громадянина, тобто певні можливості, необхідні для існування та розвитку особистості в певних історичних умовах, об'єктивно визначаються досягнутим рівнем (економічним, духовним, соціальним) розвитку людства та мають бути законними та рівними для всіх людей [1].

До культурно-духовних прав і свобод людини переважно відносять такі права, як: свобода літературної, художньої, науково-технічної творчості; право на результати своєї інтелектуальної та творчої діяльності. Деякі вчені доповнюють до цього переліку, право на свободу думки та вираження поглядів, право на інформацію і свободу думки та релігію. Інші включають до культурних прав і свобод лише право на свободу творчості та досліджень, а наприклад, право на освіту відносять виключно до соціальних прав [2].

Слід звернути увагу на авторське право, яке, на думку дослідника О. В. Кравченко, являє собою сукупність суб'єктивних виключних прав, що дозволяють авторам літературних, художніх та наукових творів отримувати соціальну вигоду від результатів своєї творчої діяльності. Авторське право важко переоцінити в розвитку культури суспільства, особливо у сфері культурного (духовного) розвитку його громадян. Звісно, об'єкти авторського права: літературно-мистецькі твори неможливо створювати самостійно та запозичувати в інших країн [3, с. 80].

Розвиток національного мистецтва не має перспектив, якщо автору не гарантується роялті за його твір. Тому охорона авторського та суміжних прав передбачає не лише виплату справедливої винагороди автору, а й належний захист прав видавців та виконавців. Сталий захист авторських прав приносить користь не лише авторам, а й державі, оскільки, усуваючи недобросовісну конкуренцію, він допомагає фінансувати державну скарбницю за допомогою

податків. Однак це вимагає створення адекватної адміністративної інфраструктури, яка забезпечує суворе дотримання авторських прав.

Слід зазначити, що неоднозначність системи прав людини та культурних (духовних) свобод впливає з того, що права людини реалізуються в певних сферах суспільного життя, які часто перетинаються. Визначити конкретне суб'єктивне право людини як виключно культурне, соціальне чи політичне дуже важко [4, с. 380]. Тому така кваліфікація конституційних прав і свобод є умовною. Це не впливає на його обсяг, зміст або рівень безпеки, але сприяє глибшому розумінню його природи та соціального призначення, покращуючи його практичне застосування.

Основним і вирішальним критерієм поділу прав і свобод особистості на певні групи є їх обсяг. Відповідно до сфери суспільного життя (політика, культура, економіка, екологія тощо). Суть і призначення культурних прав і свобод неможливо з'ясувати без наукового дослідження їх понять, які в узагальненій формі відбивають предмети і явища цього феномена, зв'язки між ними шляхом фіксації загальних і специфічних ознак. Саме за допомогою понять можна визначити природу культурних прав і свобод, їх неймовірні властивості. Мета дослідження концепту - виділення загальних ознак, що досягається за рахунок абстрагування всіх ознак окремих об'єктів даного класу або групи. Це дозволяє сформулювати і визначити наступні концепції: право людини на освіту, свободу творчості, доступ до культурної спадщини тощо.

Вчені І. Костиря та О. Майданик визначають культурні права як «здатність особи отримати доступ до духовних цінностей свого народу (нації) і всього людства» [3, 4]. Такої думки дотримуються О. Скрипнюк, В. Щербина, О. Мельничук, які вважають, що культурні права - це право на доступ до скарбів світової культури, у тому числі через систему освіти, право на науку, мистецтво та творчість [2].

Вчений П. Рабінович трактує культурні (гуманітарні) права як можливість отримати доступ до духовних досягнень людства, засвоїти їх та брати участь у їх подальшому розвитку [5, с. 10]. Дослідник В. Акуленко розглядає культурні права людини, громадянина та народу, як гарантовані державою можливості для збереження та розвитку національно-культурної ідентичності, доступу до матеріальної та духовної спадщини людства, її засвоєння та використання, навчання та виховання, користування вітчизняною та світовою культурою, спадщиною, мистецтвом, літературою, занять науковою, технічною і художньою творчістю, участі у культурному житті суспільства [6, с. 616].

Таким чином, аналіз найважливіших концепцій прав і свобод людини та громадянина приводить до висновку, що це незалежна сукупність прав і свобод, які прагнуть відрізнити себе від прав групи, а також від соціальних та економічних прав, її особливість полягає в тому, що вони здатні вживати конкретних дій для задоволення життєво важливих матеріальних та духовних інтересів, встановлених державою та закріплених у Конституції та інших законах.

Список використаних джерел

1. Соціогуманітарні чинники інтеграції і консолідації українського суспільства : аналіт. доп. / авт. кол. : В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, О.М. Петроє та ін. К. : НАДУ, 2018. – 167 с.
2. Скрипнюк О. В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання. Х.: *Право*, 2009. 468 с.
3. Кравченко О. В. Державна культурна політика в Україні: дискурс влади. *Українська культура*. 2009. №15 (2). С.79-84.
4. Майданик О. О. Конституційне право України: навч. посібник К.: Алерта, 2011. 380 с.
5. Богдан О. Деякі аспекти культурних практик і культурної інфраструктури України: результати всеукраїнського опитування (за даними Київського міжнародного інституту соціології). Одеса: ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення», 2019.: URL: <https://drive.google.com/file/d/>
6. Акуленко В. І. Міжнародне право охорони культурних цінностей та його імплементація у внутрішньому праві України: Монографія. К., «Юстініан», 2013. 616 с.

СВГЕНІЯ НЕГІЄВИЧ,

студентка 2-го курсу магістратури Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YEVHENII NEHIEVYCH,

a 2nd year master's student of Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Наталія Плахотнюк**, кандидат юридичних наук доцент, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

TO THE ISSUE OF THE PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE EXECUTIVE POWER IN UKRAINE

The prospects for further improving the organization and functioning of the executive power in Ukraine are determined by the Strategy for public administration reform of Ukraine for 2022-2025 and the Concept of optimization of central bodies of executive power. These will be the definition and division of functions and powers of bodies of executive power; depriving ministries of most of the functions and powers to implement state policy, in particular by assigning them to other bodies of executive power or bodies of local self-government; continuing to form directorates in ministries with assigning them policy-making powers; improving the mechanisms for directing and coordinating the activities of ministries by the Government. The prerequisite for improving the organization of the executive power in Ukraine first of all is adjusting the number and list of ministries and other central bodies of executive power, as well as their territorial bodies. In terms of organizational structure of central bodies of executive power, improvement must be carried out through the delimitation of functional and support structural units.

Оскільки органи виконавчої влади забезпечують формування та реалізацію державної політики фактично у всіх сферах суспільного життя і є обов'язковим учасником переважної більшості суспільних відносин, від їх належного та ефективного функціонування залежить реалізація головного обов'язку держави – утвердження та забезпечення прав і свобод людини.

Незважаючи на наміри суб'єктів реалізації Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року вирішити функціональні та організаційні проблеми органів виконавчої влади, зміст нової Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки від 21.07.2021 № 831-р [1] свідчить, що більшість із них так і залишаються невирішеними.

Перспективи вирішення зазначеного блоку проблем пов'язані передусім з виконанням наступних передбачених Стратегією з реформування державного управління України на 2022-2025 роки завдань [1]:

- закріплення чіткого визначення та розподілу функцій і повноважень органів виконавчої влади;
- позбавлення міністерств більшості функцій і повноважень щодо реалізації державної політики, зокрема шляхом закріплення їх за іншими органами виконавчої влади чи органами місцевого самоврядування;
- продовження формування у міністерствах директоратів з закріпленням за ними повноважень з формування політики;
- вдосконалення механізмів спрямування і координації Урядом діяльності міністерств.

Також пріоритетним завданням є впровадження системного підходу до стратегічного планування та формування державної політики на основі її аналізу, що передбачено Концепцією оптимізації центральних органів виконавчої влади від 27.12.2017 № 1013-р [2].

Тож основним спрямуванням окреслених вище завдань є формування інституційної спроможності центральних органів виконавчої влади, зокрема міністерств.

Відтак спроможними є міністерства, які відповідають за формування політики у конкретній сфері (не надають адміністративні послуги, не займаються інспекційно-наглядовою діяльністю, не управляють державними підприємствами) і виконують передусім наступні завдання:

- виявлення реальних проблеми у конкретній сфері політики і розробка відповідних пропозицій щодо їх вирішення;
- здійснення середньострокового бюджетного планування та координація ресурсів;
- здійснення нормативно-правового регулювання сфери політики;
- проведення моніторингу та оцінки ефективності реалізації обраних варіантів політики;
- спрямування та координація центральних органів виконавчої влади у сферах своєї відповідальності;
- ефективна взаємодія з іншими міністерствами.

У контексті удосконалення функціонування виконавчої влади в Україні слушну пропозицію щодо створення зводу функцій системи органів виконавчої влади як систематизованого переліку функцій усіх органів виконавчої влади висловив І.О. Кульчій [3]. Вважаємо за необхідне зауважити, що прийняттю зводу функцій як бази даних чи як нормативно-правового акту має передувати проведення функціонального обстеження органів виконавчої влади, тобто збір, аналіз та систематизація інформації щодо реалізації завдань та функцій органами виконавчої влади.

Окремо також варто зауважити на необхідності законодавчого врегулювання питання щодо функціонального розмежування повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з метою якісного надання адміністративних послуг. Фактично функції і повноваження місцевих державних адміністрацій у 2020 році після створення спроможних громад у світлі реформи децентралізації вже звузилися. Доцільним є прийняття законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні» від 30.10.2020 № 4298, метою якого є створення правових передумов та основ для функціонування місцевих державних адміністрацій префектурного типу [4].

Отже, перспективи функціонування виконавчої влади в механізмі здійснення державної влади пов'язані передусім з формуванням інституційної спроможності центральних органів виконавчої влади щодо формування та реалізації державної політики, що потребує, зокрема, чіткого визначення та розподілу функцій з формування та реалізації політики між органами виконавчої влади, позбавлення міністерств більшості функцій і повноважень щодо реалізації державної політики шляхом закріплення їх за іншими органами виконавчої влади чи органами місцевого самоврядування, вдосконалення механізмів спрямування і координації Урядом діяльності міністерств.

Реформування організаційної структури як виконавчої влади загалом, так і окремих її елементів, визнається найбільш складним завданням політичної та управлінської діяльності. Оскільки, як слушно зазначають Н.Р. Нижник та О.А. Машков, «структура системи управління не повинна бути постійною, адже намагання зберегти форму організації незмінно викликає деградацію всередині системи, це негативно впливає на зовнішнє середовище, що постійно змінюється» [5, с. 36].

Подальші організаційні зміни органів виконавчої влади перш за все окреслені двома основними документами: Стратегією реформування державного управління України на 2022-2025 роки [1] та Концепцією оптимізації центральних органів виконавчої влади [2].

Аналіз вищезгаданих документів дає підстави стверджувати, що питання удосконалення організації виконавчої влади було і є актуальним протягом всього існування незалежної України. Зауважимо, що зміни в організації виконавчої влади в Україні дійсно є доволі динамічними і тісно пов'язані з соціально-економічними та політичними процесами у суспільстві.

Так, з метою оптимізації системи органів виконавчої влади, реформування зокрема ЦОВВ в рамках адміністративної реформи відбувалося у 1997, 2010, 2014 та 2019 роках. Проте всі зміни, що впроваджувалися, не стосувалися ґрунтового скорочення кількості органів виконавчої влади.

Наразі кількість міністерств та інших ЦОВВ є надлишковою, що з огляду також на багатофункціональність та дублювання функцій цих органів заважає ефективній реалізації виконавчої влади в Україні.

Тож, на нашу думку, передумовою удосконалення організації виконавчої влади в Україні передусім є коригування кількості та переліку міністерств та інших ЦОВВ, а також їх територіальних органів. А передувати цьому процесу, безумовно, має проведення функціонального обстеження органів виконавчої влади, аналіз і систематизація їх функцій, а також прийняття нормативно-правового акту, яким їх буде визначено та закріплено за конкретними органами (зводу функцій).

Окрім цього, варто звернути увагу на те, що утворення, реорганізація чи ліквідація органів виконавчої влади досить часто зумовлена не доцільністю та необхідністю, а суб'єктивними інтересами. Тому, на нашу думку, процедура утворення, реорганізації та припинення ЦОВВ потребує удосконалення, зокрема щодо обґрунтування доцільності їх створення, а також визначення сфери їх компетенції.

Не менш актуальним в частині організаційної структури центральних органів виконавчої влади є розмежування в них функціональних та забезпечувальних структурних підрозділів. І якщо в міністерствах це питання намагаються вирішити в контексті інституювання блоку, що має здійснювати забезпечення формування політики (так звані директорати укомплектовані державними експертами), то в інших ЦОВВ про такий поділ поки що говориться доволі мало. І це зрозуміло, оскільки впровадження цього поділу може призвести до втрати статусу державних службовців тих працівників, що обійматимуть посади в забезпечувальних структурних підрозділах.

Отже, удосконалення організації виконавчої влади в Україні на сьогодні є вкрай актуальним і пов'язане передусім зі скороченням чисельності органів виконавчої влади, нормативним забезпеченням здійснення відповідних організаційних перетворень, а також забезпеченням балансу між стабільністю та динамізмом законодавства, що регламентує організацію виконавчої влади в Україні, загалом.

Список використаних джерел

1. Деякі питання реформування державного управління України: постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 р. № 831-р, із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#n9> (дата звернення: 15.11.2021).

2. Про схвалення Концепції оптимізації центральних органів виконавчої влади: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1013-р, із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013-2017-%D1%80#Text>. (дата звернення: 15.11.2021).

3. Кульчій І.О. Оптимізація функцій органів виконавчої влади в контексті реформування системи державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2012. № 8. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=449>. (дата звернення: 15.11.2021).

4. Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні: проект Закону України від 30.10.2020 № 4298 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70293 (дата звернення: 15.11.2021).

5. Нижник Н.Р., Машков О.А. Системний підхід в організаціях державного управління: навч. посібник. За заг. ред. Н.Р. Нижник. Київ. Вид-во УАДУ, 1998. 160 с.

ЕВЕЛІНА ОВЧАРУК,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

EVELINA OVCHARUK,

*Post-Graduate Student of the Department of Parliamentarianism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-0168-438X>*

Науковий керівник: **Микола Стадник**, доктор філософських наук, професор, професор кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА БІЗНЕСУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

REGULATORY AND LEGAL PRINCIPLES OF INTERACTION OF LOCAL GOVERNMENT AND BUSINESS IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

In the conditions of decentralization, the legal framework is an important mechanism of interaction between local governments and representatives of the business environment. This contributes to the implementation of many projects of social significance. The organization of law enforcement in the field of entrepreneurship is carried out by local governments. An important requirement for them is to take into account the point of view of the local community as well as compliance with the law. The most important function of the executive branch at the regional level is to ensure that the central strategic level of government is connected to the processes taking place at the local level. The Cabinet of Ministers of Ukraine has adopted a number of important documents. They help solve the problems of interaction between the business community, investors, small and medium-sized enterprises with central executive bodies. In the conditions of decentralization, local self-government bodies, in particular associations of territorial communities, develop and implement regional programs for the development of small and medium enterprises. Thus, at the present stage of decentralization reform, in the conditions of small and medium business development at the regional level, the formation of legal mechanisms of interaction between business entities and local governments is taking place.

Keywords: regulatory framework, legislation, interaction, local authorities, business.

Реформа децентралізації в українському суспільстві обумовила необхідність створення оптимальної моделі місцевого самоврядування. Її правовий статус визначено Конституцією України [1], а також іншими законодавчими актами, прийнятими Верховною Радою України. Серед них – Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» [6], «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» [7], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування та районних державних організацій» [2]. У 2020 р. Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради внесено проєкт Закону «Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та деяких інших законодавчих актів України щодо централізації та розмежування повноважень органів місцевого самоврядування» [3]. Прийняття цих законодавчих актів свідчить про наявність належної законодавчої бази, що стає правовим підґрунтям для розв'язання питань взаємодії органів місцевої влади та бізнесу.

В умовах децентралізації нормативно-правова база виступає важливим механізмом регулювання взаємодії органів місцевого самоврядування та представниками бізнес-середовища. Саме регіональний бізнес зосереджує значні фінансові та матеріальні ресурси розвитку територій, управлінський та кадровий потенціал, інноваційні організаційно-управлінські технології. На рівні місцевого самоврядування різні форми взаємодії органів влади та бізнесу сприяють виконанню різних проєктів соціального значення.

Основною ланкою виконавчої вертикалі, на яку покладається виконання законів, указів, постанов і рішень уряду, у цілому завдань соціально-економічного розвитку регіонів є регіональні (місцеві) органи виконавчої влади. Саме ці органи здійснюють постійний вплив на нижчі рівні влади, об'єкти управління всіх форм власності, економічну, соціальну, гуманітарну та інші функціональні сфери життєдіяльності населення регіону. При цьому відповідно до чинного законодавства, форми й методи їх впливу не можуть бути виключно адміністративними чи економічними у відношенні до органів місцевого самоврядування, оскільки вони здійснюються на основі делегованих повноважень зазначеними органами.

Організація виконання законів у сфері підприємництва здійснюється органами місцевого самоврядування. Важливою вимогою для них є врахування точки зору територіальної громади щодо розв'язання економічних проблем місцевого значення, але за умов відповідності законодавства та в рамках закону. До того ж, цим органам делегується частина повноважень місцевих органів виконавчої влади. Це дозволяє розробляти та приймати стратегічні програми розвитку малого та середнього бізнесу на регіональному рівні.

Слід відзначити, що реалізація функцій і повноважень органів місцевого самоврядування залежить від низки чинників, серед яких особливе місце займають питання фінансової самодостатності місцевих громад. Виходячи з цього, передача на місцевий рівень основної частки відповідальності за економічний розвиток у регіонах, яка відбувається упродовж останніх років, має супроводжуватися створенням незалежної фінансово-економічної бази місцевого самоврядування й удосконаленням механізму розподілу фінансових ресурсів між регіонами.

Взаємодія органів влади для забезпечення спільного вирішення тих чи інших питань здійснюється за договірним принципом. Найважливіша функція органів виконавчої влади регіонального рівня полягає в забезпеченні зв'язку центрального стратегічного рівня управління з процесами, що відбуваються на місцевому рівні. Ключовими серед них є ті, що пов'язані із подоланням проблем розвитку малого та середнього підприємництва шляхом об'єднання зусиль самих підприємців, а також органів державної влади та місцевого самоврядування.

На розв'язання проблем взаємодії бізнес-середовища, інвесторів, представників малого та середнього із центральними органами виконавчої влади, а також органами місцевого самоврядування спрямовані прийняті Кабінетом Міністрів України ряд важливих документів. Серед них: Розпорядження від 24 травня 2017 р. № 504-р «Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 р.» [8], Постанова від 3 березня 2021 р. № 179 «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 р.» [4], Постанова від 23 червня 2021 р. № 647 «Про затвердження Порядку взаємодії уповноваженої установи із заявниками, інвесторами із значними інвестиціями, органами державної влади, органами місцевого самоврядування з питань, пов'язаних із супроводом підготовки та реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями» [5]. Прийняття цих документів свідчить про те, що своїми повноваженнями Кабінет Міністрів України координує діяльність центральних органів виконавчої влади, спрямовану на вироблення стратегії соціально-економічного розвитку країни через вдосконалення правових механізмів.

В умовах децентралізації, органами місцевого самоврядування, зокрема об'єднаннями територіальних громад, розробляються та реалізуються регіональні програми розвитку малого та середнього підприємництва. Їх впровадження обумовлено необхідністю ефективного економічного розвитку громад, потребою у збільшенні надходжень до бюджету, а також вирішенні соціальних проблем – зменшенні безробіття, підвищенні трудової зайнятості населення та життєвого рівня людей. Разом з тим, серед основних проблем розвитку підприємництва на місцевому рівні відзначається – нестабільність та суперечливість у чинних законах та нормативних документах, що регламентують підприємницьку діяльність, недостатня допомога підприємствам з боку держави, незахищеність підприємців та їх бізнесу тощо.

Отже, на сучасному етапі здійснення реформи децентралізації, в умовах розвитку малого та середнього бізнесу на регіональному рівні відбувається формування правових механізмів взаємодії між суб'єктами господарювання та органами місцевого самоврядування. Успіх цих процесів в значній мірі залежить від досконалості нормативно-правової бази, а також участі громадськості в стратегічному управлінні соціально-економічним розвитком громад.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.12.2021).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування окремих питань організації та діяльності органів місцевого самоврядування та районних державних організацій: Закон України від 17.11.2020 № 1009-ІХ. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-20#Text> (дата звернення: 30.11.2021).

3. Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та деяких інших законодавчих актів України щодо централізації та розмежування повноважень органів місцевого самоврядування»: проект Закону України від 19.01.2021 №45-82/1. Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc6_current?id=&pid069=240 (дата звернення: 03.12.2021).

4. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 р.: Постанова від 3.03.2021 р. № 179. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.11.2021).

5. Про затвердження Порядку взаємодії уповноваженої установи із заявниками, інвесторами із значними інвестиціями, органами державної влади, органами місцевого самоврядування з питань, пов'язаних із супроводом підготовки та реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями: Постанова від 23 червня 2021 р. № 647. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.12.2021).

6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.11.2021).

7. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні: Закон України від 21.12.2000 № 2157-ІІІ. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2157-14#Text> (дата звернення: 04.12.2021).

8. Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 р.: Розпорядження від 24.05.2017 р. № 504-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.12.2021).

МАР'ЯНА ОЛЕСЬКІВ,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MARIANA OLESKIV,

postgraduate student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-3161-3128>

Науковий керівник: **Мілена Кравченко**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УМОВАХ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

PRIORITIES OF TOURISM DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE

The results of the analysis of the dynamics of tourism development in Ukraine over the past five years indicate an insufficient level of the hospitality industry development in the country, which is especially noticeable in the level of domestic tourism. Sharing the opinion of the developers of vectors of economic development as the basis of the National Economic Strategy of Ukraine 2030, on the tourism development, we consider it necessary to emphasize the importance of overcoming financial and economic challenges. Public administration of tourism development should be based on such priorities as: 1) increase public investment in tourism, in particular, the development and implementation of state performance-based programs for tourism development in Ukraine, such as the national «Great Construction» Project. 2) the use of credit resources of state-owned banks to stimulate the tourism industry development, for example, under the program «Build your own», which works on the principle of lending 5-7-9%. 3) stimulating the development of rural tourism. This priority is important for the newly created territorial communities in Ukraine, as increasing revenues from the tourism industry to local budgets will have a positive impact on community capacity.

Keywords: tourism, tourism development, domestic tourism, rural tourism, decentralization reform, territorial communities' development.

Вигідне географічне розташування України у центрі східної Європи, на перетині транспортних шляхів, що сполучають Азію з Європою та скандинавські країни із середземноморськими, мальовничі узбережжя Чорного та Азовського морів, багатотисялітня історія, що залишила відбиток у пам'ятках культури, будівництва та архітектури, значна кількість природних парків, заповідників, ландшафтних зон, гостинне і доброзичливе населення формують потужний туристичний потенціал країни, який, за умови правильної реалізації, може стати вагомим фактором збільшення надходження до бюджетів територіальних громад, покращення їх спроможності та економічного зростання країни в цілому.

Водночас аналіз динаміки кількості туристів в Україні за останні п'ять років свідчать про недостатність рівня розвитку туризму в державі (рис. 1).

Як видно з рис. 1, кількість в'їзних туристів в Україну майже у 180 разів менша за кількість виїзних, а кількість внутрішніх туристів у 2019 році перевищила рівень лише півмільйона осіб. Гірші показники 2020 року пояснюються пандемією COVID-19 і

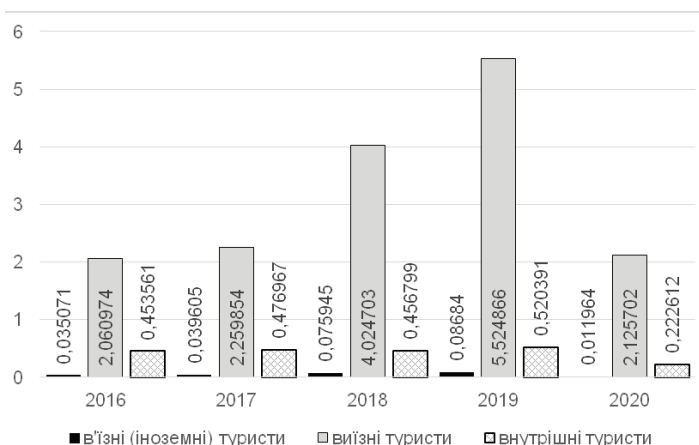

Рис. 1. Динаміка кількості обслугованих туристів туроператорами і турагентами за видами туризму у 2016-2020 роках, млн. осіб. Побудовано автором за даними Державної служби статистики України [3]

зумовленими нею протиепідемічними обмеженнями. Також видно, що динаміка збільшення кількості обслугованих в'їзних і виїзних туристів подібна – протягом 2016-2020 років кількість таких туристів зросла приблизно у два з половиною рази, чого не можна сказати про внутрішніх туристів, чия кількість за той самий період зросла лише на 15%, що свідчить про недостатнє використання цього потенціалу і великі перспективи для розвитку як сфери туризму, так і територіальних громад і їх спроможності.

Варто зазначити, що така ситуація не залишається поза увагою держави, і при формулюванні векторів економічного розвитку як основи Національної економічної стратегії України 2030 [2], проблемам розвитку туризму було присвячено окремий розділ. Серед поточних викликів, що потребують подолання, указано наступні: «застаріла нормативно-правова база, що не відповідає потребам галузі і не гармонізована з міжнародними нормами; відсутність ефективної координації органів, що займаються розвитком туристичної галузі; негативний туристичний імідж країни; відсутня підтримка та промоція туристичних дестинацій та продуктів на національному, регіональному та місцевому рівнях; туристична інфраструктура відсутня або не відповідає базовим вимогам; брак діалогу між державою та ринком; галузь регулюється державою та законодавством, відсутня спроможність до саморегуляції; відсутність стратегічного підходу до фінансування» та інші [2].

Розділяючи думку представників Уряду та профільних асоціацій, експертів, бізнесу та народних депутатів, які розробляли зазначені вектори економічного розвитку, вважаємо за необхідне наголосити на важливості подолання фінансово-економічних викликів розвитку туризму. Мова йде, у першу чергу, про:

- 1) брак державних інвестицій у розвиток туризму;
- 2) брак дієвих державних цільових програм розвитку туризму;
- 3) брак економічних, податкових та фінансово-кредитних стимулів розвитку туризму в Україні.

Таким чином, враховуючи перелічені вище проблеми розвитку туризму в Україні, державне управління галуззю має спиратися на такі пріоритети, як:

1) збільшення державних інвестицій у сферу туризму. Окреслений пріоритет має передбачати розробку і реалізацію державних цільових програм розвитку туризму в Україні на зразок програми «Велике будівництво», яка, окрім іншого, сприяє розвитку транспортних зв'язків між туристичними локаціями. Окрім цього, важливим елементом державної підтримки розвитку туризму є субсидування модернізації готельних комплексів та санаторіїв на засадах державно-приватного партнерства. У рамках реалізації програм державних інвестицій в туристичну галузь варто передбачити програми з розвитку аеропортів, за принципом туристичних хабів, а також впровадити програми щодо реконструкції історичних пам'яток як туристичних локацій.

2) використання кредитних ресурсів банків з державною участю для стимулювання розвитку туристичної галузі. В рамках програми «Будуй своє», яка працює за принципом кредитування 5-7-9%, доцільно розробити кредитні продукти для фінансування розвитку туристичних об'єктів на довгостроковій основі, терміном більше десяти років. Можливість отримати дешеві кредити стане важливим поштовхом для розвитку внутрішнього туризму.

3) стимулювання розвитку сільського туризму. Цей пріоритет важливий для новостворених територіальних громад в Україні, адже збільшення надходжень від туристичної галузі до місцевих бюджетів позитивно впливатиме на спроможність громад. Доцільно передбачити податкові канікули і податкові пільги для туристичних об'єктів, які створені в сільських територіальних громадах. Податкові пільги дадуть змогу сільським підприємцям у галузі туризму акумулювати необхідну суму коштів для розвитку туристичного об'єкта, а також налагодити ефективну маркетингову діяльність. Створення таких популярних зараз туристичних об'єктів як «Сільська садиба» також може стимулюватися через цей кредитний інструмент.

Отже, підсумовуючи наведене, зауважимо, що ключовими пріоритетами у сфері державного управління розвитком туризму в умовах реформи децентралізації є пошук можливостей для збільшення фінансування туристичної галузі з метою відновлення і розбудови туристичної інфраструктури, придатної для реалізації найкращих практик туристичного сервісу.

Список використаних джерел

1. Біла С. О. Стратегічні пріоритети розвитку туристичних послуг в Україні та перспективи підвищення їх конкурентоспроможності на світовому ринку. – Стратегія розвитку України. – 2016. № 1. – С. 17-23.
2. Вектори економічного розвитку України 2030: Матеріали для обговорення. URL: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-vector.pdf> (дата звернення: 01.12.2021).
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.12.2021).

УДК 659.3/4:352.07

МАР'ЯНА ОПІРСЬКА,

студентка кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MARIANA OPIRSKA,

student of the Department of Information Policy Management of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Юрій Нестеряк**, доктор наук з державного управління, в.о завідувача кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

INFORMATION AND COMMUNICATION ACTIVITIES OF PUBLIC AUTHORITIES AFTER DECENTRALIZATION

In the context of administrative transformations in Ukraine, there are significant changes in public administration and relations between the state and civil society, in which the authorities act as administrative structures that provide services, and the public - as the client who receives them. The introduction of a new paradigm of functioning of state executive bodies and local self-government bodies requires reorientation of forms and methods of their activity to meet the needs of consumers of public services, rethinking the concept of public information management and providing reliable public feedback.

Keywords: communications, information and communication activity, information policy, legal regulation of information and communication activity of public authorities.

Комунікація між владою і громадою завжди займала чільне місце в органах публічної влади. Від методів комунікації, механізмів їх реалізації залежить не лише відкритість та підзвітність органу влади, а й готовність вести діалог з громадськістю, громадськими організаціями, засобами масової інформації. Комунікація в публічному управлінні у цілому являє собою процес суспільної взаємодії за допомогою повідомлень, змістом яких є публічне управління, реалізація публічної влади та публічної політики. Це означає, що сфера поширення цієї комунікації зачіпає не лише саму систему публічного управління, а знаходиться й далеко поза нею і охоплює соціальний простір, що простягається від найвищих суб'єктів прийняття рішень щодо публічних справ до кожного, кого ці справи хоча б частково стосуються [1, с.3].

Політика відкритості органу влади не обмежується лише доступом до публічної інформації та одностороннім висвітленням своєї діяльності. За останнє десятиріччя Україна поступово увійшла в епоху інформаційного суспільства. Це призвело до масштабних трансформаційних змін у сфері інформаційно-комунікативної діяльності органів публічної влади. У державі з'явилися нові канали комунікації, збільшився арсенал інструментів, розвинулося власне нове розуміння громадянина як інтерактивного партнера, готового брати участь у прийнятті управлінських рішень.

Варто зазначити, що разом із цим в Україні відбулася реформа децентралізації, яка сформувала абсолютно нову систему місцевого самоврядування. Новостворені територіальні громади отримали більше ресурсів, повноважень, а, отже, стали більш підзвітними та відповідальними перед своїми мешканцями. Це означає, що відтепер діалог влади і громади відбувається не через призму районних, обласних державних адміністрацій, чи інших державних інституцій, а безпосередньо на місцях.

В умовах інформаційних та адміністративних змін органи місцевого самоврядування потребують багатоаспектного підходу до інформаційно-комунікативної діяльності. Зокрема, сьогодні новостворені територіальні громади стикнулися з низкою проблем, серед яких: низька ефективність співпраці із засобами масової комунікації; відсутність комунікаційної стратегії, недостатня відкритість влади для суспільства; низька наповнюваність та оновлюваність сайтів сільських та селищних громад; не достатній рівень компетентностей посадових осіб органів публічної влади з питань комунікацій.

З метою розширення механізмів інформаційно-комунікативної діяльності об'єднаних територіальних громад у сучасних умовах вважаємо за необхідне здійснити наступні кроки:

1) розроблення власної комплексної комунікаційної стратегії. Вона повинна включати механізми зовнішньої комунікації (зв'язки з мешканцями, лідерами думок, громадськими організаціями, засобами масової інформації) та внутрішньої комунікації (всередині структури). Такий документ особливо необхідний для новостворених територіальних громад, котрі тільки починають налаштовувати комунікацію із громадами, а також для громад, фінансова та кадрова неспроможність яких поки що не дозволяє втілювати новітні електронні механізми комунікації; За результатами розробки комунікаційної стратегії має бути сформовано комунікаційну матрицю за такими параметрами: цільова аудиторія; стратегічне завдання та очікувана зміна поведінки; ключові повідомлення (меседжі); інформаційний продукт / матеріали для обґрунтування; інформаційні приводи; канали комунікації; оцінка / зворотний зв'язок. Така матриця є необхідною для здійснення загальної оцінки ефективності комунікації стратегії та окремих її заходів і моніторингу.

2) налагодження співпраці із засобами масової інформації. Чинне законодавство України передбачає висвітлення діяльності органів публічної влади та органів місцевого самоврядування за допомогою засобів масової інформації, як ми з'ясували раніше, при тому таке висвітлення може здійснюватися як самостійно ЗМІ, так і шляхом укладання договорів між редакцією та відповідними суб'єктами владних повноважень; Важливим у цьому напрямку є виявлення ініціативи з боку керівництва ОТГ щодо спілкування із представниками засобів масової інформації; організація прес-конференцій, брифінгів, медіа-сніданків і днів відкритих дверей в ОТГ; уникнення зайвого формалізму у наданні інформації, публічних заяв тощо; однакового та неупередженого ставлення працівників інформаційно-комунікативних підрозділів ОТГ до всіх засобів масової інформації;

3) впровадження новітніх інформаційно-комунікативних технологій у діяльність місцевих органів влади. Електронні сервіси, відкритий бюджет, мобільні додатки та інші інструменти електронної демократії довели свою ефективність та продемонстрували подолання бар'єрів між владою та громадою, розвитку громадянського суспільства, зменшення корупційних ризиків, уникнення бюрократичних процедур тощо;

4) активізація та регламентація роботи інформаційно-комунікативних підрозділів органів публічної влади з соціальними мережами, телеграм-каналами, вайбер-чатами, які сьогодні є одним з найпоширеніших та звичних інструментів для пошуку інформації та зв'язку не лише для пересічних громадян, а й представників мас-медіа.

Подальші напрями модернізації комунікативної діяльності органів публічного управління визначатимуться новими тенденціями у комунікативному просторі публічної сфери, змінами в структурі соціально-політичних відносин, розвитком інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Дрешпак В. М. Комунікації в публічному управлінні: навч. посіб. / В. М. Дрешпак. - Д.: ДРІДУ НАДУ, 2015.- 168 с.
2. Мазур В. Г. Комунікації як механізм взаємодії державних органів влади та громадськості на регіональному рівні / В. Г. Мазур // Державне управління: удосконалення та розвиток [Електронний ресурс]. – 2011. – № 8. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=313>

УДК 352:332:004(-21)

ВІТАЛІЙ ПАВЛОВ,

студент Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

VITALII PAVLOV,

student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Наталія Сич**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЗУМНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ МІСТОМ

SMART TECHNOLOGIES IN CITY MANAGEMENT

The article is devoted equally to both theoretical and practical issues of city infrastructure management based on smart technologies. In particular, a number of theoretical concepts are studied, such as « smart infrastructure», «smart city» are analyzed. In addition, much attention is paid to the practical aspects of the problem, such as analysis of the effectiveness of practical implementation of concepts of smart city in different cities of Ukraine.

Keywords: smart city, smart infrastructure, digitalization.

Протягом багатьох років місцеве самоврядування окремих, навіть досить великих, міст України опиралось перш за все на управління з центру, фінансування з державного бюджету шляхом дотацій та інші атрибути централізованого управління регіональним розвитком, які були властиві як Україні перших десятиліть незалежності, так і до того – СРСР. Цю тенденцію змінила розпочата у 2014 році політика децентралізації, яка поступово впроваджується на місцевому рівні та тягне за собою посилення ролі місцевої влади, фінансової спроможності громад, а отже, створює для них ряд нових можливостей для розвитку.

Паралельно, приблизно з того ж часу, Україна поступово переходить від застарілих «паперових» відносин держави та місцевого самоврядування з громадянами до цифрової епохи в різних сферах. Із створенням в 2019 році Міністерства цифрової трансформації України зазначені вище процеси суттєво прискорились, проте здебільшого – у вигляді змін в законодавстві, і не завжди – на етапі їх практичної реалізації.

Поряд з цим, українські міста існують не на папері і не в концепціях, а в реальності, з багаторічними унікальними для кожного міста проблемами інфраструктури. Трансформація вітчизняних міст у «розумні», які відповідали б найсучаснішим концепціям «смарт-сіті» – кропіткий і витратний процес, який здебільшого повністю лежить на плечах саме місцевої влади.

Переходячи безпосередньо до з'ясування змісту концепції «смарт-міста», варто приділити увагу поняттю «смарт-інфраструктури». Нині не існує ні загальноприйнятого визначення smart-інфраструктури, ні визначених норм і стандартів її проектування та побудови. Тим не менш, наприклад, спеціалісти Кембриджського центру smart-інфраструктури та будівництва

визначають smart-інфраструктуру як «результат поєднання фізичної інфраструктури з цифровою, за якого формується якісна інформація для прийняття ефективних та швидких рішень за мінімальних витрат» [2]. Також досить повно розкривають дане поняття К. Маркевич і В. Сіденко, виділяючи такі основні риси smart-інфраструктури: «це інфраструктура, яка інтегрує цифрові технології та забезпечує самоконтроль і точність під час прийняття рішень; ефективність та економію витрат; надійність, безпеку, захист і стійкість; взаємодію та розширення можливостей користувачів; сталість; мінімізацію надмірностей; швидке реагування; наділена функціями збору та аналізу даних, підтримки зворотного зв'язку та проектування адаптивності; та функціонує на більш високих рівнях, ніж фізична інфраструктура» [1].

Пропонуємо таке визначення поняття «міська смарт-інфраструктура»: багаторівнева інтегрована система, що складається з комплексу взаємопоєднаних фізичних об'єктів та цифрових рішень, які здатні забезпечувати автономність та результативність управління міським середовищем для досягнення мети комфортного проживання мешканців та гостей міста.

Щодо визначення «смарт міста», то доцільно одразу звернутися до результатів практичної діяльності. Так, згідно з дослідженнями консалтингового агентства Navigant Research, яке займається підготовкою та реалізацією комплексних проектів у даній сфері, на сьогодні Smart City включає в себе наступні ключові складові: Smart Energy (програми енергоефективності та інтеграції відновлюваних джерел енергії); Smart Water (модернізація водних систем, моніторинг споживання води по секторах); Smart Buildings: передбачає створення або облаштування окремих будівель, які акумулюють в собі всі інженерні та інформаційні системи і інтегруються в єдину систему управління (BMS – building management system); Smart Transportation: передбачає створення системи інтелектуальних транспортних і логістичних систем, які забезпечують моніторинг і управління трафіком, дозволяють контролювати оплату дорожніх зборів, керувати світлофорами тощо; Smart Government: передбачає застосування інформаційних технологій для надання державних послуг широкому колу осіб і дозволяє оптимізувати роботи різних департаментів [5].

На сьогоднішній день концепція «розумного міста» в Україні впроваджується передусім окремими містами, а результати є «точковими». Так, зокрема, власні smart-проекти розбудовують команди фахівців у Харкові, Львові, Дніпрі, Вінниці, Полтаві, Дрогобичі, Києві, Мукачеві та інших містах.

Зокрема, що стосується столиці, то ще в 2015 р. розпочався процес трансформації Києва в «розумне місто», який передбачав три рівні ключових змін: технологічні – створення ефективної платформи управління міською інфраструктурою; зміни в управлінні містом – зростання прозорості адміністрування, розроблення прозорої та конструктивної моделі державно-приватного партнерства; суспільні – передусім, залучення громадян до участі у прийнятті рішень та впливу на створення міської політики [3]. Слід відмітити напрями, вказані у Концепції «Київ-смарт сіті 2020» та фактично вже реалізовані або перебувають на фінальних стадіях реалізації: 1) он-лайн-оплата, в муніципальному транспорті та за надання адміністративних послуг; 2) сервіс електронних петицій; 3) інтелектуальна система управління дорожнім рухом тощо [4].

Подібні концепції розвитку існують і в інших, причому й у відносно невеликих за розміром містах України. Наприклад, у Дрогобичі запроваджено портал відкритих даних, на якому розміщуються у відкритому доступі структуровані дані щодо будівництва, фінансів та бюджету, земельних відносин, безпеки, охорони здоров'я, освіти; працює особистий кабінет жителя, за допомогою якого можна записатися на прийом до голови міста чи іншого посадовця, а також отримати адміністративні послуги online; функціонує безконтактна система оплати проїзду в міському транспорті та «школа розумного громадянина», мета якої - навчити громадян користуватися цифровими сервісами [1]. Нормативно-правові засади реалізації всіх зазначених вище проектів розроблено і впроваджено виключно силами самої міської влади – що, є прикладом кращих адміністративних практик на локальному рівні.

Таким чином, як бачимо, попри незначні відмінності у формулюванні чи критеріях виділення певних компонентів «смарт-міста», позиції науки і практики є подібними: до ключових елементів «розумного міста» питання «розумного» міського транспорту, «розумного» адміністрування, застосування цифрових технологій в енергетиці та комунальному господарстві і для забезпечення безпеки містян.

В той самий час, незважаючи на велику кількість законодавчих та підзаконних актів, дотичних до питань розвитку інфраструктури міст, варто все ж визнати, що на сьогоднішній день концепція розбудови smart-міст в Україні досі не отримала необхідної підтримки на національному рівні. Нормативно-правові акти, присвячені розвитку розумних технологій у містах, є несистематизованими хоч і не можна не відмітити з позитивного боку практичне впровадження реформи децентралізації, яке суттєво відображується передусім на фінансовій спроможності великих міст самостійно здійснювати необхідні інвестиції в власну інфраструктуру.

Список використаних джерел

1. Маркевич К., Сіденко В. SMART-інфраструктура у сталому розвитку міст: світовий досвід та перспективи України. Центр Разумкова. Київ – 2021.
2. Smart Infrastructure: Getting More from Strategic Assets. – Cambridge Centre for Smart Infrastructure and Construction, Cambridge, UK, 2016, <https://www-smartinfrastucture.eng.cam.ac.uk/system/files/documents/the-smart-infrastructure-paper.pdf>. (дата звернення: 21.11.2021).
3. Комплексна міська цільова програма «Електронна столиця» на 2015-2018 роки: затверджена рішенням Київської міської ради від 02 липня 2015 №654/1518. URL: <http://kmr.gov.ua/uk/municipal-target-programs>. (дата звернення: 21.11.2021).
4. Єршова О.Л., Бажан Л.І. Розумне місто – концепції, моделі, технології, стандартизація. URL: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/article/download/300/277/> (дата звернення: 21.11.2021).
5. SmartCity: технології «розумного міста» і їх цільове призначення. URL: <https://www.everest.ua/smart-city-tehnologiyi-rozumnogo-mista-i-yih-czilove-pryznachennya-2/> (дата звернення: 21.11.2021).

ЯРОСЛАВ ПАРФЬОНОВ,

аспірант кафедри публічної політики, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YAROSLAV PARFONOV,

*graduate student of the Department of Public Policy, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
<https://orcid.org/0000-0002-6851-8290>*

Науковий керівник: **Марина Білинська**, доктор наук з державного управління, професор

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В УМОВАХ ЗМІН У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ: АСПЕКТИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

FEATURES OF RISK MANAGEMENT IN THE CONDITIONS OF CHANGES IN THE INSURANCE SPHERE: ASPECTS OF LOCAL GOVERNMENT

Local self-government as an institutional entity is designed to ensure effective local governance. In the context of decentralization, the issue of applying new technologies and scientific methods for the development of local self-government through the effectiveness of managerial decision-making taking into account the risks, of which there are many in the field of social and economic development, is relevant. Among them are challenges in changing insurance, which is caused by a number of economic, demographic, socio-political components in Ukraine that have arisen at the national and regional levels.

Keywords: local government, decentralization, methods of local government development, management decision, insurance change.

Місцеве самоврядування як інституційне утворення покликане забезпечувати ефективне управління на місцях. В умовах децентралізації, актуальним є питання застосування нових технологій і наукових методів розвитку місцевого самоврядування через ефективність ухвалення управлінських рішень з урахуванням ризиків, яких існує чимало у сфері соціального та економічного розвитку. Серед них – виклики в змінах страхування, що обумовлені низкою економічних, демографічних, соціально-політичних компонентів в Україні, які виникли на національному та регіональному рівнях.

Ця проблема є актуальною і в глобальному вимірі, незважаючи на рівень економічного розвитку країн світу, їх політичної системи влади. Глобальні виклики окреслили ряд факторів демографічного (старіння населення, зміна його вікової структури) та економічного впливу на показники діючих систем страхування населення, в т. ч. пенсійне, що пов'язані з глобальною світовою кризою, економічним спадом розвитку в період пандемії [1]. Однак розв'язувати проблему ухвалення управлінських рішень з урахуванням ризиків у сфері страхування в місцевому самоврядуванні потрібно при умовах, ретельно виваженої політики держави у взаємодії з громадянським суспільством та діючою системою місцевого самоврядування, враховуючи при цьому національні традиції та особливості менталітету.

З метою позитивного вирішення питання виникає потреба у застосуванні спеціальних інструментів управління ризиками у сфері страхування, розроблення системи заходів щодо їх виявлення, оцінки та профілактики.

В Україні питання управління ризиками та кризами в публічному секторі досліджували М.Білинська, Б. Бортник, О. Якубовський, Н. Драгомирецька, Т. Пахомова, І. Чикаренко, В. Федорчак та інші [2]. Однак, попри вагомий науковий внесок названих та багатьох інших учених у розв'язання досліджуваного питання, процес управління ризиками у сфері страхування в місцевому самоврядуванні потребує додаткового вивчення

На думку І. Лопушинського та В. Філіппової в місцевому самоврядуванні можна виокремити чотири основоположні групи ризиків: *перша група – це мегаризики* (формується завдяки чинникам, що наявні в масштабах світової системи муніципальної влади); *друга група – макроризики* (формується завдяки чинникам, що наявні в системі місцевого самоврядування України); *третья група – мезоризики* (формується завдяки чинникам, що наявні в локальному масштабі місцевого

самоврядування); *четверта група – мікроризики* (формується завдяки чинникам, що наявні в масштабі інституційної одиниці та/або суб'єктів місцевого самоврядування) [3].

Завдяки дослідженню авторів виокремимо найпоширеніші види ризиків: потенційна можливість втрати, що може вимірюватися кількісно; ймовірність недонадходження запланованих доходів, виникнення втрат або збитків; можливість несприятливого результату, загроза втрат і пошкоджень або небезпека; невизначеність фінансових результатів у майбутньому; вартісне вираження ймовірної події, що веде до втрат [3].

Базуючись на означених положеннях, І. Лопушинський та В. Філіппов окреслили ризики, які виникають у місцевому самоврядуванні: можливість виникнення несприятливої ситуації або невдалого результату функціонування місцевого самоврядування. Ми зазначимо, що саме в результаті таких незбалансованих рішень чи дій виникають проблеми у сфері страхування в органах місцевого самоврядування. Розділяючи думки авторів, до них відносимо нормативно-правові, організаційно-управлінські, фінансово-економічні та соціальні та ресурсні види ризиків.

Так *нормативно-правові ризики* обумовлюють несхвалення або несвоєчасне ухвалення необхідних нормативних актів, унесення істотних змін до законопроектів і постанов, що впливають на розвиток і функціонування органів місцевого самоврядування.

Організаційно-управлінські ризики пов'язані з недостатнім опрацюванням питань, що вирішуються в межах реалізації державної політики щодо розвитку місцевого самоврядування, недостатня підготовка управлінського потенціалу, неадекватність системи моніторингу реалізації рішень у сфері місцевого самоврядування, відставання від термінів реалізації заходів [3].

Фінансово-економічні ризики пов'язані з недотриманням фінансових зобов'язань з боку держави щодо розвитку місцевого самоврядування, зменшенням обсягу надходжень податків і зборів тощо, що негативно впливає на соціально-економічне зростання на рівні місцевого самоврядування [3].

Соціальні ризики пов'язані з опором громадськості та політичних партій, асоціацій цілям у реалізації державної політики щодо розвитку місцевого самоврядування [3].

Слід звернути увагу, що у світовий досвід демонструє розвиток процесів стандартизації в галузі управління ризиками (ризик-менеджменту) на національному та міжнародному рівнях, який доцільно можна використати на рівні місцевого самоврядування у сфері страхування [4].

Стандартами в галузі ризик-менеджменту передбачається уніфікація термінології, що використовується у сфері страхування; чинників (факторів) процесу управління ризиками у сфері страхування; підходів до побудови організаційної структури ризик-менеджменту у сфері страхування [5]. Доцільно відмітити, що вимоги стандартизації впливають на зростання ефективності, обґрунтованості державних рішень, мінімізації суб'єктивного чинника в місцевому самоврядуванні, і є затребуваними та можуть бути впровадженими в систему управління ризиками в сфері страхування під час розроблення державної політики щодо розвитку місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Бортнік О.В. Управління ризиками в органах місцевого самоврядування на основі міжнародних стандартів. Інвестиції: практика та досвід, 2021. № 1. С. 141–148.
2. Дикань В.Л., Посохов І.М. Дослідження міжнародних стандартів управління ризиками. Бізнес Інформ, 2014. № 1. С. 314–319.
3. Лопушинський І., Філіппова В. Управління ризиками у процесі розвитку і функціонування системи місцевого самоврядування. Публічне управління та митне адміністрування, № 3 (30), 2021. С. 79–86.
4. Якубовський О.П., Пахомова Т.І., Драгомирецька Н.М. Управління ризиками та кризами (опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни): Навчальний посібник. К. : Центр дистанційного навчання НАДУ при Президентіві України, 2005. 68 с.
5. Чикаренко І. Принципи та модель реалізації системи антикризового управління на муніципальному рівні. Державне управління та місцеве самоврядування, 2011. Вип. 4 (11). URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11ciaumr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11ciaumr.pdf)

ІРИНА ПОЛОЖЕШНА,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, головний спеціаліст управління стратегічного планування та комунікацій Міністерства молоді та спорту України

IRYNA POLOZHESHNA,

graduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Chief Specialist of the Strategic Planning and Communications Department of the Ministry of Youth and Sports of Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-9085-2466>

Науковий керівник: **Інна Плотницька**, кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОМУНІКАЦІЯ – ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ СТВОРЕННЯ СПРОМОЖНИХ ГРОМАД

COMMUNICATION – AN EFFECTIVE MECHANISM FOR CREATING CAPABLE COMMUNITIES

Effective communication between local governments and the population is an important mechanism for the development of a capable territorial community. Through communication, feedback occurs when local authorities inform the community about their activities, as well as learn about the effectiveness of their work.

Communication is an effective management tool for the development and implementation of measures necessary to achieve goals in the community. Therefore, communication activities should be applied strategically, be well thought out, systematic, regular and properly monitored. Strategic communication is the connection of the right message (message) with the relevant target audience in a relevant way.

An important element in the system of interaction between executive authorities, local governments and the public is the creation and implementation of a communication strategy of the territorial community, which is a powerful tool for involving citizens in community management and socio-economic development.

Community communication strategy can become an effective «bridge» between local government and the population, provided an active citizenship and responsible attitude to the responsibilities and powers of all participants in communication, which will lead to the creation of an institutionally capable territorial community.

Keywords: decentralization, communication strategy, territorial community, public.

Китайський філософ Лао Цзи писав: «Присутності найкращих керівників люди не помічають; хороших поважають і цінують; поганих бояться; найгірших керівників люди ненавидять... Коли найкращий керівник закінчує свою справу, люди кажуть: «Ми зробили це самі».

Реформи, що впроваджуються у нашій державі, дають надію на відродження в Україні власного унікального історико-культурного досвіду створення самоврядних громад. У цьому процесі відновлення довіри, формування традицій самоорганізації громад є першочерговим завданням нової системи місцевого самоврядування країни.

На нашу думку, ефективність системи управління громадою залежить від оптимізації комунікативної взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадськості. Це стає можливим завдяки побудові не лише ефективної комунікативної політики, а й єдиного комунікативного простору, що реалізується на основі принципу партнерства, реалізація якого передбачає цілковиту довіру зі сторони громадськості до місцевої влади.

Комунікація – це двосторонній процес, і для успішного спілкування необхідний підхід, орієнтований на аудиторію, який забезпечує чуйний зворотний зв'язок, а не односторонню передачу інформації. Стратегічні комунікації – це управлінський підхід, при якому комунікації стають інструментом досягнення цілей (поточних чи майбутніх) та реалізації завдань для налагодження конструктивного діалогу та партнерства в громаді між владою, громадськістю та бізнесом. Ще одним важливим аспектом є те, що стратегічні комунікації – це ще й діяльність

з вивчення громадської думки, метод залучення громадськості до процесу прийняття рішень на локальному рівні, моніторинг настроїв у громаді, а також забезпечення міжособистісного діалогу між керівниками та жителями громади [4].

Комунікація – це ефективний управлінській засіб розвитку та реалізації заходів необхідних для досягнення поставлених цілей у громаді. Тому комунікативна діяльність має застосовуватися стратегічно, бути продуманою, систематичною, регулярною та належно контролюватися. Стратегічна комунікація – це зв'язок правильного меседжу (послання) з відповідною цільовою аудиторією релевантним способом [5].

Оскільки основоположним стратегічним документом для територіальних громад є Стратегія розвитку, комунікаційна стратегія є допоміжною для її реалізації та спирається на визначені в ній цілі та завдання. Комунікаційна стратегія має сприяти результативній роботі органу місцевого самоврядування та жителів громади в напрямку створення комфортних умов та досягненню ними цілей і завдань, що впроваджуються в рамках Стратегії розвитку територіальної громади, Програми соціально-економічного розвитку та інших проектів і програм, що реалізуються на території громади. Варто наголосити, що комунікаційна стратегія, це той документ, який важливо розробляти залучаючи усі зацікавлені сторони (представників влади, активної громадськості, місцевого бізнесу та експертів), використовуючи усі можливі партисипативні інструменти місцевої демократії. Ця залученість формує почуття причетності до процесу управління громадою і відчуття власної відповідальності за життя громади. Лише в результаті спільної та кропіткої роботи може з'явитися той продукт, який дійсно працюватиме на інституційну спроможність громади, а не просто покращуватиме статистику та звітність щодо розроблених стратегічних документів громади.

Комунікаційна стратегія, зазвичай, представлена в якості внутрішнього документа, повинна служити керівництвом для будь-якої діяльності в галузі засобів масової інформації та зв'язків з громадськістю, якою займається організація, але варто пам'ятати, що цей документ є «живим та гнучким», що це означає: його можна доповнювати, змінювати, адаптувати до змін та потреб, які є на часі в громаді. Комунікаційна стратегія повинна працювати для розвитку громади, а не лежати на полиці сільського голови як «продукт» проекту чи навіть спільної діяльності усіх зацікавлених сторін.

Необхідно пам'ятати, що комунікаційна стратегія - «живий документ», який може розвиватися та змінюватися, адаптуватися, беручи до уваги нові обставини.

Отже, процес комунікації – це взаємодія як мінімум двох активних суб'єктів, адже взаємодія місцевої влади з цільовими аудиторіями, якими можуть виступати як громадяни, так і громадські організації та ЗМІ, є безперервним обміном соціальною інформацією, який здійснюється завдяки наявності комунікативного ланцюжка. Ефективність функціонування суб'єктів комунікації залежить від якісного зворотного зв'язку в системі публічного управління [3].

Відзначимо, що розрізняють два основних типи зворотних зв'язків:

– об'єктні, що передбачають відображення рівня, глибини, адекватності сприйняття об'єктами управління управлінських впливів;

– суб'єктні, до яких відносять контроль, аналіз та оцінювання діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, що може бути здійснено шляхом регулярного представлення на розгляд громадськості вичерпних звітів, наданню інформації за запитами тощо. Концепція зворотного зв'язку передбачає наявність саме суб'єкт-суб'єктної взаємодії: розвиток двох- та багатосторонньої комунікації, яка рівною мірою впливає на всіх учасників інформаційного обміну [3].

Виходячи з викладеного, дійшли висновку. В нашій країні тривають трансформаційні процеси, спрямовані на становлення демократичного урядування в державі, забезпечення фундаменту нової моделі публічного управління, яка відповідатиме високим європейським стандартам. Ефективність та якість управлінської діяльності сьогодні полягає у забезпеченні

відкритості та прозорості системи публічної влади, у належному нормативно-правовому закріпленні комунікаційної взаємодії усіх задіяних суб'єктів.

Важливим елементом у системі взаємодії органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та громадськості є створення та реалізація комунікаційної стратегії територіальної громади, яка, виступаючи своєрідною платформою комунікаційної взаємодії, є потужним інструментом залучення громадян до участі в управлінні громадою та її соціально-економічного розвитку.

Комунікаційна стратегія громади може стати ефективним «містком» між органом місцевого самоврядування та населенням за умови активної громадянської позиції та відповідального ставлення до виконання взятих на себе обов'язків і повноважень усіма учасниками комунікації, яка призведе до створення інституційно спроможної територіальної громади.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 року № 976 «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» (в редакції від 12.05.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-п>

3. Взаємодія з громадськістю в умовах реалізації адміністративної реформи; Івано-Франківський центр науки, інновації та інформатизації. – Івано-Франківськ, 2012. – 195 с.

4. Кучабський А.Г., Бажинова О.А. Механізми комунікації влади та громадськості в умовах глобалізації / А.Г. Кучабський, О.А. Бажинова // Публічне управління: теорія та практика. – 2012. – № 4 (12). – С. 196–201.

5. Хлебнікова А.А. Комунікативний менеджмент як найважливіший компонент державного управління в умовах глобалізації: теоретико-методологічний контекст [Електрон. ресурс] / А.А. Хлебнікова // Державне будівництво. – 2013. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/DeBu_2013_1_13.pdf

МАКСИМ ПРИЙМАЧУК,

студент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МАХІМ ПРИМАСНУК,

postgraduate student at the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv <https://orcid.org/0000-0001-7229-1749>

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДУХОВНО-МЕНТАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

STATE POLICY ON ENSURING SPIRITUAL AND MENTAL UNITY OF THE REGIONS OF UKRAINE

Problems of regional development are among the priorities of domestic policy of each state, including Ukraine. After all, the stable development of the regions becomes the key to a balanced and predictable development of the entire state complex. During the years of independence, Ukraine has created its own regulatory framework for state regional policy, introduced program-targeted mechanisms for its implementation, formed a certain institutional system. At the same time, the state regional policy in Ukraine today is aimed primarily at ensuring the economic development of individual regions and does not take into account the needs of social equalization and humanitarian development of regions. In particular, today the state implements several hundred state target programs, but only three or four dozen of them can be defined as state target programs of the socio-humanitarian sphere.

The objective need to combine state regional and state humanitarian policies is due to the need to address a number of pressing issues related to the socio-cultural life of different regions, historically formed under the influence of political, economic, social, spiritual, demographic, geopolitical and other factors.

Keywords: state regional policy, state humanitarian policy, spiritual and mental unity, identification, integration, consolidation, regional development.

Головною особливістю просторового розвитку українських земель було те, що лише в період відродження незалежної України після 1991 р. вони одержали можливість повноцінно розвиватися як єдиний цілісний етнічний масив (для Криму та окремих територій Луганської і Донецької областей цей період тривав до їх тимчасової окупації Російською Федерацією в 1914 р.). До серпня 1991 р. українські етнічні землі входили до різних сусідніх держав-окупантів, які при використанні людських та природних ресурсів цих земель керувалися, звичайно ж, своїми власними інтересами. Як наслідок такого входження, належність різних частин українського етносу до різних чужинецьких економічних, політичних, соціокультурних систем не могла не позначитись на їхньому світосприйнятті, етнічній самосвідомості, а також на відповідних моделях дій і поведінки [1].

Аналіз засвідчує, що значний вплив регіонального, або географічно-територіального, чинника на духовно-ментальні установки мешканців різних українських земель був пов'язаний не лише з політико-ідеологічною та духовно-культурною активністю держав-метрополій на цих землях. Він був об'єктивно зумовлений природними та соціально-економічними умовами розвитку українських земель. Скажімо, Західна Україна етнічно є майже гомогенною, а Східна та Південно-Східна Україна – поліетнічними зі значною питомою вагою етнічних росіян. Населення Західної України – переважно греко-католики й в основній своїй масі носії української мови. Мешканці ж Сходу й Південного Сходу України є, як правило, православними й здебільшого російськомовними. Західні українці є національно свідомими аж до толерування радикальних форм націоналізму, серед східних же українців значну частину становлять

прихильники тісної співпраці і взаємодії з Росією. Всі ці обставини й умови в сукупності й визначили певні, іноді суттєві відмінності між різними регіональними гілками українського етносу в питаннях історичної пам'яті та пошани борців за українську національну державність, релігійно-конфесійних, мовних та геополітичних орієнтацій, електоральних симпатій до тих чи тих політичних партій тощо [4].

На жаль, завдання щодо досягнення духовно-ментальної єдності мешканців різних регіонів України, хоча б як перспективне, в офіційних державних документах з питань гуманітарної чи регіональної політики чітко й предметно практично ніколи не ставилось. На наш погляд, реалізація цього завдання має стати одним з пріоритетів як гуманітарної, так і регіональної політики. Особливо це стосується гуманітарної політики, зміст якої в сьогоднішній багатонаціональній та багатоконфесійній державі з різним історичним минулим її регіонів, відмінними соціокультурними та мовними орієнтаціями їх мешканців має складати така система цінностей, котра об'єднає всіх громадян України на шляху утвердження та розвитку відродженої в 1991 р. державності [2].

Новітні соціологічні дослідження підтверджують, що значна частина українців мають подвійну ідентичність, тобто, ідентифікують себе одночасно і з українським, і з російським етносом. Ця подвійна ідентичність певних територіальних спільнот українського соціуму виявляється як в питаннях історичної пам'яті, мови, так і в сфері етнокультурного розвитку загалом, що нерідко призводить до досить відмінних, а іноді й протилежних оцінок респондентами в різних регіонах держави основних історичних та культурних подій минулого та сучасного України. Як підкреслюють дослідники, відмінність між регіонами України – це відмінність передусім у співвідношенні української та російської самоідентифікації. У напрямку зі сходу на захід це співвідношення змінюється на користь української, у зворотному напрямку – серйозні позиції демонструє російська самоідентифікація [3].

Етнічний вимір регіональних відмінностей в Україні об'єктивно зумовлений етнонаціональним складом її населення, який в кожному поліетнічному регіоні має свою специфіку та свої особливості. В кожному такому регіоні час від часу спостерігається певне загострення міжетнічної ситуації, яка не може не впливати на загальну політичну ситуацію в державі. Зокрема, до негативних тенденцій етнонаціонального розвитку регіонів компактного проживання національних меншин, які більш чи менш помітно виявляються останнім часом, слід віднести:

- заміщення загальноукраїнської громадянської системи освіти етнокультурною, етнізацію ціннісної системи, засвоєваної в навчальних закладах;
- скорочення простору україномовної комунікації, зниження рівня викладання української мови та суспільних дисциплін, що відображають тенденцію розвитку історії і культури України, взаємодії її народів;
- поширення освітньо-виховного впливу місцевих і зарубіжних націоналістичних освітніх та культурних інститутів та організацій [5].

Аналіз регіональної специфіки церковно-релігійної ситуації в Україні засвідчує, що:

- в Україні відсутня церква, яка б мала загальнонаціональний статус за сферою впливу та ступенем регіональної присутності;
- жителі Західного і Північно-Центрального регіонів виявляють більшу релігійність, ніж населення Південно-Східного регіону України;
- у питанні про автокефалію Української церкви, її активну роль у державотворчих процесах громадська думка залежить від регіону проживання та конфесійно-церковної належності громадян: вірні ПЦУ, які проживають здебільшого в Західному і Північно-Центральному регіонах, та вірні УГКЦ, що мешкають в основному в Західному регіоні, є найбільш послідовними прихильниками позитивного вирішення цього питання;
- вірні УПЦ МП, незалежно від регіону їх проживання, продовжують підтримувати цю церкву, попри відверту чи завуальовану участь останньої в реалізації антиукраїнських акцій під парасолькою «русского мира» [1].

Геополітичні орієнтації жителів різних регіонів України є невід'ємною складовою їхніх загальних духовно-ментальних установок. Оскільки ці орієнтації істотно різняться за своїм змістом і спрямованістю залежно від регіону проживання їхніх носіїв, вони швидше ускладнюють, ніж сприяють досягненню духовно-ментальної єдності українського суспільства.

Так само як й інші складові цих установок, геополітичні орієнтації різних регіональних груп населення України формувалися упродовж тривалого часу під впливом багатьох чинників як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, а відтак звести їх до спільного знаменника не так просто.

З урахуванням життєвої необхідності досягнення загальноукраїнського консенсусу щодо розуміння основних проблем зовнішньої політики України, реалізація цієї цілі є одним із пріоритетних завдань не лише гуманітарного розвитку, але й забезпечення національної безпеки держави [2].

Список використаних джерел

1. Трощинський В., Купрійчук В., Небожук Р. Соборність як принцип державної регіональної політики України : за матеріалами соціологічних опитувань // Зб. наук. праць Національної академії державного управління при Президента України. – 2020. – 2. – С. 7-17.
2. Формування української ідентичності в умовах сучасних викликів: теоретичні і політичні аспекти : моногр. / В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, Н.П. Ярош та ін. ; за заг. ред. В.П. Трощинського. – К. : НАДУ, 2018. – 256 с.
3. Соціогуманітарні чинники інтеграції і консолідації українського суспільства : аналіт. доп. / авт. кол. : В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, О.М. Петроє та ін. – К. : НАДУ, 2018. – 167 с.
4. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917-1920 рр.): монографія / В.М.Купрійчук. – К. : Вид-во Європейського університету, 2014. – 378 с.
5. Трощинський В.П. Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище / НАН України. Ін-т соціології : Відп. ред. В.Б. Євтух. – К.: Інтел. – 1994. – 260 с.

ПОЛІНА ПРИЛУЦЬКА,

студентка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОЛЕКСАНДР ОЧЕРЕТЯНИЙ,

студент Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОЛЕКСАНДР ПЕШКО,

студент Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

POLINA PRYLUTSKA,

a student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

ALEX OCHERETYANY,

a student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

ALEXANDER PESHKO,

a student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Наталія Плахотнюк**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДО ПИТАННЯ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ON THE ISSUE OF CONFLICT OF INTEREST IN THE ACTIVITIES OF THE OFFICIALS OF THE LOCAL GOVERNMENT

Persons authorized to perform the functions of local self-government include deputies and officials of local self-government. This differentiation determines the existence of general and special rules for resolving conflicts of interest in their activities. General rules are established by the laws of Ukraine «On Prevention of Corruption» and «On Service in Local Self-Government Bodies», special - by the Law of Ukraine «On Local Self-Government in Ukraine». General rules include such rules as the prevention of conflicts of interest, the notification of conflicts of interest, the prohibition of action in the event of a real conflict of interest and the obligation to take measures to resolve conflicts of interest. Special rules apply to deputies of councils and other elected members of collegial bodies, including independent public notification of conflicts of interest (which is recorded in the protocol of the meeting of the collegial body) and non-participation in consideration, preparation, decision-making. conflict of interest) by the relevant collegial body.

Keywords: conflict of interest, officials, local government, elected positions, interest.

Посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету [1].

Посади в органах місцевого самоврядування, не є однорідними, що обумовлено як характером їх заміщення так і терміном перебування на них і обсягом повноважень. Зважаючи на це, виокремлюються виборні посади (на які особи обираються на місцевих виборах), виборні посади (на які особи обираються або затверджуються відповідною радою), посади, на які особи призначаються сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України. Законодавчо передбачено, що запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у посадових осіб місцевого самоврядування здійснюється відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» [2].

Дещо іншим є поділ посад в органах місцевого самоврядування, зважаючи на положення Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон). Закон виокремлює таку категорію як особи, уповноважені на виконання функцій місцевого самоврядування, що обіймають посади депутатів місцевих рад, сільські, селищні, міські голови та посадові особи місцевого самоврядування. Тобто, перші – це обрані територіальними громадами або виборцям у районах та областях, а другі – обрані чи призначені органами місцевого самоврядування або уповноваженими посадовими особами.

Незважаючи на різні підходи законодавчих актів, є загальні правила врегулювання конфлікту інтересів у діяльності цих осіб. Ці загальні правила встановлені у частині першій статті 28 Закону. Серед них, обов'язки:

вживати заходів щодо недопущення виникнення реального та/або потенційного конфлікту інтересів;

повідомляти не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів визначений законом колегіальний орган, під час виконання повноважень у якому виник конфлікт інтересів;

не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів;

вжити заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів [2].

Водночас, є також спеціальні правила врегулювання конфлікту інтересів особами, уповноваженими на виконання функцій місцевого самоврядування, що передбачені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні». І ці правила стосуються голів, заступників голів обласних та районних рад, міських, сільських, селищних голів, секретарів міських, сільських, селищних рад та депутатів місцевих рад під час їхньої участі у засіданнях відповідних рад чи утворених нею колегіальних органів (ст. 59 з позначкою один).

Врегулювання конфлікту інтересів, що виник у зазначених вище осіб під час участі у засіданні відповідного колегіального органу, здійснюється шляхом:

самостійного публічного повідомлення про конфлікт інтересів (про що вноситься відповідний запис до протоколу засідання колегіального органу);

неучасті у розгляді, підготовці, прийнятті рішення (у зв'язку з яким виник конфлікт інтересів) відповідним колегіальним органом.

Закон визначає також єдиний випадок можливості участі у прийнятті рішення при існуванні конфлікту інтересів – неучасть особи призведе до втрати повноважності відповідного колегіального органу. Однак, при цьому, Закон також називає механізм можливості участі, яким є публічне повідомлення про конфлікт інтересів та внесення про це відповідного запису до протоколу засідання колегіального органу.

Словосполучення «неучасть у розгляді, підготовці, прийнятті рішення» водночас не позбавляє голів та депутатів обов'язку приймати участь у засіданні відповідної ради. Мова іде про неможливість їх приймати участь лише при попередньому розгляді (обговоренні), погодженні чи прийнятті конкретного рішення колегіального органу щодо якого існує конфлікт інтересу. Ця заборона кореспондує з потребою визначити порядок врахування чи неврахування голосу такої особи, в тому числі, зважаючи на статус «повноважності» ради.

Оскільки Закону України «Про місцеве самоврядування» в Україні не містить положень щодо порядку фіксації факту участі/неучасті голови та депутатів місцевих рад у їхніх пленарних засіданнях, у тому числі під час підготовки, розгляду та прийняття проектів рішень, через які в них виникає конфлікт інтересів, то відповідні положення мають передбачатися у регламентах місцевих рад. Однак, на нашу думку, більш доречним було б визначення такого порядку саме на законодавчому рівні.

Слід звернути увагу і на певні суперечності між положеннями Закону та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Так, Закон містить наступні норми (ст. 35 з позначкою один), що відсутні у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні»:

заявити про наявність конфлікту інтересу у особи-члена колегіального органу може будь-який інший член відповідного колегіального органу або учасник засідання, якого безпосередньо стосується питання, що розглядається;

така заява заноситься в протокол засідання колегіального органу;

при виникненні питання про правоможність колегіального органу, участь особи, у якої є конфлікт інтересу, має здійснюватися під зовнішнім контролем.

Зважаючи на це, норми названих законів мають бути приведені у відповідність один одному.

Список використаних джерел

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 24.11.2021 із наст. змінами URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 07.12.2021)

2. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 01.08.2021 із наст. змінами URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення 07.12.2021)

3. Про запобігання корупції : Закон України від 09.12.2021 із наст. змінами URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 07.12.2021)

УДК 351

МИРОСЛАВА ПРОДАН,

студентка 2-го курсу магістратури кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MYROSLAVA PRODAN,

2nd year Master's student of the Department of Information Policy Management of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Наталія Криштоф**, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

PUBLIC-PRIVATE MECHANISMS OF DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

The value of the public-private partnership mechanism is due to the processes of diversification and complexity of public administration tools and mechanisms in the conditions of decentralization reform, as well as lack of financial resources of urban and territorial budgets, while public needs for infrastructure and public services tend to increase. This leads to the search for and implementation of new forms of cooperation between public authorities and private economic entities, namely the mechanisms of public-private partnership. The usage of public-private partnership mechanisms is due to crisis events in the national economy and public administration. Recommendations for improving the mechanisms of public-private partnership for the digital economy development in Ukraine have been formulated.

Keywords: public-private mechanisms, public-private partnership, mechanisms of digital economy development, decentralization, digital economy, digitalization.

Цінність механізму державно-приватного партнерства зумовлено процесами диверсифікації та ускладнення інструментів і механізмів державного управління в умовах реформи децентралізації, а також недостатністю фінансових ресурсів бюджетів міст та територіальних громад, в той час, як суспільні потреби в інфраструктурних та державних

послугах мають тенденцію до зростання. Це обумовлює пошук і впровадження нових форм співпраці між органами публічного управління і приватними господарюючими суб'єктами, а саме механізмів державно-приватного партнерства.

Використання механізмів державно-приватного партнерства зумовлено кризовими подіями в національній економіці та публічному управлінні. Держава згідно даної моделі економічних відносин виступає гарантом, організатором, регулятором і замовником проектів територіального розвитку. Проблеми взаємодії державної власності та приватного капіталу постійно знаходяться на межі теорії і практики державного управління і вимагають постійного вдосконалення концептуальної бази партнерства.

Специфічні види ризиків для суб'єктів державно-приватного партнерства призводять до ускладнення партнерських відносин і негативно позначаються на результаті співпраці. Для просування своїх інтересів і придбання максимальної вигоди при реалізації проекту державно-приватного партнерства, суб'єкти приватного бізнесу зацікавлені у розвитку цих відносин для отримання державної підтримки, але, з іншого боку, обмежують вплив державних органів влади на систему управління при реалізації спільних проектів. Так формується система складних взаємин учасників партнерських відносин між органами публічної влади та приватним бізнесом, які повинні визначити механізми фінансування і сформулювати методи управління спільними проектами, визначити ставлення до власності, в т. ч. спільної. Для вирішення соціально-економічних завдань розвитку суспільно значущих галузей в умовах децентралізації особливе місце має займати різноманітність форм державно-приватного партнерства, спрямованих на розвиток ефективної співпраці держави і бізнесу.

В Україні відсутні гарантії подовження реалізації бюджетних програм на середньо- та довгострокову перспективу, що робить неможливим здійснення бюджетної підтримки на весь строк реалізації проекту державно-приватного партнерства у відповідності з умовами, що передбачені в контракті. Відсутня також і методологія надання державної підтримки державно-приватного партнерства. Підходи до надання державних гарантій для реалізації місцевих проектів державно-приватного партнерства не відповідають ідеології державно-приватного партнерства. Наявність граничного рівня загального обсягу місцевого боргу та гарантованого органом місцевого самоврядування боргу як середньорічного індикативного прогнозного обсягу надходжень бюджетів розвитку місцевих бюджетів обмежує можливості залучення місцевих запозичень і місцевих гарантій [1].

В умовах реалізації реформи децентралізації в Україні визначено стратегічні напрями, що можуть знайти відображення в програмних документах, спрямованих на підтримку та розвиток державно-приватного партнерства, зокрема:

- розробка ефективних механізмів впровадження проектів державно-приватного партнерства на основі вдосконалення нормативно-правового забезпечення;
- активізація зусиль держави на фінансових механізмах державно-приватного партнерства та впровадженні організаційно-адміністративних заходів;
- орієнтація на інноваційні заходи, що передбачають невеликий обсяг фінансування, але здатні бути мотиваційним фактором залучення суб'єктів малого підприємництва до взаємодії;
- пріоритет належить інноваційним напрямкам, використанню інвестиційних інструментів, орієнтацію на реалізацію інфраструктурних проектів із залученням підприємств малого та середнього бізнесу.

Визначено принципи стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні через державно-приватне партнерство в умовах реалізації децентралізації в Україні, зокрема:

1. Інновації. Інновації у сфері інформаційно-комунікаційних технологій і економічній діяльності мають вирішальне значення для економічного зростання.
2. Партнерство. Більш тісне партнерство між державою і бізнесом сприяє обміну інформацією та досвідом для подальшої співпраці.

3. Інклюзивність. Інклюзивне та відкрите бізнес-середовище сприятиме економічному зростанню та зміцненню взаємної довіри.

Запропоновано рекомендації щодо вдосконалення механізмів державно-приватного партнерства розвитку цифрової економіки в Україні:

- оновлення законодавчої бази щодо державно-приватного партнерства;
- формування політики розвитку державно-приватного партнерства;
- акціонування державних активів і вільний обіг цінних паперів на сучасному цифровому фондовому ринку;
- розширення портфеля проектів і охоплення інших секторів для державно-приватного партнерства;
- впровадження корпоративної форми реалізації державно-приватного партнерства;
- стимулювання розвитку ринку для державно-приватного партнерства;
- розвиток інституційного забезпечення державно-приватного партнерства.

Список використаних джерел

1. Вінник О.М. Управління державно-приватним партнерством при використанні його акціонерної форми. Вісник Академії правових наук України. 2010. № 2. С. 112-120.

2. Комарницька Г.О. Вітчизняний досвід державно-приватного партнерства в умовах розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 44. С.43-48.

УДК 351.84

ОЛЕНА ПРОЦЕНКО,

аспірантка кафедри соціальної і гуманітарної політики Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

OLENA PROTSENKO,

*Postgraduate student of the Department of Social and Humanitarian Policy of V.N. Karazin Kharkiv National University Training Scientific Institute «Institute of Public Administration»
<https://orcid.org/0000-0002-6621-5042>*

Науковий керівник: **Володимир Бульба**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри соціальної і гуманітарної політики Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ГЕНЕЗИС СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ. ВПЛИВ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ГАЛУЗІ

GENESIS OF CHILD WELFARE SYSTEM IN UKRAINE UNDER TRANSFORMATION PROCESSES OF PUBLIC ADMINISTRATION MECHANISMS. THE IMPACT OF DECENTRALIZATION REFORM ON THE DEVELOPMENT OF THE INDUSTRY

The transformation processes in child social welfare system of Ukraine is presented by this messages. The Decentralisation Reform and other systemic reforms of public authorities sparked a discussion about the formation of another public administration mechanisms in Ukraine. Stages of development of public administration mechanisms are connected with changes of political force in the country. The legislative framework of Ukraine is based on legal acts of the USSR. The process of bringing national legislation fully into line with the international law began when Ukraine gained independence. Government policy priorities were aimed on fight against child homelessness and neglect, creation of shelters for children, decrease in crime rate have applied initially. Children's affairs service were in dire need of specialists. The Law on bodies and services for children and special institutions for children was adopted. The Department of Adoption and Protection of

Children's Rights was based in the structure of the central authority. The institute of foster family was created. The important state financial support of orphan children and children deprived of parental care «Money goes after the child» was applied in Ukraine. Another process of reforming the institution care system is underway. The Committee of Verkhovna Rada of Ukraine submitted a bill establishing the State Children's Service of Ukraine. The basic challenges in children social welfare system nowadays is to strengthen the role of local government executive committee in the implementation of social orphanhood prevention mechanisms. Social orphanhood prevention requires an integrated approach in the system of public administration.

Keywords: Children's Services, welfare social system, decentralization, social orphanhood, mechanisms of public administration

Розвитку та вдосконаленню національної системи соціального захисту дітей останнім часом приділяється чимало уваги з боку публічних органів влади. Історичний екскурс формування механізмів державного управління у галузі демонструє поетапні перетворення в системі соціального захисту дітей в Україні.

На початковому етапі незалежності система соціального дітей в Україні функціонувала на основі законодавчої бази, успадкованої від СРСР, яке на час розпаду союзу також перебувало у трансформаційному стані в підходах до визначення та розуміння самого поняття «дитина», «дитинство» тощо. З моменту набуття Україною самостійності відбувається процес приведення вітчизняного законодавства до нових конституційних норм, приєднання до міжнародних конвенцій із захисту прав дітей, що можна вважати стартом розвитку галузі із соціально-правового захисту дітей в Україні.

Економічні складнощі пострадянського періоду спрямували пріоритети державної політики на викорененні негативних суспільних явищ - бездоглядності/безпритульності серед дітей; створенні цілодобових закладів для надання допомоги безпритульним дітям; зниженні рівня дитячої злочинності; запровадження спільних міжвідомчих рейдів «Діти вулиці», «Урок»; 100%-вом охопленні дитячого населення середньою освітою; соціальному захисті дітей батьків-заробітчан та ін. Служби у справах дітей гостро потребували наповнення кадрами, підвищення фахового рівня працівників та укріплення законодавчої бази. З'явилися Закони України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», Типове положення про службу у справах дітей. Останнім передано повноваження з усиновлення дітей від управлінь освіти. В структурі центрального органу влади засновано Департамент з усиновлення та захисту прав дітей.

Система соціального захисту дітей крокувала до нових цілей: 100%-ве встановлення правового статусу дітям-сиротам, позбавленим батьківського піклування, а перед цим їх виявлення по інтернатних закладах, лікарнях тощо; влаштування їх до сімейних форм виховання. Для цього було створено інститут прийомної сім'ї, розроблено програми для навчання державних службовців та майбутніх прийомних батьків забезпеченню функціонування об'єкту державного управління. Запроваджено важливий принцип державної фінансової підтримки «гроші ходять за дитиною». Створено базу даних ЄІАС «Діти». Вперше в історії незалежної України проведена Всеукраїнська кампанія із популяризації національного усиновлення за підтримки Президента України.

Запровадження в державі нової інституції призвело до нагальної необхідності системних змін – реформи деінституалізації, що триває по цей час, відповідно до Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017 – 2026 роки. Себто ліквідація колишніх шкіл-інтернатів для перебування в них дітей з «державним статусом», та трансформація їх у заклади профільного інституційного догляду [1]. Даний процес співпав із адміністративно-територіальною реформою – децентралізацією влади в Україні.

Наразі обидві реформи та процеси інституціональних змін в системі тривають, відбулася спроба вперше в сучасній історії країни створити єдиний окремий уповноважений центральний орган виконавчої влади, що реалізовуватиме державну політику у сфері усиновлення та захисту прав дітей – Державну службу України у справах дітей [2].

Практика одночасного застосування реформ свідчить про брак законодавчого забезпечення та фахівців в територіальних громадах, неузгодженість законодавчих норм та відсутність належної взаємодії між центральними органами виконавчої влади, які впроваджують реформи, та безпосередніми їм виконавцями [3].

Механізми публічного управління в галузі соціального захисту дітей потребують доопрацювання: посилення ролі виконавчих комітетів органів місцевого самоврядування у провадженні системної та комплексної профілактичної діяльності; залучення громади щодо участі у вирішенні проблем сімей та дітей, стимулюючи членів громади, її соціальних інституцій до різноманітних профілактичних ініціатив, внести відповідні зміни у діюче законодавство.

Список використаних джерел

1. Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 серп. 2017 р. № 526-р. - URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2017-p#Text> (дата звернення 08.12.2021);

2. Про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо створення центрального органу виконавчої влади в сфері захисту прав дітей – Державної служби України у справах дітей: проект / Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72937 (дата звернення 08.12.2021);

3. Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування випадків та причин порушення прав дитини під час здійснення децентралізації повноважень з питань охорони дитинства, реформування системи закладів інституційного догляду та виховання, реалізації права дитини на сімейне виховання та усиновлення, розвитку (модернізації) соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лип. 2021 р. №1642-IX. - URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1642-20> (дата звернення 08.12.2021).

ОЛЬГА РАВВА,

студентка 2-го курсу магістратури 281 «Публічне управління та адміністрування»
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського
національного університету імені Тараса Шевченка

OLGA RAVVA,

2nd year master's student 281 «Public Administration and Administration »of the Educational and
Scientific Institute public administration and civil service of Kyiv Taras Shevchenko National University

Науковий керівник: **Яніна Казюк**, доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЗВИТОК СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF PROVISION OF ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

The essence of public administration as a single system, based on the principles of accessibility and comprehensive provision of services is revealed. The work of administrative service centers in Ukraine is analyzed, a number of shortcomings and problems in their activities are identified. The key factors of decentralization of power in Ukraine that affect the processes of providing administrative services are outlined. Attention is drawn to the obstacles and opportunities in the application of digital transformation technology in public administration.

Keywords: public administration, public service, administrative services center, territorial community, e-government, digitalization, digital transformation.

Реформа системи надання адміністративних послуг завжди була і є одною з пріоритетних реформ для усіх урядів України, які були від початку незалежності. Ухвалений у 2012 році Закон України «Про адміністративні послуги» став фундаментальним для даної реформи.

Головними елементами реформи визначено: максимальна відкритість інформації про адміністративні послуги, спрямованість на створення інтегрованих офісів з надання цих послуг – центрів надання адміністративних послуг (далі ЦНАП).

ЦНАП створюється та веде свою діяльність згідно Закону України «Про адміністративні послуги». Стаття 12 закону тлумачить: «Центр надання адміністративних послуг - це постійно діючий робочий орган або виконавчий орган (структурний підрозділ) органу місцевого самоврядування або місцевої державної адміністрації, що зазначені у частині другій цієї статті, в якому надаються адміністративні послуги згідно з переліком, визначеним відповідно до цього Закону» [1].

ЦНАП, створюється рішенням відповідної ради як постійно діючий робочий орган. Його основною функцією є надання адміністративних послуг суб'єктам звернення, для цього він може залучати до процесу надання послуг посадових осіб окремих виконавчих органів (структурних підрозділів) органу, який прийняв рішення про його утворення.

Крім того з'явилася можливість надавати супутні послуги (копіювання, сканування, друк, виготовлення печаток), можливе функціонування кас банку, платіжних терміналів самообслуговування та банкоматів. Замовляти такі послуги можливо за технологією Bank-ID або за допомогою «Персонального кабінету» громадянина.

Головними особливостями ЦНАП є : схвалений список послуг, який містить перелік найважливіших та найпопулярніших послуг; відкритість інформації про всі адміністративні послуги, які надає ЦНАП, особливо через мережу Інтернет; комфортні офісні приміщення та офіси в стилі OpenSpace, перевагою кожного такого офісу - це його зона комфорту з дотриманням усіх вимог безбар'єрності; консультації, прийом документів та оприлюднення результатів, через посадову особу-адміністратора, який уповноважений надавати адміністративні послуги; контролювати терміни надання адміністративних послуг самим

адміністративним персоналом; зручний час прийому відвідувачів; зручність для людей з особливими потребами [2].

З метою запобігання корупції у приміщеннях ЦНАП запроваджується електронна черги, що допомагає регулювати черги, при цьому економити їхній час, встановлюються камери відео та аудіо запису. Відвідувачі мають можливість отримувати майже будь-яку адміністративну послугу в одному місці, починаючи з реєстрації місця проживання до подання документів на реєстрацію бізнесу. Наразі проходить процес передачі інших повноважень і функцій від органів державної влади, саме; видача паспортів, посвідчень водія, реєстрація транспортних засобів, видача номерних знаків та ряд інших.

Сьогодні усе залежить лише від місцевої влади, адже тільки від її прийнятих рішень залежить те, наскільки ефективно будуть використані передані ресурси та повноваження. В рамках реформи з децентралізації є приближення доступності якісних послуг до жителів в усіх куточках громади, особливо у віддалених – це ті зміни яких завжди чекали і ті позитивні зміни, які вже сьогодні відчувають жителі в багатьох об'єднаних територіальних громадах. Дякуючи державній підтримці та сприянню міжнародних партнерів значні успіхи в цій сфері діяльності стали можливими.

Але навіть у контексті створення ЦНАП держава зіштовхнулася із серйозним викликом, який поставив реформу під сумнів. Зокрема, у більшості створених ЦНАП досі надається незначна кількість дійсно необхідних для громадян адміністративних послуг. Зумовлено це тим, що найбільш важливі сфери в Україні досі належать до компетенції центральних органів виконавчої влади.

Постає фундаментальне питання – як краще надавати адміністративні послуги: через підрозділи міністерств та центральні органи чи через офіси які об'єднують майже усі види послуг в одному приміщенні. Відповідь є очевидною: для громадянина краще отримувати усі послуги в одному місці, якщо цей офіс дійсно зорієнтований на споживача послуг. До прикладу, при народженні дитини, особа в одному місці повинна мати можливість зареєструвати факт народження дитини, її місце проживання та подати заяву на отримання відповідної державної допомоги. Так само при придбанні нерухомості було б добре в одному місці: зареєструвати нерухомість, в тому числі можливу земельну ділянку, зареєструвати нове місце проживання тощо.

Одним із кроків вперед є створення системи віртуального електронно-сервісного офісу. Це створює умови для отримання громадянами та підприємствами якісних адміністративних послуг та впровадження автоматизованої системи, це дає можливість економити час та ресурси усіх учасників [3].

Сьогодні в Україні створені всі умови для впровадження процесу цифровізації та переходу на вищий рівень технологічного розвитку та надання державних адміністративних послуг з системним державним підходом.

Список використаних джерел

1. Про адміністративні послуги: Закон України від 06 вересня 2012р. №5203-VI станом на 01 січня 2016р.[Електронний ресурс]//Законодавство України.- URL: zakon.rada.gov.ua/go/5203-17.

2. Маматова Т. В. Формування нової системи надання адміністративних послуг в умовах децентралізації. Аспекти публічного управління. 2015. № 4 (18). С. 75 – 83. doi: 10.15421/151536.

3. Регіональний віртуальний офіс електронних адміністративних послуг Дніпропетровської області. URL: <http://e-services.dp.gov.ua>.

ІРИНА РУДЕНКО,

студентка 3-го курсу магістратури заочної форми навчання Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IRYNA RUDECKO,

3rd year student of the magistracy by correspondence course of the Institute of International Relations of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Марина Хмара**, кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЛОБІЗМ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

LOBBYING IN LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES

Theses are devoted to lobbying activities in local government, as well as the study of scientific views on the interpretation of the lobbying. When analysing the lobbying activities in local self-government bodies, attention is drawn to the crucial risks of illegal lobbying and possibilities of legalization of lobbying activities. Focused on the enhancing of efficiency of local self-government bodies, involvement of communities in reaching socially important decisions, giving an expert opinion and making quality decisions on the ground, raising of public awareness of important processes in the government mechanism. It is noted that legalization of lobbying is to be carried out under terms of implementation accompanying reforms, for example, such as anti-corruption, judicial, law enforcement and digital transformation.

Keywords: lobbying, local self-government bodies, legalization, interest presentation, lobbying activities, communities, anti-corruption, reforms, lobby, regulation of lobbying.

Проблема легального лобіювання своїх інтересів в органах місцевого самоврядування залишається сьогодні актуальним питанням в сучасних реаліях розвитку демократичного суспільства.

Лобізм існує давно, адже процес відстоювання інтересів зародився ще задовго до того, як з'явилися парламенти та органи місцевого самоврядування [1].

До початку 20 століття лобізм мав лише корупційні ознаки та був непрофесійним, тож і трактувалось це поняття лише з негативними конотаціями. Сьогодні серед науковців виникають дискусії щодо трактування цього явища, адже воно багатоаспектне і його неможливо описати універсально через один підхід. Враховуючи наукові погляди та законодавче трактування варто надати авторське визначення. Лобізм – це частина політичного життя, в якій реалізуються інтереси певних організацій, компаній та різних груп громадськості через вплив на законодавчі та виконавчі органи державної влади.

Лобізм існує у всіх політичних системах, але відрізняється через ментальні особливості груп населення та історико-культурні особливості розвитку регіонів. Функціонує лобізм також залежно від традицій, усталених норм поведінки, наявності та суворості законодавства тощо [2].

Найбільшою особливістю лобізму є його латентність. Спроби нелегального впливу на державні рішення досить важко виявити, якщо відсутня необхідна система, закріплена на законодавчому рівні. В Україні регулюються лише деякі правовідносини дотичні до лобізму Конституцією України (ч. 2 ст. 5; ч. 1 ст. 34; ч. 2 ст. 34; ч. 1 ст. 36; ч. 1 ст. 38; ч. 1 ст. 40; ч. 1 ст. 43), Законом України «Про запобігання корупції» та законом України «Про звернення громадян». Але закону, який врегулює саме лобізм поки не ухвалено, хоча законодавчі ініціативи є завжди.

Аналізуючи лобістську діяльність в органах місцевого самоврядування, варто зазначити ризики, які вона спричинює: хабарництво; витрати коштів не за цільовим призначенням; призначення «своїх» на посади; ухвалення рішень в умовах конфлікту інтересів, неправомірна вигода, дискримінація прав осіб чи груп населення тощо. Лобістська діяльність прирівнюється до корупційної.

Причина розвитку саме «тіньового» лобізму в Україні – напрацьовані роками корупційні схеми, що стали системою в українській економіці та житті суспільства. Більшість громад на місцях не поінформовані про реальний стан справ в економіці, вони знаходяться під впливом потужних груп тиску, наприклад, олігархів, які доносять лише вигідну для себе інформацію. Відсутність «економічного барометра» дає можливість вести діяльність в «тіні» за допомогою корупційних схем.

Легалізація лобізму дозволить вивести його з «тіні» в прозору площину. Легальний лобізм є корисним для держави, адже за корупційні діяння передбачається відповідальність, місцеві бюджети отримують кошти за лобістську діяльність, які можна витрати на благо суспільства, місцеві депутати будують імідж завдяки зробленим справам в інтересах громад; люди на місцях мають можливість висловлювати експертну думку, доносити її до представників місцевого самоврядування, вносити пропозиції щодо розв'язання актуальних проблем, лобізм мотивує органи самоврядування на розвиток та корисні справи, налагоджується процес досягнення компромісу між владою та громадою тощо. Лобізм – діяльність, якій характерна взаємовигідність.

Однак, процес легалізації лобізму повинен відбуватись разом з іншими реформами, такими як, антикорупційна, судова, правоохоронна, реформа цифровізації. Лише виведення лобізм у закон не зможе ефективно працювати без супутніх органів та налагодженої системи.

Не менш важливою є підготовка громадян на місцях до запровадження лобістської реформи. Дослідження показує, що майже половина громадян – 48,4% не знайомі з явищем лобізму, а лише 14,3% знайомі з цим поняттям. Більшість респондентів, які знають що таке лобізм мають до нього негативне ставлення [3]. Це означає, що громадськість є недостатньо освіченою у цьому питанні та поінформованою.

Насамперед громадськість повинна знати що відбувається та ухвалюється на місцях. Суспільно важливі рішення повинні бути висвітлені. Лише за наявності такої інформації, громади зможуть долучатись та інтегруватись в процес відстоювання своїх інтересів.

Отже, підсумовуючи викладений матеріал варто зазначити, що легалізація лобізму в органах місцевого самоврядування повинна відбуватись разом з іншими важливими реформами. Лише за таких умов лобістська діяльність зможе бути корисною як для органів місцевого самоврядування, так і для людей і держави. Територіальні громади отримають право законно відстоювати свої інтереси та бути захищеними від зловживань, що сприятиме розвитку регіонів та країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Бінецький А. Е. Лобізм в сучасному світі. 2004. 247 с.
2. Аравіна Т. І., Кузнєцов Ю. Ю. Лобізм: національні зразки та ступінь прийнятності. 2000. № 9. С.59-63.
3. Соціальне опитування на тему «Обізнаність громадян України щодо поняття «лобізм». URL: https://activegroup.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/210211_omnibus_lobizm.pdf

ОЛЕКСАНДР СЕМИКРАС,

аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLEKSANDR SEMYKRAS,

PhD student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-8736-6379>

Науковий керівник: **Наталія Лікарчук**, доктор політичних наук, професор кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПОТЕНЦІАЛ ЗАСТОСУВАННЯ БІХЕВІОРИСТИЧНИХ МЕТОДІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

POTENCIAL OF APPLICATION OF BEHAVIORISTIC METHODS IN PUBLIC ADMINISTRATION

The use of neuro and cognitive technologies to model the behavior of citizens is actively implemented not only in the economic sphere, but also in public authorities of developed countries. Studies of behavioral scientists show that as an alternative to classical methods of state regulation, as well as in addition to them, can be successfully used non-standard and promising mechanisms of behavioral modeling. The study of behavioral approaches in public administration is relevant in the context of improving public administration and building trust in the authorities in Ukraine.

Today, almost 150 countries use nudges technology in public administration. To increase the efficiency and widespread use of nudge methods in more than 20 countries, relevant units and / or centers for the development of «nudges» policy. Given the low level of research on behavioral approaches and the specifics of the public administration system in Ukraine, which is often characterized by inertia and low public confidence, the best option for implementing behavioral economics may be to establish a separate unit specializing in nudges and / or advising time of implementation of public policy.

Keywords: behavioral approaches, nudges, public administration.

Застосування наукових підходів з метою моделювання поведінки громадян активно впроваджується не лише в економічній сфері, а й в органах влади розвинених країн. Дослідження біхевіористичних методів в публічному управлінні є актуальним в контексті удосконалення державного управління та формування довіри до органів влади в Україні.

Передумови активного розвитку біхевіористичних методів в державному секторі виникли наприкінці 2000-х, після публікації «Поштовх до правильного вибору: здоров'я, фінанси та благополуччя» (англ. - *Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth and Happiness*), авторами якого стали американські дослідники - Річард Талера, економіст з Чикагського університету та Кас Санстейн, правознавець з Гарварду [5]. Саме в цьому дослідженні було викладено концептуальні засади теорії м'якого підштовхування (англ. - *nudge theory*).

Використання методів м'якого підштовхування (англ. - *nudges*) ґрунтується на непрямому стимулюванні, мінімізації опору змінам, який зазвичай зростає внаслідок використання директивних методів та інших автократичних механізмів зміни поведінки людини. Теорія м'якого підштовхування стала базовим концептуальним підґрунтям біхевіористичних методів в публічному управлінні [2].

Першою державною структурою, яка почала застосовувати біхевіористичні методи вигляді nudges стала Група із застосування поведінкових методів Великобританії (англ. – *Behavioral Insights Team – BIT*), заснована у 2010 р. як підрозділ Секретаріату Кабінету Міністрів Великобританії з метою перегляду позиції стосовно поведінкових аспектів політики держави [3, с.5].

Основною формою взаємодії ВІТ та державних органів є консультації з питань можливого застосування поведінкових методів. Незважаючи на те, що ВІТ формально входить до системи державних установ Великобританії, підрозділу властивий високий рівень незалежності,

самостійності та гнучкості як до зовнішніх факторів у вигляді інших офіційних відомств, так і всередині підрозділу.

Успіх британської Групи із застосування поведінкових методів став розглядатися перспективною практикою в системах державного регулювання інших держав. Станом на 2021 р. майже 150 країн використовують подібні механізми. Для підвищення ефективності та широкого застосування методів *nudge* більше, ніж у 20 країнах створено відповідні підрозділи та/або центри розробки політики «підштовхування» до прийняття індивідуальних рішень, оптимальних з погляду суспільних інтересів. Зазначені інститути не є ідентичними та розрізняються за своїм статусом і форматом.

Вирізняють три моделі інституалізації поведінкового регулювання:

- централізована модель характеризується тим, що біхевіористичний підрозділ входить до структури державних органів або є відокремленою державною установою;
- децентралізована модель в якій поведінкові підрозділи є незалежними організаціями і не входять до структури державних органів [1, с.40].

Централізовану модель використовують переважно країни-родоначальники застосування методів поведінкової економіки в публічному управлінні – Великобританія, США, Австралія.

Децентралізована модель є більш характерною для європейських країн, насамперед – для скандинавських. В цьому контексті, показовий досвід Данії.

У Данії відсутній державний біхевіористичний підрозділ, відповідальний за розробку *nudges*-технологій. Окремі органи влади Данії самостійно формують підрозділи щодо вироблення пропозицій у галузі поведінкової економіки. Для координації діяльності всіх підрозділів, створено Копенгагенську мережу поведінкової економіки (англ. Copenhagen Behavioural Economics Network) [4, с.17].

Можливості підвищення ефективності державного регулювання, разом із низькою собівартістю біхевіористичних методів зумовлюють актуальність їх застосування у публічному управлінні Україні. Враховуючи низький стан дослідження поведінкових підходів та специфіку системи державного управління в Україні, яка часто характеризується інертністю та низьким рівнем довіри населення, оптимальним варіантом впровадження методів поведінкової економіки може стати створення окремого підрозділу, який спеціалізується на розробці *nudges*-технологій та/або консультує органи влади під час реалізації тієї чи іншої політики.

Список використаних джерел

1. Ушакова Н. Г., Кулініч О. А., Помінова І. І. Інституціоналізація поведінкового регулювання: зарубіжний досвід. *Науковий журнал «БІЗНЕСІНФОРМ»*. 2020. №9 (512). С.37-44
2. Лікарчук, Н. В. (2020). Викривлення інформації як технологія впливу на систему управління. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2020. № 6, 216–225. <https://doi.org/10.31866/2616-745x.6.2020.218792>
3. The Behavioural Insights Team Update report 2013-2015. URL: http://38r8om2xjhhl25mw24492dir.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2015/08/BIT_Update-Report-Final-2013-2015.pdf
4. BIAP country overview, 2016 URL: <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-researchreports/behavioural-insights-applied-policy-european-report-2016>
5. Thaler R., Sunstein C. R. *Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth and Happiness*. Penguin Books, 2009. 312 p.

ЕДУАРД СЕДИХ,

здобувач вищої освіти Національної академії педагогічних наук України Навчально-науковий інститут менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту та освіти»

EDUARD SIEDYKH,

graduate of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine Educational and Scientific Institute of Management and Psychology of the University of Management and Education

Науковий керівник: **Антоніна Шмагун**, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління та проектного менеджменту Національної академії педагогічних наук України Навчально-науковий інститут менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту та освіти»

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ

IMPLEMENTATION OF STATE POLICY IN THE FIELD OF INFORMATIZATION OF GOVERNMENT BODIES

This topic examines the development of information resources management strategy in public authorities on the example of state geospatial resources. In the next few years, there will be large-scale transformations in society as a whole, as well as in technology. To achieve the goals set out in the paper, especially on openness, access and involvement of citizens. The state geospatial infrastructure of the future should be based on network solutions of the Internet. Informatization in public authorities will have to integrate information and work processes, as well as receive sufficient information to support reproducibility. It will have powerful techniques for integrating a variety of data sources specific to large network databases. All this in some form is already available in the state information systems of Ukraine.

Keywords: INSPIRE, geospatial infrastructure, informatization in public, governance, information systems of Ukraine.

Сьогодні людство стоїть перед численними викликами. Світ, який ми, люди, створили і в якому ми знаходимося, не схожий ні на один світ минулого і повернення в минуле неможливе. Багато з цих проблем можна вирішити за допомогою геопросторових технологій, особливо якщо ця технологія розроблена належним чином, є достатньо комплексною, відкритою та доступною для всіх. У цій статті визначаються основні особливості бачення геопросторової інфраструктури та окреслюють, як ці функції вирішують проблеми.

Мета роботи узагальнення теоретичних положень та вироблення практичних пропозицій щодо підвищення ефективності інформатизації в органах державної влади на прикладі геоінформаційних систем. Як наукові кола, так і кола розробників демонструють зростаючий інтерес до потенційного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для надання державних послуг України у двадцять першому столітті.

Об'єктом дослідження є процес вдосконалення стратегії розвитку інформатизації в органах державної влади України що стосується напрямку картографії, геоінформаційних порталів та кадастру. Предмет дослідження удосконалення механізму підвищення ефективності інформатизації в розрізі впровадження національної інфраструктури геопросторових даних 2019-2021 року

Сьогодні геопросторові технології поширюються практично на всі сфери людської діяльності, допомагаючи вирішувати проблеми та приймати рішення, передбачати результати, відкривати й пояснювати, як працюють державні, екологічні та соціальні системи. Геопросторова технологія дозволяє своїм користувачам «бачити те, що інші не можуть», використовуючи карти та статистичні дані, щоб виявити те, що інакше не було б видно, оцінено чи зрозуміло в інший спосіб. Державні установи та некомерційні організації використовують геопросторові технології у багатьох аспектах свого бізнесу та діяльності. Окремі громадяни стикаються з ГІС у програмах для картографування та пошуку маршрутів, а також у програмах, які надають інформацію, налаштовану відповідно до місцезнаходження користувача. Охоплення ГІС вийшло

далеко за межі самого терміну, багато людей та організації, які використовують геопросторові технології, можуть навіть це не усвідомлювати.

Інформатизація просторових даних використовується для відстеження стану навколишнього середовища на основі даних, зібраних супутниками спостереження Землі, літаками та дронами, польовими спостереженнями та наземними датчиками. Він використовується для визначення територій, що викликають критичне стан, для збереження біорізноманіття та людської спадщини, а також для розробки та оцінки впливу стратегій збереження навколишнього середовища.

Стратегія розвитку бібліотек цифрових карт в Україні, сховищ просторових даних і геопорталів вплинула на доступність цифрових даних, починаючи з 2000-х років накопичені величезні масиви даних різними державними службами та місцевим самоврядуванням. В 2018 році ініційовано створення «національної інфраструктури геопросторових даних» (далі - НІГД) його розроблення зумовлено необхідністю «інтегрування геопросторових даних, які створюються різними органами державної влади і місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання усіх форм власності на єдиній геодезичній і картографічній основі за єдиними технічними регламентами відповідно до рекомендацій Директиви 2007/2/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 14 березня 2007 року із запровадження інфраструктури просторової інформації у Європейському Союзі (INSPIRE). На сьогодні НІГД – важливий елемент саме з цієї точки зору управління інформаційними ресурсами в органах державної влади. Нам необхідно змінити модель кругообігу паперової документації на датацентричну модель, коли не буде відбуватися задвоєння інформації, використання стане простим та ефективним. НІГД – це історія про єдиний стандарт даних, про методологію їх збору та збереження в єдиному сховищі. Така конструкція може бути не до кінця зрозумілою громадянину. Однак ця інформація суттєво спростить роботу дежурним, аналітикам, а також значно полегшить роботу керівників громад, особливо коли управління земельними ресурсами перейшло від централізованого управління бюрократичної системи Держгеокадастру до місцевого самоврядування, на рівень громад.

Робота НІГД передбачає її інтеграцію з такими системами: єдина державна система в сфері будівництва, державні закупівлі, національна кадастрова система, реєстр речових прав, реєстр юридичних осіб, портал відкритих даних, національна система електронної взаємодії, державна геодезична мережа. Інтеграція з територіальними системами. Геопортали міст та ОТГ, база даних території. Станом на серпень 2021 року на геопорталі вже доступні актуальні набори геопросторових даних НДІГК, Держводагентства, Укравтодору, Мінрегіону та ДКА, 92 органів місцевого самоврядування (міських, селищних рад, територіальних громад), зареєстровано 920 користувачів електронних кабінетів.

У наступні кілька років відбудуться масштабні перетворення в суспільстві в цілому, а також у геопросторових технологіях. Для досягнення цілей, особливо щодо відкритості в органах державної влади, доступу та залучення громадян до управління інформаційними ресурсами. Зрозуміла стратегія інформатизації та спільний доступ і співпраця мають бути одними з найважливіших цілей геопросторової інфраструктури України.

Список використаних джерел

1. Goodchild, M. F. «Reimagining the History of GIS.» 2018. : с.1–8
2. Integrated Geospatial Information Framework (IGIF). 2021 URL:<https://ggim.un.org/IGIF/>
3. Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних». № 1657-IX від 15.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-20#Text>
4. Національна інфраструктура геопросторових даних | НІГД. 2021. URL: https://nsdi.gov.ua/about_project_nsd

ГАННА СЕДНІВА,

студентка магістратури Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

HANNA SIEDNIEVA,

Master's student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Вікторія Колтун**, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВИМОГИ РИНКУ ПРАЦІ ДО ОСВІТИ: ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

LABOR MARKET REQUIREMENTS FOR EDUCATION: HOW TO PROVIDE AT THE LOCAL LEVEL

The study clarifies the essence of the basic concepts, in particular the concepts of «training» and «state and regional order for the training of specialists, academic and working staff.» Summarizes best practices in education, labor markets and their coordination. The main directions and tendencies in the sphere of formation, placement and execution of the state and regional order for personnel training are studied. The main indicators of the activity of higher, professional higher and professional (vocational) education institutions are analyzed. The problems of graduates' employment are identified.

Keywords: education, training, labor market, educational services, professional capital, government procurement, regional procurement.

Характерною ознакою вимог ринку праці до розвитку освіти останніх років є стала тенденція до збільшення попиту на спеціальності та професії, пов'язані з наявністю високого рівня кваліфікації, з'являється потреба у підготовці кадрів нового формату, які отримують нові спеціальності та робітничі професії, відповідні до інноваційної моделі розвитку територій, у формуванні нових вимог до кваліфікації виконавців робіт.

Вже сьогодні можна зробити висновки про перерозподіл балансу робочої сили на тлі посиленої тенденції до зменшення загальної потреби у кадрах на ринку праці м. Києва. Так, поступово зменшуються у структурі вільних вакансій потреби у законодавцях, вищих державних службовцях, керівниках, менеджерах (управителях) та працівниках найпростіших професій. Натомість, істотно зростає потреба у професіоналах, фахівцях та технічних службовцях. Прогнозні частки працівників сфери торгівлі та послуг, а також робітників з обслуговування, експлуатації та контролю за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин в загальній кількості вільних вакансій ринку праці столиці зберігають свої позиції, складаючи, в середньому, близько 20% потреби ринку.

Вказану тенденцію перерозподілу потреб ринку праці підтверджують і численні рекрутингові компанії, вказуючи на великий попит серед роботодавців на робітничі професії. Зараз, на жаль, неможливо задовольнити цей попит не лише у столиці, але й по всій країні. Привабливість робітничих спеціальностей невпинно падала десятиліттями, натомість, у свідомості вже кількох поколінь українців сформувалось стійке переконання про неможливість успішної кар'єри без здобуття вищої освіти. Результатом став великий надлишок «спеціалістів» та «магістрів», і гострий дефіцит кваліфікованих робітників.

Однією із основних проблем формування сфери вищої, фахової передвищої та професійної (професійно-технічної) освіти є невідповідність обсягів і структури прийому та випуску студентів, учнів фактичній потребі на ринку праці. Зміни потреб ринку праці зумовлюють зростання вимог до якісної підготовки спеціалістів та фахівців робітничих професій, що потребує відповідних організаційних змін як типу навчальних закладів, так і змісту професійної підготовки.

В першу чергу таким змінам повинні відповідати механізми формування державного та регіонального замовлення на підготовку кадрів для ринку праці [2].

Тож складається ситуація, коли державний та місцеві бюджети спочатку оплачують навчання непотрібної професії та допомогу по безробіттю, якщо людина не може знайти роботу за спеціальністю, а потім – перепідготовку. А фахівців з потрібних професій підприємства наймають за кордоном, бо українські навчальні заклади не надають необхідної сучасному ринку праці освітньої послуги.

Таким чином проявляються всі наслідки глобалізації, маркетингації, необдуманості, неефективності вітчизняної політики у цій сфері. Сьогодні ще й пандемія COVID-19, чий негативні наслідки потребують більш глибокого осмислення та ретельного вивчення, впливає на підготовку фахівців, а наслідки з їх працевлаштуванням позначатимуться ще довго (і не з кращої сторони).

Слід зазначити, що це складні проблеми. За останнє десятиліття держави-члени ЄС розробили різні механізми регулювання взаємодії вищої освіти з ринком праці [4]. «Однак перехід випускників закладів вищої освіти від університету до працевлаштування залишається значною проблемою для країн ЄПВО (Skill Shortage, 2016). Вчені з Естонії (Kindsiko & Vadi, 2018), Словаччини (Gerbery & Miklosovics, 2020), Сербії (Uvalić & Bartlett, 2020), Латвії (OECD Skills Strategy Latvia, 2020), Іспанії (Riu et al., 2020) показують зростання рівня безробіття серед випускників ЗВО та труднощі у пошуках першої роботи. Для зменшення безробіття серед молоді, країни ЄПВО розробляють нові стратегії, щоб збалансувати взаємодію вищої освіти з ринком праці перед викликами нового десятиліття» [3].

На нашу думку, на законодавчому рівні мають бути визначені конкретні механізми щодо взаємодії вищої освіти з ринком праці, який поки що визначається як незбалансований.

На місцевому рівні потрібно використовувати механізм регіонального (місцевого) замовлення на підготовку необхідних фахівців, більш зважено підходити до оптимізації існуючих закладів освіти. Адже сьогодні має формуватися економіка з новими властивостями та якісними характеристиками, що матиме незаперечні переваги, і тут знання безмежні на відміну від природних ресурсів, віртуалізація взаємодії покупців і продавців знань сьогодні призводить до істотного зниження витрат, зростання експорту інтелектуальних послуг, а отже, зростання цінності освіти незаперечна.

Список використаних джерел

1. Гапон В., Чимбай Л., Барабаш О. Ретроспективний аналіз законодавчої бази та підходів до формування державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою. Освітня аналітика України. 2017. № 1 (1). С.44-54.
2. Ільч Л. М. Взаємодія ринків праці та освіти: сутність, характерні риси та модель функціонування . Економіка та держава. 2017. № 4. С. 69-74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2017_4_16
3. Мосьпан Н. Вища освіта та ринок праці в Україні: десятиліття взаємодії. Освітнологічний дискурс. 2021. №1 (32). С.20-38.
4. Мосьпан, Н. (2018). Вища освіта та ринок праці Європейського Союзу: тенденції взаємодії: за ред. С.О. Сисоевої. К.: ВП «Едельвейс», 2018. 392 с.

ЛЕСЯ СИЧ,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

LESYA SYCH,

*postgraduate student of the Department of public policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-1019-6348>*

Науковий керівник: **Семен Стеценко**, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ТРАНСПЛАНТАЦІЄЮ В УКРАЇНІ

TO THE ISSUE DETERMINATION OF THE ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM IN THE FIELD OF ACTIVITIES RELATED TO TRANSPLANTATION IN UKRAINE

In the abstract has been examined the concept of «organizational structure of public administration system in the field of activities related to transplantation» particularly in Ukraine. Initially, has been proposed the definition of public administration in the field of activities related to transplantation. In addition, has been defined elements of the organizational structure of public administration system in the field of activities related to transplantation in Ukraine and suggested to define static and dynamic components in the organizational structure of public administration system in the field of activities related to transplantation in Ukraine. As a result, has been proposed the ways of next scientific researches.

Keywords: public administration, organizational structure, field of activities related to transplantation.

Успішний розвиток концепції публічного управління в Україні потребує своєчасного і належного наукового обґрунтування. Зокрема, визначальним серед іншого є дослідження організаційної структури такого управління у різних сферах діяльності, особливо нових, недостатньо розроблених наукою, до яких належить сфера діяльності пов'язана з трансплантацією в Україні. Відтак, одним із базових для дослідження означеної сфери, вважаємо поняття «організаційна структура системи публічного управління у сфері діяльності, пов'язаної з трансплантацією в Україні».

Його наукове розуміння формуємо виходячи з теоретичних підходів науковців до понять «публічне управління» як владного впливу, обмеженого суспільним контролем [1], та «організаційна структура управління» – як збірного поняття, що включає структурні елементи (будову) та їх взаємозв'язки і взаємодію (діяльність) [2; 3; 4; 5; 6], а також законодавчого визначення діяльності, пов'язаної з трансплантацією [7].

Як наслідок, публічне управління у сфері діяльності, пов'язаної трансплантацією, пропонуємо визначити як обмежений суспільним контролем практичний, організуючий і регулюючий вплив органів державної влади, місцевого самоврядування та представників громадянського суспільства на сферу діяльності, пов'язану з трансплантацією, з метою її впорядкування, збереження чи перетворення, що здійснюється шляхом застосування сукупності інструментів і методів управління (економічних, організаційних, правових).

Відтак, організаційну структуру системи публічного управління досліджуваної сфери в Україні формують органи влади, суб'єкти господарювання різних форм власності, громадянське суспільство, зокрема, і міжнародні організації, які будучи об'єктами чи суб'єктами управління, внаслідок взаємодії, зворотного зв'язку та застосування інструментів і методів управління, беруть участь у формуванні та реалізації публічного управління у сфері діяльності, пов'язаної з трансплантацією.

Враховуючи значну кількість і неоднорідність складових елементів, для розкриття сутності організаційної структури системи публічного управління в означеній сфері застосуємо статично-динамічний підхід, в межах якого визначаються статична та динамічна складові. Відтак, до першої відносимо, зокрема, суб'єкт-об'єктний склад, інструменти та методи управління у сфері діяльності, пов'язаної з трансплантацією в Україні. Другу ж складову визначаємо через механізм реалізації процесу управління в означеній сфері, зокрема, через впливи статичних структурних елементів публічного управління (наприклад, органів влади на громадянське суспільство, приватний сектор і т.д.), їх взаємодію та зворотній зв'язок, застосування інструментів і методів управління.

Визначення таких складових, зокрема, їх співвідношення, дозволяє виокремити серед статичних структурних елементів системи публічного управління у сфері діяльності, пов'язаної з трансплантацією, наступні групи: 1) органи влади, що здійснюють свою діяльність, безпосередньо чи опосередковано впливають на цю сферу; 2) суб'єкти господарювання, наділені правом здійснювати діяльність, пов'язану з трансплантацією; 3) громадянське суспільство, зокрема, і окремі його представники, функціонування яких стосується означеної сфери; 4) міжнародні організації та установи; 5) інструменти та методи, за допомогою яких здійснюється публічне управління у сфері діяльності, пов'язаної з трансплантацією.

Подальше вивчення організаційної структури системи публічного управління у сфері діяльності, пов'язаної з трансплантацією в Україні через запропоновані статично-динамічний підхід та групування статичних структурних елементів дозволить детальніше дослідити проблематику публічного управління в означеній сфері, зокрема у частині відповідності статичної та динамічної складових у процесі реалізації такого управління. В свою чергу, останнє послугує підґрунтям та сприятиме науковій розробці більш вужчих понять досліджуваної сфери, зокрема і такого як державне регулювання у сфері діяльності, пов'язаної з трансплантацією в Україні.

Список використаних джерел

1. Оболенський О., Борисевич О., Коник С. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Публічне управління» : наук. розробка. К. : НАДУ, 2011. 56 с.
2. Гурне Б. Державне управління. К. : «ОСНОВИ» Інститут державного управління та самоврядування при Кабінетові Міністрів України «Преса України», 1993. 165 с.
3. Ансофф И. Стратегическое управление. М. : 1989. URL : <https://gtmarket.ru/laboratory/basis/4155>
4. Оспіщев В. Види та елементи організаційних структур. Основи менеджменту : навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2006. URL : <http://polka-knig.com.ua/article.php?book=160&article=10630>
5. Авер'янов В. Державна служба: організаційно-правові основи і шляхи розвитку / За заг. ред. проф. В.Б. Авер'янова. К.: Вид. дім «Ін-Юре», 2009. 272 с.
6. Мельник А. Основи внутрішньої організації та менеджменту органів державної влади. Організаційна структура державного управління. Державне управління : навч. посіб / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко; За ред. А.Ф. Мельник. К. : Знання-Прес, 2003. 343 с. URL : <http://lawdiss.org.ua/books/550.doc.html>
7. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17 травня 2018 року № 2427-VIII із змінами (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2018, № 28, ст.232. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19>

РОКСОЛАНА СІРЕНЬОК,

*аспірантка третього року навчання кафедри управління інформаційною політикою
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*

ROKSOLANA SIRENOK,

*a third-year graduate student of the Department of Information Policy Management of the Educational
and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National
University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-1403-3244>*

Науковий керівник: **Алла Кожина**, доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВАЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

THE IMPORTANCE OF APPLYING MARKETING TECHNOLOGIES FOR THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES

The development of local self-government is one of the priority areas of state policy in modern Ukraine. The chosen course to reconcile the interests of the state and territorial communities through the decentralization of power can be described as changes in the postmodern era. The new reality is that under the influence of the urban community is the formation of the individual, his social activity, developing or declining his abilities. Thus, the future development of the whole of Ukraine depends on how communities develop. Strengthening regional power will strengthen global power.

The article substantiates the expediency of using marketing techniques in a competitive market of services among all local communities, as it becomes especially relevant in the context of decentralization and promotes the reorientation of local governments to the needs of residents and allows to achieve decentralization goals.

Thus, marketing technologies are becoming modern levers of influence on a specific market of services provided by local governments.

Keywords: marketing, public administration, public marketing, marketing technologies.

Розвиток місцевого самоврядування є одним із пріоритетних напрямків державної політики сучасної України. Обраний курс на узгодження інтересів держави та територіальних громад через децентралізацію влади можна охарактеризувати, як зміни епохи постмодерну. Нова реальність така, що під впливом міської громади відбувається становлення особистості, її соціальна активність, розвиваються або навпаки занепадають її здібності. Тому, від того як розвиваються громади залежить майбутній розвиток всієї України. Посилення регіональної влади посилить глобальну владу.

Актуальним є застосування маркетингових прийомів на конкурентному ринку послуг серед усіх територіальних громад, оскільки це набуває особливої актуальності в умовах децентралізації влади та сприяє переорієнтації органів місцевого самоврядування на потреби жителів відповідної території і дає змогу досягнути цілей децентралізації органів публічної влади. Отже, сучасними важелями впливу на конкретному ринку послуг, що надають органи місцевого самоврядування стають маркетингові технології.

У публічній сфері маркетинг використовується суб'єктами публічно-управлінської діяльності та реалізується шляхом задоволення споживчих потреб суспільства або окремих його груп шляхом обміну товарами, роботами, послугами [1, с. 60].

Поділяємо думку Є.В. Ромата, що основними типами маркетингу у публічному управлінні є державний маркетинг та муніципальний маркетинг [1, с. 63]. В комплексі муніципальний маркетинг можна відобразити наступним чином: послуга, її вартість, її цінність, доставка до

споживача, місце її надання, кадрове забезпечення органу публічного управління і сама технологія, тобто процес надання послуги.

Послуга є продуктом маркетингу у публічному управлінні. Щодо ціни за послугу розуміємо, що частина оплати за одні послуги може включатися в дохідну частину місцевого бюджету, а за іншу лише покривати витрати на її продукування. Цінність послуги слід визначати відповідно до попиту її споживачів.

Українські та зарубіжні науковці темі маркетингу держаних послуг присвятили чимало праць. Деякі з них відзначають, що існує необхідність модернізації управління громадами. [1-7]. Адже, органи місцевого самоврядування здійснюють управління територіальною громадою з врахуванням її історії, культури, традицій, екологічних умов, природніх особливостей території [3, 4]. Тому необхідність удосконалення функціонування муніципального маркетингу існуватиме завжди.

Важливо, щоб держава стимулювала самостійність територіальних громад. Після проведення реформи децентралізації територіальні громади отримали більше повноважень, фінансових можливостей для того, щоб здійснювати управління територіальним розвитком. Кожна територіальна громада в Україні повинна бути дієздатною, мати змогу ефективно вирішувати питання місцевого значення. Новації завжди потребували фінансування, а це значить, що залучення інвестицій дасть змогу територіальній громаді бути фінансово конкурентоспроможною. Застосування маркетингових технологій є визначальним фактором успіху досягнення цілей децентралізації за рахунок взаємодії з громадськістю та влучної ідентифікації потреб членів територіальної громади. Отже, прийняття ключових управлінських рішень здійснюється в інтересах підпорядкованого територіальній громаді регіону

Можна виділити наступні перспективні напрями децентралізації [2, 3]:

- зміцнення потенціалу територіальної громади в економічно-прогресивному плані;
- розвиток підприємницької діяльності на території і її всебічна підтримка територіальною громадою;
- створення умов для розвитку економіки регіону шляхом використання сучасних інформаційних технологій, зокрема, доступ і впровадження маркетингових інструментів в місцеве управління.

Таким чином, шляхом внесення ресурсів окремих територій в розвиток України підвищиться економічна спроможність всієї держави в глобальному плані, а про основну проблему економічного занепаду можна буде забути.

Для залучення інвестицій в розвиток територіальної громади застосовують комунікативну складову державного маркетингу. До неї віднесемо рекламу, зв'язки з громадськістю, персональний продаж, стимулювання збуту, широко використовуваний в підприємстві дірект-маркетинг, спонсорство, виставки, брендинг, ярмарки, інтегровані маркетингові комунікації в місцях продажу [7, с. 409]. Для того, щоб бути конкурентоспроможною муніципальна влада використовує комунікаційну складову публічного маркетингу. Адже, завдяки комунікації відбувається взаємодія суб'єктів і об'єктів управління і створюється позитивний чи негативний імідж території.

Отже, органи влади орієнтуються на корисність послуги (потреби членів територіальної громади), перспективи та ефективність розвитку територій. Територіальні громади, які широко використовують маркетингові технології в управлінні мають більше шансу посилити економічну ефективність територій і в перспективі досягти значних змін для всієї держави, оскільки процеси децентралізації влади, що відбулися, вимагають цього уже сьогодні.

Список використаних джерел

1. Ромат Є.В. Маркетинг в публічному управлінні. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2016. №4. С.56-67.

2. Нижник Н.Р. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: монографія. Київ. 1994. УАДУ при Президентові України, 44 с.
3. Жаворонкова Г. В., Жаворонков В. О. Стратегічне управління розвитком регіону. Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. 2010. Том 1. №1. С.26-31. <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/view/2872>
4. Рогозян Ю.С., Себеряк К.І. Аналіз наукових підходів до проблематики визначення та систематизації параметрів позиціонування територій локального рівня. Економіка та держава. 2020. №5. С. 6-10. http://www.economy.in.ua/pdf/5_2020/3.pdf
5. Бліщук К. Управління розвитком території: економічні аспекти. Ефективність державного управління. 2018. Вип. 1. С. 217-223. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2018_1_27
6. Романенко К.М., Чаплай І.В. Система маркетингових комунікацій в механізмах державного управління. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 4, С. 69-78. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=are_2016_4_12
7. Гаркавенко С.С. Маркетинг. Київ. Лібра. 1996. с.384. <https://studfile.net/preview/5723074/>

УДК 001.89

ІННА СКЛЯР,

студентка 1-го курсу Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, виконавча директорка Місцевої асоціації органів місцевого самоврядування «Київська агломерація»

INNA SKLIAR,

student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, executive director of Local Association of municipal self-government bodies «KYIV AGGLOMERATION»

Науковий керівник: **Тетяна Дерун**, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АГЛОМЕРАЦІЇ ЯК НАСТУПНИЙ ЕТАП РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

AGGLOMERATIONS AS THE NEXT STAGE OF DECENTRALIZATION REFORM

Ukraine needs not only a new level of cooperation between territorial communities, but also the opportunity to delegate authority. World experience shows the creation of agglomerations. Ukraine is frozen between the choice of a special form of cooperation and a supra-municipal entity. It is necessary to stimulate the development of agglomerations as centers of economic growth.

Keywords: decentralization, agglomeration, supra-municipal level, delegation of powers.

Реформа децентралізації в Україні не закінчилась. Укрупнення територіальних громад, наділення їх повноваженнями – перехід на новий етап управління територіями, надання послуг, а значить – і до нових викликів. На жаль, не всі територіальні громади мають достатній рівень спроможності. Так, за даними Порталу спроможності територіальних громад (станом на вересень 2021) базову дотацію більше 20 млн грн мають 198 тергромад (13,8%), на рівні 10 – 20 млн грн – 290 тергромад (20,2%) і 587 тергромад (40,8%) отримують базову дотацію до 10 млн грн [1]. Отже, для 1075 громад існує потреба в державній підтримці і дофінансуванні.

Хоча територіальні громади і стали більшими за територією і населенням, але лишаються питання щодо реалізації делегованих повноважень, які не в повній мірі підкріплені

фінансовими ресурсами. Ще більше виникає питань щодо застарілої або взагалі відсутньої подекуди інфраструктури. Як один з варіантів подолання викликів в умовах обмежених ресурсів мав би стати механізм співробітництва територіальних громад. Наявні 5 форм, які передбачає Закон України «Про співробітництво територіальних громад» по-різному використовуються територіальними громадами [2]. Відповідно до Моніторингу реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (станом на 7 жовтня 2021 року) з дня набуття повноважень територіальними громадами після виборів у 2020 році 238 територіальних громад уклали 118 договорів міжмуніципального співробітництва. Наприклад, у Харківській області таких договорів укладено найбільше – 15, а у Донецькій та м. Києві – жодного [3]. Але це не через те, що немає спільних проблем. Центр «Соціальні індикатори» спільно з Київським міжнародним інститутом соціології у серпні-вересні 2020 року на замовлення Програми Ради Європи «Децентралізація і реформа місцевого самоврядування в Україні» у співпраці та координації з експертами Ради Європи, фахівцями з питань місцевого самоврядування та Місцевою асоціацією органів місцевого самоврядування «Київська агломерація» провели соціологічне дослідження «Думки і погляди населення Київської Агломерації». За результатами останнього респонденти зазначили, що топ-напрямами для співробітництва мають бути створення робочих місць, медицина вторинного рівня, медицина первинного рівня, громадський транспорт, боротьба з корупцією, екологія. Разом з цим, серед жителів населених пунктів поза Києвом більший акцент робиться на створенні робочих місць і медицині вторинного рівня, ніж серед жителів Києва. У свою чергу серед жителів населених пунктів до 30 км порівняно з жителями населених пунктів понад 30 км більший акцент робиться на громадському транспорті і екології [4]. Вирішення зазначених напрямів успішно може бути здійснено за допомогою агломерації як особливої форми співробітництва або навіть самостійного механізму здійснення місцевого самоврядування на новому урбанізованому рівні.

Що ж таке агломерація? Це не українське ноу-хау. Вони існують по всьому світу: Лондон, Париж, Нью-Йорк, Токіо... Вже довели важливість такого формування. Відповідно до Директиви 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи агломерація означає велике місто з передмістями із населенням більше 250 000 чоловік [5].

В Україні вже було дві спроби законодавчого врегулювання питання агломерацій законопроекти «Про міські агломерації» №6743 від 17.07.2017 та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення правових підстав для утворення агломерації як однієї з форм співробітництва територіальних громад» №2637 від 19.12.2019. Обидва проекти визначали агломерацію як форму співробітництва. Кожен з них мав свої плюси та мінуси. Разом з тим питання агломерацій на часі. І для того щоб воно не було просто ще однією формою співробітництва, яку мало використовують необхідно передбачити право територіальних громад делегувати повноваження. Найоптимальніший варіант – передбачити таке право в Конституції. Адже без закріплення у Основному законі практично не можливо говорити про надмуніципальний рівень і передачу частини повноважень. Наступний крок щодо імплементації агломерацій в правове поле України – визначення на рівні закону які саме повноваження чи їх частина можуть делегуватися, хто і як ними розпоряджатиметься, яка зона доступності агломерації і формування бюджету.

Дуже важливо, щоб до напрацювання нового законопроекту долучалися територіальні громади, які вже є де факто частинами природніх агломерацій. А за орієнтир можна використати досвід агломерацій світу, пристосовуючи його до реалій українського життя. Агломерації – центри економічного зростання, які допоможуть вирішити нагальні проблеми і зменшити потребу у базовій дотації територіальним громадам.

Список використаних джерел

1. Портал спроможності територіальних громад [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/PYmVuv2>
2. Про співробітництво територіальних громад; Закон від 17.06.2014 №1508-VII Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
3. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/755/07.10.2021.pdf>
4. Соціологічне дослідження «Думки і погляди населення Київської Агломерації» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/BYm2i2P>
5. Директива 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_950/ed20080521#n85

УДК 351.85:304.(477)

ТЕТЯНА СЛЮЗ,

аспірантка кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

TETIANA SLIUZ,

*postgraduate student at the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-5874-8690>*

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

FUNCTIONS AND TASKS OF STATE CULTURAL POLICY IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

The culture by virtue of its creative beginning is less amenable to regulation in comparison with other spheres of social life. The historical experience convinces, when the intervention of the state put the cultural activity in dependence on the power - it led to deformation of the cultural life as a whole, therefore quite fairly a question arises, whether the state policy is needed in the conditions of decentralization in this sphere at all. At the same time it is difficult not to agree with the fact that the state plays an important role for culture. There are tasks, which cannot be solved without the state support: financial and economic provision of activity of institutions and organizations of culture, creation of legal conditions for provision of freedom of creative activity, access of broad layers of the population to products of artistic and intellectual creativity. The state protects the culture from the desire of any political forces to use the means of culture in their own interests thanks to the normative-legal regulation.

Keywords: state cultural policy, cultural space, decentralization, cultural sphere, public management.

Основними завданнями культурної політики в умовах децентралізації є: забезпечення необхідних фінансово-економічних, правових, організаційно-управлінських умов для створення, збереження та поширення культурних цінностей у суспільстві з метою максимального задоволення культурних потреб і запитів громадян, різних суспільних груп; забезпечення і захист конституційних прав громадян у сфері культури – свободи творчості, доступу до культурно-мистецьких цінностей, участі в культурному житті суспільства; забезпечення

вільного функціонування і розвитку всіх наявних на території країни національних культур, включаючи й національні меншини тощо. Від того, наскільки державі вдається вирішувати поставлені завдання, залежить успішність її політики у сфері культури [2].

Принцип оптимального поєднання централізації і децентралізації державного управління у сфері культури передбачає чіткий розподіл функцій, повноважень і відповідальності між місцевими, регіональними і центральними органами управління у сфері культури, виключає дублювання функцій, підвищує координацію дій усіх суб'єктів управління, створює умови для прийняття раціональних і ефективних управлінських рішень. Більші можливості у формуванні і здійсненні політики у сфері культури надаються суб'єктам культурно-мистецького життя на регіональному і місцевому рівні. Це обумовлено, зокрема, тим, що культурне життя в усій своїй різноманітності, навіть якщо його окремі аспекти мають загальнонаціональне значення, існує і розвивається у конкретних містах, селах, регіонах, де живуть митці, які створюють культурні цінності, й проживає населення, що складається з різних етнічних, субкультурних груп, які мають свої культурні інтереси і потребують їх задоволення. Різні території, місцевості можуть відрізнятися між собою історико-культурними, мовними, релігійними особливостями. Саме на регіональному і місцевому рівні найбільше перехрещуються культурні інтереси та потреби різних субкультурних, національних груп, простежуються конкретні проблеми культурної сфери і можливі альтернативні варіанти їх розв'язання. Відповідно й управління у сфері культури має бути максимально децентралізоване і наближене до того рівня, на якому відбуваються основні процеси культурно-мистецького життя [1].

Саме децентралізація передбачає передачу основних функцій управління у сфері культури на місця, розширення у зв'язку з цим повноважень регіональних і місцевих органів державного управління, посилення їх відповідальності за розвиток культурної сфери. Надання максимальної автономії повноважень місцевим органам влади щодо розв'язання проблем культурного розвитку на своєму рівні зменшує вплив центру на щоденну діяльність органів влади місцевого рівня, посилює їх ініціативу, активність та співпрацю з різними суб'єктами культурної діяльності й реально розширює демократичні методи управління, що сприяє демократизації всієї системи управління у сфері культури. При цьому розподіл компетенції має відбуватися за принципом, коли на більш високий рівень управління передаються лише ті функції, які не можуть бути ефективно реалізовані на нижчому [3].

В управлінській діяльності у сфері культури є й такі завдання, вирішення яких можливе лише на державному рівні. Для того, щоб цілеспрямовано вирішувати стратегічні питання культурного розвитку, необхідно спиратися на концепцію розвитку національної культури. Розробити таку концепцію можна лише на центральному рівні, де, як правило, сконцентрований науковий, експертний потенціал, здатний забезпечити обґрунтування теоретичних проблем, провести необхідні дослідження соціокультурної ситуації в країні чи в окремих регіонах [4].

На центральному рівні управління у сфері культури мають здійснюватися головні функції реалізації державної політики, які забезпечують вирішення стратегічних завдань культурного розвитку, а саме: розробка наукових основ державної політики у сфері культури; організація наукових досліджень, у тому числі й дослідження соціокультурної ситуації в країні; забезпечення підготовки і підвищення кваліфікації кадрів для закладів та організацій культури і мистецтва; організація і здійснення культурних зв'язків із зарубіжними країнами; забезпечення єдиного культурного простору; фінансова допомога регіонам, які не мають достатніх власних ресурсів для здійснення пріоритетних програм культурного розвитку, за рахунок коштів державного бюджету тощо [2].

Водночас згідно із принципом децентралізації управління основні питання розвитку і функціонування сфери культури мають вирішуватися на місцевому і регіональному рівні. Відповідно до цього більш розширеними є завдання і функції органів державного управління на місцях. Управлінська діяльність цих органів має бути спрямована на вирішення наступних

завдань: створення необхідних умов для відродження, збереження і розвитку національної культури, розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин, що мешкають у регіоні (області чи районі) тощо [1].

Список використаних джерел

1. Ситник П. К., Купрійчук В. М., Карлова В. В., Небожук Р. А. Принципи децентралізації державного управління у сфері культури. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 89–94
2. Соціальна і гуманітарна політика Підручник / [авт. кол. : В.П.Трощинський, В.А.Скुरатівський, М.В.Кравченко та ін.]; за заг. ред. Ю.В.Ковбасюка, В.П.Трощинського. – К. : НАДУ, 2016 – 792 с.
3. Карлова В. В. Особливості реформування державного управління у сфері культури на регіональному і місцевому рівні / В. В. Карлова // *Суспільство. Держава. Управління. Право*. – 2011. – № 1. – С. 33 – 45.
4. Реформа системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні: стан, виклики, перспективи здійснення: наук. доп. /авт. кол.; за заг. ред. В.С.Куйбіди. – Київ : НАДУ, 2018. – 180 с.

УДК 351.02

ДМИТРО СНИЖКО,

*аспірант кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка
<https://orcid.org/0000-0002-0003-7538>*

DMYTRO SNIZHKO,

Graduate student of the Department of Public Policy, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Наталія Ларіна**, доцент кафедри публічної політики, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЛЬ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

ROLE OF STRUCTURAL-FUNCTIONAL APPROACH TO THE FORMATION OF LEGAL AWARENESS IN PUBLIC OFFICIALS

In this article the author focuses on the constitutional aspects of state formation of Ukraine, which can not be resolved without the formation of the necessary level of legal consciousness and legal culture of citizens, society. Therefore, today, in the context of the integration processes of the Ukrainian state into the European Union, there is an important task of rethinking and perceiving the new democratic values of public life, which requires a critical review of approaches to enhancing legal consciousness of public servants and fostering the new legal values. The author outlines the existed issues in the field of civil service today that prevent a confident and coherent movement for reforming state administration into public administration, and to build the rule of law and civil society. Among the main problems the author highlights the lack of high-level legal consciousness among public servants admitted to governance, that accordingly sets the task for society to determine certain evaluation criteria of the legal consciousness of candidates for certain public service positions. The author of this article reveals the content, structure of legal consciousness among public servants in the context of public administration reform.

Keywords: public servant, public administration reform, mechanisms of development of legal consciousness, legal consciousness, public administration.

Задля успішного здійснення реформ у сфері державного управління в умовах демократичного розвитку нашої держави має бути наявність єдиного поля розвиненої демократії, активна участь її громадян у правовому, політичному та соціальному житті країни, що

зумовлюється високим рівнем правової свідомості населення. Такі ознаки формування правової свідомості характерні для країн, які знаходяться в перехідному періоді від патерналістського типу до ліберально-демократичного, що забезпечує вплив на процес демократичної легітимації публічної влади. Надалі важливо розвивати громадянську активність та волонтерський рух, активізуватися під час проведення війни на Сході України, проте без належної підтримки з боку держави, за відсутності належного правового виховання та популяризації його в суспільстві, вони можуть зрештою зійти нанівець [1]. Тому пошуки шляхів для демократичної моделі розвитку громадянського суспільства та реалізації принципів демократизму направлені на здійснення розмежування державних повноважень з повноваженнями громадських інститутів, дотримання верховенства права, народного суверенітету, політичної свободи тощо. Все це вимагає усвідомлення цінності правових норм, їх практичної значимості, необхідності розвитку та вдосконалення правової свідомості публічних службовців. У цьому аспекті права свідомість є віддзеркаленням реалізації в суспільстві правових відносин та індикатором знань і значимості норм права для громадян [2, 3].

На думку Т. Гарасимова та В. Муж, правосвідомість має певні відмінності від права саме завдяки своїй концептуальній складовій та компоненту правової системи, що вирізняє її у розвитку правовідносин, виокремлює бачення правової реальності, тобто, «виступає в якості спостерігача, без вчинення конкретних юридично значимих дій» [1, 5]. З іншого боку, правосвідомість може бути безпосереднім учасником процесу правових дій, який здійснює публічний прояв негативних чи позитивних ставлень щодо забезпечення прав і свобод людини, виступаючи суб'єктом законодавчої ініціативи та ін.), на засадах структурно-функціонального підходу [3, 5].

На нашу думку, першочерговими завданнями демократичного врядування є розвиток правової свідомості та культури державних службовців. Адже прийняттям нового законодавства в Україні «Про державну службу» передбачалося сформувати компетентних державних службовців, які б успішно виконували управлінські завдання і функції, дотримуючись принципу верховенства права, принцип законності, принцип професіоналізму [8].

Саме в структурно-функціональному аспекті права свідомість відіграє провідну роль серед основних прав державного службовця, вона дає право на професійне навчання відповідно до потреб державного органу. Управлінці зобов'язані дотримуватися Конституції та законів України, діяти в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законодавством, а також постійно підвищувати рівень своєї професійної компетентності та удосконалювати організацію службової діяльності, що саме і формує правосвідомість [4].

Враховуючи широкий спектр філософсько-правових поглядів на правосвідомість, зокрема те, що вона включає в себе дві життєво важливі суспільні категорії – право та свідомість, немає однозначного визначення поняття правосвідомості в публічному управлінні. Тому вважаємо за доцільне розглянути поняття правосвідомості з термінології, наведеної в енциклопедичній літературі: правосвідомість – сукупність поглядів, ідей, теорій, уявлень, почуттів людей (класів, суспільства, колективів) щодо права, діючого і бажаного [9, с. 593]. Правосвідомість – форма суспільної свідомості, яка відображає ставлення суб'єктів правовідносин до чинного права та похідних від нього правових явищ [9, с. 49].

Таким чином, закладаючи підґрунтя розвитку правової свідомості публічних службовців в умовах реформування державного управління, наукове та експертне середовище має якомога швидше запропонувати варіанти структури її розвитку. Наукові підходи до дослідження розвитку правової свідомості публічних службовців, уточнення структури правосвідомості, категорійного апарату, є одним із завдань нашої дослідницької роботи. Перспективою подальших наукових розробок можуть бути моделі, способи формування правової свідомості публічних службовців у сфері державного управління.

Список використаних джерел

1. Гарасимів Т. З. Природні та соціальні детермінанти формування девіантної поведінки людини: філософсько-правовий вимір: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 420 с.
2. Гончаренко В. Г. Юридичні терміни. Тлумачний словник / В.Г. Гончаренко, П.П. Андрушко, Т.П. Базова. Київ. Либідь, 2004. 320 с.
3. Калиновський Ю. Ю. Інформаційно-комунікативне підґрунтя функціонування та розвитку правосвідомості українського суспільства в сучасних умовах. *Гуманітарний часопис*. 2007. № 1. С. 94–100.
4. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL : https://web.znu.edu.ua/psychologicalservice/docs/normatyvni_dokumenty/konstitutsiya-ukrayini.pdf
5. Муж В. Громадянське суспільство як форма вираження колективної правосвідомості. *Вісник НУ «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2015. № 827. С. 169-173/
6. Омельчук І. Структура правосвідомості молоді. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні* [Текст] : матер. ІХ регіон. наук.-практ.конф., 13-14 лют. 2003 р. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, юрид. ф-т. Львів, 2003. С. 37-39.
7. Поляков, А. В. Общая Петрович З. З. Вплив моралі на правосвідомість особи: філософсько-правовий вимір. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридичні науки*. 2013. - №4. - С. 496-505.
8. Про державну службу : Закон України № 889-VIII від 10.12.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 03.06.2021).
9. Черкас М. Є. Правосвідомість та її функції в механізмі правового регулювання : монографія. Х. : Право, 2014.

ІВАН СТЕГУРА,

студент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IVAN STEGURA,

postgraduate student at the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7229-1749>

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

PRIORITIES OF THE STATE HUMANITARIAN POLICY IN UKRAINE AFTER THE REVOLUTION OF DIGNITY

Among all policies designed to exert managerial influence on the development of relevant subsystems of society, humanitarian policy plays a paramount role. This role of this policy is due to the fact that it is directly related to the creation of conditions for solving the most pressing and priority issues of life of the individual and human communities. We are talking about health care, education, science, culture, information space, state-confessional and interethnic relations, etc. For Ukraine, the formation and implementation of an effective humanitarian policy is also important because given the external threats and internal challenges facing the state after the Revolution of Dignity, as well as the need for simultaneous implementation of a number of urgent social reforms and limited resources for their implementation, such decisions that in the short term would provide a significant increase in living standards.

Humanitarian policy as an object of scientific analysis is a set of goals, principles, mechanisms and specific measures aimed at creating conditions for full humanitarian development of society.

Keywords: humanitarian policy, education, culture, language relations, state-confessional relations, ethnopoltics, national memory.

Євромайдан та подальші події, які назвали Революцією Гідності – революцією за демократичні цінності та європейський вибір, разом із підписанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом надали потужний імпульс інтеграції нашої держави у європейський політико-правовий, соціально-економічний та гуманітарний простір [4].

Враховуючи це, в Україні відбувається процес змін, що полягає у формуванні та реалізації державної гуманітарної політики відповідно до загальноєвропейських вимог з метою забезпечення повноправного входження до кола європейських цивілізованих країн, з якими Україну об'єднують спільні цінності, європейська ідентичність, історія, географія та культура. Основна мета гуманітарного розвитку держави – це удосконалення суспільства в цілому, та забезпечення розкриття потенціалу кожного із його членів шляхом впровадження відповідних державно-управлінських дій [9].

Відповідно до державного бюджету (загальні видатки бюджету – 1 трлн 320 млрд грн.) фінансування *гуманітарної сфери* у 2021 р. складає:

Доходи Державного бюджету – понад 1,84 трлн грн. Видатки – понад 1,320 трлн грн. Освіта і наука – 139,5 млрд грн. Охорона здоров'я -160 млрд грн. (МОЗ виказав 296 млрд грн.). Культура – близько 27 млрд. грн, в тому числі:

- на фінансування діяльності нових органів Державної інспекції культурної спадщини та Державної служби охорони культурної спадщини – 590 млн грн.;

- на кінематографію – понад 671 млн грн.;

- на гранти Українського культурного фонду – понад 697 млн грн. Соціальний захист населення – 315 млрд грн., в тому числі субсидії – 36,6 млрд грн. Всього~ 650 млрд грн. [6].

Однак, у 2014-2020 роках, як і попередніми роками, не ухвалений документ (Стратегія, Концепція), який би визначив засади, цілі, завдання і механізми реалізації державної політики в

гуманітарній сфері як такій, що продукує смисли, сенси та стереотипи особистісної і суспільної життєдіяльності, забезпечуючи культурну цілісність і соціальну солідарність суспільства. Окремі, часткові завдання гуманітарної політики виконували різні міністерства та відомства в різних сферах, зокрема – культури, освіти, молодіжної, інформаційної, етнонаціональної політики, політики національної пам'яті і державно-конфесійних відносин.

У сфері культури та культурних індустрій слід відзначити прийняття законів «Про державну підтримку кінематографії в Україні», «Про Український культурний фонд» та розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ» [5], розробку Концепції децентралізації сектору культури, а також реформування інституцій, що перебували в управлінні Міністерства культури (до кінця 2019 р.), а нині Міністерства культури та інформаційної політики.

В освітній сфері головною подією є прийняття Закону України «Про вищу освіту» [1], який встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти. Закон «Про освіту» [2] започатковує ініційовану Міністерством освіти і науки реформу «Нова українська школа». Відбувається реформування наукової сфери на основі прийнятої у 2016р. нової редакції Закону «Про наукову і науково-технічну діяльність» та з урахуванням результатів Зовнішнього незалежного аудиту науково-інноваційної системи України, здійсненого європейськими експертами в рамках програми ЄС «Горизонт-2020». Зокрема, започаткована державна атестація наукових установ України, розрахована на 2017-2020рр., розроблена Дорожня карта інтеграції України до європейського дослідницького простору (ERA-UA) [3].

У сфері політики національної пам'яті головну роль відіграє наразі Український інститут національної пам'яті – хоча його увага зосереджена переважно на подіях лише ХХ ст. і завданнях декомунізації колективної історичної пам'яті та символічного простору України. На цей час переважно завершена декомунізація топонімів і пам'ятних знаків радянських часів.

У сфері етнополітики Міністерство культури в рамках «актуалізації нормативно-правової бази» розробило законопроекти «Про концепцію державної етнонаціональної політики України», «Про корінні народи України» та «Про національні меншини України» [7].

У сфері державно-конфесійних відносин найбільш резонансною подією стала спроба прийняття Парламентом у 2017 р. законопроектів «Про внесення змін до Закону України», «Про свободу совісті та релігійні організації (щодо зміни релігійними громадами підлеглості)» та «Про особливий статус релігійних організацій, керівні центри яких знаходяться в державі, яка визнана Верховною Радою України державою-агресором» [8].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Луговий В. І. Державна політика і управління в освіті // Десять років становлення (досвід досліджень, розробок і впроваджень у сфері державного управління). – К.: Вид-во НАДУ, 2005
4. Соціогуманітарні чинники інтеграції і консолідації українського суспільства : аналіт. доп. / авт. кол. : В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, О.М. Петроє та ін. – К. : НАДУ, 2018. 167 с.
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2016 р. № 119-р «Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras>
6. Закон України «Про Державний бюджет України на 2021р.». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
7. Закон України «Про національні меншини в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
8. Закон України, «Про свободу совісті та релігійні організації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
9. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917-1920 рр.): монографія / В.М.Купрійчук. – К. : Вид-во Європейського університету, 2014. – 378 с.

ДМИТРО СТРУЦЬ,

студент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

DMYTRO STRUTS,

student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Наталія Ларіна**, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МЕХАНІЗМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

THE IMPLEMENTATION MECHANISM OF FOREIGN EXPERIENCE ON THE INTRODUCTION OF TEAMWORK IN PUBLIC ADMINISTRATION

The paper analyzes the theoretical aspects of team interaction in the field of public administration, on the basis of which the essence of the basic concepts and research base («team interaction», «team building», «public administration») is clarified, the basic principles of the development of team interaction in public administration are highlighted.

The study and generalization of foreign experience led to the definition of global trends in team interaction in public administration, in particular, the introduction of technologies for cooperation between the government and the business sector, the public and the media based on transparency, participation and deliberative democracy.

The tools, methods for improving team interaction in the field of public administration in Ukraine and the author's classification of scientific approaches, the basis for the implementation of foreign experience are proposed.

The author's structure for improving the means of personnel motivation in the context of team interaction in the field of public administration, which consists of five-component elements, has been developed and proposed.

Keywords: tools for increasing the efficiency of teamwork, public administration, team interaction, team building, transparency, crowdsourcing, a five-component structure of motivation.

Питання мотивації персоналу в країнах демократичного розвитку набагато частіше обговорюється і досліджується в наукових колах, ніж в Україні. Домінуюча роль у системі управління персоналом відводиться керівниками нематеріальним методам мотивації працівників [3]. Так метод мотивації персоналу в США є індивідуалістичним, тому крім системи оплати праці менеджери успішно реалізують сімейні програми для своїх підлеглих, в яких керівництво забезпечує працівника: працювати за гнучким графіком; допомагає у доборі няні; корпоративними садами та ясельними групами. Не менш важливим для американців є навчання персоналу. Великі корпорації витрачають на це до 800 мільйонів доларів в рік. На думку менеджерів, такий підхід забезпечує збільшення індивідуальної віддачі та призводить до високої прибутковості та успіху бізнесу [1].

Система мотивації персоналу в Японії характеризується груповим підходом, коли компанія, в якій працівник влаштовується на роботу, стає для нього другою родиною. Компанія забезпечує працівника: безпроцентним кредитуванням; оплатою навчання не лише працівникові, а й його дітям; спонсорськими виплатами різноманітних сімейних свят (дні народження, весілля, ювілеї); в деяких випадках забезпечує житлом на все життя [2].

Цікавим і корисним для України є *шведський метод мотивації*, в якому перевагами є такі життєві цінності як: дружба, партнерство та командна робота. Друге місце в рейтингу пріоритетів для шведів – цікава робота, і лише на сьомому місці – зарплата. Багато шведських керівників дозволяють своїм працівникам працювати дистанційно, впевнено і спокійно розвивати свою країну в стінах, так би мовити, домашнього офісу [2].

Протягом десятиліть в Україні переважна більшість організацій не має чітко визначеної стратегії мотивації персоналу. Пандемія коронавірусу також продемонструвала різновекторний підхід до управління персоналом в органах публічної влади. Особливо складними були перші місяці локдауну, де керівництво середньої ланки не довіряли роботі персоналу в дистанційному режимі. Тільки через півроку були напрацьовані певні нормативні акти щодо роботи в умовах віддаленості, так званого домашнього офісу. Зокрема, Національним агентством України з питань державної служби (далі – НАДС) 13 листопада 2020 року було затверджено методичні рекомендації щодо організації роботи державних службовців за межами адміністративної будівлі державного органу. НАДС рекомендує оформлювати документи під час такої віддаленої роботи в паперовій формі з використанням власноручних підписів або в електронній формі з накладанням кваліфікованих електронних підписів. Керівник державної служби має забезпечити комунікацію та обмін інформацією між працівниками держоргану, які працюють в адміністративній будівлі та за її межами. Тобто, форс-мажорні обставини сприяли напрацюванню в Україні нових засад організаційно-правового механізму виконання службових обов’язків на публічній службі. Однак мотивація персоналу в документі нормативного регулювання відсутня. Тож розвиток мотиваційного механізму в публічній службі потребує нового бачення, імплементації кращих традицій зарубіжного досвіду. Наразі, перед керівництвом інституцій стоїть важливе завдання – формування типової моделі удосконалення засобів мотивації персоналу організації з метою забезпечення зацікавленості працівників у підвищенні продуктивності праці та реалізації їх трудового потенціалу [3]. Переважна більшість організацій віддають перевагу матеріальній формі заохочення працівників (заробітна плата, премії тощо), відповідно нематеріальна форма знаходиться на доволі низькому рівні та потребує удосконалення.

Таким чином, розгляд методів мотивації персоналу на публічній службі країн демократичного розвитку показує, що рівень системи мотивації працівників на вітчизняних організаціях потребує розвитку та оптимізації, тому сформувалася типова модель удосконалення засобів мотивації персоналу для діяльності організацій в Україні [4]

Список використаних джерел

1. Досвід мотивації праці у розвинутих країнах світу. Київ, 2021. URL: <http://www.agroua.net/economics/documents/category-82/doc-242/> (Дата звернення 26.11.2021).
2. Костяк К.М. Білявський В.М. Мотивація персоналу: порівняння європейського та українського досвіду Сучасні технології менеджменту, інформаційне, фінансове та облікове забезпечення розвитку економіки в умовах євроінтеграції : збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. м. Черкаси, 16–17 квітня 2020 року. Черкаси : Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, 2020. 557 с. [Укр., рос., англ. мови].
3. Норми та стандарти поведінки державних службовців. Харків, 2020. URL: <http://surl.li/auxsr> (Дата звернення 22.11.2021).
4. Хаджирадева С.К., Рачинський А.П., Васильєва О.І., Ларіна Н.Б. Управління персоналом у публічній службі : навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» ; за заг. ред. С.К. Хаджирадевої. Миколаїв : Ємельянова Т. В., 2020. 212 с.

ОЛЕНА ТАРАН,

студентка 2-го курсу магістратури кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLENA TARAN,

2nd year master's student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Світлана Дубенко**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

FINANCIAL DECENTRALIZATION IN UKRAINE

Decentralization of power is not one, separate reform, but a set of purposeful measures transformations of the public administration system, which are implemented systematically and gradually. Implementation decentralization of power is rightly called one of the most successful areas of reform in Ukraine. The success of these reforms is due, above all, to the fact that their results affect almost everyone citizen, and became especially noticeable for residents of small towns, villages and towns. Among the achievements identified: growth of local budget revenues, completion of the process unification of territorial communities, approval of the new administrative-territorial division of Ukraine, revival of economic activity in OTG, formation of new opportunities for cooperation between communities for solving common problems. Among the shortcomings and problems that need to be addressed: lack constitutional consolidation of decentralization, legal unregulated ability of communities to govern agricultural lands located outside their borders, complicating relations between center and regions, politicization of local government institutions.

Keywords: decentralization, Public Administration, Local Self-government, reforms of governance in Ukraine.

Децентралізація – це один з найважливіших процесів у формуванні України, як правової, демократичної держави. Децентралізація – це процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління. Децентралізація влади включає, як політичну так і адміністративну сторони. Децентралізація може бути територіальною – переміщення влади від центрального міста на інші території, і може бути функціональною – шляхом передання повноважень на прийняття рішень з головного органу будь-якої галузі уряду до чиновників нижчих рівнів. Цей процес було названо «новим державним управлінням», який був описаний як децентралізація, предметне управління, конкуренція урядової і місцевої координації [1].

Одним із доволі вдалих напрямів реформування в Україні безумовно є здійснення децентралізації влади. Так, починаючи з 2014 в регіональних системах управління відбулися суттєві зміни. Перш за все, громади міст і сіл отримали можливість самостійно розпоряджатися своїми доходами і видатками, рівень і обсяг яких також суттєво вирости. Успіх цих реформ пов'язаний, передусім, із тим, що їх результати стосувалися майже кожного громадянина, а особливо помітними стали для жителів невеликих міст, селищ і містечок.

Першим кроком у здійсненні децентралізації влади стала бюджетна (фінансова) децентралізація. Вона сприяла підвищенню рівня фінансового забезпечення місцевих бюджетів та створила умови для мотивації органів місцевого самоврядування до нарощування дохідної бази місцевих бюджетів. Статистичні дані переконливо свідчать про успіх цієї реформи. Зокрема, місцеві бюджети зросли з 68,6 млрд в 2014 до 275 млрд грн у 2019 р., тобто на 206,4 млрд грн. Власне, бюджетна децентралізація передбачала механізми заохочення громад до об'єднання (зокрема, шляхом отримання субвенцій з держбюджету) і багато об'єднаних територіальних громад скористалися таким механізмом. Це було додатковим стимулом до утворення об'єднаної територіальної громади. Отримані бюджетні надходження громади

могли використовувати на власний розсуд, наприклад, на потреби благоустрою, розвиток інфраструктури, здійснення ремонту шкіл, стадіонів та інших об'єктів. [3]

Проте, бюджетна децентралізація породжує не лише успішні моменти, а й певні труднощі. Зокрема, відсоток власних надходжень місцевих бюджетів не перевищує 50% і залежить від трансфертів з державного бюджету. Та все ж бюджетну децентралізацію можна вважати досить ефективним та дієвим способом забезпечення фінансової самостійності та стійкості місцевих органів влади. За оцінками експертів надмірна децентралізація бюджетної системи ускладнює реалізацію державою таких функцій, як стабілізація та перерозподіл доходів. Управлінські ризики пов'язують з низькою кваліфікацією управлінського апарату органів місцевого самоврядування, невідповідністю формування місцевих бюджетів цілям та завданням соціально-економічного розвитку територій, що у підсумку може нівелювати використання потенціалу бюджетної децентралізації [2].

Досвід Європейських країн показує, що розширення податкової автономії місцевих бюджетів поглиблює міжрегіональні відмінності у доходах, а отже і у рівні та якості бюджетних послуг. З одного боку, це може призвести до необхідності збільшити трансферти з державного бюджету та погіршення стану системи державних фінансів. З іншого боку, для багатих регіонів і територіальних громад існує загроза того, що зростання податкових надходжень дасть поштовх зростанню видатків, яке потім буде складно загальмувати, що, у свою чергу, може ускладнити фінансування місцевих видатків у періоди погіршення економічної ситуації.

Отже, враховуючи вищевикладене, необхідно підкреслити що бюджетна децентралізація є необхідною умовою становлення ефективної системи місцевих фінансів, вона передбачає стимулювання регіонів до фінансової автономії, пошуку додаткових власних ресурсів, активізацію внутрішнього потенціалу розвитку регіонів, а, отже, і до формування фінансово спроможних територіальних громад, що і є головною метою децентралізації влади в Україні.

Список використаних джерел

1. Бульбенюк С. Деконцентрація влади. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. с. 187.
2. Заславська О.І., Огородник В.О. Фінансова децентралізація в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку. : Науковий вісник Ужгородського університету 2017. Серія Економіка. Випуск 2 (50) – с.261-266.
3. Круглашов А, Бурега В. Здобутки і труднощі в реалізації децентралізації влади в Україні.: Аспекти публічного управління. Том 9 № 2 2021. с.68-76.

ОЛЕНА ТАРАСЮК,

студентка кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLENA TARASIUK,

student of the Department of Global and National security of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Юрій Мельник**, кандидат юридичних наук, доцент кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ НЕФОРМАЛЬНИХ НАДАВАЧІВ ПОСЛУГ ІЗ ДОГЛЯДУ ЗА ОСОБАМИ ПОХИЛОГО ВІКУ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ТРИВАЛОГО ДОГЛЯДУ

INTRODUCTION OF STATE SUPPORT FOR INFORMAL GAREGIVERS FOR ELDERLY PEOPLE IN NEED OF LONG-TERM CARE

With the acceleration of the aging population, the importance of further development of the social services for long-term care and protection of the rights of the elderly is growing. In recent years, the EU has developed a number of important guidance documents to help Member States minimize the negative effects of current demographic threats. One of the tools to improve the availability and quality of long-term care services for the elderly is to develop institutional support for people who provide permanent care informally. The establishment of a National Support Center for Informal Caregivers as an alternative to institutional care will help improve the well-being of informal caregivers by providing them with comprehensive social support and the well-being of people receiving care at home.

Keywords: population aging, long-term care, informal care, demographic policy, elderly people.

В сучасний період Україна як і більшість європейських держав проходить через період визначальних демографічних трансформацій. Демографічна ситуація в Україні характеризується зростанням масштабів депопуляції. Низькі темпи народжуваності супроводжуються високою смертністю, скороченням частки населення працездатного віку, зростанням середнього віку, зростанням демографічного навантаження старшими віковими групами на населення працездатного віку, прискореним старінням населення.

Україна входить до 30 найстаріших країн світу. Станом на початок 2020 р. частка осіб віком 65 років і старше становить в Україні 17,1 %» [1]. «Згідно з національним демографічним прогнозом до 2025 року частка осіб віком понад 60 років становитиме 25,0% загальної кількості населення, віком 65 років і старше – 18,4%, у 2030 році – понад 26% і понад 20%, відповідно [2].

Демографи світу визнають, що сучасні тенденції щодо відтворення населення мають глобальний характер та важко піддаються адміністративному впливу. Тим не менш, як свідчить досвід Європейського союзу, у цій ситуації напрями політики мають спрямовуватися передусім не на ліквідацію неминучих загроз, а на розроблення системи заходів щодо кращої адаптації до існуючих тенденцій, підвищення рівня та поліпшення якості життя населення, підвищення доступності соціальних послуг.

Численні виклики щодо старіння зумовлюють зростаючу потребу у послугах щодо неформального догляду.

Варто зазначити, що Європарламент, у своєму документі 2021 року, розробленому для вирішення демографічних проблем в ЄС [3] закликає до створення європейської стратегії з питань догляду, яка буде гарантувати якісний догляд та послуги з довготривалого догляду та до-

зволить ширше використовувати якісний та безпечний теледогляд та телемедицину на основі загальних етичних стандартів, забезпечуючи фахівцям з догляду юридичні гарантії та встановить необхідні вимоги до навчання, з метою забезпечення догляду та первинної допомоги всім, незалежно від їхнього віку, у будь-якій географічній місцевості. Крім того, держави-члени заохочуються до визнання цінності неформального догляду та покращення соціального захисту та підтримки осіб, які надають неформальні послуги з догляду.

Також вищезазначеним документом Європарламент закликає до прийняття рамкової директиви про довгостроковий догляд, яка б встановлювала фундаментальні принципи та забезпечувала обґрунтовані критерії для доступних якісних послуг із довгострокового догляду та підтримки в усьому ЄС, а також сприяла б впровадженню альтернативних підходів, сприяючи переходу до послуг, орієнтованих на людину та громади.

В контексті стратегічного курсу розвитку України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі передбачається слідування та відтворення принципів і цінностей ЄС в законодавстві і практиці його використання.

Важливість подальшого розвитку соціальних послуг щодо довготривалого догляду та захисту прав осіб похилого віку в умовах прискорення темпів старіння населення визначена у Стратегії державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року [4].

Особи, які здійснюють постійний догляд не безоплатній основі, відіграють дуже важливу роль у родині та у суспільстві в цілому. Вони є зв'язуючою ланкою між особою, що потребує догляду та медичними, юридичними закладами, органами соціального захисту тощо. Мотивація щодо забезпечення доглядом осіб похилого віку зазвичай пов'язана з виконанням морального обов'язку та особистими відносинами.

За даними міжнародних досліджень 80 відсотків дорослих осіб, які отримують допомогу вдома покладаються виключно на неоплачувану допомогу від родини та друзів, у той час коли менше 10 відсотків – на допомогу від оплачуваних працівників. Іншими словами, неформальні доглядальники забезпечують допомогою більше 90 відсотків людей, які отримують догляд вдома.

Існують вагомі докази того, що неформальні опікуни мають глибокий вплив на процеси та результати довготривалого догляду. Показано, що залучення сімей до догляду за пацієнтами покращує результати при деменції та при лікуванні шизофренії, а також відкладає інституціоналізацію. Крім того, наявність сімей пов'язана з меншим терміном перебування особи в лікарні. Наявність та готовність неформальних доглядачів може також впливати на якість догляду після госпіталізації, а також на швидкість їх одужання.

Незважаючи на потенційні переваги для літніх пацієнтів від спілкування із своїми рідними, які здійснюють постійний догляд, такій координації ще не приділено належної уваги. Члени сім'ї, а це найчастіше жінки, відчувають фізичне та емоційне виснаження, є обмеженими у пересуванні, нехтують своєю кар'єрою, власним приватним життям та розвитком.

Оскільки необхідність щодо догляду може виникнути вдень і вночі, доглядальники можуть надавати допомогу незважаючи на власні фізичні захворювання або порушення; такі умови можуть впливати на доглядальника різним чином, включаючи недосипання, фізичне перенапруження, емоційні та фінансові труднощі.

Таким чином, зростає розуміння потенційних переваг навчання неформальних доглядачів та їх повнішого оволодіння наданням медичної допомоги, веб-системами моніторингу, технологіями, що зменшують фізичне навантаження.

Крім того, часто від неформальних опікунів вимагається виконання ряду функцій, до яких вони можуть почуватися недостатньо підготовленими, неформальні доглядальники часто відчувають нестачу знань та навичок щодо медичного догляду.

З огляду на важливість неформальних опікунів для дорослих та для суспільства, а також зважаючи на особисті витрати, які можуть супроводжувати цю роль, існує значний інтерес до того, як можна покращити досвід та результати неформальних доглядачів.

На теперішній час законодавством України забезпечується можливість оформлення постійного догляду з відповідними соціальними виплатами на догляд для наступних категорій осіб: за дітьми з інвалідністю; за особами з інвалідністю; за іншими громадянам похилого віку та хворими, які за висновком лікарсько-консультаційної комісії потребують постійного стороннього догляду і не здатні до самообслуговування.

Компенсація фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі, призначається відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» [5] та Порядку подання та оформлення документів, призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі [6].

Однак, наразі в Україні на державному рівні відсутня всебічна підтримка осіб, які неофіційно надають послуги з догляду. Окрім грошової компенсації, розмір якої є надзвичайно низьким, такі люди вкрай потребують перепочинку від щоденних важких зобов'язань, психологічної підтримки, навчання, однак опиняються наодинці зі своїми проблемами та потребами.

В Україні діють громадські організації, які об'єднують небайдужих громадян навколо проблем, що виникають у похилому віці, зокрема «Рада Організації ветеранів», «Турбота про Літніх в Україні», «Українська ліга сприяння розвитку паліативної та хоспісної допомоги» тощо.

Тим не менш, хоча їх діяльність безпосередньо націлена, або опосередковано впливає на підтримку та покращення добробуту неформальних опікунів, існуючі програми, як правило, невеликі за охопленням, погано фінансуються та фрагментовані як на національному, так і на місцевому рівнях.

Таким чином, пропонується запровадити Національний центр підтримки неформальних доглядальників як альтернативи інституційного догляду за особами літнього віку, що потребують тривалого догляду. Даний Центр має передбачати залучення фахівців геронтологів, психологів, реабілітологів, нотаріусів, юристів та має об'єднувати неформальних доглядальників та забезпечувати надання наступних послуг:

- навчання неформальних доглядальників, зокрема виконання ряду медичних функцій з догляду, оволодіння сучасними технологіями з догляду, тайм-менеджменту, визначенню кола їх обов'язків;
- забезпеченням місцем перепочинку та створення умов для знайомств та обміну досвідом осіб із схожими проблемами;
- проведення групових зустрічей з психологами;
- надання юридичних консультацій тощо.

Також, потребують вивчення міжнародного досвіду з метою подальшого запровадження питання щодо: системи захисту майнових прав осіб похилого віку з метою запобігання втрати їх майна; функціонування сімейних форм догляду за громадянами похилого віку (наприклад, прийомна сім'я, опікунська сім'я, фостерна (професійна) сім'я, патронатна сім'я (тимчасовий догляд)).

Список використаних джерел

1. Населення України. Демографічні тенденції в Україні у 2002–2019 рр.: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2020. – 174 с.

2. Демографічні тенденції в Україні потребують комплексного підходу на державному рівні: Міністерство соціальної політики України (29.01.2018). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/demografichni-tendenciyi-v-ukrayini-potrebuyut-kompleksnogo-pidhodu-na-derzhavnomu-rivni> (дата звернення: 19.11.2020).

3. Report on reversing demographic trends in EU regions using cohesion policy instruments (2020). Committee on Regional Development. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0061_EN.pdf

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.01.2018 № 10-р «Про схвалення Стратегії державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/10-2018-%D1%80#Text>

5. Закон України «Про соціальні послуги» № 2671-VIII від 17.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.09.2020 № 859 «Деякі питання призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/859-2020-%D0%BF#Text>

УДК 352

ДАР'Я УСТИМЕНКО,

здобувач наукового ступеня магістра кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

DARIA USTYMENKO,

applicant of Master's degree at the Department of the information policy administration of the Educational and Scientific Institute of public Administration and Civil Service Of the Taras Shevchenko National university of Kyiv

Науковий керівник: **Юрій Нестеряк**, доктор наук з державного управління, завідувач кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ANTI CORRUPTION MECHANISM OF DIGITALIZATION IN TERMS OF REALIZATION OF DECENTRALIZATION POLICY

Anti-corruption policy is usually implemented by the state at the central level. After the launch of the decentralization reform in 2014, it was necessary to look for new anti-corruption mechanisms. The reform was initiated in order to provide every inhabitant of the village or city with really power to choose the best services for themselves. One of the key ideas was to ensure that villagers and townspeople influence the quality of these services, provided that those responsible for providing them are close to the population, ie local governments: village, town councils and their executive committees. On this local level, it was extremely important to avoid power abuse and cut the corruption in the system of public services. Thus, when The Strategy of informational society development followed by the The Concept for development of the digital economy and society for 2018-2020 in Ukraine, digitalization seemed to become a new effective tool to successfully cope with the task to fight corruption.

Keywords: anti-corruption mechanism, digitalization, decentralization, digital transformation, consolidation of society.

Корупція – це одна з найгостріших проблем української держави. Рівень і масштаби наявної в Україні корупції знижують міжнародну зацікавленість у співпраці з нашою країною, порушують конкурентні механізми ринку, розширюють тіньову економіку, а головне – загрожують національній безпеці нашої держави.

Реформа децентралізації, яка стартувала у 2014 році, поставила перед державою нові виклики, один з яких – як ефективно боротися із корупцією на місцях у процесах надання державних послуг. Тут у нагоді прийшла міжнародна практика цифровізації, яка вже останні кілька років є світовим трендом та драйвером розвитку економік. Приклади таких країн як Швеція, Естонія демонструють, що цифровізація може виступати як консолідувальний механізм у суспільстві, який об'єднує різних стейкхолдерів спільною ідеєю – держава як зручний, дієвий, ефективний та позбавлений корупції сервіс. В цьому контексті та в умовах впровадження реформи децентралізація, цифровізація є найбільш ефективним механізмом мінімізації людського фактору у процесі наданні державних послуг, у доступу до інформації, у збільшенні довіри до інститутів

влади та, у подоланні корупції. Зокрема, починаючи з 2019 року і запуском Міністерства цифрової трансформації, в українській публічній політиці з'явилася такі дієві механізми як [2]: система громадського контролю через відкриті дані, система уніфікованих державних реєстрів, переведення державних послуг в онлайн, покриття території швидкісним інтернетом, підвищення цифрових навичок громадян, автоматизація та спрощення процесів надання державних послуг. Реалізація всіх цифрових проєктів зможе додати до ВВП України 10-12%.

Варто зауважити, що для найбільш ефективного використання інструментів цифровізації на місцях, був виділений окремий напрямок регіональної цифровізації [1]. Для ефективної регіональної цифровізації Мінцифра впровадила нові посади – CDTO. Це заступники з цифровізації в міністерствах, ОДА та ОТГ. Саме вони за допомогою цифрових рішень впроваджують зміни в регіонах та займаються електронними реєстрами, процесами й послугами. Серед головних напрямків регіональної цифровізації, Мінцифра визначає: *адміністративні послуги; інтернет; цифрова грамотність* [2].

Цифровізація робить надання адміністративних послуг швидшим і простішим, підвищує позицію країни в міжнародних рейтингах, зокрема в рейтингу Світового банку – Doing Business. Проєкт «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах (TAPAS)» оцінив зменшення обсягу хабарів у галузі лише будівництва на 3 млрд гривень щороку.

Таким чином, децентралізація робить систему влади більш демократичною, а цифровізація може її консолідувати. Зокрема, іспанський філософ і соціолог Х. Ортега-і-Гасета розкриваючи процес формування європейських націй наголошував, що демократія стає консолідованою – тобто очікується, що вона витримає – тоді, коли жоден актор не прагне діяти поза демократичними інститутами як з нормативних, так і з власних інтересів [3, с.116]. Коли корупція стає не вигідною і не привабливою. Консолідовані демократії – це ті, які виживають, а виживаючі демократії – це ті, які консолідовані. А будь-яка успішна демократія – це наочний приклад перемоги суспільства над корупцією.

У даному дискурсі, цифровізація як необхідна та невідворотня трансформація суспільної свідомості, є чи не єдиним механізмом, який демонструє високі результати та здобуває підтримку суспільства. Свідченням цього є результати дослідження, зроблені у межах проєкту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/TAPAS» та програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP) на замовлення Мінцифри та Фонду Східна Європа Офіс ефективного регулювання (BRDO). Вони свідчать про таке: у зв'язку із запуском певних державних послуг онлайн більше 50% респондентів відзначають антикорупційну динаміку в Україні як позитивну. Деякі з е-послуг дістали позитивну оцінку 80% респондентів [4].

Проте ми не можемо розглядати цифровізацію як панацею від корупції. Важливими залишаються і інші методи боротьби, які варто застосовувати комплексно. Найбільш дієвим методом залишається посилення кримінальної відповідальності з винисенням реальних вироків, меритократичний підхід до відбору персоналу та ротація особового складу органів державної влади і ОМС, доступ до публічної інформації, громадський контроль, свобода преси тощо. Тому, припускаємо, що в умовах децентралізації, послідовна політика трансформаційних діджитальних змін, може зробити цифровізацію ядром, складовою національної ідеї, навколо якої буде об'єднуватись абсолютна більшість суспільства з метою побудови економічно можливої, розвинутої та вільної від корупції сервісної держави.

Список використаних джерел

1. Цифровізація регіонів. URL: <https://egap.in.ua/componenty/tsyfrovizatsiia-rehioniv/>
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації - Розпорядження Кабінету

Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-r#Text>

3. Ортега-і-Гассет Хосе: «Бунт мас» як інтелектуальне дзеркало сучасності. URL: <http://www.management.com.ua/vision/vis014.html>

4. Стан корупції в Україні. Сприйняття, досвід, ставлення URL: <https://engage.org.ua/stan-koruptsii-v-ukraini-spryjniattia-dosvid-stavlennia/>

УДК 352

ІРИНА ФІЛОНЕНКО,

здобувачка ступеня магістра публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IRYNA FILONENKO,

applicant of Master's degree in Public Administration and Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Олександр Карпенко**, доктор наук з державного управління, доцент, в.о. завідувача кафедри національної економіки та публічного управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ КІБЕРКУЛЬТУРИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

CURRENT STATE OF CYBERCULTURE IN PUBLIC ADMINISTRATION

The formation and functioning of public servants in cyberspace is considered. Cyberculture is analyzed as a form of existence of modern mass culture in the information society, based on virtual interaction. Cyberculture comprises a set of technologies, material and intellectual, practices, attitudes, modes of thought and values developed along with the growth of cyberspace. Cyberculture has utterance by practices included but not limited to global sharing, distributed creation, social networking, streaming, mass collaboration, collaborative assessment, social bookmarking or cloud computing. These routines encourage commitment, participation and empathy; making us irrevocably involved with and responsible for each other and provoking that experiences lived on cyberspace have an influence into ourselves, by changing the way we think, the form of our communities, and our very identities.

Keywords: cyberculture, information culture, cyberenvironment, cybersocialization, information poverty, culture of virtual community, network space.

Умови сьогодення змушують країну набувати нових якостей, рис і значень. Враховуючи це, публічні службовці теж повинні постійно й на регулярній основі підвищувати свою кваліфікацію та здобувати нові професійні якості, а рівень їх підготовки має продовжувати адаптуватися до зростаючих потреб соціального світу та його викликів. Наразі в Україні відсутня кодифікована відповідна термінологія для підтвердження явища «кіберкультура» й відсутнє спеціальне профільне нормативно-правове забезпечення щодо урегулювання цього питання в публічному секторі. Тому, розгляд сучасного стану розвитку кіберкультури у світі буде корисним при подальшому формуванні кіберкультури у публічному управлінні в Україні.

Більшість наукових досліджень, що мають відношення до обраної теми дослідження, стосуються загальнотеоретичних аспектів формування кіберкультури особи, які повною мірою не враховують специфіки роботи публічних службовців, здібностей та компетенцій, необхідних для виконання ними посадових обов'язків. Вивченням питання в частині формування кіберкультури особистості займалися наступні вчені: Н. Кириллова, І. Негодаєв, А. Соловійов, Н. Носов, Е. Ардевол, М. Кастельс, С. Коноплицький, М. Дері та інші.

Метою здійснення цього дослідження є розгляд місця кіберкультури серед компетенцій, які необхідні публічному службовцю, з метою виконання своїх посадових обов'язків та визначення механізмів формування кіберкультури публічних службовців як важливої частини інформаційного суспільства.

Першочергово, необхідно розкрити зміст понять «публічна служба» та «публічний службовець». Термін «публічна служба» дотепер в законодавстві України в цілому не застосовувався. Замість нього застосовувалися поняття «державна служба» та «служба в органах місцевого самоврядування».

Термін «публічна служба» вперше в незалежній Україні регламентується Кодексом адміністративного судочинства України, яким визначено, що публічна служба – це діяльність на державно-політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військових, невійськова служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим та органах місцевого самоврядування [1].

Стосовно надання тлумачень терміну «публічний службовець» слід звернути увагу на трактування кандидатки юридичних наук Н. Рунової: «публічний службовець – це службовець, який займає посаду в органах виконавчої влади, апараті органів влади, при цьому головною складовою має бути наявний акт про призначення його на посаду, а його професійна діяльність здійснюється на постійній основі, з урахуванням публічних інтересів» [2, с. 273].

Прискорення темпу життя й глобалізація стали невід'ємною частиною будь-якого масштабного процесу, яке має місце бути серед сучасного суспільства. Це спричинює трансформацію певних цінностей і орієнтирів основ культури. Сьогодні кіберкультура має стати важливим ключовим елементом у державній політиці України.

Встановлено, що станом на сьогодні, термін «кіберкультура» не внесений до переліку компетенцій, які необхідні публічному службовцю при виконанні посадових обов'язків. Ймовірно, це пов'язано з тим, що культура в принципі не закріплена як юридична категорія і в офіційних документах ніде не згадується, таких як посадові інструкції, наприклад [3, с. 215].

Основою розвитку кіберкультури є середовище, в якому опинилася людина, віртуальний простір та безліч різноманітної інформації. Кіберкультура особистості пов'язана з її вихованням, розвитком, освітою, інтелектуальними здібностями і потребами. Враховуючи, що термін «кіберкультура» вже є науково-обґрунтованим і має свої особливості та ознаки, його можна використовувати при складанні офіційних документів стосовно публічної служби. У зв'язку з цим, перелік компетенцій публічного службовця має бути доповнений таким формулюванням: «зобов'язаний мати високий рівень кіберкультури».

Разом з тим встановлено, що до механізмів формування кіберкультури публічних службовців відносять: організаційні, технологічні, правові, соціальні та освітні.

Правові механізми засновані на гармонізації міжнародних, національних і відомчих нормативно-правових документів, що стосуються цифрової сфери публічної служби.

Організаційні механізми допомагають поширити відповідальне ставлення до роботи кожного працівника публічної служби, у тому числі, її керівників, напрацювати порядок відбору кадрів та їх просування по службі.

Технологічні механізми стандартизують роботу публічних службовців.

Освітні механізми дозволяють подолати інформаційну бідність та здобути нові сучасні інформаційні знання, підвищити цифрову грамотність.

Соціальні механізми поліпшують стосунки між державою та громадянами, розвивають інформаційну демократію, збільшують кількість цифрових інструментів та створюють умови для їх доступності більшості верствам населення [4, с. 17].

Отже, публічні службовці – це службовці, які забезпечують належну роботу держави, органів місцевого самоврядування, центральних та місцевих органів виконавчої влади. Прикметник «публічний» стосовно служби вказує на юридичну ознаку присутності держави

у суспільних відносинах і підкреслює основний принцип сервісно-орієнтованої держави – неупередженість, прозорість, відкритість у питаннях прийняття управлінських рішень.

Розвиток інформаційних та мережевих технологій, Інтернету, поява нових медіа призвели, до заміни старої культурної моделі на сучасну, у минулому практично нікому не відомої, нову культуру сучасного суспільства. Активне користування Інтернетом, його розповсюдження на усі сфери людської життєдіяльності, розвиток цифрових та інформаційних технологій – саме ці грандіозні зміни у середині інформаційного простору призвели до необхідності формування кіберкультури в публічному управлінні.

Тож, під кіберкультурою у публічному управлінні слід розуміти рівень обізнаності публічного службовця та дотримання ним під час виконання своїх прямих посадових обов’язків правил щодо етичного поведіння з інформацією, Інтернетом, цифровими технологіями та соціальними мережами, а також щодо дотримання належного рівня спілкування в соціальних мережах та чатах.

Запровадження найкращих механізмів формування кіберкультури публічних службовців дасть змогу суттєво просунути у розвитку інформаційних та цифрових навичок публічних службовців за такими аспектами: реформування всієї системи освіти (не лише публічних службовців); розвиток інформаційних мереж для забезпечення доступу населення до високошвидкісного Інтернету; внесення змін та коригування нормативно-правової бази. А рушійною силою змін має стати підвищення рівня вимог та доповнення існуючого переліку кваліфікаційних вимог пунктами, які стосуються цифрових навичок, якими має володіти публічний службовець.

Список використаних джерел

1. Кодекс адміністративного судочинства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
2. Рунова Н. Публічна служба в Україні: проблеми дефініції. Публічне право. 2012. № 3 (7). С. 269–274.
3. Томашевська Т. В. Організаційне забезпечення формування компетентної політико-управлінської еліти. *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. № 2. С. 211–219.
4. Євдокимов П.В. Напрями адміністративно-правового забезпечення реалізації кадрової політики в органах публічної адміністрації України. *Право і суспільство*. 2020. № 1 ч. 2. С. 15-21.

ІГОР ФОМІН,

начальник відділу Управління безпеки інформації Департаменту безпеки Національного банку України

IGOR FOMIN,

Head of Division of the Information Security Office of the Security Department of the National Bank of Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-4006-5290>

Науковий керівник: **Ілона Клименко**, кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРЗАХИСТУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

ISSUES OF ENSURING CYBERSECURITY IN LOCAL SELF-GOVERNMENT AUTHORITIES

The all the world using of digital technologies in all spheres of life, the inclusion of Ukraine in the world cyberspace have led to the formation of new threats to Ukraine's national security. This makes it important to build an effective national cybersecurity system in Ukraine, and, in particular, for local self-governments level.

The paper examines the issues of building an effective national cybersecurity system of Ukraine in total and of self-local government bodies cybersecurity in particular, taking into account the results of scientific analysis of the concept and essence of cybersecurity, existing cybersecurity threats of Ukraine, current state of regulation and existing problems in this sphere. Proposals for further development of the national cybersecurity system of Ukraine and increasing the level of cybersecurity in local self-government authorities have been developed. The implementation of these proposals will increase the effectiveness of cybersecurity in local self-government authorities, ensure sustainable development of the information society and digital communication environment at the local level, timely detection, prevention and neutralization of threats in cyberspace.

Keywords: cybersecurity, cyber defense, cyberspace, local self-government.

Всеохоплююче застосування цифрових технологій у всіх сферах життя призвели до формування нових загроз національній безпеці України. Це обумовлює важливість переосмислення правового регулювання сфери кібербезпеки, побудови ефективної національної системи кібербезпеки України в цілому та забезпечення кіберзахисту в органах місцевого самоврядування зокрема.

Кіберпростір, як середовище здійснення електронних комунікацій з використанням глобальних мереж передачі даних, став невід'ємною частиною інформаційного простору та все більш активно використовується для реалізації суспільних відносин та здійснення цифрової взаємодії у всіх сферах життя нашої держави.

У той же час, з розвитком кіберпростору боротьба в ньому набула надзвичайного значення через високу ефективність його застосування у досягненні політичних та військових цілей шляхом інформаційно-технічної дезорганізації систем державного, місцевого і воєнного управління, а також інформаційно-психологічної деморалізації населення. Кіберпростір став одним з можливих театрів воєнних дій. Зростає кількість та варіативність кібератак, випадків актів кібертероризму, незаконного втручання в функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем, крадіжок та шахрайства у мережі Інтернет. Як світовий тренд відзначається збільшення фінансових втрат від кібератак, порушення безперервності функціонування об'єктів критичної інфраструктури національних економік.

Активна політика керівництва України щодо широкого застосування цифрових технологій, упровадження проєктів цифровізації економіки, розбудови електронного урядування та цифрової інфраструктури призвели до цифрової трансформації у багатьох сферах, що, відповідно, збільшило залежність як національної безпеки України, так і органів місцевого самоврядування від захищеності ІТ-інфраструктури.

У свою чергу ІТ-інфраструктура України стала частиною світового кіберпростору, що посилює виклики кібербезпеки, та, відповідно, визначило необхідність вирішення концептуальних проблем, пов'язаних із забезпеченням кібербезпеки на всіх рівнях публічної влади України.

Відповідно до статті 17 Конституції України забезпечення інформаційної безпеки визнається однією із найважливіших функцій, поряд із захистом суверенітету та територіальної цілісності України, забезпечення її економічної безпеки [1].

За таких умов необхідно приділяти посилену увагу створенню та розвитку ефективних систем кібербезпеки, спрямованих на захист кіберпростору країни від загроз кібернетичного характеру. У зв'язку із цим, вирішення завдання забезпечення належного рівня кібербезпеки є визначальною умовою забезпечення розвитку інформаційного суспільства, робить актуальним створення дієвої організаційно-технічної моделі кіберзахисту, побудови логічно завершеної та ефективної системи кібербезпеки України, зокрема, на рівні органів місцевого самоврядування.

В ієрархії суб'єктів забезпечення кібербезпеки Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» відносить органи місцевого самоврядування до категорії суб'єктів, які «безпосередньо здійснюють у межах своєї компетенції заходи із забезпечення кібербезпеки», зокрема щодо: запобігання використанню кіберпростору у протиправних і злочинних цілях; виявлення і реагування на кіберінциденти та кібератаки, усунення їх наслідків; інформаційного обміну щодо кіберзагроз; розробки і реалізації запобіжних, організаційних, освітніх заходів у сфері кібербезпеки, кібероборони та кіберзахисту; проведення аудиту інформаційної безпеки, у тому числі на об'єктах, що належать до сфери їх управління [2]. Крім цього, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи зобов'язані повідомляти суб'єктам забезпечення кібербезпеки дані щодо загроз національній безпеці в кіберпросторі, кіберзагроз об'єктам кібербезпеки, кібератак, а також інформацію, яка може сприяти запобіганню, виявленню і припиненню кіберзагроз, протидії кіберзлочинам, кібератакам та мінімізації їх наслідків.

До об'єктів кібербезпеки зазначений Закон відносить, зокрема, конституційні права і свободи людини і громадянина, суспільства, сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, національні інтереси в усіх сферах життєдіяльності особи, суспільства та держави, об'єкти критичної інфраструктури. У той же час до об'єктів кіберзахисту – комунікаційні системи, які використовуються в інтересах органів місцевого самоврядування; об'єкти критичної інформаційної інфраструктури; комунікаційні системи, які використовуються для задоволення суспільних потреб та/або реалізації правовідносин у сферах електронного урядування, електронних державних послуг, електронної комерції, електронного документообігу.

Разом із тим, дослідження діючої законодавчої бази України, зокрема, вже зазначеного раніше Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [2], а також Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3], доктринальних документів «Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки» [4], «Стратегія кібербезпеки України» [5], «Стратегія національної безпеки України» [6], нормативно-правових актів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації (яка формує та реалізує державну політику кіберзахисту, здійснює державний контроль та координує діяльність суб'єктів забезпечення кібербезпеки у сфері кіберзахисту) свідчить про відсутність в Україні правового регулювання порядку реалізації повноважень та обов'язків органів місцевого самоврядування в сфері забезпечення кіберзахисту.

Зокрема, всупереч законодавчим вимогам [2] не визначена організаційно-технічна модель кіберзахисту нашої держави, яка є комплексом заходів, сил і засобів кіберзахисту з місією «... через розвиток зрілості (maturity) національної системи кібербезпеки забезпечити її стійкість (resilience) задля безпечного та сталого функціонування українських об'єктів критичної інфраструктури, систем надання електронних послуг, нейтралізації (зменшення наслідків) кібератак» [7].

Законодавчо не встановлені концептуальні підходи до побудови сил кіберзахисту органів місцевого самоврядування (підрозділи, команди, окремі фахівці, які безпосередньо повинні

виконувати завдання з кіберзахисту). Зокрема, відсутня правова регламентація щодо утворення в органах місцевої влади команд реагування на інциденти, пов'язані з комп'ютерною безпекою (CSIRT) та/або мережі операційних центрів кібербезпеки (SOC). Не виконано вимоги Директиви про безпеку мережевих та інформаційних систем (Директива NIS) [8] (виступає регуляторним базисом для розвитку кіберпотенціалу ЄС) щодо визначення порядку врегулювання ризиків та інцидентів командами CSIRT/SOC, нормативно не закріплено обов'язковість створення таких команд (наприклад, за галузевим та/або регіональним принципом). Не визначені вимоги до таких команд, їх завдання, цілі функціонування, порядок взаємодії та звітування тощо.

Відсутність відповідного регулювання та адекватних кіберзагрозам сил кіберзахисту в органах місцевого самоврядування спричиняє зниження ефективності всієї національної системи кіберзахисту через втрату оперативності реагування на кібератаки та кіберінциденти, несвоєчасне або недостатнє впровадження контрзаходів на місцевому рівні, спрямованих на мінімізацію вразливості комунікаційних систем.

Вирішенню зазначених проблем сприятиме нормативне врегулювання організаційно-технічної моделі кіберзахисту України, яка визначить, зокрема, необхідний комплекс заходів, сил і засобів кіберзахисту для органів місцевого самоврядування, спрямованих на оперативне реагування на кібератаки та кіберінциденти, впровадження контрзаходів задля мінімізації вразливостей комунікаційних систем.

Необхідним заходом також є гармонізація українського законодавства із вимогами Директиви NIS, зокрема в частині визначення порядку горизонтальної та вертикальної взаємодії суб'єктів кіберзахисту органів місцевого самоврядування, а також інституалізації команд реагування на інциденти, пов'язані з комп'ютерною безпекою (CSIRT) та/або операційних центрів кібербезпеки (SOC) органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/ed20200101#n4404>.
2. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163_19#Text.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.05.2021 «Про Стратегію кібербезпеки України»: Указ Президента України від 26.08.2021 № 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#n7>.
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.09.2020 «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14.09.2020 року № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n12>.
7. Дубов Д. В., Жора В., Потій О. В., Семенченко А. І., Фіщук В. В., Щиголь В. Ф. Організаційно-технічна модель кіберзахисту України. Діджиталізація і безпека : мат-ли міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19 листоп. 2020 р.) за ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкина. Харків : Право, 2020. С. 117-119. URL: http://criminology.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/didzhitaliz_bezpeka_mizhn-konf_golovkin_2020.pdf.
8. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) «Про заходи для високого спільного рівня безпеки мережевих та інформаційних систем на території Союзу» 2016/1148. 2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_013-16#Text.

ІРИНА ФОЧУК,

студентка кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IRYNA FOCYUK,

student of the Department of Information Policy Management of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: Алла Кожина, доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління інформаційною політикою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

DECENTRALIZATION AS A FACTOR OF EFFECTIVE LOCAL DEVELOPMENT

The article considers the essence and content of the reform of decentralization of state power, analyzes its impact on the activities of local governments and the effectiveness of local development. The main components of decentralization reform and its advantages and achievements at the present stage of Ukraine's development are revealed. It has been identified that a key element of decentralization reform is the voluntary association of local communities, which allows for the transfer of maximum powers and resources to the local level - from public authorities to local governments. Community integration and district empowerment, tax decentralization and decentralization of administrative services are positive factors for further local development.

Key words: decentralization, local self-government, reform, public administration, local development.

Децентралізація публічної влади має важливе значення для розвитку місцевого самоврядування в Україні. Місцеве самоврядування – право та здатність територіальних громад вирішувати питання місцевого значення [7]. На практиці ця здатність тривалий час була відсутня. Система місцевого самоврядування сформувалася лише у 1997 році разом із прийняттям відповідного Закону України. До цього про місцеве самоврядування ми фактично нічого не знали. У той же час, у країнах Європи практика місцевого самоврядування та децентралізації влади вже нараховувала кілька десятків, а подекуди, і сотні років. Через це посадовці місцевих органів публічної влади недостатньо усвідомили, яким важливим інструментом вирішення питань місцевого значення вони володіють. Місцеве самоврядування – найближчий до людей рівень влади, де найкраще розуміються реальні проблеми територіальних громад та потреби їх мешканців. В сучасних умовах людей мало цікавлять політичні гасла. Більш важливим для населення є належна робота освітніх та медичних закладів, комунальних служб, задовільний стан доріг, освітлення, інших об'єктів соціальної інфраструктури. Виходячи з цього, сільські, селищні, міські територіальні громади мають бути наділені реальними можливостями для виконання повноважень задля розвитку громад.

До 2015 року в Україні не було організаційної, фінансової, правової складових місцевого самоврядування, а рівень розвитку територіальних громад був низьким. Тому важливим рішенням було запровадження в Україні реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади.

Вивченням питання децентралізації публічної влади присвячено багато наукових праць вітчизняних вчених. Ю. Ганущак зазначає, що необхідно активізувати фіскальну децентралізацію, що дозволить сконцентрувати фінансові ресурси не лише на рівні центральної влади, й на місцях, де набагато краще знають, на які потреби населення їх направити [1]. Вчений Ю. Ковбасюк вважає, що децентралізація державної влади є одними із сучасних механізмів регіонального розвитку, коли він регулюється не лише з центру, але й має власні

сильні повноваження та ресурси для розвитку [3]. Науковець А. Ткачук, зазначає, що реформа децентралізації – це реалізація принципу субсидіарності, згідно з яким повноваження та ресурси для їх виконання мають бути передані на максимально низький і наблизений до людей рівень управління [11].

Децентралізація публічної влади – процес передачі повноважень та відповідних фінансових ресурсів від органів державної влади органам місцевого самоврядування [9]. Реформа децентралізації на сьогоднішній день вирішує три ключові проблеми: усуває надмірну централізацію влади та наділяє органи місцевого самоврядування додатковими повноваженнями і ресурсами для їх виконання; вирішує проблему матеріально-фінансового забезпечення територіальних громад, зокрема, обмеженості місцевих бюджетів та зношеності інфраструктури; усуває надмірну подрібненість адміністративно-територіальних одиниць шляхом добровільного об'єднання громад та укрупнення районів [11].

Об'єднання громад – центральна складова реформи. Об'єднуючись, громади акумулюють кадрові та фінансові ресурси та одержують ширші повноваження, що виконуватимуть на благо мешканців. Об'єднані громади одержують фінансові переваги. Бюджетним законодавством передбачено перерозподіл загальнонаціональних податків і збільшення їх частки у місцевих бюджетах [9].

Розглянемо переваги та результати об'єднання територіальних громад.

1. Частина податків не йде централізовано до державного бюджету, а залишається на місцях для потреб місцевого розвитку (60% податку на доходи фізичних осіб, єдиний податок, транспортний податок, податок на землю і нерухомість, 5 % акцизного податку).

2. Держава здійснює фінансову підтримку об'єднаних громад шляхом субвенцій на формування відповідної інфраструктури, на освіту та медицину [1].

3. Відбувається зменшення бюджетних витрат на утримання адміністративного апарату, адже замість кількох місцевих рад утримується одна.

Важливим етапом децентралізації публічної влади є укрупнення районів. Новостворені громади фактично покривають повну територію колишніх районів, що спричиняє дублювання функцій та значні витрати на утримання управлінського апарату. З цих міркувань здобутком реформи є ліквідація районних державних адміністрацій (наразі – укрупнення) та передача їх повноважень органам місцевого самоврядування, що і є ключовими сутністю та змістом процесів децентралізації.

Процеси децентралізації публічної влади є важливим інструментом посилення спроможності територіальних громад, а наведене вище свідчить про необхідність поглиблення та прискорення цих процесів в Україні. Здобутками реформи децентралізації є формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення повноцінного життєвого середовища для громадян, надання якісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та громад. Реформа передбачає відповідальність органів місцевого самоврядування перед жителями – за ефективність своєї роботи, а перед державою – за її законність.

Список використаних джерел

1. Ганущак Ю. Реформа децентралізації приречена на успіх. *Децентралізація влади*. URL: <http://decentralization.gov.ua/news/5422>.

2. Долішній М. Стратегічні фактори глобальної конкуренції і механізми забезпечення конкурентоспроможності регіонів. Конкурентоспроможність: проблеми науки і практики : монографія / Долішній М. І., Беленький П. Ю., Гомольська Н. І. Х. : Вид. дім «ІНЖЕК», 2012. С. 56-58.

3. Ковбасюк Ю. Нові підходи до формування регіональної політики та регіонального управління. *Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка*. 2014. № 17. С. 246-253. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-рп. *Офіційний вісник України*. 2014. № 30. Ст. 831.

5. Куц Ю. Природа та сутність державного управління. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2013. № 1. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=-cR0n4UAAAAAJ&hl=uk>.

6. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР/ Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

8. Сас О. Що таке децентралізація: простими словами про реформу. *Децентралізація влади*. URL: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1862>.

9. Сімнадцять питань про реформу. *Децентралізація влади*. URL: <http://decentralization.gov.ua/questions>.

10. Ткачук А. Децентралізація влади в Україні: теорія та практика. *Prometheus*. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/coursev1:Prometheus+DC101+2017_T4/about.

ОЛЕСЯ ХИЖАВСЬКА,

студентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLESIA KHYZHAVSKA,

*student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-4728-797X>*

Науковий керівник: **Тетяна Козаченко**, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СУДОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

JUDICIAL REFORM IN UKRAINE IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

The reform of local governments provided for the unification of territorial communities, and the judicial reform provided for the unification of local courts. In the framework of administrative-territorial reform, it is necessary to take into account the burden on the relevant court in order to ensure equal access of citizens to justice. The essence of the changes is a significant reduction in the number of districts and, consequently, courts. However, a change in the administrative system does not automatically change the judiciary and creates a number of problems and inaccuracies. Optimization of courts will lead to a redistribution of workload between existing courts and emerging courts. Therefore, in solving this problem it is necessary to take into account the determination of the number of courts, the average time of consideration of cases and the coefficient of complexity of cases and other indicators, which are calculated by category.

Keywords: public service, decentralization, corruption, anti-corruption policy.

Децентралізація – це передача значних повноважень від державних органів до органам місцевого самоврядування, причому таким чином, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що є найближчими до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш ефективно [3].

Суди України є основними інституціями, які мають повноваження щодо захисту прав людини і громадянина, юридичних осіб, суспільства і держави. В процесі розбудови правової держави, одним з її найважливіших критеріїв є створення чесної, прозорої та ефективної судової системи. В умовах глобалізації інформаційного простору, розвитку законодавства та правозастосовної практики, запровадженні нових та вдосконаленні існуючих способів захисту порушених прав суспільство очікує від суддів відповідного рівня оволодіння комплексом знань, умінь та навичок, необхідних для здійснення правосуддя.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» судоустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності [2]. Оптимізуючи систему судів, необхідно враховувати досвід попередніх років реформування судової системи, судових структур та їх юрисдикції, управління, створення та перебудови судових органів.

Сьогодні, через невизначеність територіальної підсудності та адміністративної юрисдикції у кримінальних та цивільних справах, а також справ адміністративної юрисдикції, нова система районів на регіональному рівні ускладнює роботу судів, тому вирішенню питань територіальної юрисдикції необхідно надавати пріоритет.

На даний час наша держава переживає складні часи: військові конфлікти, пандемія COVID-19, судова реформа та інш. Тому, в судовій системі має буди професійний суддівський корпус, який стоятиме на захисті прав людини. Щоб судді були професійними, необхідно постійно навчатися, підвищувати свою кваліфікацію, пізнавати нові знання та дотримуватися правил етичної поведінки.

У період реформування судової системи та реорганізації судових інституцій ефективна професійна підготовка суддів є надзвичайно важливою сферою та умовою зміцнення розбудови правової держави. Крім того, підготовка судових кадрів є одним із ключових елементів для створення ефективної судової системи.

Формування корпусу професійних суддів – це нормативно визначений процес кадрового забезпечення системи судоустрою, від ефективності якого залежить якість функціонування всієї судової системи. І саме тому, судова реформа розпочалась із зміни якісних підходів до формування суддівського корпусу. Отже, від професійності виконання суддями своїх посадових обов'язків, буде залежати, чи збільшиться довіра людей до усієї судової системи. Відтак, удосконалення суддівського корпусу є вагомою тенденцією реформування системи судоустрою в Україні.

Судова система під час реформування передбачає використання профілів професійної компетентності, які розширюють стандарти, встановлені до посад кваліфікаційних вимог, беручи до уваги не лише навчальний та освітній кваліфікаційний рівень і стаж, тай досвід роботи, володіння спеціальними вміннями, знаннями і навичками, потрібними для ефективного здійснення правосуддя.

Враховуючи ситуацію з судовою системою, яка склалася сьогодні в Україні, виникла потреба щодо наукового обґрунтування правових і психологічних засад формування та розвитку професійної компетентності судді, з'ясування характеру здійснюваних ним функцій з позицій методології сучасної науки, що на сьогодні набуває першочергового значення.

Завдання держави – не створювати атмосферу психологічного тиску на суддів (чергове полювання на «відьом»), а створювати належні матеріальні та фінансові умови для їхньої праці, розробити науково обґрунтовані нормативи і порядок розподілу навантаження на суддів і забезпечувати належну кількість суддів для оперативного та якісного розгляду судових справ [1]. Наразі надмірне навантаження пов'язано з непослідовними змінами законодавства, які перешкоджають раніше розпочатим процедурам кваліфікації та відбору, а також через багато інших професійних питань суддів.

Отже, проведення судової реформи та оптимізації судів необхідно насамперед для забезпечення рівного доступу громадян до правосуддя. Спільне вирішення цих питань допоможе сформувати найкращу судову систему для забезпечення найефективнішого доступу до правосуддя та реалізації прав на справедливий суд. Оптимізація судів призведе до перерозподілу навантаження між існуючими судами, тому при вирішенні цієї проблеми необхідно враховувати такі показники, як кількість судів, середня тривалість розгляду, складність справи. За цими показниками можна розрахувати оптимальну кількість працівників для конкретного суду з урахуванням фактичного навантаження.

Список використаних джерел

1. Звірко О.Є., Осіпова О.О. Доктринальні аспекти оптимізації адміністративного судочинства України. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2021/21.pdf (дата звернення: 05.12.2021).
2. Про судоустрій і статус суддів України: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 05.12.2021).
3. Функціональна децентралізація. Збірник відповідей на типові питання. URL: <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2016/05/BroshuraZbirnikQuestion-PRN.pdf> (дата звернення: 01.12.2021).

ЯРОСЛАВ ЧЕПУРКО,

аспірант кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YAROSLAV CHERURKO,

*postgraduate student at the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-5395-7493>*

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧІ ОРГАНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ADVISORY AND ADVISORY BODIES AS SUBJECTS OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF HUMANITARIAN POLICY IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

Studying the problem of advisory bodies as subjects of formation and implementation of humanitarian policy in the context of decentralization reveals various forms, methods, mechanisms of influence of citizens on the sphere of humanitarian development through advisory bodies, which, in turn, allows us to conclude establishment and guarantee of advisory bodies, which in practice is implemented in the following areas and forms: regulatory and legal regulation of local self-government and the possibility of forming advisory bodies; state policy in the field of humanitarian development; support of advisory bodies of territorial communities; state protection and guarantee of control of advisory bodies over the activities of local governments; ormative support of public control functions over local self-government bodies, etc.

Keywords: advisory bodies, humanitarian policy, public administration, local self-government, humanitarian development.

Процес інтеграції України в Європейське співтовариство вимагає впровадження стандартів розвиненого демократичного суспільства. Розвиток громадянського суспільства є невід'ємним дієвим чинником розбудови незалежної України як демократичної правової держави за умови конструктивного та відповідального діалогу з нею в межах правового поля щодо формування та реалізації гуманітарної політики.

Сприяння розвитку взаємодії органів місцевого самоврядування з громадкістю на думку Ковальчук І.В. повинно базуватися на партнерстві, взаємній зацікавленості у досягненні цілей, пов'язаних з процесом демократизації всіх сфер державного управління та суспільного життя, соціально-економічним та духовним прогресом, всебічним забезпеченням захисту прав і свобод людини та громадянина [1].

Як зазначає Турій Олег Володимирович, сьогодні більшість науковців погоджуються з визначенням громади, як автономної соціальної підструктури, що об'єднана перманентною загальною діяльністю. За формою діяльності розрізняють: виробничі, конфесійні, національні й комунальні (територіальні, міські) громади. За іншим визначенням, громада – територіальна спільнота людей, об'єднаних адміністративними, економічними, екологічними, культурними, релігійними та іншими зв'язками. Як правило, громада усвідомлює наявність певних ознак або інтересів, які виокремлюють її з-поміж ширшого загалу [2].

Найбільш поширеними напрямками діяльності консультативно-дорадчих органів в умовах децентралізації в Україні в першу чергу постають питання освіти і науки, охорони здоров'я, стратегічного розвитку та протидії корупції тощо.

Крім того, консультативно-дорадчі органи, які було створено в рамках реалізації суспільного діалогу, за формальними ознаками відповідають європейській тристоронній моделі взаємодії

органів публічної влади та громадськості загалом, професійних спілок та громадських об'єднань різних спрямувань щодо гуманітарної безпеки. Водночас за своїм змістом та можливостями впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів гуманітарного спрямування, сучасний варіант соціального партнерства в Україні сьогодні суттєво відрізняється від європейської практики діяльності подібного роду консультативно-дорадчих органів [3, с. 627].

Така ситуація пояснюється певними зрозумілими причинами, які мають сьогодні місце в глобалізованому українському соціумі. По-перше, розрідженістю громадськості та її неготовністю до об'єднаного і обґрунтованого відстоювання власних інтересів в гуманітарній сфері під час участі в діяльності консультативно-дорадчих органів. По-друге, знищення цільової функціональності держави, яка не виконує наразі функцію судді для узгодження різних громадських гуманітарних інтересів під час прийняття управлінських рішень тощо.

За рамками суспільного діалогу консультативно-дорадчі органи мають вузьке, сегментарне конституційно-правове регулювання в розрізі гуманітарних аспектів, що здійснювалося підзаконними нормативно-правовими актами органів публічної влади. В результаті такої політики сьогодні створено дуже велику кількість консультативно-дорадчих органів, нормативно-правове регулювання яких має хаотичний та тимчасовий характер, а самі органи здебільшого є засобом для обґрунтування та легітимації гуманітарних інтересів зацікавлених осіб, які в такий спосіб отримали доступ до органів публічної влади [2].

Саме тому можливості залучення громадськості до здійснення діяльності консультативно-дорадчих органів, а відповідно й вплив на прийняття нормативно-правових актів у формуванні та реалізації гуманітарної політики, які були предметом їхнього розгляду, завжди мав і має надалі досить обмежений характер.

Надзвичайно важливим кроком у напрямку нормативно-правового регулювання діяльності консультативно-дорадчих органів стало ухвалення Постанови Кабінету Міністрів України: «Питання консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України» [4]. Результатом та основним завданням прийняття цієї урядової постанови було об'єднання численних консультативно-дорадчих органів через уніфікацію порядку їх створення та діяльності в тому числі і в гуманітарному напрямі.

На основі вище зазначеного та існуючих на сьогодні ефективних механізмів взаємодії органів місцевого самоврядування з громадкістю можна зазначити, що громадські консультативно-дорадчі органи як суб'єкти формування та реалізації гуманітарної політики в умовах децентралізації є одним із важливих суб'єктів процесу взаємодії органів місцевого самоврядування з громадкістю та вироблення раціональної гуманітарної політики. Їхня участь у цьому процесі насамперед консультативна, контролююча та представницька [2].

Список використаних джерел

1. Ковальчук І.В. Правовий аспект реформи децентралізації в Україні в розрізі євроінтеграційних процесів / І.В. Ковальчук // Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 8 червня 2018 р.). – Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – С. 241–243.
2. Турій О. В. Удосконалення функціонування консультативно-дорадчих органів при органах місцевого самоврядування: правові аспекти. URL: <https://eesa-journal.com/politicheskie-nauki/udoskonalennya-funkcionuvannya-konsultativno-doradchix-organiv>
3. Джига Т. В. Розвиток соціального партнерства в країнах ЄС та Україні: порівняльний аналіз / Т. В. Джига // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: наук. вісник: зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 50 (№ 8). – С. 621-628
4. Питання консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 року № 599 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 45. – Ст. 1511

ОЛЕГ ЧЕРЕВКО,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України

OLEH CHEREVKO,

candidate of the second (master's) level of higher education of the Higher Educational Institution «University of Educational management» of National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Науковий керівник: **Ія Дегтярьова**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЗАКОНОДАВЧІ МЕХАНІЗМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

LEGISLATIVE MECHANISMS TO IMPROVE LAND MANAGEMENT AT THE REGIONAL LEVEL

The questions of formation of effective use and protection of agricultural land as urgent important natural sciences, socio-economic and ecological problem, which is carried out on the basis of balance between necessary economic growth and preservation of land resources, are being explored. It defines the essence of the modern reform of the mechanisms of state management of land resources, functions of public administration mechanisms of the land resources, and imperfections of current legislation in the field of land management. The theoretical and practical problems of formation mechanisms of state management of land resources as elements of a national system of land use are considered. As a result, it was found that the main mechanism for improving land management at the regional level should be a legislative regulator aimed at increasing the role of communities in addressing the whole range of land issues in its territory.

Keywords: land resources, region, legislative mechanism, land management, decentralization.

Сьогодні в Україні реалізуються земельна реформа, децентралізація влади та реформа місцевого самоврядування, які передбачають передачу повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад. Важливою складовою та запорукою реалізації цих реформ є формування спроможних громад [4, с. 3].

Значний внесок у вдосконаленні механізмів державного управління загалом і раціонального використання та розширеного відтворення земельних ресурсів зокрема здійснили такі науковці: Ю. Д. Білик, С. М. Волков, Д. С. Добряк, В. В. Дорофієнко, В. Г. Горлачук, Г. І. Горохов, О. Я. Лазор, І. В. Петенко, А. Я. Сохнич, В. М. Трегобчук та інші. Однак існує мало системних досліджень, пов'язаних з механізмами управління земельними ресурсами на регіональному рівні. Примітно, що процес управління земельними ресурсами на регіональному рівні пов'язаний з різними економічними, соціальними та історичними умовами регіону. Виходячи з цього, сама система управління земельними ресурсами в різному регіоні буде відмінна одна від одної. Структура управління певного регіону формується відповідно до поставлених цілей, функцій і завдань конкретного регіону, але основа управління буде базуватися на типовій моделі головного управління земельними ресурсами [1, с. 18].

Питання успішності розвитку ОТГ багато в чому залежить від ефективності використання всіх земельних ресурсів, виняткова цінність яких полягає в забезпеченні трьох фундаментальних властивостей: життєзабезпечення (як частина екологічної системи), чинник виробництва (в аграрному секторі, будівництві, гірничорудній промисловості, лісовому господарстві) і цивільний обіг (земельно-майнові відносини). Саме це потребує підходити до проблеми землі більш широко, розібратися з питаннями: що взагалі представляє земля як ресурс, які її функції, з чого складаються земельні ресурси, як ними управляють сьогодні та що треба зробити, щоб вони дійсно стали матеріальною та фінансовою основою об'єднаної територіальної громади [5, с. 24-25]. Водночас підвищення ролі громад у вирішенні всього комплексу земельних питань на своїй території сприятиме відродженню у людей зацікавленості щодо розподілу та

характеру використання земельних ресурсів, а ринок земель стане ефективним інструментом у забезпеченні раціонального використання та охорони земель. Зокрема, земельна реформа має допомогти селам покращити добробут місцевих жителів: відремонтувати дороги, побудувати лікарні, дитячі садки, школи тощо. Але значних змін не відбудеться, якщо самі громади не долучаються до ефективного та швидкого впровадження реформи та використання пов'язаних з нею переваг [7, с. 1].

Управління земельними ресурсами здійснюється через певні механізми, які складаються із правової, економічної і організаційної частин. Основним механізмом, від якого залежить управління земельними ресурсами є організаційно-правовий механізм державного управління, який поєднує в собі правові та організаційні засади державного управління земельними ресурсами [1, с. 16]. На сучасному етапі в складі земельного законодавства намічається біля 100 нормативно-правових актів, які заклали правові основи регулювання земельних відносин та організації і охорони земель. Проте, незважаючи на їх велику кількість, існує безліч негативів, що фактично не дозволяють громадянам в повній мірі скористатися своїми правами на земельну власність. Земельним кодексом України, законами України «Про землеустрій», «Про охорону земель» та «Про оцінку земель», передбачено розробити ще біля 150 відповідних стандартів, норм і правил [6, с. 88].

Земельні відносини визначено як врегульовані Конституцією та законами України, а також прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами, суспільні відносини щодо використання, розпорядження, управління, охорони та відтворення земель, які виникають між громадянами, іноземцями, біпатридами, особами без громадянства, фізичними особами, підприємцями, юридичними особами, іноземними юридичними особами, організаціями без статусу юридичної особи, територіальними громадами, ОТГ, органами місцевого самоврядування, органами державної влади, державою Україна та іноземними державами [3, с. 2]. Однак на законодавчому рівні в Україні, довгий час був відсутній склад та зміст певних видів документації із землеустрою, що призводило, в свою чергу, до формування у різних регіонах країни різних підходів до встановлення і закріплення на місцевості меж природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, прогнозування, планування і організації раціонального використання та охорони земель, організації територій сільськогосподарських підприємств, установ і організацій, розробки і здійснення системи заходів із землеустрою для збереження природних ландшафтів, рекультиватії порушених земель і захисту земель від ерозії, підтоплення, висушування, зсувів, вторинного засолення, окислення, заболочення, ущільнення, забруднення промисловими відходами та хімічними речовинами тощо, консервації деградованих і малопродуктивних земель, запобігання іншим негативним явищам.

Зауважимо, що розроблення того чи іншого виду документації із землеустрою є одним із заходів землеустрою, основна мета якого полягає у забезпеченні раціонального використання та охорони земель, створенні сприятливого екологічного середовища та поліпшенні природних ландшафтів. Тож наявність чітко визначених критеріїв (вимог) до розроблення певного виду документації із землеустрою і є запорукою здійснення землеустрою на рівні держави. В свою чергу, з приводу недосконалості чинного законодавства в частині землеустрою Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру в одному зі своїх роз'яснень зазначала, що у різних законах, які регулюють земельні відносини, одна і та ж документація із землеустрою називається по-різному, і містить різні підходи до її погодження та затвердження. Тож землевпорядники, не маючи законодавчо визначених орієнтирів і правил, змушені були працювати, здебільшого керуючись традиціями, що склалися в тому чи іншому регіоні [2, с. 81].

Таким чином, здійснений контент-аналіз літературних джерел засвідчив про недосконалість чинного законодавства в частині землеустрою. Незважаючи на наявність значної кількості нормативно-правових актів, існує безліч негативів, що фактично не дозволяють громадянам в повній мірі скористатися своїми правами на земельну власність. Тому основним механізмом

удосконалення управління земельними ресурсами на регіональному рівні має стати законодавчий регулятор, який спрямований на підвищення ролі громад у вирішенні всього комплексу земельних питань на своїй території. Відтак і ринок земель стане ефективним інструментом у забезпеченні раціонального використання та охорони земель.

Список використаних джерел

1. Байстрюченко Н. О., Бережна Ю. О. Удосконалення управління земельними ресурсами на регіональному рівні. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2016. № 1. С. 15-27. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/51412/1/Baystruchenko_cadastre.pdf
2. Брусенцова Я. Застосування земельного законодавства в діяльності органів місцевого самоврядування. Х.: Фактор, 2016. 104 с. URL: <https://despro.org.ua/upload/Застосування%20земельного%20законодавства.pdf>
3. Потапенко С.А. Проблеми реалізації повноважень органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад у сфері регулювання земельних відносин: спец. 081 «Право».: Дис. на здобуття ступеня доктора філософії; Академія праці, соціальних відносин і туризму. Київ, 2020. 247 с.
4. Практичний інструментарій 2.0 із управління земельними ресурсами: на шляху до розширення повноважень громад. Виконано на замовлення Програми USAID з аграрного і сільського розвитку (АГРО), 2021. 90 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/726/praktychnyi_instrumentarii_2-0.pdf
5. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук та ін.] – Київ, 2017. 107 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/204/Ресурсне-забезпечення-ОТГ.pdf>
6. Управління земельними ресурсами: навч. посіб. / ред. проф. А. М. Третяка. Вінниця: Нова книга, 2006. 360 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Управління-земельними-ресурсами-Третяк-А.М.-Дорош-О.С.-2006.pdf>
7. Як громадам управляти своєю територією в умовах ринку земель: 7 важливих кроків. Поради та рекомендації фахівців. Міністерство аграрної політики та продовольства України; Міністерство розвитку громад та територій України; USAID, Chemonics. 28 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/743/zemreforma-4.pdf>

ОЛЕКСАНДРА ЧЕРЕДНІЧЕНКО,

студентка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОЛЕКСАНДР ІГНАТЕНКО,

доктор технічних наук, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

OLEKSANDRA CHEREDNICHENKO,

*student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-0445-2816>*

OLEKSANDR IGNATENKO,

*Doctor of Technical Sciences, Professor, Professor of the Department of Regional Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-9460-6155>*

РОЗВИТОК СИСТЕМ ТРАНСПОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ МІСТА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

DEVELOPMENT OF CITY POPULATION TRANSPORT SERVICE SYSTEMS IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

Ukraine is currently in the process of decentralization and the role of local authorities in the overall system of state regulation has increased. This has led to the need to develop new approaches, criteria and methods for the development of public transport systems. After all, the development of transport is one of the key indicators of economic development of the city. The theses define the concept of «transport service system of the city population», present the categories into which it is divided depending on the purpose. The main tasks of local governments in the maintenance of the road network have been identified. The specifics of financing transport service systems in the conditions of decentralization are described. The importance of regular monitoring of the city's road network is revealed. The principle of work of joint-stock companies as one of the most widespread ways of regulation of transport systems at the municipal level is considered.

Keywords: local government, transport systems of the city, decentralization.

Система транспортного обслуговування населення міста в значній мірі характеризує децентралізаційні процеси в країні, зокрема за структурою та якістю надання транспортних послуг. Це стосується функціонування різних видів транспорту та його забезпечення, що постійно знаходяться у полі зору органів місцевого самоврядування. Адже сучасна міська система транспортного обслуговування залежно від призначення поділяється на:

- пасажирську, яка в залежності від місткості поділяється на громадську та індивідуальну;
- вантажну;
- спеціальну.

Системи транспортного обслуговування населення є тим показником, що найкраще характеризує економічний розвиток міста, альтернативність вибору споживачем форми задоволення своїх комунікаційних потреб. Водночас, від стану вулично-дорожньої мережі залежить вартість пасажирських і вантажних перевезень, ціни на послуги, тривалість поїздок і рівень зайнятості населення. У той час, коли при чіткому функціонуванні та налагодженні усіх процесів активізується економіка, у випадку недбалого ставлення до даної галузі відбуватимуться зворотні процеси. Дані твердження і підтверджуються досвідом європейських країн.

За даними Міністерства інфраструктури України [1] близько 90% автомобільних доріг загального користування, що мають як державне, так і місцеве значення, перебувають в задовільному стані. У рамках реформи децентралізації у 2017 році питання управління автомобільними дорогами місцевого значення передаються в управління обласним державним адміністраціям і збільшується важливість місцевих органів публічної влади в системі державного регулювання.

Відповідно до Закону України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» створюються територіальні дорожні фонди у складі місцевих бюджетів. Дані фонди отримують субвенції з Державного бюджету України.

Основними завданнями для місцевого самоврядування в питанні утримання вулично-дорожньої мережі в умовах децентралізації стають [2]:

1. збільшення впливу органів місцевої влади в управлінні автомобільними дорогами місцевого значення потребує створення дієвого механізму публічного управління дорожнім господарством;

2. адаптація законодавства до вимог Європейського Союзу;

3. створення сприятливого конкурентного середовища для реалізації проектів державно-приватного партнерства;

4. введення процедури незалежного та громадського контролю якості виконання робіт на вулично-дорожній мережі, а також з метою покращення координації взаємодії між певними учасниками процесу.

Також важливо регулярно проводити моніторинг стану вулично-дорожньої мережі. Це допомагатиме приймати рішення про першочергові потреби в ремонті й оптимізації витрат. За допомогою інформаційно-аналітичних систем також скорочуються витрати і забезпечується реєстрація, обробка та представлення даних учасникам руху в режимі реального часу.

Ще одним з наслідків децентралізації для транспортної галузі є те, що одним з найбільш нерегульованих і найскладніших напрямків стає система муніципального управління міським пасажирським транспортом. Перш за все це пов'язане з тим, що місцеве самоврядування знаходиться на періоді становлення, вробляються підходи, критерії і методи до регулювання [3, с. 63].

Водночас не існує однотипної схеми регулювання на муніципальному рівні. Найбільш поширеним способом є акціонерні товариства. Даними організаціями органи місцевого самоврядування передають свої управлінські повноваження в транспортній сфері і вони отримують повноваження генеральних замовників з питань транспортного обслуговування населення. За рахунок наявності в штаті фахівців здійснюється робота регулюючих організацій, які створені на базі територіально-виробничих об'єднань.

Відомі кейси, коли для управління і організації сфери транспортного обслуговування населення міста включають управлінські підрозділи до складу виконавчих органів при адміністраціях. Даний орган не має залежності від впливу комерційних підприємств, має юридичне обґрунтування, проте не до кінця визначений механізм його фінансування, що призводить до перешкод у реалізації його повноважень. Зазвичай, вплив формальний і має рекомендаційний характер.

Отже, можна зробити висновок, що одним з найскладніших питань є питання регулювання систем транспортного обслуговування, адже дані послуги мають соціальне значення. Тому для даної сфери необхідне і сильне державне регулювання, яке здійснюватиметься органами влади і державного, і місцевого рівня. Також важливим питанням є наповнення за рахунок додаткових джерел дорожніх фондів і цільове й ефективне використання його ресурсів. Альтернативною бюджетному фінансуванню може виступити державно-приватне партнерство. За рахунок контрактної форми виконання робіт можливе збільшення ефективності використання фінансових ресурсів.

Список використаних джерел

1. Технічний стан автомобільних доріг загального використання [Електронний ресурс] // Міністерство інфраструктури України – Режим доступу до ресурсу: <https://mtu.gov.ua/content/>

tehnichniy-stan-avtomobilnih-dorig-avtomobilnih-dorig-zagalnogo-vikoristannya.html. (дата звернення: 6 грудня 2021 року).

2. Назаркевич О. Б. Механізм управління дорожнім господарством України в умовах децентралізації. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. Вип. 4 (132). С. 27–32.

3. Степанов В. Ю. Державне регулювання транспортною сферою / В. Ю. Степанов // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. 2016. – Вип. 1. – С. 97-103.

УДК 351.85.304

СЕРГІЙ ЧЕРНУХА,

студент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

SERGII CHERNUKHA,

*postgraduate student at the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7229-1749>*

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

PUBLIC ADMINISTRATION OF THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION AT THE LOCAL LEVEL

Cultural heritage of local, national and world importance is the property of each nation and humanity as a whole, without them it is impossible to imagine a world culture created by many generations. Many of the changes that have taken place in recent years in Ukrainian society are related to cultural intentions to the past and they significantly determine the future of society. This is confirmed by world experience. Therefore, every state that is on the path of sustainable development needs to form a system of public administration in the field of cultural heritage protection, which would provide a coherent and effective legal, organizational, financial, economic and information basis for the preservation and protection of cultural monuments and at the same time contributed to the cultural development of the regions of the country.

Due to shortcomings in the current national system of public administration in the field of cultural heritage protection, funding for repair and restoration, protection and development of monuments is insufficient, which sometimes leads to their destruction and destruction.

Keywords: public administration, protection of cultural heritage, local self-government, cultural policy, decentralization.

За для уникнення в майбутньому проблем, пов'язаних з непропорційним розподілом та необґрунтованістю виділення бюджетних коштів на програми фінансування місцевої культурної спадщини, пошуком нових можливостей для міксування джерел фінансування, сьогодні варто в Україні провести детальний аналіз ситуації у бюджетному фінансуванні культурної спадщини на регіональному рівні.

Сьогодні джерела фінансування місцевої культурної спадщини можна розділити за ознаками:

- погодження ресурсів – внутрішні (в межах територіальної одиниці) і зовнішні);
- регулярність залучення – регулярні (податки, оренда тощо), нерегулярні (гранти, кредити), разові (концесія, продаж);

– економічний характер – діяльність, надання коштів, передання коштів чи майнових прав;

– спосіб одержання – бюджетні, інвестиційні, кредитні, гранти [1].

Найчастішим джерелом фінансування культурної спадщини на місцевому рівні в Україні є власні кошти місцевих бюджетів. Із державного бюджету виділяються субвенції на дофінансування окремих проектів та утримання пам'яток у статусі національних. Відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини», крім місцевих і державного бюджетів, донорами коштів для культурної спадщини можуть бути власники та розпорядники пам'яток, замовники робіт, спонсори, меценати. Кошти можуть надаватися як у національній, так і в іноземній валюті. Власники чи розпорядники пам'яток несуть фінансові зобов'язання щодо збереження цих пам'яток, ремонтів, реставрації, консервації тощо [2].

Ресурси, які надаються з бюджетів для фінансування культурної спадщини на місцевому рівні, формуються з двох напрямків: загальний фонд і спеціальний фонд. Кошти спеціального фонду місцевих бюджетів накопичуються з джерел, визначених статтею 69 Бюджетного кодексу України [5] та Законом України «Про Державний бюджет» на відповідний рік і затверджуються місцевими радами. Головними джерелами надходжень у такі спеціальні фонди є доходи від наданих платних послуг, оренди, а також кошти на виконання цільових місцевих/регіональних програм.

Схема використання коштів спеціальних фондів державного і місцевого бюджетів на фінансування культурної спадщини в Україні вказані у статті 41 Закону України «Про охорону культурної спадщини» [4], а саме: консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт, збереження, охорона, облік, захист, популяризація культурної спадщини; наукові дослідження у сфері охорони культурної спадщини; розроблення та реабілітація або допомога в розробці та реалізації програм і проектів щодо охорони культурної спадщини; заходи щодо поширення інформації про охорону культурної спадщини; підготовка, підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів у сфері охорони культурної спадщини; допомога об'єднанням громадян, національним меншинам в охороні культурної спадщини; міжнародне співробітництво у сфері охорони культурної спадщини; інші заходи щодо охорони культурної спадщини, які не суперечать чинному законодавству [1].

Показовими прикладами використання бюджетних джерел фінансування місцевої культурної спадщини в Україні є державні, обласні, районні, міські програми збереження культурної спадщини, а також програми і стратегії розвитку культури [3].

Фінансування культурної спадщини коштами з державного бюджету є регламентованим і регулюється Наказом «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з охорони культурної спадщини, паспортизації, інвентаризації та реставрації пам'яток архітектури і пам'яток культурної спадщини» від 27.02.2007 року. Порядок описує мету, суб'єктів, вимоги та особливості контролю за процесами освоєння коштів на культурної спадщини [6].

Ключовою моделлю бюджетних джерел є місцеві програми з метою збереження культурної спадщини. Таке фінансування може відбуватися через програми охорони та збереження культурної спадщини (області, району, міста); програми/стратегії розвитку культури (області, району, міста) з включенням розділу про культурну спадщину та програми/стратегії соціально-економічного розвитку областей з включенням інформації про культурну спадщину в розділ «Культура».

Структура фінансування таких програм представлена районними та місцевими бюджетами. Однією з ключових проблем цих програм є відсутність описаної субсидіарності з обсягами та структурою програм обласних [1].

Список використаних джерел

1. Управління місцевою культурною спадщиною в Україні: огляд державної політики, джерел та моделей фінансування : Біла книга / упоряд. Л. Кривецька. – Львів : Лабораторія міського простору, 2019. – 55 с.
2. Соціогуманітарні чинники інтеграції і консолідації українського суспільства : аналіт. доп. / авт. кол. : В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, О.М. Петроє та ін. – К. : НАДУ, 2018. 167 с.
3. Гуманітарна політика українських урядів у добу національної революції (1917-1920 рр.): монографія / В.М.Купрійчук. – К. : Вид-во Європейського університету, 2014. – 378 с.
4. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 03.08.2017 № 1805-14. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>
5. Бюджетний Кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2>
6. Міністерство культури і туризму України. Наказ від 27.02.2007 №8 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з охорони культурної спадщини, паспортизації, інвентаризації та реставрації пам'яток архітектури і пам'яток культурної спадщини» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0216-07#Text>

ІРИНА ШЕВЧУК,

студентка 2-го курсу магістратури навчання спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IRYNA SHEVCHUK,

2nd year graduate student of master's degree offield of study 28 «Public Management and Administration», specialty 281 «Public Management and Administration» of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Наталія Балдич**, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ СТАТУТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

TRENDS OF DEVELOPMENT OF LEGISLATIVE REGULATION OF ADOPTION OF STATUTES OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE

This work is dedicated to the research of the state of legislative regulation of the development and approval of the statutes of territorial communities in Ukraine. The current normative acts in this sphere, national strategies, as well as the work of public organizations on the development of model (exemplary) statutes, methodological recommendations are analyzed. It is stressed that the small number and low quality of the adopted statutes is caused by the imperfection of the legal framework. The particular problem now is that the adoption of the statute is an act of good will and not a duty of the local community. At the same time, the lack of an adopted and registered statute of the territorial community actually makes it impossible to implement some forms of direct self-government. Two main ways to improve regulation are proposed: establishing the obligation of local communities to develop and adopt statutes; defining the mandatory structure and content of such statutes. The course for the implementation of these legislative changes is enshrined in the strategic objectives of the National Strategy for Civil Society Development in Ukraine for 2021–2026.

Keywords: territorial communities, statutes, legislative regulation.

Кожна територіальна громада має свої історичні традиції, механізми комунікації, а також культурні, соціальні та економічні умови. Для врахування цієї специфіки у процесах врядування та місцевого розвитку громади затверджують власні статuti. Статuti територіальних громад називають «локальними» або «комунальними конституціями» через їх вищу юридичну силу відносно інших актів локального рівня, які приймаються органами місцевого самоврядування [2].

Однак наразі згідно з чинним законодавством прийняття статуту є правом територіальної громади, а не її обов'язком. Так, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлено, що з метою врахування історичних, національно-культурних, соціально-економічних та інших особливостей здійснення місцевого самоврядування представницький орган місцевого самоврядування на основі Конституції України та в межах зазначеного Закону України може прийняти статут територіальної громади села, селища, міста [3].

При цьому слід проаналізувати положення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», якими визначені питання, що повинні бути врегульовані статутом територіальної громади: порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається законом та статутом територіальної громади (стаття 8); порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд ради визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади (стаття 9); рішення ради, прийняте з питання, внесенного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи, обнародується в порядку, встановленому представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади (стаття 9); порядок формування та організація діяльності сільських, селищних, міських ради визначаються

Конституцією України, іншими законами, а також статутами територіальних громад (стаття 10); порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади (стаття 13).

Питання проведення загальних зборів громадян, порядку внесення місцевої ініціативи, формування та організації діяльності сільських, селищних, міських рад мають певні альтернативи правового регулювання. Однак, порядок організації громадських слухань відповідно до законодавства має регулюватись виключно статутом територіальної громади. Таким чином, існує внутрішня колізія в положеннях Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»: з одного боку, прийняття статуту не є обов'язковим для територіальної громади, з іншого – лише статутом може бути врегульовано питання організації громадських слухань. З огляду на викладене, відсутність прийнятого та зареєстрованого статуту територіальної громади фактично унеможлиблює реалізацію такої форми безпосереднього самоврядування, як громадські слухання.

Станом на початок 2020 року лише чверть територіальних громад України ухвалила власні статuti. Протягом 2016-2020 років не вирішено таку проблему, як відсутність можливості здійснювати діяльність територіальних громад на підставі модельного статуту [1, с. 45, 74].

Враховуючи викладене, наразі існує необхідність удосконалення законодавчої бази з питань регулювання прийняття статутів територіальними громадами. Удосконалення, на наш погляд, має відбуватись у декількох напрямках:

- встановлення на рівні законодавства обов'язку територіальних громад розробляти та приймати статuti;

- визначення вимог до змісту та структури таких статутів.

Окреслені проблеми були враховані при розробці Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки, яка була затверджена указом Президента України від 27 вересня 2021 року № 487/2021. Одним із стратегічних завдань, визначеним у цьому документі, є законодавче закріплення обов'язку щодо прийняття міськими, селищними і сільськими радами статутів (змін до статутів) територіальних громад, визначення орієнтовної структури статуту територіальної громади та основного переліку питань, що повинні ним регулюватись [4]. Наразі необхідним є затвердження плану заходів з реалізації зазначеної Стратегії з визначенням найкоротших строків та органів влади, відповідальних за розробку змін до законодавчої бази з питань прийняття статутів територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Ключові виклики для розвитку громадянського суспільства, 2020. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2020 році. Матеріали щорічної доповіді Національного інституту стратегічних досліджень, 2021. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/analytrep_10_2021.pdf (дата звернення: 01.12.2021).

2. Нагорнюк О. Статут територіальної громади в сучасній практиці. Громадська мережа публічного права та адміністрації UPLAN, 2020. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/statut-terytorialnoi-hromady-v-suchasni-praktytsi> (дата звернення: 01.12.2021).

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР, із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

4. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки: Указ Президента України від 27 вересня 2021 року № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

ЛЮДМИЛА ШЕВЧУК,

студентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

LIUDMYLA SHEVCHUK,

*student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-0068-1128>*

Науковий керівник: **Тетяна Козаченко**, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

PROBLEMS OF DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE

One of the largest reforms, decentralization reform, has been going on in Ukraine since 2014. The reform provides for the responsibility of local governments to the residents - for the effectiveness of their work, and to the state – for its legitimacy. The goal of decentralization is to bring power closer to the people and the people closer to the government. The decentralization reform increased the powers and financial capabilities of local governments, which made it possible to solve the main socio-economic problems of the community, but the reform was accompanied by resistance from local residents.

Given the urgency of decentralization processes, difficult conditions for its implementation, it is not surprising that the process of reforming regional policy has been quite difficult. Some local authorities sabotaged the reform, did not want to give power to the head of the established community, and turned the population against unification. This situation would not have happened if the authorities had provided a good argument for the need for reform and explained the ways to solve the problems that would arise during the decentralization reform.

Keywords: decentralization, local self-government bodies, social crisis, united territorial community.

Децентралізація є одним із важливих процесів реформування системи управління в Україні. Дана реформа дала можливість формування дієздатного та найбільш наближеного до громадянина інституту влади – місцевого самоврядування, тому складно заперечувати важливість даного процесу. Власне, основною метою реформи було прагнення забезпечити даний інститут влади спроможністю самостійно вирішувати питання місцевого значення за рахунок власних коштів [1].

Реформа органів місцевого самоврядування передбачала об'єднання територіальних громад. Це здійснювалося тому що, лівова частина ресурсів у таких громадах витрачалася на утримання управлінського апарату. І в той же час, спостерігалось зменшення сільського населення та зменшення населених пунктів, проте збільшувалася кількість сільських рад. Кошти нераціонально направлялися на утримання управлінського апарату, а для реалізації серйозних проектів місцевого розвитку (наприклад, ремонт доріг, містків у селах, тощо) коштів не вистачало.

І навіть якщо такі дрібні територіальні громади наділили б додатковими ресурсами, це не забезпечило б їхньої спроможності для вирішення важливих проектів, – кошти, в будь-якому разі б «розпорощувалися». Тому, враховуючи позитивний європейський досвід, було прийнято рішення проведення реформи, яка передбачала обов'язкове об'єднання територіальних громад.

Проте реформа децентралізації була комплексною та досить складною з точки зору управління державою та регіонального розвитку. Управлінці потрапляли у такі ситуації, в яких не знали як діяти.

До основних проблем, які виникли в процесі проведення даної реформи можна віднести: неузгодженість повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, неефективна комунікація між владою та громадянами, неспроможність новоутворених

громад через низьку якість кадрів, неефективне використання ресурсів, спротив проведенню реформи обласного керівництва, по причині неможливості задовольнити свої «особисті фінансові інтереси» [2].

Слабка поінформованість населення про суть даної реформи, спричинила відсутність розуміння у необхідності об'єднання, відсутність «свого» керівника, страх громадян, що буде нерівномірний розподіл бюджету, страх населення перед змінами, бажання збереження існуючого способу життя, кризові явища в економіці, небажання частини місцевих чиновників лишитися своїх повноважень також створили низку проблем у здійсненні реформи децентралізації.

На нашу думку, основною проблемою, що виникла на самому початку здійснення реформи була неефективна комунікація між центральною владою та громадянами, яка викликала нерозуміння місцевих мешканців суті реформи децентралізації та переваги від проведення даної реформи.

Проте, незважаючи на складнощі в проведенні реформи децентралізації, можна стверджувати, що її реалізація була серед одних із найбільших досягнень влади. Тому що, в її основі лежить значна кількість переваг: зміна адміністративно-територіального устрою, прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України, надання органам місцевого самоврядування більшого обсягу прав у розпорядженні наявними ресурсами, посилення їх зацікавленості у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, зміцнення фінансової основи населених пунктів, отримання фінансової підтримки у вигляді субвенції з держбюджету на формування інфраструктури тощо.

Список використаних джерел

1. Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп. / за наук. ред. д-ра екон. наук Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2020. 153 с.

2. Рік децентралізації: досягнення, зміни та наступні кроки. Результати опитування. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2532249-rik-decentralizacii-dosagnenna-zmini-ta-nastupni-kroki-rezultati-opituvanna.html>. (дата звернення: 17.12.2021).

3. Суть реформи децентралізації: спроможність регіонів самостійно, за рахунок власних коштів, вирішувати питання місцевого значення. URL: <http://icps.com.ua/sut-reformy-detsentralizatsiyi--spromozhnist-rehioniv-samostiyno-za-rakhunok-vlasnykh-resursiv-vyrishuvaty-putannya-mistsevoho-znachennya/> (дата звернення: 17.12.2021).

ЯРОСЛАВ ЮДІН,

студент кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YAROSLAV YUDIN,

*postgraduate student at the Department of Regional Policy Educational and Scientific Institute of Public Management and Public Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7229-1749>*

Науковий керівник: **Василь Купрійчук**, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ОХОРОНИ І БЕЗПЕКИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

STATE POLICY ON OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY IN UKRAINE

Labor activity is not only the most responsible sphere of society, but also the key to the very existence of mankind. Work is the basis of human life as an individual and a member of society, it directly affects the formation and development of social relations. Due to this, the most important task of any democratic state is to create the most favorable conditions for productive work and its protection.

In the current conditions of Ukrainian state formation, public administration, society and employers must implement a system of legal, economic, social and organizational measures to preserve and restore physiological and psychological functions, optimal performance and social activity at the maximum biologically possible individual life expectancy. Every person in the process of work must qualitatively and fruitfully perform their duties, follow certain rules of conduct in the workplace, adhere to technological and industrial discipline, as well as regulations on labor protection and safety.

Keywords: state policy, labor protection and safety, public administration, institute of labor protection and safety.

Втілення державної політики у сфері охорону і безпеки праці в Україні відбувається через систему конкретних обумовлених принципів стосовно організації та забезпечення умов праці на виробництві, які мають бути пріоритетними та спрямованими на збереження життя і здоров'я людини. Саме зміст зазначених принципів розкриває їх сутнісне наповнення та значення для сфери охорони і безпеки праці в цілому. Змістовне навантаження у повній мірі підкреслює вагу того чи іншого принципу у контексті правового регулювання охорони і безпеки праці. Тому, дослідження змісту принципів охорони і безпеки праці є доволі важливим для загальної правової характеристики зазначеної сфери [1].

Ознаки принципів охорони і безпеки праці [4]:

1. Історичний характер. Принципи права не є вічними так само, як і відносини, які ними виражаються. Саме вони виступають історичними і перехідними продуктами, принципи всіх суспільних явищ є історичними.

2. Об'єктивна зумовленість. Будь-яке втілення принципу в життя держави становить цілком обумовлену об'єктивну необхідність. У той же час політичний та економічний устрій держави повинен давати можливість послідовного та продуманого здійснення таких принципів.

3. Регулятивність. Регулювання відносин завжди тісно пов'язане із принципами, на яких воно базується. Принципи охорони праці яскраво виражають напрями регулювання у даній сфері.

4. Нормативність. Принципи охорони і безпеки праці від відповідних галузевих норм відрізняються, перш за все, тим, що не містять закріплених конкретних правил поведінки, а виступають суто засадничим засобом спрямування регулювання у певній сфері суспільних відносин.

5. Універсальність. Принципи охорони і безпеки праці мають значний вплив на будь-який елемент регулювання даної сфери. Універсальний характер принципів також має свій прояв у створенні суб'єктами правотворчості комплексу регулятивних норм у сфері охорони і безпеки праці.

6. Обов'язковість. Саме вона виступає важливою ознакою принципів охорони і безпеки праці. Принципи права є базою для створення нових та реалізації існуючих правових норм у певній сфері суспільних відносин.

7. Системність. Завдяки принципам формується система норм у сфері охорони і безпеки праці та цілеспрямована їх дія. Норма закону повинна формулювати та закріплювати принципи саме таким чином, щоб вони утворювали міцну структуровану систему та були погодженими між собою.

8. Стабільність. Відображає надійність системи охорони праці. Якщо, принципи будуть мінливими, то зникне забезпечення їх довготривалості у регулюванні суспільних відносин.

9. Предмет на визначеність. Предметна визначеність принципів охорони і безпеки праці полягає у тому, що вони конкретно відображають сутність сукупності норм сфери охорони і безпеки праці за предметною ознакою та водночас є вихідними положеннями, які спрямовані на запобігання порушень стосовно життя та здоров'я працівників у процесі виконання ними трудової діяльності [4].

Державна політика в галузі охорони і безпеки праці як передбачено законодавством «Про охорону праці» [2] базується на першочергових принципах: пріоритету життя і здоров'я працівників; підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництва; комплексного розв'язання завдань охорони і безпеки праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм; соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань тощо [2].

Принципи пріоритету життя й здоров'я працівників та повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних, здорових умов праці зобов'язує роботодавця дотримуватися вимог правових актів щодо охорони і безпеки праці з тим, щоб у робітників не погіршувався стан здоров'я і не падав загальний рівень працездатності. Реалізацію даних функцій на підприємствах виконують спеціальні служби охорони праці, які здійснюють атестацію робочих місць на їх відповідність чинним нормативним актам у сфері охорони і безпеки праці [5].

Зазначене питання вимагає чіткого законодавчого закріплення, адже сфера прав людини нині викликає багато уваги як з боку теоретиків, так і з боку практиків. Право на життя відноситься до особистих прав людини. Громадянські (особисті) права і свободи людини – це ті права, які мають забезпечити особисті потреби людини, її особисте життя. Це універсальні права, природний характер яких особливо підкреслюється законодавцем [6].

Саме принцип пріоритету здоров'я працівників реалізується через конституційні норми, у яких закріплене право на охорону здоров'я. У ст. 49 Конституції України [3] яка передбачає, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена.

Список використаних джерел

1. Соціальна і гуманітарна політика Підручник / [авт. кол. : В.П.Трощинський, В.А.Скуратівський, М.В.Кравченко та ін.]; за заг. ред. Ю.В.Ковбасюка, В.П.Трощинського. – К. : НАДУ, 2016 – 792 с.
2. Закон України «Про охорону праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
3. Конституція України URL: <https://www.president.gov.ua/documents>
4. Лаврів О.Я. Система принципів трудового права України: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення» / О.Я. Лаврів. – Х., 2007. – 26 с.
5. Москальова В.М. Основи охорони праці: підручник / В.М. Москальова. – К.: Професіонал, 2005. – 672 с.
6. Шукліна Н.Г. Конституційно-правове регулювання прав і свобод людини і громадянина в Україні (проблеми теорії і практики): монографія. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 202 с.

ІГОР ЯШУТІН,

аспірант кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IGOR YASHUTIN,

graduate student of the Department of Public Policy, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-9023-936X>

Науковий керівник: **Наталія Ларіна**, доцент кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

LEGAL REGULATION OF EXECUTIVE DISCIPLINE IN LOCAL GOVERNMENT BODIES

In the article, the author analyzes theoretical approaches to the definition of concepts and mechanisms for ensuring performing discipline in public service bodies. Attention is focused on the need for a systematic, integrated approach to the study of forms, methods of the state of the executive discipline of public servants, which will help to reveal the main directions of increasing the level of executive discipline in the public service.

The author of the article proposes to generalize and adapt the experience of the countries of the European Community in improving the level of performing discipline in Ukrainian reality by introducing innovative mechanisms for ensuring executive discipline in public service bodies. This will have a positive effect on the further professional development of public servants of the authorities in Ukraine.

Keywords: public service, professionalism of public servants, reforming public administration, concept and essence, executive discipline, methods of control and support, countries of the European Community, adaptation of experience.

Правове регулювання в нашій державі забезпечується системою державних органів у межах їх повноважень та зумовлено рівнем правової свідомості та правової культури суспільства. Нормативно-правове закріплення виконавчої дисципліни в органах місцевого самоврядування розглядається саме через призму правового регулювання вказаного процесу [1, с. 41-42].

Концептуальні питання реалізації правового регулювання забезпечення виконавської дисципліни в органах публічної служби, до яких відносимо місцеве самоврядування, закріплено в Конституції України. Хоча в нормах Основного Закону держави ми не знайдемо прямих вказівок, що ж таке виконавська дисципліна та як вона забезпечується, закріплюється, між тим саме Конституцією України гарантовано громадянам рівне право доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування (ч. 2 ст. 38) [2], визначено ряд інших прав громадян, основні обов'язки громадян та концептуальні засади діяльності держави та її органів.

Принцип юридичної рівності в найзагальнішому сенсі означає, що до однойменних суб'єктів не можуть застосовуватися будь-які розрізнення, винятки, обмеження чи переваги з огляду на певні їхні властивості. Юридичне розуміння, на думку науковців, зокрема Р. З. Лівшица, передбачає рівність у правах, у процедурах, стартових можливостях, правилах гри [3]. Вказане ще раз підкреслює важливість впливу правового регулювання для публічно-управлінських відносин.

Одним з перших документів після Основного закону є Указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення організації контролю за виконанням актів та доручень Президента України» [4]. Вказаним документом визначено, що керівники несуть персональну відповідальність за своєчасне і повне виконання актів та доручень Президента України. Кабінету Міністрів України за участю Адміністрації Президента України доручено підготувати до 1 червня 2000 року пропозиції щодо вдосконалення системи контролю за виконанням актів та доручень Президента України, передбачивши, зокрема, запровадження практики

подання до Адміністрації Президента України попередньої інформації про проведену роботу з зазначенням конкретних строків, а також посадових осіб, відповідальних за виконання.

В даному контексті роботи центральних та місцевих органів виконавчої влади Урядом України було прийнято Постанову (1997) році «Про стан виконавської дисципліни в центральних та місцевих органах виконавчої влади і заходи щодо підвищення відповідальності управлінських кадрів за реалізацію програмних завдань Кабінету Міністрів України» [5]. Кабінет Міністрів України відзначає, що зусилля центральних та місцевих органів виконавчої влади, спрямовані на стабілізацію соціально-економічної ситуації в державі, запровадження ринкових відносин і забезпечення соціального захисту населення, ще не дають бажаних результатів. Стан справ в усіх секторах економіки та суспільного життя залишається надзвичайно складним.

Щодо органів місцевого самоврядування, то окремого документу, який був би спрямований на регулювання питань забезпечення виконавської дисципліни, не існує. Аналіз норм чинного законодавства дає підстави вважати, що окремі аспекти вказаного питання врегульовані Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – Закон), інші – можуть визначаються в регламентах органів місцевого самоврядування. Так, в ч. 6 ст. 42 названого Закону визначено, що при здійсненні наданих повноважень сільський, селищний, міський голова є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед територіальною громадою, відповідальним - перед відповідною радою, а з питань здійснення виконавчими органами ради повноважень органів виконавчої влади - також підконтрольним відповідним органам виконавчої влади. Сільський, селищний, міський голова щорічно звітує відповідно сільській, селищній, міській раді про здійснення державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності виконавчими органами відповідної ради. Ч. 6 ст. 54¹ Закону вказує, що при здійсненні наданих повноважень староста є відповідальним і підзвітним сільській, селищній, міській раді та підконтрольним сільському, селищному, міському голові. Староста не рідше одного разу на рік, протягом першого кварталу року, наступного за звітним, а на вимогу не менш як третини депутатів - у визначений сільською, селищною, міською радою термін, звітує про свою роботу перед такою радою, жителями старостинського округу.

Статтями 74-77 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» **визначають підходи до відповідальності** органів та посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема визначають, що вказані суб'єкти несуть відповідальність за свою діяльність перед територіальною громадою, державою, юридичними і фізичними особами.

Список використаних джерел

1. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 2001. – Т. 5: К - М. 736 с.
2. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254k/96-вр>.
3. Указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення організації контролю за виконанням актів та доручень Президента України» // Офіційний вісник України. 14.04.2000, № 13.
4. Указ Президента України «Про порядок організації та здійснення контролю за виконанням указів, розпоряджень і доручень Президента України» // Офіційний вісник України. 07.03.2002, № 8.
5. Про стан виконавської дисципліни в центральних та місцевих органах виконавчої влади і заходи щодо підвищення відповідальності управлінських кадрів за реалізацію програмних завдань Кабінету Міністрів України. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня вересня 1997 р. № 45, - [Електронний ресурс], -Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45-97-%D0%BF#Text>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення перевірки стану виконавської дисципліни в органах виконавчої влади» // Офіційний вісник України від 24.09.2010, № 70.

НАТАЛІЯ ГОНЧАРЕНКО,

кандидат економічних наук, доцент кафедри екологічного менеджменту та підприємництва Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЯНА РУВЕННА,

студентка 2-го курсу магістратури Київського національного університету імені Тараса Шевченка

NATALIA HONCHARENKO,

Ph.D in Economics, Associate Professor of the Department of Environmental Management and Entrepreneurship of Taras Shevchenko National University of Kyiv

YANA RUVENNA,

2nd year master's student at Taras Shevchenko National University of Kyiv

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

MODERN CONCEPT OF ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

The article analyzes the modern concept of economic security management of foreign economic activity of the enterprise, considers its main components and determines its impact on regional development

Keywords: security, economic security of foreign economic activity, concept, regional development.

Сучасні умови розвитку світової економіки характеризуються великою кількістю факторів, які детермінуються невизначеністю та дестабілізуючими діями. Через нестабільність умов навколишнього середовища та виникнення екстремальних умов експлуатації, підприємства стикаються з необхідністю набуття здатності виживати та протистояти негативним впливам зовнішнього та внутрішнього середовища. Такі впливи загрожують руйнуванням потенціалу підприємства, підвищують ризики прийняття управлінських рішень та становлять загрозу втрати економічної безпеки ЗЕД підприємства. Руйнування потенціалу підприємств загрожує зниженню економічного розвитку регіонів та зменшенню їхньої інвестиційної привабливості. Саме тому, діяльність підприємств потребує не лише забезпечення їх ефективного функціонування, а й розробки такої системи управління, за якої зміни факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ не мали б істотного впливу на господарську діяльність суб'єктів господарювання.

Крім захисту від негативного впливу зовнішнього середовища, необхідно враховувати, що підприємницька діяльність за своєю суттю дуже різноманітна, оскільки пов'язана з правовими, економічними, фінансовими, інформаційними, кадровими, технічними та технологічними аспектами та організаційними проблемами і т. д. Коли йдеться про велике виробниче підприємство, яке має широкий спектр ділових зв'язків і значну кількість постачальників, кредиторів, позичальників, клієнтів, керувати такою складною системою набагато складніше. Таким чином, кожне підприємство як соціально-економічна система включає основні складові та взаємозв'язок між ними. Саме через внутрішні та зовнішні лінії системи можуть виникнути та реалізуватися загрози її економічній безпеці.

Досвід зовнішньої та внутрішньої безпеки свідчить, що для боротьби з усім спектром потенційних загроз необхідна чітка та цілеспрямована організація процесу протидії. Важливо, щоб у здійсненні цього процесу брали участь не тільки співробітники, які безпосередньо відповідають за цю сферу, а й професіонали, керівництво організації, провідні працівники організації. Для цього необхідно розробити індивідуальну концепцію безпеки з урахуванням специфіки роботи конкретного підприємства. У цій ситуації практика висуває на перший план проблему розробки суб'єктами господарювання такого фундаментального документа, який би робив висновки про основні загрози та ризики, формулював стратегічні та оперативні цілі, ви-

значав пріоритетність реалізації організаційно-виконавчих заходів. в економічній сфері. Цим фундаментальним документом є концепція безпеки підприємства, тобто система поглядів, думок, що визначають основний напрям, стратегію і тактику ділових і підприємницьких проектів і програм [2].

Важливість розробки та реалізації концепції економічної безпеки ЗЕД підприємства обумовлена також тим, що з розвитком ринкових відносин в Україні вітчизняні підприємства зіткнулися зі значним скороченням прямої державної підтримки своєї діяльності на іноземних ринках. Крім того, сьогодні держава не контролює безпосередньо діяльність підприємств, а лише регулює їх діяльність за допомогою правових, економічних та соціальних заходів.

Стабільна робота, зростання економічного потенціалу будь-якого підприємства, яке провадить свою діяльність на іноземних ринках в ринкових умовах значною мірою залежить від наявності надійної системи економічної безпеки. Сучасне підприємство переживає постійні зміни зовнішнього середовища свого існування. Ця нестабільність вимагає від суб'єктів господарювання постійної адаптації, в тому числі пошуку нових та вдосконалення вже відомих засобів забезпечення системи економічної безпеки з метою досягнення економічних і соціальних цілей підприємства.

На нашу думку, метою розробки концепції економічної безпеки є розробка достатньо короткого вихідного документа, який слугував би основою для досягнення кінцевої мети, а саме регламентації функціонування цілісної системи економічної безпеки конкретного підприємства та визначення її місця в загальній структурі управління.

Методологічна основа підходу до проектування інтегрованих систем безпеки повинна базуватися на ідентифікації, ранжуванні, аналізі та оцінці загроз і ризиків. Необхідно враховувати множинність об'єктів захисту та чисельність населення, джерело доходів, характеристики іноземних ринків та характер ймовірності загроз.

З наведеного випливає, що концепція економічної безпеки ЗЕД підприємства передбачає, що його керівництво має сформулювати систему пріоритетних інтересів, виявити інтереси взаємодіючих з ним суб'єктів зовнішнього середовища, вибрати такі форми та методи узгодження чи не узгодження цих інтересів, щоб взаємодія підприємства з цими суб'єктами забезпечувала його прибуткову роботу [1]. Одними із взаємодіючих суб'єктів з підприємствами є представники місцевого самоврядування, які зацікавлені у високому рівні економічної безпеки підприємств регіону, підвищенні їх захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз, а також у зростанні економічної ефективності, експортоорієнтованості та інвестиційної привабливості області.

Ключовими позиціями в розробці концепції економічної безпеки підприємства можна вважати такі:

- система безпеки може відрізнятися на різних підприємствах, установах чи організаціях. Її відмінність та унікальність залежить від спеціалізації та структури виробничої діяльності, виробничого потенціалу, місця суб'єкта господарювання на ринку, кваліфікації та дисципліни персоналу тощо;

- система безпеки окремого підприємства є відносно самостійною та відокремленою від систем безпеки інших суб'єктів господарювання;

- кожне підприємство є системою, що включає різні, взаємопов'язані складові елементи, якісні характеристики яких не притаманні її частинам і складовим.

Концепція економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства має поєднувати як динамічні, так і статичні компоненти.

В процесі реалізації концепції економічної безпеки ЗЕД підприємства важливе місце займає наступний комплекс дій:

- система заходів щодо усунення ризиків у зв'язку з володінням певною частиною персоналу відомостями, які можна вважати комерційною таємницею;

- система заходів, що вживаються для прийняття ефективних управлінських рішень щодо стратегії та тактики розвитку підприємства;
- система заходів, яка включає: забезпечення економічної ефективності господарської діяльності суб'єкта господарювання; забезпечення фінансової стабільності та фінансової незалежності; забезпечення високої конкурентоспроможності продукції, товарів і послуг на основі ефективного управління та маркетингу компанії тощо;
- дії, спрямовані на моніторинг нових законодавчих актів, що приймаються у сфері економічної безпеки, та активне застосування всіх законів і підзаконних актів України у боротьбі за інтереси конкретного суб'єкта господарювання;
- заходи, спрямовані на досягнення належного рівня розвитку виробничих потужностей, інноваційної політики підприємства, своєчасного оновлення основних фондів тощо;
- система заходів, що здійснюються для забезпечення виробництва основних ресурсів: фінансових, матеріальних, трудових тощо.

Отже, правильно розроблена концепція безпеки ЗЕД підприємства формує високий рівень захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз його операційній діяльності, тим самим покращуючи загальний інвестиційний клімат регіону, де працює підприємство, та всієї області. До того ж, гарно організована концепція безпеки робить підприємство стабільним і міцним, дозволяючи досягати максимальної прибутковості за будь-яких ризиків, що у свою чергу призведе до розширення його діяльності, тим самим надаючи дедалі більше робочих місць. Така перспектива неминуче сприятиме розвитку регіонів, зокрема підвищенню рівня зайнятості населення.

Список використаних джерел

1. Новікова О. Ф. Економічна безпека: концептуальні визначення та механізми забезпечення : моногр. / О. Ф. Новікова, Р. В. Покотиленко. – Донецьк : НАН України, Ін-т економіки промисловості, 2006. – 408 с.
2. Основи економічної безпеки : підруч. / [О. М. Бандурка, В. Є. Духов, К. Я. Петрова, І. М. Червяков]. – Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 236 с.

ІРИНА АЛЕКСАНДРОВА,

здобувачка ступеня доктора філософії в галузі публічного управління та адміністрування, аспірантка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

МИКОЛА ГАБІНЕТ,

здобувач ступеня доктора філософії в галузі публічного управління та адміністрування, аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

IRYNA ALEXANDROVA,

Postgraduate student of public administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

MYKOLA GABINET,

Postgraduate student of public administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Марина Шульга**, докторка політичних наук, професорка, професорка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПОГЛЯД КРИЗЬ КОНЦЕПЦІЇ НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

THE STATE AND PROSPECTS OF DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE: A VIEW THROUGH THE CONCEPT OF NEW PUBLIC ADMINISTRATION

The authors emphasize that in the context of completing the decentralization reform in Ukraine, the issue of completing the formation of an effective management system at all levels is relevant. The authors propose to consider this task through the concepts of the new public administration. Namely, an important task, according to the authors, is to determine the role of the central government. In this regard, it is proposed to take as a theoretical basis the concepts of J. French, B. Raven, who defined social influence as a change in human beliefs, attitudes, or behavior. This makes it possible to consider social power as a potential, as the ability of an agent of power to bring about social change, using the resources available in society. About research on strategic management and social communication, the authors propose to take as a basis the concept of P. Nat and R. Bekoff. The combination of ideas from these concepts allows us to build a strategy for completing decentralization reform based on persuasion tactics and leadership practices. Leadership and power are closely linked.

Keywords: power, new public administration, decentralization, reform, concepts of J. French, B. Raven, P. Nat, and R. Bekoff.

Одвічне прагнення людства знайти відповіді на питання, які найбільше впливали на розвиток суспільства призводять до необхідності більш глибокої уваги до феномену влади. Зокрема, феномену управлінської влади. Серед усіх цих питань проблема управлінської влади має ключове значення також і для українського суспільства [1, с. 67-68]. Влада завжди була і залишається заповітною мрією різних політичних сил та їхніх лідерів [8]. Розмаїття поглядів на феномен влади, як соціального явища, відображене в основних концепціях влади, таких, як телеологічна, біхевіористська, психологічна, системна, реляціоністська, інструменталістська, структурно-функціональна та ін.

Разом з тим, у контексті завдання, яке постало перед українським суспільством, вибудувати систему управлінської влади, яка б працювала більш ефективно, ми пропонуємо звернути увагу на окремі концепції нового публічного управління, а саме – концепцію Дж. Р. П. Френча та Б. Рейвена [2; 7] щодо структури основ влади та концепцію П. С. Натта та Р. В. Бекоффа [4;

б] щодо трансформації публічних організацій за допомогою стратегічного управління та стратегічного лідерства.

Отже, у своєму дослідженні влади, проведеному соціальними психологами Дж. Р. П. Френчем й Б. Рейвеном ще у 1959 р., показано, як влада поділяється на п'ять окремих форм [2] (влада примусу «coercive power», влада винагороди «reward power», законна влада «legitimate power», влада експерта «expert power», референтна влада «referent power»). Пізніше Б. Рейвен додав ще інформаційну владу, що також важливо для українського суспільства у контексті побудови цифрової економіки в Україні [3, с. 92-94].

Таким чином, Френч та Рейвен визначили соціальний вплив як зміну у переконаннях, ставленні або поведінці людини (цілі впливу), яка є результатом дії іншої особи (агента впливу). А суспільна влада – це потенційно такий вплив, тобто здатність агента здійснити таку зміну, використовуючи наявні ресурси. Тобто, це дало підстави обґрунтовувати, що, не дивлячись на те, що є багато формальних визначень лідерства, які не включали суспільний вплив і владу, будь-яке обговорення лідерства неминуче має стосуватися засобів, за допомогою яких лідер змушує членів групи чи організації діяти і рухатися в певному напрямку.

У контексті необхідності вирішення завдання завершення реформи децентралізації влади в Україні, побудови системи ефективної управлінської влади на усіх рівнях [5; 9], дієвим може виявитися поєднання ідей, обґрунтованих Дж. Р. П. Френчем й Б. Рейвеном про форми влади та комунікацію з ідеями С. Натта та Р. В. Бекоффа щодо трансформації публічних організацій за допомогою стратегічного управління та стратегічного лідерства. Концептуальні погляди цих науковців засвідчують можливості шляхів внесення значних змін в структуру та функціонування організацій державного сектору за допомогою стратегічного лідерства, стратегічного управління та самокерованих робочих груп. Як нам бачиться, спираючись на джерела концепцій цих авторів, можна вибудувати пропозиції щодо трансформації громадських організацій за допомогою стратегічного лідерства та стратегічного управління та розширення прав і можливостей територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Колтун В. С., Радченко О. В. (2021). Потенціал принципів автономії місцевого самоврядування: підходи до визначення. *Інвестиції: практика та досвід*. 17. 67–70. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.17.67
2. French, J. R. P., Raven, B. (1959). The bases of social power. In D. Cartwright and A. Zander. *Group dynamics*. New York: Harper & Row.
3. Nelipa, D., Zubchuk, O., Zubchuk, O., & Kireev, D. (2020). Socio-Economic Aspects of the Digital Economy Development in Ukraine. *European Cooperation*, 4(44), 91-104.
4. Nutt P.C., Backoff R.W. (1992). *Strategic Management of Public and Third Sector Organizations: a Handbook for Leaders*. - San Francisco: Jossey Bass.
5. Omelchuk, O., Koltun, V., Deineha, O., Popov, M., Korchynska, O., & Trusii, O. (2020). Reforming management activities to improve the efficiency and effectiveness of public administration. *International Journal of Scientific and Technology Research*, 9(3), 950-956.
6. Paul C. Nutt, Robert W. Backoff (1993). Transforming Public Organizations with Strategic Management and Strategic Leadership. *Journal of Management*, 19, 2. 299-347.
7. Raven, B. H. (1990). Political applications of the psychology of interpersonal influence and social power. *Political Psychology*. 11. 493-520.
8. Shulga, M.A., Nelipa, D.V., Vorotin, V.Y., Korchak, N.M., Vashchenko, K.O. (2021). When does the state disappear? (in memory of Rudolf Kjellen). *Linguistics and Culture Review* this link is disabled. 5. 795–804.
9. Zubchuk, O. A. (2018). Administrative efficiency as a subject of research of science of state administration and factor of improving competitiveness of countries. *Public management*, (1), 131-144.

ЄЛИЗАВЕТА ВЕНГЕР-РУЩЕНКО,

здобувачка ступеня доктора філософії в галузі публічного управління та адміністрування, аспірантка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

YELYZAVETA VENHER-RUSHCHENKO,

Postgraduate student of public administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНОЮ ГАЛУЗЗЮ В УКРАЇНІ

DECENTRALIZATION REFORM: IMPLEMENTATION OF MECHANISMS OF NEW PUBLIC GOVERNANCE IN THE CULTURAL BRANCH IN UKRAINE

The author proposes to consider the cultural sector in Ukraine as a multifunctional industry, which has its own characteristics - a high capacity for self-organization. According to the author, public administration in the field of culture is an effective tool for public management of the development of Ukrainian society. In connection with the reform of decentralization of power in Ukraine, it is necessary to pay more attention to socio-political institutions that have long sought to monopolize the cultural sphere. The author names the state, the church, and the market. It is argued that in the current state of Ukrainian society, the challenges it faces (globalization, excessive economic influence), the main thing in the field of cultural development should be the state. In this regard, some tasks of the Concept and amendments to the Law of Ukraine «On Culture» are analyzed.

Keywords: public administration, culture, social development, Law of Ukraine «On Culture».

Галузь культури в Україні є багатофункціональною, має особливість та високу здатність самоорганізації. Ця її особливість дає можливість для наукових пошуків відповідей стосовно того, чи дійсно сфера культури в Україні є ефективним інструментом публічного управління розвитком українського суспільства. Особливої актуальності дане питання отримало в контексті реформи децентралізації влади, яка новою хвилею розпочалася у 2014 році.

У цьому зв'язку, уваги потребують суспільно-політичні інститути та механізми, які здавна намагалися впливати, регулювати сферу культури. Зокрема, це такі, як держава, церква та ринок. Доцільно відзначити, що саме взаємовідносини держави та культури є найголовнішими, вони пов'язані з соціально-економічними та адміністративними особливостями такої взаємодії.

В умовах сучасного стану українського суспільства, викликів, які перед ним постають, зокрема, глобалізації, надмірного впливу економіки, транснаціональних суб'єктів, відповідно, найбільша відповідальність за розвиток сфери культури (й за збереження національних цінностей) покладається сьогодні на державу, насамперед, йдеться щодо вдосконалення чинного законодавства, яке має забезпечувати надійну нормативно-правову та організаційну основу для сфери культури [1; 2].

Крім того, важливими завданнями постають завдання держави, окрім реалізації законодавчих функцій, регулятивних механізмів, є також, сприяння створенню максимально якісного культурного середовища та формування якісного кадрового ресурсу у цій сфері. Ця тема щодо впровадження нового публічного управління в культурній сфері України дає можливість проаналізувати процеси, які відбуваються в Україні та порівняти їх з процесами в багатьох інших країнах упродовж останніх двадцяти-тридцяти років у галузі державного управління, й верифікувати гіпотезу про те, що його жорстка, ієрархічна форма структури державного управ-

ліній, яка переважала упродовж більшої частини двадцятого сторіччя, замінюється гнучкими, ринково-орієнтовними формами [5-7]. Разом з тим, це не просто перехід до нового стилю управління, а це зміна ролі владних структур у суспільстві, збільшення ролі інших суспільних інститутів, та їхніх відносин із громадянами [1; 7]. Тобто, на зміну «традиційному», державному управлінню приходить нова парадигма – новий публічний менеджмент. Ця нова парадигма протистоїть не просто деяким, а багатьом основам, які раніше для державного управління були досить фундаментальними й незмінними [7].

На сучасному етапі результати трансформації влади, владних інститутів, засвідчили, що ієрархічні структури не обов'язково є найбільш ефективними типами організації взаємодії держави та суспільства. На наш погляд, сфера культури має переконати, що бюрократія може бути ідеальною для контролю, але не обов'язково ідеальною для управління. Хоч, бюрократія дає відчуття впевненості, але звичайно, занадто громіздка структура може гальмувати розвиток українського суспільства. Стандартизована робота з регулювання є доброю для розуміння, але вона перешкоджає інноваціям в даній сфері [6-8]. Схема політичного контролю створює проблеми з гарантією дійсної, а не ілюзорної відповідальності.

Отже, впровадження нового публічного управління в сфері культури України демонструє переконливі відповіді на питання реформи децентралізації влади в Україні. Культура – це простір широкої комунікації важливий чинник суспільного розвитку. Комунікація та тісна співпраця влад на усіх рівнях та громадян – запорука успіху реформи, як свідчить прийняття змін до законодавства [3; 4]. Першочерговими завданнями вбачається розширення культурних послуг для громадян, розробка й затвердження стандартів забезпечення громадян культурними послугами, запровадження системи субвенцій і дотацій з державного бюджету на галузь культури, зокрема на відродження та створення багатофункціональних центрів культурних послуг, а також, перегляд питань оплати праці в даній сфері, розробка більш ефективних моделей закладів культури, що відображено в нормативних документах [3; 4].

Список використаних джерел

1. Зубчик, О. А. (2009). Демократичний режим – «демократичний» контроль?. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. – Випуск, 91-93.
2. Зубчик, О. А. (2018). Індекс інклюзивного розвитку як сучасний інструмент аналізу державної політики. Вчені записки Таврійського національного університету імені ВІ Вернадського. Серія: Державне управління, (29 (68), № 1), 86-91.
3. Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо загальних засад надання населенню культурних послуг (2021). Закон України. 1432-IX, від 29.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1432-20#Text>
4. Про схвалення Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами (2019). Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 р. № 27-р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/27-2019-%D1%80#Text>.
5. Ситник П. К., Купрійчук В. М., Карлова В. В., Небожук Р. А. Принципи децентралізації державного управління у сфері культури. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С. 89–94. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.2.89
6. Nelipa, D., Zubchuk, O., Zubchuk, O., & Kireev, D. (2020). Socio-Economic Aspects of the Digital Economy Development in Ukraine. European Cooperation, 4(44), 91-104.
7. Nelipa, D. V., Tsvykh, V. F., Zubchuk, A., Sytnyk, G. P., & Hrebonozhko, Y. P. (2020). The New Public Management paradigm as a further interaction of the public and private sectors. Revista San Gregorio, 1(42).
8. Pokataiev, P., Garkavyu, I., Koltun, V., Shamrai, N., & Kramarenko, K. (2021). State and regional policy on industrial waste management: The EU experience for Ukraine. Natsional'nyi Hirnychiy Universytet. Naukovyi Visnyk, (3), 111-116.

КИРИЛО ЄСЕННИКОВ,

здобувач ступеня доктора філософії у галузі публічного управління та адміністрування, аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

KYRYLO YESENNIKOV,

Postgraduate student of public administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7989-7049>

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМА ВИМІРЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

DECENTRALIZATION REFORM: THE PROBLEM OF MEASURING THE EFFICIENCY OF LOCAL GOVERNMENT

The author raises the issue of studying the effectiveness of local governments in Ukraine. The main approaches to assessing the effectiveness of local governments are analyzed. It is shown that there are many definitions of the concept of «efficiency of local self-government», which complicate the research process. The author analyzes the foreign and domestic experience in the formation of systems for evaluating the effectiveness of local governments. It is claimed that the methodology for assessing the effectiveness of local governments in Ukraine is imperfect. Successful experience of application of foreign methods is shown.

Keywords: efficiency of local self-government bodies, public administration, regional policy, tools for evaluating the work of local authorities.

Серед основних цілей реформи децентралізації в Україні зазначається створення ефективного місцевого самоврядування, зокрема, спроможності громад та покращення послуг, які надаються громадянам. Проте, вже вкотре піднімається питання про забезпечення надійної системи вимірювання ефективності діяльності органів місцевого самоврядування [1; 2; 4-6]. Нам ця тема бачиться актуальною в контексті даного круглого столу реформу децентралізації, її здобутки та перспективи, який відбувається в Навчально-науковому інституті публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

По-перше, звернімо увагу, що реформа поставила завдання укрупнення громад. Прийнято критерії, загальні показники, які б свідчили про потенційну життєздатність громад, їхню спроможність. Статистика свідчить про те, що не усі створені громади є спроможними [5]. Отже, частина з них, цих новостворених громад, потребують допомоги та підтримки з боку держави. Постає проблема, як визначати цю спроможність? Зокрема, й для того, щоб реалізувати державну політику підтримки громад. Тож, на наше переконання, є потреба розробки об'єктивної діагностики ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. По-перше, слід визначити механізми та інструменти – систему моніторингу, показники, які слід враховувати. По-друге, необхідно розробити методіку та підготувати фахівців щодо розрахунків, які мають давати певні висновки. По-третє, ця діяльність з визначення ефективності місцевого самоврядування має здійснюватися на постійній основі, отже мати надійну правову основу.

Українськими науковцями в галузі публічного управління та адміністрування така робота з створення методик дослідження ефективності діяльності органів місцевого самоврядування вже здійснюється. Зокрема, вже проаналізовано основні функції, які отримали органи місцевої влади в процесі децентралізації [1], здійснюється дослідження якості надання муніципальних послуг населенню [5], аналізується управління комплексним соціально-економічним розвит-

ком території для розуміння слабких сторін та можливостей залучення ресурсів державного управління [1-3; 6], оцінюється вміння управління місцевим господарством [6].

Разом з тим, на наше переконання, потребує більше уваги питання критерії та надійних інструментів. Зокрема, у полі зору науковців питання про основні види ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. А також, ми бачимо численні авторські визначення понять «ефективність діяльності органів місцевого самоврядування», «ефективність муніципального управління», тощо. Різноманіття авторських визначень та тлумачень можна оцінювати позитивно, разом з тим, вони можуть забезпечувати виконання лише окремих завдань, які формулюються авторами. А, на нашу думку, для завершення реформи децентралізації має бути прийнята на державному рівні, обговорена на усіх рівнях та погоджена з усіма зацікавленими сторонами методика оцінювання ефективності діяльності органів місцевого самоврядування, яка б давала правові підстави для прийняття відповідних управлінських рішень та корегування публічної політики та взаємодії з органами місцевого самоврядування з державою.

Здійснений науковцями аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду формування систем оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування, прийняття критеріїв, здійснення класифікацій інструментів свідчить [1-3; 6-7], що, по-перше, в результаті дослідження діючої в Україні методики оцінки ефективності діяльності органів місцевого самоврядування виявлено низку недоліків, зокрема, застосування статистики як показника ефективності та оцінювання спроможності громади є недосконалим, має різні завдання; по-друге, є різниця між вимірюванням спроможності територіальної громади та місцевої влади, а часто це використовується у політичному контексті, по-третє, у зв'язку із завершенням процесу об'єднання громад, Україні потрібно рухатися у напрямку консолідації децентралізаційного процесу та загалом системи місцевого самоврядування (як зазначив Беррі Рід, керівник Програми DOBRE (червень 2016 – вересень 2020), консультант Програми DOBRE, США) [5], по-четверте, є успішний досвід використання інструментів оцінки можливостей місцевого самоврядування (LMSI), як практичного інструменту для досягнення цілей стратегії розвитку громади, який можна масштабувати.

Список використаних джерел

1. Бортник Н.П., Дніпров О.С. (2017). Проблеми оцінки якості та ефективності діяльності органів виконавчої влади. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 6. (3). 80–84.
2. Зубчик О. А. Адміністративна ефективність як фактор підвищення конкурентоспроможності країни (2018). *Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку*. К.: НАДУ. 2. 156 с.
3. Зубчик О. А. (2019). *Формування конкурентоспроможності держави в перспективі політичного часу (державноуправлінські аспекти): монографія*. Київ : ТОВ «Поліграф Плюс», 408 с.
4. Носань, Н., & КусякаМ. (2021). *Оцінка ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. Економіка та суспільство*, (26). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-57>
5. *Оцінка ефективності місцевого самоврядування: як і навіщо. Децентралізація дає можливості (2021)*. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12893>
6. Koltun, V., & Shamrai, N. (2019). Оптимізація процесів створення та функціонування індустріальних парків в умовах децентралізації: інституціональний підхід. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, (4 (95)), 33-39.
7. Zubchuk, O. A. (2018). Administrative efficiency as a subject of research of science of state administration and factor of improving competitiveness of countries. *Public management*, (1), 131-144.

КАМИРАН КАМАЛ КАРИМ,

здобувач ступеня доктора філософії у галузі публічного управління та адміністрування, аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

KAMIRAN KAMAL KARIM,

Postgraduate student of public administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, <https://orcid.org/0000-0003-3321-8391>

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР УСПІХУ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ORGANIZATIONAL CULTURE IN THE SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION AS A FACTOR IN THE SUCCESS OF DECENTRALIZATION REFORM

Ukraine is reforming public administration, decentralization of power is underway. But, according to the author, little attention is paid to this problem – the problem of building organizational culture in the system of public administration and local authorities. It is noted that in Ukraine, scientists pay attention to the culture of the organization as an economic phenomenon. But this phenomenon belongs to the sphere of management. The author substantiates how organizational culture determines the success of effective management at all levels. Organizational culture is a factor in the successful reform of decentralization of power in Ukraine.

The author showed an example of organizational culture as a transcultural phenomenon. According to the author, the state and local governments should follow the example of economic management. The author noted that organizations in the economic sector quickly took an active position on the use of organizational culture. Organizational culture is studied as an important factor in forming and increasing the competitiveness of enterprises due to the possibility of influencing the effectiveness of management. It is shown that local governments can achieve managerial success if they develop an organizational culture.

Keywords: organizational culture, local government, public administration, managerial efficiency, competitiveness.

Українськими науковцями у галузі публічного управління та адміністрування, експертами та практиками у сфері реформи децентралізації влади сьогодні багато зроблено для того, щоб створити надійну основу для оцінювання роботи органів державного управління на усіх рівнях влади [3-11]. Разом з тим, є важливе завдання для успішного завершення реформи децентралізації в Україні та й інших країнах, де відбувається трансформація систем управління, мати якісну та ефективну систему дослідження діяльності органів місцевого самоуправління. Створення методики вивчення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування – це важливе завдання сучасної науки публічного управління. Але, багатьма науковцями відкидається, не розглядається належно питання організаційної культури, як основного чинника ефективної роботи органу влади будь-якого рівня. Ми ж переконані, що успіх реформа децентралізації буде мати, якщо саме цьому питанню буде приділено належну вагу не лише як економічному чиннику в сфері економічного менеджменту, але й як управлінському феномену. Зауважимо, що в Україні наразі впроваджується рішення щодо підвищення інституційної спроможності у системі державного управління, підвищення кваліфікації державних службовців, конкурсна система прийому на службу та інші позитивні кроки [4-6]. Останнім часом усе більше уваги приділяється питанням професіоналізації діяльності органів місцевого самоврядування та розглядається законопроект про службу в органах місцевого самоврядування.

Відзначимо, що на думку авторів, наукова література з теми організаційної культури, як в Україні, так і в Іракському Курдистані, де автор досліджує дану проблему упродовж останніх десяти років, є обмеженою, і, звичайно, немає нічого такого з глибоких наукових досліджень, які могли б виявити будь-яку чітку закономірність ефекту та взаємозв'язку між організаційною культурою та організаційними результатами на рівні органів місцевого самоврядування, що свідчили б та аргументували чіткий вплив організаційної культури на адміністративну ефективність у публічному секторі [1-2]. Тому, уведення та поширення в практиках наукового дослідження, аналізу та консультування щодо здобутків наукової теорії публічного управління та адміністрування, зокрема результатів глибоких досліджень впливу організаційної культури на адміністративну ефективність на рівні органів місцевого самоврядування, не лише статистичних показників чи економічних показників, а й оцінки наслідків важливих для стабільного розвитку українського суспільства за зайняття провідного місця наукового управління (наукового менеджменту) незалежного від політичної ідеології було б дуже позитивним та продуктивним як для теорії, так і для практики децентралізації. Це б давало можливість надання пропозицій на основі результатів цього дослідження ініціювати та впроваджувати реформи в публічному секторі України й інших країн та регіонів, які розвиваються.

Список використаних джерел

1. Alam, I. (2013). Customer interaction in service innovation: evidence from India. *International Journal of Emerging Markets*. 8 (1). 41–64.
2. Carr A. (2000). Critical Theory and the Management of Change in Organizations. *Journal of Organizational Change Management*. 13 (3). 208–220.
3. Koltun, V., & Shamrai, N. (2019). Оптимізація процесів створення та функціонування індустріальних парків в умовах децентралізації: інституціональний підхід. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, (4 (95)), 33-39.
4. Zubchuk, O. A. (2018). Administrative efficiency as a subject of research of science of state administration and factor of improving competitiveness of countries. *Public management*, (1), 131-144.
5. Бортник Н.П., Дніпров О.С. (2017). Проблеми оцінки якості та ефективності діяльності органів виконавчої влади. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 6. (3). 80–84.
6. Зубчик О. А. (2019). *Формування конкурентоспроможності держави в перспективі політичного часу (державно-управлінські аспекти): монографія*. Київ : ТОВ «Поліграф Плюс», 408 с.
7. Зубчик О. А. Адміністративна ефективність як фактор підвищення конкурентоспроможності країни (2018). *Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку*. К.: НАДУ. 2. 156 с.
8. Зубчик О. А. Концепт «конкурентоспроможність» у дослідженні адміністративної ефективності державного управління / О. А. Зубчик // *Теорія та практика державного управління*. 2018. Вип. 2. С. 117–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2018_2_20.
9. Зубчик О., Каміран Камал Карім, (2020). Теоретико-методологічні основи дослідження впливу організаційної культури на адміністративну ефективність (приклад України та Іракського Курдистану). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*, 12(2). 13–25.
10. Носань, Н., & Кусяка М. (2021). Оцінка ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. *Економіка та суспільство*, (26). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-57>
11. *Оцінка ефективності місцевого самоврядування: як і навіщо. Децентралізація дає можливість* (2021). URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12893>

МАКСИМ ЛИНЧЕНКО,

кандидат філософських наук, доцент, заступник декана факультету економіки та менеджменту Центральноукраїнського національного технічного університету, депутат Кропивницької міської ради

ДЕНИС РУДЕНКО,

здобувач ступеня доктора філософії в галузі публічного управління та адміністрування, аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, депутат Кіровоградської обласної ради

ДМИТРО РУДЕНКО,

студент філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

MAKSYM LYNCHENKO,

Ph.D in Philosophical Sciences, Associate Professor, Deputy Dean of the Faculty of Economics and Management of the Central Ukrainian National Technical University, Member of the Kropyvnytskyi City Council

<https://orcid.org/0000-0002-4272-6147>

DENIS RUDENKO,

Postgraduate student of public administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, deputy of the Kirovohrad regional council

<https://orcid.org/0000-0001-6167-3266>

DMYTRO RUDENKO,

student of the Faculty of Philosophy of Taras Shevchenko National University of Kyiv

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ І МОЖЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ (НА ПРИКЛАДІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE AND INVESTMENT DEVELOPMENT OPPORTUNITIES (ON THE EXAMPLE OF KIROVOHRAD REGION)

The authors showed the problem of formation and implementation of investment policy in Ukraine on the example of Kirovohrad region. It is noted that the issue of forming an effective investment policy of the state at all levels, aimed at ensuring strategic management in the state and at the level of regional government, is relevant. Statistical data are given to confirm the opinion of the authors. Investment policy plays an important role in stabilizing the economy, helping to overcome the crisis and sustainable development of many countries. According to the authors, an important task is to determine the role of Ukraine's integration into the world community, development and justification of the concept of public investment policy management.

Keywords: decentralization reform, state, investment policy, public administration, investors, social development.

Реформа децентралізації відкрила багато можливостей територіального розвитку [1]. Зокрема, значний розвиток співпраці інвесторів та держави у питанні формування та реалізації державної інвестиційної політики можна спостерігати за останні 10 р. [2]. Але, й прозорість цих взаємовідносин з державою, як один із головних неекономічних факторів, які впливають на рішення інвесторів, переважно, іноземців, у виборі країни для інвестування, ще не досягла переконливого рівня [3].

Наразі, Кіровоградщина має усі передумови для активного залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій. Зокрема, географічне розташування області, наявність унікальних корисних копалин, родючих чорноземів і розвиненого аграрно-промислового потенціалу, усе це робить її інвестиційно-привабливою, як для внутрішнього, так і для зовнішнього інвестора. Наведемо порівняння п'ятирічного терміну. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій унесених з початку інвестування в економіку області станом кінець 2016 р. (з урахуванням

курсової різниці) становив 59,1 млн дол. США. Це інвестори 35 країн світу вклали капітал в економіку області. Найбільші обсяги інвестицій надійшли з Великобританії, Кіпру, РФ, Нідерландів [6-7]. На ці країни припадає майже 80% загального обсягу прямих іноземних інвестицій. Але результати інвестування у більш пізні роки свідчать про те, що непереконливою виглядає держава у своїх намірах такої співпраці. Зокрема, у 2019 р. іноземними інвесторами в економіку Кіровоградської області внесено лише 1,4 млн.дол (6). США прямих інвестицій (акціонерного капіталу), з них 95,8% – з країн Європейського Союзу. Загальний обсяг прямих інвестицій, вкладених в економіку області, становив 74,7 млн.дол. Ці інвестиції надійшли з 31 країни світу, з яких 14 – це країни Європейського Союзу. Знову, до п'ятірки основних країн-інвесторів входять: Велика Британія, Кіпр, Сейшельські Острови, Російська Федерація та Нідерланди [6].

Пропонуємо розглянути дане питання, проаналізувавши інвестування за видами економічної діяльності, де найбільші обсяги інвестицій зосереджені на підприємствах промисловості, будівництва, оптової та роздрібною торгівлі, а також, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, сільського, лісового та рибного господарства, в організаціях, що здійснюють діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування [2; 4]. Таким чином, обсяг прямих інвестицій у розрахунку на одну особу населення по області склав у цей період усього лише 80 дол. США.

На наше переконання, розвиток глобалізаційних процесів, зростання конкуренції на локальних, регіональних та міжнародних ринках, мінливий стан ключових факторів зовнішнього середовища – це ті чинники, які обґрунтовують потребу формування довгострокових та середньострокових програм розвитку, як в Україні загалом, так і на Кіровоградщині зокрема. Важливу, ключову роль у цьому відіграє державна політика формування та реалізації інвестиційних проектів.

Отже, актуальність цього дослідження обумовлена необхідністю розкриття особливостей поняття «інвестиційна політика» в контексті публічного управління та адміністрування, що має включати джерела формування інвестиційних ресурсів на всіх рівнях господарювання, визначати пріоритети в інвестиційній сфері, передбачати механізми їх залучення та реалізації.

Список використаних джерел

1. Koltun, V., & Shamrai, N. (2019). Оптимізація процесів створення та функціонування індустріальних парків в умовах децентралізації: інституціональний підхід. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, (4 (95)), 33-39.
2. Nelipa, D., Zubchuk, O., Zubchuk, O., & Kireev, D. (2020). Socio-Economic Aspects of the Digital Economy Development in Ukraine. *European Cooperation*, 4(44), 91-104.
3. Zubchuk, O. A. (2018). Administrative efficiency as a subject of research of science of state administration and factor of improving competitiveness of countries. *Public management*, (1), 131-144.
4. Zubchuk, O., & Kireev, D. (2019). Development of Digital Economy as an Element of the Social Development Strategy in Ukraine. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 9(6), 151-155. <https://doi.org/10.32479/ijefi.8606>
5. Заходи щодо популяризації інвестиційного потенціалу Кіровоградської області на 2020-2021 роки (2021). URL: <http://kr-admin.gov.ua/Rozpor/Ua/2021/105.pdf>
6. Іноземне інвестування економіки Кіровоградської області у 2019 році (2020). Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності. URL: <https://kr.ukrstat.gov.ua/index.php?r=for-media/prv/2020/pgpv2020>
7. Колтун В. С., Радченко О. В. Потенціал принципів автономії місцевого самоврядування: підходи до визначення. *Інвестиції: практика та досвід*. 17, 67–70. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.17.67
8. Коюда О. П., Лепейко О. П., Коюда В. О., Гриньова В. М. Коюда О. П. (2008). *Інвестування*. Київ . 452 с.

АЛІ МАГЕРРАМОВ,

здобувач ступеня доктора філософії у галузі публічного управління та адміністрування, аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ALI MAGERRAMOV,

Postgraduate student of public administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЧЕРЕЗ МІЖНАРОДНУ СПІВПРАЦЮ

DECENTRALIZATION IN UKRAINE: FORMING THE COMPETITIVENESS OF TERRITORIAL COMMUNITIES THROUGH INTERNATIONAL COOPERATION

The author notes that the issue of forming the competitiveness of territorial communities is relevant. Decentralization reform in Ukraine has opened up opportunities for cooperation between local communities. The author showed that in Ukraine territorial communities can increase their competitiveness through cooperation. According to the author, the WTO is a special tool for cooperation. Territorial communities can build their development strategies through the tool of free trade zones. This issue needs special attention from the central level of government. In Ukraine, this strategy can be very successful. Ukraine has opportunities for cooperation with EU countries. The author suggested researching this tool in more depth.
Keywords: decentralization, territorial community, state, WTO, FTA, public administration, investors, social development.

У 2014-му році в Україні було прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [4]. Цей Закон визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю. Разом з тим, міжнародне співробітництво територіальних громад у законодавстві України врегульоване не так чітко. Більшість питань міжнародного співробітництва вирішується виключно через центральний рівень [3].

Досвід міжнародної співпраці громад краї Європейського Союзу свідчить, що міжнародна співпраця надає та розкриває нові можливості для розвитку як територіальних громад, так і окремих проєктів [7]. До таких показових напрямків належить обмін досвідом та реалізацію спільних проєктів в різних напрямках, фінансова та технічна допомога, запобігання виникненню загроз та природних катастроф, поширення захворювань, що загрожують людині чи домашнім тваринам, тощо.

Окремим питанням варто розглядати можливості міжнародної співпраці щодо розвитку міжнародної торгівлі. Наразі, реформа децентралізації значно активізувала процес пошуку міжнародних партнерів серед територіальних громад України, але для багатьох громад досвід такої співпраці новий, хоча надзвичайно актуальний у контексті їхнього стратегічного розвитку, як показують дослідження українських науковців (О. Зубчик; В. Колтун; В. Пальчук та ін.) [1; 3; 5].

Представникам органів регіональної влади, органів місцевого самоврядування, які відповідають саме за цей напрямок міжнародної співпраці, необхідно напрацювати алгоритм дій та зрозуміти специфіку такого виду партнерства. За основу може бути взято співпрацю, яка в Україні розвивається з 2008 р. у форматі СОТ. Зокрема, як вважає О. Зубчик, мова йде про можливості зон вільної торгівлі, що можна розглядати в контексті стратегій підвищення кон-

курентоспроможності регіонів країни та територіальних громад [1]. Адже, упродовж усього часу існування зон вільної торгівлі вони стали як благом для держав-членів, так і серйозною загрозою для полегшення та лібералізації торгівлі у світі. ЗВТ є винятком із принципу режиму найбільшого сприяння. РБН є одним із принципів недискримінації, який є наріжним каменем багатосторонньої торговельної системи.

Питання постійного збільшення кількості регіональних торговельних угод є надзвичайно важливим для права міжнародної торгівлі. Відзначаючи зростаючу складність у переговорах про торговельні угоди, які застосовні до всіх членів СОТ протягом останніх років, економіки всього світу натомість звернулися до створення мережі двосторонніх або регіональних угод про вільну торгівлю (FTA), як альтернативного підходу для подальшої лібералізації торгівлі. Незважаючи на те, що швидке поширення ЗВТ, зрозуміло, створило можливості для торгівлі за кордоном і, таким чином, економічні вигоди, серед дослідників також точилися дискусії щодо наслідків перехрещення кількох угод про ЗВТ, яке також відоме як «ефект миски для спагетті».

Таким чином, у межах проведення реформи децентралізації влади Україна має розвивати міжнародне співробітництво як на загальнодержавному рівні, так і на регіональному. Між українськими громадами і громадами країн ЄС, використовуючи для цього як політичні, так й економічні інструменти.

Список використаних джерел

1. Зубчик О. А. (2019). *Формування конкурентоспроможності держави в перспективі політичного часу (державно-управлінські аспекти): монографія*. Київ: ТОВ «Поліграф Плюс». 408 с.
2. Колтун В. С., Радченко О. В. (2021). Потенціал принципів автономії місцевого самоврядування: підходи до визначення. *Інвестиції: практика та досвід*. 17, 67–70. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.17.67
3. Пальчук В. (2019). Децентралізація та розвиток міжнародного партнерства. *Україна: події, факти, коментарі*. 13, 54–62.
4. Про співробітництво територіальних громад (2014). Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 34, ст.1167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
5. Koltun, V., & Shamrai, N. (2019). Оптимізація процесів створення та функціонування індустріальних парків в умовах децентралізації: інституціональний підхід. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, (4 (95)), 33-39.
6. Nelipa, D., Zubchuk, O., Zubchuk, O., & Kireev, D. (2020). Socio-Economic Aspects of the Digital Economy Development in Ukraine. *European Cooperation*, 4(44), 91-104.
7. Pokataiev, P., Garkavyu, I., Koltun, V., Shamrai, N., & Kramarenko, K. (2021). State and regional policy on industrial waste management: The EU experience for Ukraine. *Natsional'nyi Hirnychiy Universytet. Naukovyi Visnyk*, (3), 111-116.
8. Zubchuk, O. A. (2018). Administrative efficiency as a subject of research of science of state administration and factor of improving competitiveness of countries. *Public management*, (1), 131-144.
9. Zubchuk, O., & Kireev, D. (2019). Development of Digital Economy as an Element of the Social Development Strategy in Ukraine. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 9(6), 151-155. <https://doi.org/10.32479/ijefi.8606>.

АНАСТАСІЯ НОВІКОВА,

здобувачка ступеня доктора філософії у галузі публічного управління та адміністрування, аспірантка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОМАН ГРИЦАЙ,

здобувач ступеня доктора філософії у галузі публічного управління та адміністрування, аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ANASTASIIA NOVIKOVA,

Postgraduate student of public administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

ROMAN HRYTSAI,

Postgraduate student of public administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Любов Шпак**, докторка економічних наук, доцентка, професорка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: КОНЦЕПЦІЇ РИЗИКУ ТА ДОВІРИ М. ЛІПС, ДЖ. А. ТЕЙЛОРА ТА Ф. БЕННІСТЕРА

**PUBLIC GOVERNANCE IN THE INFORMATION SOCIETY: CONCEPTS OF RISK AND TRUST M. LIPS,
J. A. TAYLOR AND F. BENNISTER**

The authors present a new look at urban governance in the information age. It has been shown that effective smart governance is not only about technology, but also about reorganizing cooperation between different actors. First of all, it is a new cooperation between the state, society and the citizen, which takes into account risks and is based on trust. The introduction of new tools for open cooperation in the public domain is rapidly changing the way we organize joint actions. These technologies dramatically reduce the transaction costs of mass cooperation and thus contribute to new forms of cooperation, which we can call the new effective «open government». Combining new ideas from research on public administration in the information society (M. Lips, J. A. Taylor and F. Bennister) with research on digital governance in Ukraine with discussions on governance paradigms, the authors formulate important questions about recommendations for effective local governance.

Keywords: new public management, decentralization reform, e-government, government, risk and trust concepts M. Lips, J. A. Taylor and F. Bennister.

Здійснюючи реформу децентралізації, зокрема, переносючи виконання все більше державних послуг з процесів застосування паперових носіїв у цифрову сферу – сферу електронного уряду, відповідальні установи, як центрального, так і локального рівнів мають знайти нові способи повністю задовольнити запити громадян, яким надаються адміністративні послуги. Так само з точки зору громадянина стає зрозуміло, що он-лайн та інші форми цифрових транзакцій з урядом можуть здійснюватися таким чином, що все більше впливає на демократичне суспільство, як у позитивному значенні, так і може спонукати виникнення маніпуляцій [1]. Як зазначають сучасні дослідники взаємовідносин держави, суспільства та громадянина, М. Ліпс, Дж. Тейлор, Ф. Бенністер [3; 4; 7], за рахунок нових технічних механізмів доступу до послуг або створення інформаційних профілів про громадян, але мало інформації про те, що відбувається зі створенням і управлінням ідентичністю громадянина у результаті цих цифрових відносин держави та суспільства.

Отже, для успіху реформ трансформації систем управління, влади, потрібно також врахувати необхідність розширення не тільки технічних можливостей, адже за межами адмінцентрів важко говорити про вільний доступ до цифрових технологій та отримання адмінпослуг в он-лайн форматі [5], а й також про розуміння ідентичності громадян у цих цифрових середовищах. В міру того, як уряд дозволяє громадянам здійснювати більше онлайн-транзакцій, мережа Інтернет все більше стає каналом, яким різні особисті дані передаються громадянами, а потім керуються урядом. Ці дані збираються як відкрито, так і не зовсім відкритим чином.

У цьому зв'язку, ми маємо врахувати низку ризиків для громадян та для держави. Адже різні види особистої інформації стають все більш доступними у відносинах між громадянами та урядом, такі як IP-номери, ідентифікатори абонента, адреси електронної пошти, автомобільні номерні знаки, обмін інформацією між державними установами або створення інформаційних профілів про громадян, відбувається епізодично, здебільшого на операційному рівні, а не на стратегічному, і, мабуть, засноване на традиційних цінностях обслуговування та адміністративних оцінках [7]. Другою проблемою є відсутність фахівців на локальному рівні щодо захисту даної інформації. В умовах зовнішньої загрози, яку зазнає Україна дане питання має високу ступінь актуальності. Отже, запровадження нових інструментів для відкритої співпраці держави, суспільства та громадянина у суспільному надбанні швидко змінює спосіб організації спільних дій. Ці нові технології різко знижують трансакційні витрати на масове співробітництво і, таким чином, сприяють новим формам співпраці, які ми можемо назвати новим ефективним «відкритим управлінням».

Список використаних джерел

1. Зубчик, О. А. (2009). Політична маніпуляція і проблема відповідальності влади та ЗМІ. Острого: Нац. ун-т «Острозька академія», 19-208.
2. Колтун В. С., Радченко О. В. Потенціал принципів автономії місцевого самоврядування: підходи до визначення. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 17. С. 67–70. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.17.67
3. Lips, M. (2012). E-government is dead: long live public administration 2.0. Inform. Policy 17, 239–250. doi: 10.3233/IP-120292.
4. Meijer AJ, Lips M and Chen K (2019) Open Governance: A New Paradigm for Understanding Urban Governance in an Information Age. Front. Sustain. Cities 1:3. doi: 10.3389/frsc.2019.00003
5. Nelipa, D., Zubchuk, O., Zubchuk, O., & Kireev, D. (2020). Socio-Economic Aspects of the Digital Economy Development in Ukraine. European Cooperation, 4(44), 91-104.
6. Pokataiev, P., Garkavyu, I., Koltun, V., Shamrai, N., & Kramarenko, K. (2021). State and regional policy on industrial waste management: The EU experience for Ukraine. Natsional'nyi Hirnychiy Universytet. Naukovyi Visnyk, (3), 111-116.
7. Taylor, J.A., A.M.B. Lips and J. Organ, ' Information-intensive Government and the Layering and Sorting of Citizenship in: Public Money and Management , 2007, Vol.27, No 2, p161-164
8. Zubchuk, O. A. (2018). Administrative efficiency as a subject of research of science of state administration and factor of improving competitiveness of countries. Public management, (1), 131-144.

МИКОЛА БОГАЧЕНКО,

аспірант кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МΥΚΟΛΑ ΒΟΝΑСНΕΝΚΟ,

*PhD student Department of Parliamentarism, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-1902-6126>*

Науковий керівник: **Роман Сторожев**, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПОЛІТИЧНИЙ МЕХАНІЗМ У РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

POLITICAL MECHANISM IN THE REALIZATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS IN THE SYSTEM OF LOCAL GOVERNMENT

The main directions of realization of the potential of the economically active population in the regions in the new model of local self-government are described. These include: development of interaction of local self-government bodies with business; improving investment resources in the regions; directing investment capital to human resources; ensuring cooperation of enterprises with big business in international cooperation projects.

It was found out that the peculiarities of the implementation of the Sustainable Development Goals in Ukraine are ensuring the stabilizing and distributive functions of the state, which, accordingly, contribute to stimulating economic growth and efficient allocation of resources in a market economy.

The formation of a new paradigm of local self-government is proposed, which is associated with minimal state intervention in the economy of the regions.

Keywords: political mechanism, sustainable development, local self-government.

Україна приєдналась до глобального процесу реалізації Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР) й активно намагається їх реалізувати з урахуванням національних особливостей розвитку. Відповідно до прийнятих 17 цілей та 86 національних завдань, які інкорпоровані у 145 нормативно-правових актах Уряду України, на реалізацію спрямовано 1052 завдання та 3465 заходів, закріплених у цих актах [1]. Досягнення ЦСР передбачає збільшення частки валового нагромадження основного капіталу у структурі ВВП України (до 28% у 2025 році та її стабілізація на рівні 22% у 2030 році), яке надасть можливість поступово підвищити коефіцієнт інтенсивності оновлення виробничих потужностей (до 0,35 у 2030 році) та відійти від сировинно-орієнтованої структури економіки [3, с. 61–66].

У травні 2020 року на саміті Україна представила план стимулювання економіки, який також відображає реалізацію ЦСР на 2020-2025рр., а саме: для підтримки економіки були розроблені заходи для 6 секторів: промисловість, сільське господарство, енергетика, транспорт та інфраструктура, інформаційно-комунікаційні технології, сфера послуг (торгівля, готельноресторанна справа, освіта, креативні індустрії, особисті послуги). Функціональні напрями включають підтримку малого та середнього бізнесу (далі – МСБ), стимулювання міжнародної торгівлі, залучення інвестицій, розвиток інновацій, розвиток ринку праці, розумне регулювання економічної діяльності [1]. Аналіз представлених завдань та перспективи їх досягнення державою, мотивують нас розглянути ці рекомендації задля їх подальшої імплементації в системі місцевого самоврядування.

Особливу цікавість у цьому аспекті предстала імплементація восьмої цілі сталого розвитку щодо гідної праці та економічного зростання, адже нині це відіграє важливу роль у розвитку суспільства, у його взаємовідносинах з інститутами держави та місцевого самоврядування. Відповідно, що основна увага приділяється впровадженню високотехнологічних галузей економіки на національному, регіональному та місцевому рівнях, зростанню їх частки у ВВП.

Другий важливий акцент зроблено на розвиток МСБ, який активно може розвиватися в сучасних умовах, тож і розглядається як один із напрямів реалізації потенціалу економічно активного населення в регіонах, особливо в новій моделі місцевого самоврядування [2].

Це пов'язано, *по-перше*, з тим, що органи місцевого самоврядування (далі – ОМС) більш динамічні, мобільні щодо взаємодії з бізнесом, який готовий співпрацювати з ними щодо створення додаткових робочих місць і цим самим імплементувати Пакт про робочі місця МОП, що сприятиме залученню місцевої молоді до виробництва, зменшення її міграції до столиці та міст-мільйонників, та забезпечить зайнятість у державі, а не за її межами [3].

По – друге, потрібно покращити інвестиційні ресурси у регіонах, які позитивно вплинуть та інноваційний розвиток ОМС. Процес децентралізації є додатковим стимулом для розвитку малих міст, територіальних громад, а також мотивувати розвиток ОМС шляхом надання їм доступу до інвестиційних проєктів (міжнародних фінансових послуг).

По – третє: запровадити мотиваційний механізм, згідно зі завданнями 1 та 6, задля розвитку основних видів економічної діяльності, які мають такі показники: висока додана вартість, інноваційність, наявність інвестиційних ресурсів, експортного потенціалу; створити певні мотиваційно-ціннісні цілі задля одержання інвестиційного капіталу в людські ресурси, розвитку інноваційних галузей, працевістких секторів.

Вчетверте, забезпечити інвестиційно орієнтований розвиток, заохочуючи інноваційну спрямованість як засіб забезпечення максимальної ефективності застосування обмежених інвестиційних ресурсів, забезпечити співпрацю підприємств з великим бізнесом у проєктах міжнародної кооперації, а також прискорити практичну адаптацію технічного регулювання в Україні до норм і правил ЄС.

Виходячи з особливостей реалізації ЦСР в Україні, держава має направити свої зусилля на реалізацію пріоритетних (на нашу думку) двох важливих функцій:

- стабілізуючої – підтримання рівня зайнятості та цінової рівноваги, стимулювання економічного зростання;

- розподільчої - стосується перерозподілу доходів та ефективного розміщення ресурсів у ринковій економіці [5].

Таким чином, особливості реалізації ЦСР в Україні сприяють реформуванню бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики у напрямі більшого використання важелів непрямого та опосередкованого впливів держави на економіку, особливо на регіональному та місцевому рівні, яке здійснюється на засадах політичного менеджменту [4 с. 360-365].

Політичний вплив через функції держави відіграють важливу роль у підтримці ринкової економіки, зокрема формування нової парадигми – мінімального втручання держави в економіку регіонів, місцевого самоврядування. За державою закріплюються політичні та соціальні функції та функція стабільності й розподілу ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В. Політекономія / В. Базилевич. – Київ: Знання, 2014. – 710 с. – (9-ге, доповнене). – (ISBN 978-966-346-878-5).

2. Богаченко М.М. Сталий розвиток та економічне зростання в Україні: Цілі сталого розвитку. *Україна 2030: публічне управління для сталого розвитку* : матеріали щоріч. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 26–30 жовт. 2020 р.) : у 3 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білінської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2020. Т. 1. С. 151-153. URL: <http://academy.gov.ua/pages/dop/198/files/f8593677-87f2-4a5b-96af-5b2bd7498e96.pdf>

3. Ринкова економіка та її регулювання [Електронний ресурс] // Освіта.ua. – 2020. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/21572/.

4. Третяк Г. С. Державне регулювання економіки та економічна політика Третяк Г. С, Бліщук К. М. ЛРІДУ НАДУ. 2011. URL : http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Biblioteka_Magistra/c3fba63b-7f37-45b7-82d5-b8046b1fd945.pdf.

5. Цілі Сталого Розвитку: Україна, Національна доповідь // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. URL: https://menr.gov.ua/files/docs/Національна_доповідь_ЦСР_країни_липень_ukr.pdf.

ЗМІСТ

ОЛЕНА БОЙКО. МІСЦЕВІ ДЕРЖАВНІ АДМІНІСТРАЦІЇ «ПРЕФЕКТУРНОГО» ТИПУ	3
ВАЛЕРІЙ ВОРОТІН. ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ У СФЕРІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	5
НАТАЛІЯ ГРИНЧУК, ІГОР ФЕДОРЯК. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА МІСЦЕВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК	8
ВІКТОРІЯ ГУРА, СЕРГІЙ ШИНКАРЕНКО. ВАЖЛИВІСТЬ УРАХУВАННЯ БЕЗПЕКОВОЇ СКЛАДОВОЇ ПРИ ПОБУДОВІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ МІСТА	10
ІРИНА ДИННИК. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВЗАЄМОДІЮ ДЕРЖАВИ І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	13
СВІТЛАНА ДЯЧЕНКО. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	15
ОЛЕНА ЖАГЛОВСЬКА. ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄС ТА УКРАЇНИ	18
ОКСАНА КІФОРЕНКО. РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ	20
ОЛЕГ КОВАЛЬ. РЕСУРСНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ ЕТАП ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	22
ВІКТОРІЯ КОЛТУН, ГАННА ЗАМАЗЄЄВА. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ПОТОЧНОМУ ЕТАПІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	25
ТЕТЯНА КОРОЛЮК, АНДРІЙ ГАЙДУК. ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	27
ІГОР КОРХОВИЙ. ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	29
ВАСИЛЬ КУПРІЙЧУК. ПЕРСПЕКТИВИ ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ	32
ІГОР МЕЩАН. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: РИЗИКИ ТА ШЛЯХИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	34
ВОЛОДИМИР МОРОЗ, КОСТЯНТИН МІХНОВ. ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРИРОДНИХ МОНОПОЛІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	36
ДІАНА НАЗАРЕНКО. ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ АДВОКАСІ ЯК МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ	39
ВАСИЛЬ ПРОДАНИК, АНДРІЙ ШИНКАРЬОВ. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: УПРАВЛІНСЬКИЙ ДОСВІД І ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	42
АНАТОЛІЙ РАЧИНСЬКИЙ. ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНОСТІ СЛУЖБ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	45
НАТАЛІЯ ШАМРАЙ. РОЗВИТОК СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	47
ОЛЕНА АНДРІАНОВА. УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	49
МИХАЙЛО БАГІНСЬКИЙ. РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ У М.КИЄВІ	51
АНАСТАСІЯ БАКЛАН. ТЕНДЕНЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОГО І ПРИВАТНОГО СЕКТОРІВ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	53

ОЛЕКСАНДР БІЛИЙ. ОСНОВНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННІ РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	55
ІГОР БОРТНИК. ПРОФЕСІЙНІ САМОВРЯДНІ МЕДИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ	58
ОЛЕНА БОЯРКІНА. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	60
ОЛЬГА БУГАЙ. ДАНІФІКАЦІЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ	62
ОЛЕКСАНДР ВІЗІНСЬКИЙ. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ	64
ВОЛОДИМИР ГАЛАНЦЕВ. УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ	66
НАТАЛІЯ ГАЛЯС. ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ.....	68
ЯНА ГОРОДОК. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ	71
ВІКТОР ГРАДІВСЬКИЙ. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ	73
ВОЛОДИМИР ГРУЗДОВ. МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ГРОМАД ТА НАПРЯМИ ЇХ УПРОВАДЖЕННЯ	75
КОСТЯНТИН ДЗЮБА. РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ФОРМУВАННІ В УКРАЇНІ ВЛАСНОЇ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	78
АРТУР ДМИТРІЄВ. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В УМОВАХ РЕФОРМ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	80
ЮЛІЯ ДОМБОВСЬКА. ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	82
РОМАН ДРЮЧКОВ, НАТАЛІЯ СИЧ. ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИМИ ОБ'ЄКТАМИ КОМУНАЛЬНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ: НАУКОВІ АСПЕКТИ	84
ОКСАНА ДЬОГТЯР. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ (ДОСВІД СУМЩИНИ)	86
ПАВЛО ЄФІМЕНКО. МОДЕЛІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ТЕХНІЧНОГО КОНТРОЛЮ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	89
АНДРІЙ ЖАРУК. РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ СФЕРИ СУСПІЛЬСТВА	92
ДЕНИС ЗАБОЛОТЕНКО. СУЧАСНІ ТРЕНДИ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	94
ОЛЕКСАНДР КАПІТОНЕНКО. КОМПЛЕКСНЕ ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	97
ОКСАНА КОГУТ. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ У ЗАКОНОДАВЧІЙ СФЕРІ	99
ОЛЬГА КОЛЕСНІЧЕНКО. РОЗВИТОК ПАРТИСИПАЦІЇ НА ВСІХ РІВНЯХ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	101
ІГОР КОПИТІН. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНИХ ПРОЄКТІВ В ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ	104

ІВАН КОРОБКА. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОКРЕМИХ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	106
ЮРІЙ КОРЧИНСЬКИЙ. СТАНОВЛЕННЯ ЛОКАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	109
МИХАЙЛО КОСТІШИН. ПРИНЦИПИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.....	112
ОЛЕКСАНДР КУЛЕПІН. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КРІ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ ТА СОЦІОГУМАНІТАРНІЙ СФЕРАХ	114
ВАСИЛЬ КУПРІЙЧУК. МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ	117
МАРИНА КУТЕПОВА. ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ	119
ДМИТРО ЛАПОША. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЧИННИКИ ЗДІЙСНЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ КОНТРОЛЮ ЗА ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ	122
КАТЕРИНА ЛУЦЬКА. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	125
ЄЛИЗАВЕТА МЕЛАШЕНКО. ЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	127
КОСТЯНТИН МЕЛЬНИК, ОЛЕКСАНДР ТИТАРЕНКО. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ СТАРОСТИНСЬКИХ ОКРУГІВ В УКРАЇНІ.....	129
ВІТАЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ. ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ УКРАЇНИ	131
ДМИТРО МІЧУРІН. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ ПОСЛУГ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ	133
ОЛЕНА МОШЕНЕЦЬ. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	135
МАРИНА НАПРІЄНКО. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ	139
ЄВГЕНІЯ НЕГІЄВИЧ. ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	141
ЕВЕЛІНА ОВЧАРУК. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА БІЗНЕСУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	144
МАР'ЯНА ОЛЕСЬКІВ. ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УМОВАХ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	147
МАР'ЯНА ОПІРСЬКА. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	149
ВІТАЛІЙ ПАВЛОВ. РОЗУМНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ МІСТОМ	151
ЯРОСЛАВ ПАРФЬОНОВ. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В УМОВАХ ЗМІН У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ: АСПЕКТИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	154
ІРИНА ПОЛОЖЕШНА. КОМУНІКАЦІЯ – ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ СТВОРЕННЯ СПРОМОЖНИХ ГРОМАД.....	156
МАКСИМ ПРИЙМАЧУК. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДУХОВНО-МЕНТАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	159
ПОЛІНА ПРИЛУЦЬКА, ОЛЕКСАНДР ОЧЕРЕТЯНИЙ, ОЛЕКСАНДР ПЕШКО. ДО ПИТАННЯ ПРО КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	162

МИРОСЛАВА ПРОДАН. ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	164
ОЛЕНА ПРОЦЕНКО. ГЕНЕЗИС СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ. ВПЛИВ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ГАЛУЗІ	166
ОЛЬГА РАВВА. РОЗВИТОК СИСТЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	169
ІРИНА РУДЕНКО. ЛОБІЗМ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	171
ОЛЕКСАНДР СЕМИКРАС. ПОТЕНЦІАЛ ЗАСТОСУВАННЯ БІХЕВІОРИСТИЧНИХ МЕТОДІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	173
ЕДУАРД СЕДИХ. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ.....	175
ГАННА СЕДНЄВА. ВИМОГИ РИНКУ ПРАЦІ ДО ОСВІТИ: ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	177
ЛЕСЯ СИЧ. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ТРАНСПЛАНТАЦІЄЮ В УКРАЇНІ.....	179
РОКСОЛАНА СІРЕНЬОК. ВАЖЛИВІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	181
ІННА СКЛЯР. АГЛОМЕРАЦІЇ ЯК НАСТУПНИЙ ЕТАП РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	183
ТЕТЯНА СЛЮЗ. ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	185
ДМИТРО СНИЖКО. РОЛЬ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	187
ІВАН СТЕГУРА. ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	190
ДМИТРО СТРУЦЬ. МЕХАНІЗМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	192
ОЛЕНА ТАРАН. ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ	194
ОЛЕНА ТАРАСЮК. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ НЕФОРМАЛЬНИХ НАДАВАЧІВ ПОСЛУГ ІЗ ДОГЛЯДУ ЗА ОСОБАМИ ПОХИЛОГО ВІКУ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ТРИВАЛОГО ДОГЛЯДУ	196
ДАР'Я УСТИМЕНКО. АНТИКОРУПЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	199
ІРИНА ФІЛОНЕНКО. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ КІБЕРКУЛЬТУРИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	201
ІГОР ФОМІН. ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КІБЕРЗАХИСТУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	204
ІРИНА ФОЧУК. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ	207
ОЛЕСЯ ХИЖАВСЬКА. СУДОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	210
ЯРОСЛАВ ЧЕПУРКО. КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧІ ОРГАНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	212
ОЛЕГ ЧЕРЕВКО. ЗАКОНОДАВЧІ МЕХАНІЗМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	214

ОЛЕКСАНДРА ЧЕРЕДНІЧЕНКО, ОЛЕКСАНДР ІГНАТЕНКО. РОЗВИТОК СИСТЕМ ТРАНСПОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ МІСТА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ...	217
СЕРГІЙ ЧЕРНУХА. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	219
ІРИНА ШЕВЧУК. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИЙНЯТТЯ СТАТУТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ	222
ЛЮДМИЛА ШЕВЧУК. ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	224
ЯРОСЛАВ ЮДІН. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО ОХОРОНИ І БЕЗПЕКИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	226
ІГОР ЯШУТІН. ПРАВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	228
НАТАЛІЯ ГОНЧАРЕНКО, ЯНА РУВЕННА. СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	230
ІРИНА АЛЕКСАНДРОВА, МИКОЛА ГАБІНЕТ. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПОГЛЯД КРИЗЬ КОНЦЕПЦІЇ НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	233
ЄЛИЗАВЕТА ВЕНГЕР-РУЩЕНКО. РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНОЮ ГАЛУЗЗЮ В УКРАЇНІ	235
КИРИЛО ЄСЕННІКОВ. РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМА ВИМІРЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ	237
КАМІРАН КАМАЛ КАРІМ. ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР УСПІХУ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	239
МАКСИМ ЛИНЧЕНКО, ДЕНИС РУДЕНКО, ДМИТРО РУДЕНКО. РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ І МОЖЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ (НА ПРИКЛАДІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	241
АЛІ МАГЕРРАМОВ. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЧЕРЕЗ МІЖНАРОДНУ СПІВПРАЦЮ	243
АНАСТАСІЯ НОВІКОВА, РОМАН ГРИЦАЙ. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: КОНЦЕПЦІЇ РИЗИКУ ТА ДОВІРИ М. ЛІПС, ДЖ. А. ТЕЙЛОРА ТА Ф. БЕННІСТЕРА	245
МИКОЛА БОГАЧЕНКО. ПОЛІТИЧНИЙ МЕХАНІЗМ У РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	247

CONTENT

OLENA BOIKO. LOCAL STATE ADMINISTRATIONS OF «PREFECTURAL» TYPE	3
VALERII VOROTIN. INSTITUTIONAL CHANGES IN THE FIELD OF STRATEGIC PLANNING FOR THE DEVELOPMENT OF THE REGIONS OF UKRAINE: ISSUES OF LEGISLATIVE SUPPORT	5
NATALIIA GRYNCHUK, IGOR FEDORYAK. DECENTRALIZATION AND LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT	8
VIKTORIYA GURA, SERGIY SHYNKARENKO. THE IMPORTANCE OF TAKING INTO ACCOUNT THE SAFE COMPONENT IN BUILDING A SOCIO-ECONOMIC MODEL OF URBAN DEVELOPMENT.....	10
IRYNA DYNNYK. DECENTRALIZATION AND ITS INFLUENCE ON STATE INTERACTION AND CIVIL SOCIETY	13
SVITLANA DIACHENKO. TRENDS AND PROSPECTS OF FINANCIAL DECENTRALIZATION DEVELOPMENT IN UKRAINE	15
OLENA ZHAHLOVSKA. FORMATION AND IMPLEMENTATION OF PROCESSES OF DECENTRALIZATION OF POWER IN INDIVIDUAL COUNTRIES OF THE EU AND UKRAINE	18
OKSANA KIFORENKO. DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE: REGIONAL LEVEL.....	20
OLEG KOVAL. RESOURCE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN REGIONS: CURRENT STAGE OF DECENTRALIZATION	22
VIKTORIYA KOLTUN, ANNA ZAMAZEEVA. ORGANIZATION OF ACTIVITIES OF LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES AT THE CURRENT STAGE OF DECENTRALIZATION (ON THE EXAMPLE OF MYKOLAIV REGION)	25
TETIANA KOROLIUK, ANDRII HAIDUK. THE INFLUENCE OF DECENTRALIZATION ON THE DEVELOPMENT OF THE SOCIAL SPHERE.....	27
IHOR KORKHOVYI. TOOLS TO INCREASE THE FINANCIAL CAPACITY OF TERRITORIAL COMMUNITIES	29
VASILY KUPRIICHUK. PERSPECTIVES OF PUBLIC GOVERNANCE IN THE FIELD OF CULTURE ...	32
IHOR MESHCHAN. DECENTRALIZATION IN UKRAINE: RISKS AND WAYS OF IMPLEMENTATION AT THE REGIONAL LEVEL.....	34
VOLODYMYR MOROZ, KOSTYANTYN MIKHNOV. PUBLIC POLICY ON THE NATURAL MONOPOLIES IN THE FRAMEWORK OF DECENTRALIZATION IN UKRAINE	36
DIANA NAZARENKO. INSTITUTIONALIZATION OF ADVOCACY AS A MECHANISM OF EFFICIENT INTERACTION BETWEEN THE AUTHORITIES AND THE COMMUNITY.....	39
VASYL PRODANYK, ANDRII SHYNKAROV. LOCAL SELF-GOVERNMENT IN UKRAINE: MANAGEMENT EXPERIENCE AND LEGISLATIVE SUPPORT	42
ANATOLII RACHYNSKYI. FORMATION OF CAPACITY OF PERSONNEL MANAGEMENT SERVICES FOR PROVISION OF PROFESSIONAL SERVICE IN LOCAL SELF-GOVERNMENT AUTHORITIES	45
NATALIIA SHAMRAI. DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF PROVISIONAL ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION	47
OLENA ANDRIANOVA. IMPROVEMENT OF REGULATORY BASIS OF STRATEGIC MANAGEMENT OF STATE PROPERTY OBJECTS	49
MYKHAYLO BAGINSKYI. CREATIVE INDUSTRIES DEVELOPMENT IN KYIV	51
ANASTASIA BAKLAN. TRENDS OF PUBLIC AND PRIVATE SECTORS INTERACTION IN THE LOCAL GOVERNMENT BODIES.....	53

OLEKSANDR BILYI. THE MAIN SCIENTIFIC APPROACHES IN THE STUDY OF THE DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF STATE POLICY ON NATIONAL SECURITY	55
IGOR BORTNIK. PROFESSIONAL SELF-GOVERNMENTAL MEDICAL ORGANIZATIONS IN THE SYSTEM OF PUBLIC HEALTH MANAGEMENT IN UKRAINE	58
BOYARKINA ELENA. LEGAL ENSURANCE OF ECONOMIC SECURITY	60
OLHA BUHAI. DATAFICATION OF DECISION-MAKING IN LOCAL GOVERNMENT BODIES: THEORETICAL AND APPLIED ASPECT AND PROSPECTS OF IMPLEMENTATION	62
OLEKSANDR VIZINSKYI. FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE ELECTORAL SYSTEM FOR LOCAL ELECTIONS IN UKRAINE	64
VOLODYMYR GALANTSEV. IMPROVEMENT OF THE LEGAL FRAMEWORK FOR ELECTIONS AT THE LOCAL LEVEL IN UKRAINE	66
NATALIIA HALIAS. PROSPECTS OF INTELLECTUAL COMMUNITY DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION IN THE CONTEXT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT	68
YANA HORODOK. PROBLEMATIC ISSUES OF INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL LAND MARKET IN UKRAINE.....	71
VIKTOR GRADIVSKYY. DECENTRALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE HUMANITARIAN SPHERE	73
HRUZDOV VOLODYMYR. MECHANISMS TO SUPPORT COMMUNITY DEVELOPMENT AND DIRECTIONS OF THEIR IMPLEMENTATION	75
KOSTIANTYN DZIUBA. THE ROLE OF LOCAL SELF-GOVERNMENT IN THE FORMATION OF UKRAINE'S OWN MODEL OF PUBLIC POLICY IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION ...	78
ARTUR DMYTRIIEV. DIGITALIZATION OF ENERGY EFFICIENCY IN DECENTRALIZATION REFORMS.....	80
JULIA DOMBOVSKA. OPTIMIZATION OF PUBLIC SERVICE ACTIVITY IN UKRAINE IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION.....	82
ROMAN DRIUCHKOV, NATALIA SYCH. MANAGEMENT EFFICIENCY OF INFRASTRUCTURE OBJECTS OF MUNICIPAL PROPERTY: SCIENTIFIC ASPECTS	84
OKSANA DOHTIAR. PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF SOCIAL PROTECTION OF THE POPULATION IN THE CONDITIONS OF ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL REFORM (SUMY REGION EXPERIENCE).....	86
PAVLO EFIMENKO. MODELS OF DIGITALIZATION OF MANDATORY TECHNICAL CONTROL OF VEHICLES IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION.....	89
ANDRII ZHARUK. STATE ROLE IN ENSURING THE ETHNO-NATIONAL SPHERE OF SOCIETY DEVELOPMENT	92
DENYS ZABOLOTENKO. CURRENT TRENDS OF DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE ...	94
OLEKSANDR KAPITONENKO. COMPREHENSIVE SPATIAL PLANNING FOR THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES	97
OKSANA KOHUT. DECENTRALIZATION IN UKRAINE: CHALLENGES IN LEGISLATIVE SPHERE ...	99
OLHA KOLESNICHENKO. DEVELOPMENT OF PARTICIPATION AT ALL LEVELS OF GOVERNMENT IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION	101
IHOR KOPYTIN. PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF STATE-PRIVATE PROJECTS IN THE DEFENSE AND INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE	104
IVAN KOROBKA. ORGANIZATIONAL AND LEGAL PROVISION OF CERTAIN MECHANISMS OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF CIVIL PROTECTION.....	106

YURII KORCHYNSKYI. FORMATION OF LOCAL IDENTITY IN THE CONDITIONS OF REALIZATION OF DECENTRALIZATION GOALS IN UKRAINE	109
MYKHAILO KOSTISHYN. PRINCIPLES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SOCIETY	112
OLEKSANDR KULEPIN. WAYS TO IMPROVE KPI SYSTEM FOR PERFORMANCE EVALUATION FOR LOCAL GOVERNMENT BODIES IN ECONOMIC AND SOCIO-HUMANITARIAN SPHERES	114
VASILY KUPRIICHUK. MECHANISMS OF CIVIL SOCIETY INFLUENCE ON THE FORMATION OF THE UKRAINIAN HUMANITARIAN SPACE	117
MARYNA KUTEPOVA. PECULIARITIES OF DECENTRALIZATION REFORM IN THE UK	119
DMYTRO LAPOSHA. ORGANIZATIONAL AND LEGAL FACTORS IMPLEMENTATION BY THE TERRITORIAL COMMUNITY OF CONTROL BY PUBLIC FINANCE	122
KATERYNA LUTSKA. LEGAL PRINCIPLES OF PREVENTING CORRUPTION IN STATE AUTHORITIES IN THE CONTEXT OF DECENTRALIZATION	125
YELYZAVETA MELASHENKO. THE IMPORTANCE OF THE PROCESS OF DECENTRALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION FOR THE FORMATION OF CIVIL SOCIETY IN UKRAINE	127
KOSTYANTYN MELNYK, OLEKSANDR TYTARENKO. THE MAIN APPROACHES FOR DEVELOPMENT OF STAROSTINSKY DISTRICTS IN UKRAINE	129
VITALII MYKHAILOVYCH. PROSPECTS OF LOCAL SELF-GOVERNMENT ACTIVITY IN PROVIDING AN INCREASE OF ENERGY EFFICIENCY OF UKRAINE	131
DMITRO MICHURIN. ENSURING THE QUALITY OF THE SERVICES DELIVERING IN THE FIELD OF CULTURE IN THE JOINT TERRITORIAL COMMUNITIES	133
OLENA MOSHENETS. ANTI-CORRUPTION POLICY IN LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES ...	135
MARINA NAPRIIENKO. STATE POLICY TO ENSURE THE CULTURAL RIGHTS OF CITIZENS IN UKRAINE	139
YEVHENII NEHIIEVYCH. TO THE ISSUE OF THE PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE EXECUTIVE POWER IN UKRAINE	141
EVELINA OVCHARUK. REGULATORY AND LEGAL PRINCIPLES OF INTERACTION OF LOCAL GOVERNMENT AND BUSINESS IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION	144
MARIANA OLESKIV. PRIORITIES OF TOURISM DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE	147
MARIANA OPIRSKA. INFORMATION AND COMMUNICATION ACTIVITIES OF PUBLIC AUTHORITIES AFTER DECENTRALIZATION	149
VITALII PAVLOV. SMART TECHNOLOGIES IN CITY MANAGEMENT	151
YAROSLAV PARFONOV. FEATURES OF RISK MANAGEMENT IN THE CONDITIONS OF CHANGES IN THE INSURANCE SPHERE: ASPECTS OF LOCAL GOVERNMENT	154
IRYNA POLOZHESHNA. COMMUNICATION – AN EFFECTIVE MECHANISM FOR CREATING CAPABLE COMMUNITIES	156
MAXIM PRIIMACHUK. STATE POLICY ON ENSURING SPIRITUAL AND MENTAL UNITY OF THE REGIONS OF UKRAINE	159
POLINA PRYLUTSKA, ALEX OCHERETYANY, ALEXANDER PESHKO. ON THE ISSUE OF CONFLICT OF INTEREST IN THE ACTIVITIES OF THE OFFICIALS OF THE LOCAL GOVERNMENT	162
MYROSLAVA PRODAN. PUBLIC-PRIVATE MECHANISMS OF DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION	164

OLENA PROTSENKO. GENESIS OF CHILD WELFARE SYSTEM IN UKRAINE UNDER TRANSFORMATION PROCESSES OF PUBLIC ADMINISTRATION MECHANISMS. THE IMPACT OF DECENTRALIZATION REFORM ON THE DEVELOPMENT OF THE INDUSTRY ...	166
OLGA RAVVA. DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF PROVISION OF ADMINISTRATIVE SERVICES IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION	169
IRYNA RUDENKO. LOBBYING IN LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES	171
OLEKSANDR SEMYKRAS. POTENCIAL OF APPLICATION OF BEHAVIORISTIC METHODS IN PUBLIC ADMINISTRATION.....	173
SIEDYKH EDUARD. IMPLEMENTATION OF STATE POLICY IN THE FIELD OF INFORMATIZATION OF GOVERNMENT BODIES	175
HANNA SIEDNIEVA. LABOR MARKET REQUIREMENTS FOR EDUCATION: HOW TO PROVIDE AT THE LOCAL LEVEL	177
LESYA SYCH. TO THE ISSUE DETERMINATION OF THE ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM IN THE FIELD OF ACTIVITIES RELATED TO TRANSPLANTATION IN UKRAINE.....	179
ROKSOLANA SIRENOK. THE IMPORTANCE OF APPLYING MARKETING TECHNOLOGIES FOR THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES	181
INNA SKLIAR. AGGLOMERATIONS AS THE NEXT STAGE OF DECENTRALIZATION REFORM ...	183
TETIANA SLIUZ. FUNCTIONS AND TASKS OF STATE CULTURAL POLICY IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION.....	185
DMYTRO SNIZHKO. ROLE OF STRUCTURAL-FUNCTIONAL APPROACH TO THE FORMATION OF LEGAL AWARENESS IN PUBLIC OFFICIALS	187
IVAN STEGURA. PRIORITIES OF THE STATE HUMANITARIAN POLICY IN UKRAINE AFTER THE REVOLUTION OF DIGNITY.....	190
DMYTRO STRUTS. THE IMPLEMENTATION MECHANISM OF FOREIGN EXPERIENCE ON THE INTRODUCTION OF TEAMWORK IN PUBLIC ADMINISTRATION	192
OLENA TARAN. FINANCIAL DECENTRALIZATION IN UKRAINE	194
OLENA TARASIUK. INTRODUCTION OF STATE SUPPORT FOR INFORMAL CAREGIVERS FOR ELDERLY PEOPLE IN NEED OF LONG-TERM CARE.....	196
DARIA USTYMENKO. ANTI CORRUPTION MECHANISM OF DIGITALIZATION IN TERMS OF REALIZATION OF DECENTRALIZATION POLICY.....	199
IRYNA FILONENKO. CURRENT STATE OF CYBERCULTURE IN PUBLIC ADMINISTRATION.....	201
IGOR FOMIN. ISSUES OF ENSURING CYBERSECURITY IN LOCAL SELF-GOVERNMENT AUTHORITIES	204
IRYNA FOCHUK. DECENTRALIZATION AS A FACTOR OF EFFECTIVE LOCAL DEVELOPMENT ...	207
OLEZIA KHYZHAVSKA. JUDICIAL REFORM IN UKRAINE IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION.....	210
YAROSLAV CHEPURKO. ADVISORY AND ADVISORY BODIES AS SUBJECTS OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF HUMANITARIAN POLICY IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION.....	212
OLEH CHEREVKO. LEGISLATIVE MECHANISMS TO IMPROVE LAND MANAGEMENT AT THE REGIONAL LEVEL	214
OLEKSANDRA CHEREDNICHENKO, OLEKSANDR IGNATENKO. DEVELOPMENT OF CITY POPULATION TRANSPORT SERVICE SYSTEMS IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION.....	217

SERGII CHERNUKHA. PUBLIC ADMINISTRATION OF THE CULTURAL HERITAGE PROTECTION AT THE LOCAL LEVEL.....	219
IRYNA SHEVCHUK. TRENDS OF DEVELOPMENT OF LEGISLATIVE REGULATION OF ADOPTION OF STATUTES OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE	222
LIUDMYLA SHEVCHUK. PROBLEMS OF DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE.....	224
YAROSLAV YUDIN. STATE POLICY ON OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY IN UKRAINE	226
IGOR YASHUTIN. LEGAL REGULATION OF EXECUTIVE DISCIPLINE IN LOCAL GOVERNMENT BODIES	228
NATALIA HONCHARENKO, YANA RUVENNA. MODERN CONCEPT OF ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF THE ENTERPRISE	230
IRYNA ALEXANDROVA, MYKOLA GABINET. THE STATE AND PROSPECTS OF DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE: A VIEW THROUGH THE CONCEPT OF NEW PUBLIC ADMINISTRATION	233
YELYZAVETA VENHER-RUSHCHENKO. DECENTRALIZATION REFORM: IMPLEMENTATION OF MECHANISMS OF NEW PUBLIC GOVERNANCE IN THE CULTURAL BRANCH IN UKRAINE.....	235
KYRYLO YESENNIKOV. DECENTRALIZATION REFORM: THE PROBLEM OF MEASURING THE EFFICIENCY OF LOCAL GOVERNMENT.....	237
KAMIRAN KAMAL KARIM. ORGANIZATIONAL CULTURE IN THE SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION AS A FACTOR IN THE SUCCESS OF DECENTRALIZATION REFORM.....	239
MAKSYM LYNCHENKO, DENIS RUDENKO, DMYTRO RUDENKO. DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE AND INVESTMENT DEVELOPMENT OPPORTUNITIES (ON THE EXAMPLE OF KIROVOHRAD REGION)	241
ALI MAGERRAMOV. DECENTRALIZATION IN UKRAINE: FORMING THE COMPETITIVENESS OF TERRITORIAL COMMUNITIES THROUGH INTERNATIONAL COOPERATION.....	243
ANASTASIYA NOVIKOVA, ROMAN HRYTSAI. PUBLIC GOVERNANCE IN THE INFORMATION SOCIETY: CONCEPTS OF RISK AND TRUST M. LIPS, J. A. TAYLOR AND F. BENNISTER.....	245
MYKOLA BOHACHENKO. POLITICAL MECHANISM IN THE REALIZATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS IN THE SYSTEM OF LOCAL GOVERNMENT	247

Наукове видання

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали міжнародного круглого столу
до Дня місцевого самоврядування в Україні
(Київ, 9 грудня 2021 р.)

Підп. до друку 04.02.2022.
Формат 60x84/8. Обл.-вид. арк. 28,2. Ум.-друк. арк. 29,7.

Видавець
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Навчальна лабораторія методичного
та видавничого забезпечення навчального процесу
03057, Київ, вул. Антона Цедіка, 20.